سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە لە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

١٢ لاپەڕە

هاوکاری

٢٥ فلسە

کانوونی دووەمی ١٩٧٠ دا دەرچووە

ئەو هێزە کۆمەڵایەتیانەی شۆڕش پشتیان پێ دەبەستێ جووتیاران و کرێکاران و دیارە جووتیاران زووبەی زۆری خەڵکی عیراق پێک دێنن و سامانی سروشتی گرنگ دوای نەوت کە ئێمە بایەخی پتر پێ دەدەین کشتوکاڵە .
سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البكر

● چوارشەممە ٢٧ی نیسان ١٩٧٧ ژمارە ٣٦٥ ●
● الاربعاء ٢٧ نيسان ١٩٧٧ العدد ٣٦٥ ●

هەواڵی ئاگرتێبەربوونی شەڕ لە خێوەتگەی «صبرا»

لە وتارێکی هاوڕێ (الرافعي)دا ..

شێوانی دۆخی لوبنان یەک پارچە پێوەندی بە خۆکێش کردنی ڕەسمی عەرەبەوە یە بە شوێن «سازاندن»دا

هاوڕێ دوکتور عبدالمجید الرافعي ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ڕۆژی ٢٥-٤-١٩٧٧ لە هۆڵی مەڵبەندی قوتابیانی زانکۆی موسڵ لە چوار چێوەی وەرزی یەکەمی ڕۆشنبیریدا کە زانکۆی ناوبراو پێکی هێنابو وتارێکیدا .. لە بیستنی ئەم وتارە دا کە بە ناونیشانی «ڕووداوەکانی لبنان و دەست تێوەردانی سوریا» بەڕێزان خالد عبد عثمان پارێزگاری نەینەوا و هاوڕێ غافل جاسم جێگری ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی لقی نەینەوای حیزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و ئەندامانی سەرکردایەتی لقی ناوبراو و بەڕێزان وەکیلی سەرۆکی زانکۆی موسڵ و ئەندامانی ئەنجومەنی دەستەی خوێندن و ژمارەیەکی زۆری خەڵک و قوتابیان بەشداربون .

هاوڕێ دوکتور الرافعي سەرەتا ئەو دۆخە سیاسییە شێواوەی نیشاندا کە لە ناوچەکانی عەرەبدا هەیە .. بەتایبەتی لە خاکی لوبناندا لەگەڵ ئەو دەورە خیانەتکاریەی کە ڕژێمی سازاندن «کاربەدەستانی دیمەشق» گێڕایان بۆ وەدیهێنانی نەخشە پیلانی خۆ بەدەستەوە دەریکان و لێدانی هێزە شۆڕشگێڕیەکانی فەلەستین و بزوتنەوەی نیشتمانی .

هاوڕێ ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوایەتی حیزب لەم وتارەیدا سەبارەت سێ باسی سەرەکی دوا کە ئەمانەن ! هۆی شێوانی دۆخی لوبنان .. دەست تێوەردانی ڕژێمی سوریا و ئامانج و نیازەکانی .. ئەو توانایانەی کە ڕێگای پوچەڵ کردنەوەی پیلان تەخت ئەکەن .

هاوڕێ الرافعي ئەوەی دەست نیشان کردووە کە شێوانی دۆخی لوبنان یەک پارچە پێوەندی بە خۆکێش کردنی ڕەسمی عەرەبەوە هەیە بەشوێن «سازاندن»دا .. ئەگەر چی کاروانی سەر ڕێگای «سازاندن» و خۆبەدەستەوەدان پێش ئەوە دەستی پێکردبو .

هاوڕێ الرافعي ئەڵێت . دەست تێوەردانی ڕژێمی سوریا لە کاروباری لوبناندا بەگەڵێ شێوەیە بەڵام ئەم شێوانە هەمو دەرکەوتن و مەوداو دەوریان ئاشکرابون و هەتا ئەو هێزانەی سوریا کە لە ژێر پەردەی هێزەکانی «ئاوبژی کەر»دا لە لوبنان دا نیش ئەکەن و کوشتن و برین و گرتنی بەرامبەر تێکۆشەران بەکار ئەهێنن لە لوبناندا بمێننەوە ئاسایش جێی خۆی ناگرێ .

هەروەها ئەو ڕژێمەی سوریابو ... لە زنجیرەیەک کاروباری کوشتن و برینی گەلی لوبناندا تێکۆشەر کەمال جنبلاطی کوشت .

هاوڕێ رافعي دوپاتی ئەکاتەوە کە ... پێکەوتنی ستراتیژی نێوان هێزە پێشکەوتنخوازەکانی عەرەب پێویستە بۆ ئازادکردنی هەمو خاکی فەلەستین و بەرەوڕوبونی هەموو ئەو نەخشە پیلانگێڕیانەی کەمەبەستیان پاکۆدانی مەسەلەی فەلەستینە .

INA/E19

نامەیەک لە سەرۆک بەکرەوە بۆ ئەمیری بەحرەین

دەست پێ کردنی گفتوگۆی ڕەسمی لە نێوان بەحرەین و عیراق ..

دوێنێ بە بالیۆزی ڕاگەیەنرا کە وەفدەکەی عیراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عزة ابراهيم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری ناوخۆ زنجیرەیەک پەیوەندی لەگەڵ چەند وەزیرێکی دەوڵەتی بەحرەین کردوە .

دوێنێ بەڕێز عزة ابراهيم لەگەڵ شیخ محمد بن خلیفە ئال خلیفەی وەزیری ناوخۆ کۆبووتەوەو بەڕێز عدنان خیرالله وەزیری دەوڵەت لەگەڵ شیخ حمد بن عیسی ئال خلیفەی جێگری ئەمیری بەحرەین وەزیری بەرگری کۆبووتەوەو دوکتور سعدون حمادی وەزیری دەرەوە لەگەڵ شیخ محمد بن مبارک ئال خلیفە وەزیری دەرەوەی بەحرەین بە ئامادە بوونی عبدالحسین جمالی جێگری وەزارەتی دەرەوەو توفیق المؤمن ڕاوێژکاری کاروباری خەلیجی عەرەبی لە وەزارەتی دەرەوەو بالیۆزی بەحرەین لە بەغدا ئامادە بوون .

لە لایەکی تریشەوە پێری لە شاری مەنامە ، گفتوگۆی ڕەسمی نێوان عیراق و بەحرەین بە سەرۆکایەتی بەڕێز عزە ابراهيم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری ناوخۆ و شیخ محمد بن مبارک ئال خلیفە وەزیری دەرەوەی بەحرەین دەستی پێ کرد .

لە لای عیراقدا ، لەم گفتوگۆیەدا ، بەڕێزان حسن علی وەزیری بازرگانی ، عدنان

بڕوانە ل : ١١

لە پێڕێوە هەموو لایەنەکان پابەندی بڕیارەکانی سەرکردایەتی بەرگری فەلەستینن بۆ ڕاگرتنی پێک هەڵپرژان لە دەروازەکانی ئۆردووگای صبرا لە لوبناندا .

هەموو چەکدارەکان لە شەقام و سەربانەکان کشانەوەو هێزە دامرکێنەرەکانی سوریاش کشانەوە بۆ ئەو شوێنانەی لە پێش شەڕ و کێشەکانی سێ ڕۆژی ڕابردوودا لێ یان بوون و هێمنایەتی گەڕاوەتەوە بۆ ناوچەکە .

هێندێک سەرچاوە زیانی ئەو پێک هەڵپرژانەیان بە شەست کوژراو و بریندار داناوە کە ٢٥ یان لە هێزە دامرکێنەرەکانی سوریان .

بیروت - ٢٥ - ئاژانسی دەنگ و باسەکان :

ڕژێمی سوریا و ڕێکخراوی «الصاعقه»ی داردەستی بۆ تەواو کردنی ئەو زنجیرە نەخشە پیلانگێڕیانەی ئامانجیان پاکۆدانی بەرگری و بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنانە ئەیەوێ دۆخی لوبنان زیاتر بشێوێنێ تا لە ڕێگای «سازاندن»ی خۆبەدەستەدەرانەی ڕوورەشەوە بگاتە ئەوەی لەگەڵ دوژمندا ڕێک بکەوێت و دانی پێدا بنێ .

٢٥-٤-١٩٧٧ پاش نیوەڕۆ لە دەم دەرگای خێوەتەکانی «صبرا»ی فەلەستینی ناوچەی ڕۆژئاوای بیروتدا دووبارە شەڕ لە نێوان هێزەکانی ڕژێمی سوریاو هەندێک لە هێزی بەرگری فەلەستین و بزوتنەوەی نیشتمانی لوبناندا دەستی پێکردەوەو بەشێوەی ئاڵۆزی دەورو بەری شوێن تەقەیان داپۆشیبو .

لەگەڵ ئەوەدا کە هێزی بەرگری و هێزەکانی ڕژێمی

بڕوانە ل : ٧

گۆشەگیرەکان پیرۆزبایی لە وەزیری جەنگی زایۆنی ئەکەن

فەلەستینی داگیرکراو - ٢٦ - ی نیسان - ئاژانسی دەنگوباسی عیراق . هێزە گۆشەگیرەکانی لوبنان پیرۆزبایی وەزیری جەنگی زایۆنی شیمعۆن پیرێز ئەکەن بە بۆنەی دانانی بە سەرۆک وەزیران لە جێی سەرۆک وەزیرانی پێشووی زایۆنی ئیسحاق رابین .

ئەو بروسکەیەی کە کاربەدەستانی هێزە گۆشەگیرەکانی خواروی لبنان بۆ پیریزیان ناردوە و ئێستگەی ڕادیوی دوژمن شەوی ڕابوردو بڵاوی کردەوە ستایشی دۆستایەتی نێوان هەردو لا و ئەو پشتگیریەی کردوە کە هێزەکانی زایۆنی لە خواروی لبناندا بەرامبەر هێزە گۆشەگیرەکان هەیانە .

هەفتەی ڕابوردو ئیگال ئالۆن وەزیری دەرەوەی زایۆنی دوژمن لە پاریس بڵاوی کردەوە کە (ئیسرائیل) ڕاوەی ئەوە نادات کە هێزە گۆشەگیرەکان لە خواروی لبناندا ببەزن .

بە بۆنەی ڕۆژی ڕۆژنامەگەری کوردیەوە ..

سڵاو بۆ وشەی ئازاد لە خەباتی بێ وچانیدا

هەموولایەنە ڕۆشنبیرەکانمان ، لە ڕۆژی هەینی ڕابوردوودا «٢٢ی نیسان» ئاهەنگی ڕابوردنی حەفتاو نۆ ساڵەی دەرچوونی یەکەم ڕۆژنامەی کوردییان گێڕا ، کە بەشایی لە چوارچێوەی وشەی پێشکەوتنخوازو بەئامانجی کوردیدا پڕ کردەوە .

نیشانەیەکی گەورەو باڵایە ، ئاهەنگ گێرانی ڕۆژنامەی کوردیمان ڕێکەوتی ئەو ئاهەنگانەی گەلەکەمان بکات کە لە ماوەی دوو هەفتەی ڕابوردوودا بەبۆنەی بیرەوەری حەوتی نیسانی ئەمرو جەژنی بەهارەوە گێڕانی ، دیسان نیشانەیەکی چاکی بایەخدانەبە ڕۆژنامەی شۆڕشگێڕ لە وڵاتەکەمانا ، لەلایەن سەرکردایەتی حزب و شۆڕشەوەو ڕێز نانی باڵای لە دەوری وشەی ئازادی بەکار بۆ دەوڵەمەند کردنی ناوەڕۆکی خەباتی نیشتمانی و نەتەوەیی گەلەکەمان ، بەپێی ئەو کارتێکردنەی لە کاروباری خێراکردن و بەگوڕکردنی کاروانی گۆڕانکاریە دیموکراتی و شۆڕشگێڕەکانمان بەرەو بەدیهێنانی ئاواتی سۆشیالیستیماندا ئەیبینێ .

تێکۆشانی جەماوەری گەلی عیراقمان لە هەموو قۆناغەکانی مێژووی سەختیا ، هەر ماوەی داگیرکاری یەوەو حوکمی مەلەکی گۆڕکراوەوە تا ڕامالکردنی ڕژێمە دیکتاتۆری و کۆنەپەرستە شروڵەکانی پەنا بەدوای

● هاوکاری ●

بڕوانە ل : ٧

هاوڕێ طاهر توفیق پێنجەم کۆنفرانسی هەرەوەزکاری فەلاحەکانی پارێزگای بەغدای کردەوە

دوێنێ هاوڕێ طاهر توفیق ئەندامی سەرکردایەتی قطری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست سەرۆکی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ ، پێنجەم کۆنفرانسی هەرەوەزکاری فەللاحەکانی پارێزگای بەغدای کردەوە کە لە تەفابەی ئەندازیارانی کشتوکاڵ لە ژێر دروشمی (بەرێکخستنی فەللاحەکان ، ئاواتەکانی حزب و شۆڕش لە بەرەوپێدانی بەرهەم و بنیاتنانی سۆشیالیستیدا بەدی ئەهێنین) بەسترا .

هاوڕێ توفیق لە سەرەتای کاروباری کۆنفرانسەکەدا وتارێکی خوێندەوە ، بایەخی تەواوی سەرکردایەتی حزب و شۆڕشی بە بزوتنەوەی هەرەوەزکاری فەللاحەکانی دووپات کردەوەو دەستی بۆ ئەو دەسکەوتە گەورەیە کێشا کە بە دانانی یاسای کۆمەڵە هەرەوەزکاریەکانی فەللاحەکان ، بۆ جەماوەری فەللاح بەدیهاتو ئەمەش وانەکات ئەم جەماوەرە لە ڕادەی شایانی خۆیدا بێ و دەوری پتەوتی خۆی لە کاروانی بەرەو پاشەڕۆژی چاکتری سەرکەوتوی گەلەکەمانا ببینێ .

بڕوانە ل : ٧

پرۆتۆکۆلی هاوکاری نێوان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و کۆمۆنیستی سۆڤیت ..

ئەم ئێوارەیە لە موسکو پرۆتۆکۆلی نێوان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و حزبی کومیۆنستی سۆڤیەتی بۆ ماوەی دوو ساڵی داهاتو ئیمزاکرا .

پرۆتۆکۆلەکە ، لە جیاتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست هاوڕێ حکمت ابراهیم ئەندامی سەرکردایەتی قطری حزب ئیمزای کردو لە جیاتی حزبی کۆمیۆنستی سۆڤییەت هاوڕێ بوریس بونوماریوف ئەندامی پالیوراوی مەکتەبی سیاسی حزبی کۆمیۆنستی سۆڤییەت ئیمزای کرد .

لە ئاهەنگی ئیمزاکردن ئەندامانی وەفدی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و حزبی کۆمیۆنستی سۆڤییەت کە لە گفتوگۆکانی پێنج ڕۆژی ڕابوردوا بەشداریان کرد ئامادەبوون .

دوای ئیمزاکردنەکە هاوڕێیان حکمت ابراهیم و بونوماریوف و تاریان داو گرنگی پەرەپێدانی پەیوەندی حزبی و ڕەسمیان لە نێوان عیراق و یەکێتی سۆڤییەتدا دووپات کردەوە .

هەروەها ستایشی پەیوەندیەکانی نێوان هەردوو حزبیان کردو ئەوەیان دەربڕی کە پاشە ڕۆژ زیاتر فراوان

بڕوانە ل : ١١

یارمەتی عەسکەری ئەمریکا بۆ ئەردەن و زایۆنی دوژمن ..

واشنتۆن - ٢٦ -ی نیسان ئا . د . ع : دوێنێ وەزارەتی بەرگری ئەمریکا ڕایگەیاند کە وڵاتە یەکگرتووەکان نیازی هەیە یارمەتیەکی عەسکەری و فەننی بدا بە ئەردەن وزایۆنی دوژمن .

حکوومەتی ئەمریکا داوای لە ئەنجومەنی پیرانی ئەمریکا کردوە کە ٦٤ ملیۆن دۆلار پەسەند بکا بۆ یارمەتی عەسکەری و فەننی بە ئەردەن .

هەروەها داوایەکی تری پێشکەش کردوە بۆ پەسەندکردنی ١٥٠ ملیۆن و ٣٠٠ هەزار دۆلار بۆ قەوارەی زایۆنی .

مەلیک حسین لەگەڵ سەرۆکی ئەمەریکا کۆئەبێتەوەو ڕای ئەگەیەنێ کە :

پایتەختەکان : ٢٥ : ئا . د . ع ئاژانسەکان :

ئەمڕۆ مەلیک حسینی مەلیکی ئەردەن لە واشنتون لەگەڵ سەرۆکی ئەمەریکا جیمی کارتەر کۆئەبێتەوە .

پەیامنێری ئاژانسی دەنگوباسی عیراق لە نیویورک ئەڵێ ، بەرنامەی گفتوگۆی نێوان حسین و کارتەر سێ خاڵی سەرەکی لەسەرویانەوەیە کە بریتین لە کۆنفرانسی جنیف بۆ «سازاندن» لە ناوچەی عەرەب و چۆنیەتی مامەڵەکردن لەگەڵ ڕێکخراوی ڕزگاریخوازی فەلەستین و پەیوەندی دوو قۆڵی نێوان ئەمەریکاو ئەردەن .

هەروەها ئەڵێ : مەلیک حسین جارێکی تریش لەگەڵ سەرۆکی ئەمەریکا کۆئەبێتەوەو لەگەڵ کاربەدەستەکانی تری ئەمەریکاشدا گفتوگۆئەکات ، وەک سیروس ڤانس وەزیری دەرەوە - هارۆن براون - .

سەردانەکەی مەلیک حسین بۆ واشنتۆن دوای سەردانەکەی سەرۆک وەزیرانی دوژمن - ئیسحاق رابین - و ئەنوەر ساداتی سەرۆکی میسرەو لە سەرەتای ماڵی داهاتوشدا

کارتەر لەگەڵ حافظ اسدی سەرۆکی ڕژێمی سوریا لە جنیف کۆئەبێتەوە .

مەلیکی ئەردەن بە ڕۆژنامە نووسەکانی وتوە ، بە هیواوە ئاروانێتە ئەوەی لە ماوەی ساڵێکدا بگەنە «سازاندن»و وتویە : ڕەنگە لەبەردەم «سازاندندا» درێژە !

یونایتدپریس ئەو قسەیەی مەلیک حسینی ڕاگەیاندوە کە لە گفتوگۆیەکی تەلەفزیونی

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

● ڕاپۆرتی سیاسی ●

ئاشـــکرا کردنی ...ەکان تاکتیکێکی ...

نوسەری سیاسی هـاوکاری نوسـیوێتی دەڵێ :

ڕژێمە بەزیوو خۆبەدەستەوەدەرەکان سەرسـاری ئەو دۆخی چاوشۆڕی‌و پاشەکشانەی کە لە ئەنجامـی تەقەلادانیاندا بەشوێن سازاندن‌و دورکەوتنەوەیان لـە هەمو ئامانج‌و خواستەکانی جەماوەر بۆ خۆیان هێناوەتە پێشێ توشی تێکشکانێکی نوێی تریش‌بون .

ئەم تێکشکانە ش لەوەدوە هاتوە کە ڕژێمەکانـی سازاندن نەیانتوانی حکومەتی تازەی ئەمریکا والێبکەن کە لەپشتگیری‌کردنی زایونی دوژمن وازبهێنێ یـان هیچ‌نەبێت ئەو قسانە بگۆڕێت کە سەرەکی نوێی ئەمریکا لەبابەت هەڵوێستی حکومەتەکەوە لە مەسـەلەی ململانی لەگەڵ زایونی دوژمن‌دا کردونی .

سەرباری ئەو پیاهەڵدانانەی کە ڕژێمـەکانـی سازاندن بە ئەمریکایان‌دا هەڵیەدا لەگەڵ هەمو ئـەو ئامادەبونانەدا کە سەرجەم ئاردێری ئەو ڕژێمانە بـۆ پاشکەش‌کردنی تەنازولاتی‌تر دەربڕێت ، حکومەتـی کارتەر نەك تەنها دەستی لە پشتگیری‌کردنی زایونـی هەڵنەگرت بەڵکو ئەوقسە نەرمانەشیان دەست‌نەکەوت کە لە گفتوگۆی موجامەلەکاریدا ئەوترێ .

باش ماوەیەك سەردك کارتەر بەیەکێ لە پاڵەوانانی سازاندن‌و سوارچاکانی ئەکات کە ئەم پاڵەوانە هەمیشە خزمەتی ئیمپریالیزمی ئەمریـکاو نـەخشـەی پیلانەکانی‌کردوەو ئەیکات .. لەم بەیەك‌گەیشـتنەدا حافظ اسدی سەرەکی ڕژێمی وەرگـەڕاو ، خـەرواری ئەو خزمەتانەی هەڵئەڕژێت کە لەناوچەکـەدا بـۆ سیاسەتی ئەمریکای بەجێ‌هێناوە .. ئەمە لەگـەڵ ئـەو دەورەدا کە بینیوێتی بۆ مسۆگەرکردنی «دۆخی ئاسایش» بەدرێژایی هێڵی بەرەو ڕوبی لەگەڵ دوژمنـدا لەنـاو خاکی سوریادا ئەمەش دوای کلۆمدانی هەمو دەرگایەك لە گشت جوڵانەوەیـەکی فیدایی‌و تەرخانکـردنی چەندین جێگا لە خاکی سوریادا بۆ بـەنـدکـردنی تێکۆشەران .. هەروەها ئەو تەقەللادانەشی بـۆ دروست‌کردنی ناکۆکی‌و لەیەکترداننە لە ناوچەکـەداو ئامانجیشی لەمەدابێکداهەڵڕژانی جەکدارانەیە لەنێـوان دوو سوپای پاڵەوان‌دا کە هەردوو بەجوتە لەسەنگەرێکدا لە شەڕەکانی تشرینی قارەمان‌دا پێکەوە شەڕیان‌کردوەو نەیانهێشت کـە زایۆنی دوژمن بچێتە دیمەشـق‌و زەوی‌یەکانی تری سوریاوە ......

هەروەها جوڵانەوەی ڕژێمـە خائـن‌و لـەرێ لادەرەکەی سوریا دژی پێشکەوتنی عیراق لـەبـاری ئابوری‌و کۆمەڵایەتیەوە ئەو هەوڵو تەقەللا بۆچەشن کە ئەو ڕژێمە دای بۆ کۆسپ خستنە ڕێگای دەسکەوتی مەزنی خۆماڵی‌کردنی نەوت وبڕینی ئاوی فورات بەنیازی دروست‌کردنی بارێکی گوشندە لەلادێکانی عیراق‌دا .. لەکۆتایی‌دا کە ئەمەش دواکردەوەی نابێت ، ئەو کارەی کە لەلوبنان‌دا کردی دژی هێزەکانی بـەرگـری‌و بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان‌و بوە هـۆی دوسـاڵ ئەوەستانەوەی خوێن‌و وێران‌کردنی باری ئابوری گەلی لوبنان‌و ژیانی نیشتمانێکان .

سەرەکی ڕژێمی لـەرێ لادەر حافظ اسـد لـە بەیەك گەیشتنەکەی‌دا لەگەڵ کارتەردا بەرهەمی ئـەو تاوانانە نیشان‌ئەدات کە لە لوبنان‌دا کردونی لەپێناوی سازاندن‌دا ، ئەمجارەش ڕژێمی سوریاو ڕژێمەکانی تری سازاندن هیچیان دەست ناکەوێ ، ئەگـەر جارانـی پێشو لەبەیەك گەیشتنە جۆربەجۆرەکانیان‌دا بەڵێنـی پتەوکردنی ئابوری‌بە ڕوخاوەکانیان بەبینەو بەرۆکردنی دۆخی دەلاقەتێبوی ناوخۆی بەگوێرەی پێویستی باری ئابوریان وەرگرتبێ ، ئەمجارەو ئەوجارانەی‌تریش کـە لەگەڵ حکومەتی ئەمریکادا بەیەك‌ئەگەنەوە لـەبەر (بادا) درەوئەکەن‌و لەدەستی خاڵی‌و پەنجەی مـۆرکـراوی بەیمانی سەرشۆڕی‌و کلکایەتی بەولاوە هیچـی‌تریـان پێ‌نابێت .

ئیمپریالیزمی جیهانی بەسەرکردایەتی واشـنتۆن ناتوانێت چادری خۆی لەسـەر ئەو ڕژێمانە هەڵبدات کە وازەنگ گرتونی‌و خەریکە پایەکانیان بـەك‌بەیـەك ئەخوات .. ئێستا ئیمپریالیزمی ئەمریکا بیـر لـە گۆڕینی ئەوڕژێمە گەندەڵانە ئەکاتەوە .. لەبەرئـەوە هیچ دورنیە کە گۆڕانێك لەوسەروسەکوتانەدا بکـات کە بەهیچ ڕەنگی ناشاردرێتەوەو لەجێ ئـەوان ئـەو سەروسەکوتە نوێیانە بهێنێ کە توانای دەوربینیان لەو بەشەی تری (سازاندنی مەودا داری درێژخایەن)دا هەیە. ئەمەش لەبەر ئەوەیە چونکە یاریە پیلاناوێکان پێویستی بە تەقەللای چەند ساڵێکی نوێی ترهەیەو لەبەر ئەوەشە کە لەبەردەمی ئیمپریالیزمی جیهانی‌دا گەلـێ (کار)ی جۆربەجۆر هەیە کە چالاکی جەماوەرو تواناو وریایـی هێزەکانی پێشەوەی گەلەکەمان لەڕێی وەدی‌هێنانیاندا ئەبنە کۆسپ .

ئەوەی لایەنی ئەو ئەنجامە بگرێت کـە ڕەنگـە ئیمپریالیزمی ئەمریکا گۆڕانێك لەسەروسەکوتی ئـەو سوارچاکانەدا بکات کە خزمـەتگـوزاری « یاری سازاندن»و مەیدانی ڕمبازی‌بون بەکارهێنانی «نامە»ەکانی (سیا)یە (دەزگای جاسوسی ئەمریکا) ڕۆژنامـەکانـی جیهان‌دا بڵاوی‌کردونەوە بۆ دەرخستنی ناوی ئەوانـەی لەگەڵ دەسگاکانی ئەم دەسـتگایەدا هەڵـساون‌و دانیشتون‌و لە ئەنجامی نۆکەریان‌دا سامانی زۆریـان لێ‌وەرگرتوە ..

لەگەڵ ئەوەدا کە حکومەتی ئەمریکا هێشتا هەمـو

بڕوانە ل : ٧

باری وزە لـە جیهاندا وچـاووڕاوی دوژمنـانی ئوپیك

دوژمنـانی ئوبیك کـە کۆمپانی‌یە مونوپۆلە گەورەکانی نەوت‌و ئاژانسی وزەی ولاتانە کە ولاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا سەرکردایەتی دەکات هیـچ شتێکی ئەوتویان نەهێشتۆتەوە کە بۆ کۆسپ‌و تەگەرەدانە بە چالاکی ڕێکخـراوی ولاتانی خاوەن نـەوت « ئوبـیك » بەکاری‌نەهێنن‌و بەرەنگـاری داخوازی‌یە بەجێ‌کانی نەبنەوەو هەوڵی‌ئەوەنەدەن‌کە دووبەرەکی بخەنە ناو ڕیزەکانیەوە .

ئەوەش بەتەواوی لە ساڵی ١٩٧٦دا دەرکەوت ، کـە ئاژانسی وزەی ولاتان کـە بریتی‌یە لە ١٩ ولات لەو ولاتە سـەرمایەدارانەی نەوت کاردەکەن یاسـایەکی نویان دەرکرد دەربارەی عەمارکردنی ملیاری بەرمیل نەوت لەماوەی ساڵێکـدا ، ئەویش بـەپێی ئەوبڕیارەی لەمەوبەر بۆ ئـەم مەبەستە دەری‌کردبوو . مەبەستی ئەم کارەش وەك ئاژانسـەکە ڕایگەیاندو ئەوەیە کە لـەو مەترسی‌یە خۆقوتاربکرێت کـە ئەگەرهات‌و لە مەیانی نەوتدا عەرەب ویستیان بیدەن ..

بەڵام لەڕاستیدا مەبەستێکی تر هەیە ئەویش ئەوەیە ئـەو عەمارکردنە نەوت لـە بازاردا زۆردەکات ئەمەش ئەبێتە هۆی داشکانی نرخی نەوت‌و ناچار- کردنی ولاتانی ناوڕێکخـراوی ئوبێك بەوەی کە بەرهەمەکەی کەم‌بکاتەوە . بەپێی ئـەوە ئاژانسی وزەی ولاتان کەوتـە عەمارکردنی نەوت ، سەرەڕای ولاتانی ناو ئاژانسـەکەش خۆبەخۆ کەوتنـە عەمارکردنی نەوت پتر لەو ملیار بەرمیـلە نەوتەی بڕیاری عەمارکـردنی درابو . کاتی ئەم ولاتانـە بەرەوبانێژانی کـە ولاتانی ناو ڕێکخراوی ئوبیـك دەیـەویت نرخی نەوتەکانیان گران بکـەن وەك لە کونگرەی دۆحـەدا بڕیاردرابو ، ئەمان کەوتنە خۆو خیراتر نەوتیان عەماردەکرد . ولاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکـا بیرە وشکەکانی بەکاردەهێنا بۆ ئەوەی نـەوتی عەرەبی تێدا- هەڵگربێ کە بەقەوارەیـەکی زۆرهێنـابوی ، هەروەهـا مەکینەکانی خۆیشی بۆ هەمان مەبەست بەکار دەهێنا ، بەڵام کۆمپانیا مونوپۆلەکان ئـەو

ئابورەناوت کۆیزەرە بەککەوتەو **شکاوانەیان دەکرد بە عەمارو نەوتیـان تێدەکـرد**

شارەزایانی ئابوری جیهان ئەوەیان دیاری‌کردوە کە ئـەو نەوت عەمارکـردنە زۆرەی

ئاژانسی‌وزەی ولاتان وکۆمپانیا مونوپۆلەکان بەنرخـی پێش کۆنگرەی دۆحەکردویانە دەبێتە مایەی زیادبونی نەوت لـە بازارداو بەنرخێك‌دێتەفرۆشتن کە بەربەرەکانی لەگەڵ ئـەو نرخانەدا دەکات کە لەکۆنگرەی دۆحەدا دانراوە ،

سـەرەڕای ئەوەی ولاتانی ئوبیك ناچاردەبن کە لەجارەکی یەکەمی ساڵی١٩٧٧ دوەتاوەکو جارەکی دووهەمی ئەوسـاڵە بەرهەمیـان کەم‌بکـەنەوە پێویستە دەست‌نیشانی ئەوە- بکرێت کە چلەپوپی عەماکردنی نەوت پێش بەستنی کۆنگرەی دۆحە دەستی‌پێ‌کرد ، لەگـەڵ ئەوەشدا ئەمەریکـاو ولاتـە پیشەسازێکانی‌تر گرانیـەکی تەواویان خستبوە سەر ئوبیك بۆ ئەوەی نەهێڵن نەوتەکـەی گرانبکات . شتێکی ئاشکرایە ئەوەی پارێزگاری نرخبکەن‌و هەڵوێستی دووبەرەکیانـەی سعودیە لەناو ڕێکخراوی ئوبیکداو ڕێك نەکەوتنی لەگەڵ زوربەی زۆری ئەندامەکانـدا بەوەی لە ١٠٪ نەوتگـران بکرێت‌و دووبارە سوربونی لەسەر زیادکردنی بەرهـەمی نەوت بۆ ئەوەی بەربەرەکانی ولاتانی ناوئوبیك بکات ، لەو چالاکیە دوژمنایەتی‌یە جیاتا- کرێتەوە کە ئەمەریکاو ئاژانسی وزەی ولاتان‌و کارتیلی نـەوتی جیهانی دژی ڕێکخراوی ئوبیك دەینوێنن. بەڵکو ئەمە لەچاکەی ئەوانە .

بەڵام تا چ مەودایەك ئـەم حجم‌وجۆڵە بردەکات ؟ پسپۆرە پیشکەو تنخوازەکانی نـەوت دەڵێن .. ئەگەر ئوبێك تاوەکو ناچاربێت لە نیوەی یەکـەمی ساڵی ١٩٧٧ دا بەرهەمەکەی کەم بکاتەوە ، یا بەلای‌کەمەوە لە جارەکی یەکەمیدا ، ئەمـە بۆ ماوەیەکی درێژ زیان بـە ئوبیك ناگەیەنێت ، بەڵکو ئەو پسپۆرانە ئامۆژگاری ئوبیـك دەکەن کە لە ماوەی ناوبراودا بەرهەمیـان کەم‌بکەنەوە بۆ

نەوتە عەمارکراوەکەی ولاتـە مونوپۆلەکان ببرێننەوە چونکە بەرمیلی نەوت لەناو زەویـدا بەبایەختـرە لە دۆلارێکی ناوگیرفـان ، دیاردەی نەوتۆ دەرکەوتوە کە هانی ئەوەبدات لایەنی ئەم رایەبگیرێت ، ئەو بەفرەزۆرەی لە ئەمەریکا باری

بوبە هۆی ئەوەی کە نەوتێکی زۆر کاربکرێت ناچاربو کـە نەوتێکی زۆری ئوبیك بهێنێ کە بەشتێکی بیوانە دادەنرێت .. هەندێ لە دیدەوانـەکان وایان لێکداوەتەوە کە ئەو هەرەشەیەی سعودیە دەیکات بەهۆی کـە بەرهەمی نەوتی زیاد دەکـات هیچ کەلکێکی ئەوتۆناگرێـت لەبەردەم ئـەو پێویستی‌یە گەورەیەی کـە ڕۆژ بـەڕۆژ دەکەوێتە نەوت .. ولاتـە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا لە هەمو- لایەکی تر بەپەروشی نەوتەوەیە ئەویش یا بۆ عەمار کـردنی یاخود بۆ کارکردنی ، لەبـەر ئەوەدەست لەو خەاوزە زۆرەی نادات کە هەیەتی‌و ئەوەی بۆ ماوەیەکی‌تر هەڵگرتوە ئەوکاتەی

نەوت وشك‌دەکات .. ئـەم سیاسەتەی دەیەوێت زیان لە بەرژەوەندی ئوبیـك‌بدات ، ڕێکخراوەکە ناچاردەکات کـە پەیرەوی پێشنیارەکەی عیراق بکەن بۆ ئەوەی بڕوگرامێك بۆ بەرهەم‌هێنانی نەوت دابنرێت ، ئەویش بـەگویرەی پێویستی- یەکی ڕاست‌و تەواوی‌جیهان . ئەو دیاردانەی هیوادەدەن بـە دوارۆژی نەوتی ئوبیـك‌و یەکێتی‌ی ڕێکخراوەکە ، ئـەو بەیاننامانەیە کە لایـەنە شارە- زاکان دەریان‌دەکەن ئـەوە ساغ‌دەکەنەوە کە تا ماوەیەکی دوورودرێژ نەوتی ئوبێـك سەرچاوەیەکی سەرەکی‌دەبێت بۆ پێویستی‌ی وزە لە دنیادا ، لەبـەر ئـەوەدەبێت نرخی ڕاسـتەقینەو گران‌کردنی نرخەکانی بپارێزرێت ، ئەویش بەگـویرەی نرخی کۆمـەڵی کەلوپەلی پێویست ، لەسـەرو هەموبانەوا ئەو کەلو پەلـە دروست‌کراوانە ولاتە سەرمایە داری‌یەکان دروستی‌دەکـەن .

لـەو نوقلانانە ئەوەیە کـە کۆمپانیای نەوتی شـل (لقی ئەڵەمانیـای ڕۆژ ئاوا) دیاری کردوە ، کـەوا چاوەڕوان دەکرێت کە ئەم سـاڵ ١٩٧٧ نەوت لە دنیادا زیادکاربکرێت‌و بگاتە ٥-٢ ملیار تەن لەچـاو لەمەوپێشدا کە ٤ر٢ ملیار تەن لەساڵی ڕابوردودا کارکـراوە بێجگە لە ولاتانی سوشیالیست

هـەروەك وەزارەتی دەرەوەی ولاتان‌و پیشەسـازیی ژاپون دەری‌بڕیوە کە ژاپون لە پێنج ساڵی داهاتودا داهاتی نـەوت زیاتر دەبێت. وەزارەتەکە وای ڕاگەیاندوە کە ئەو داهاتە لـە پلەی هەرەنزمـدا دەبێت . هەروەهـا وەزیـری وزەی ڤەنزویلا وتویەتی .. جیاوازی نرخی نەوت لە ناو ئەندامـانی ڕێکخراوی ئوبیکدا ، کاریگی خراپی ئەکردۆتە سەرهیـچ ولاتێکی ناو ڕێکخراوەکەو کار هەموی بەچاکی دەڕوات .

هەمو ئەو هەڵسـەنگاندنانـە لەسەر بنچینەی مەوزوعیەتی جرت‌و فرتی ئیمپریالیـزم‌و کۆنەپەرستانی دوژمنـانی ئوبیـك‌کراوە ناتوانی خۆی لەڕوی ڕێکخراوەکەدا ڕاگرێت، ئەگەر ئوبیـك بەوە بزانێت‌و سوربێت لەسەر چاکـەی ئەندامەکانی‌و لەسەریان هاتـە جواب‌و یەکێتی‌ی بەتین‌کردن. گومان لەوەدانی‌یـە هەرسەر- کەوتنی ئوبیك لە دوارۆژداوە دەستی‌بهێنێت ، مەوداکـەی هەر ولاتە ئەندامەکان‌ناگرێتەوە بەڵکو هەمو ولاتانی تازەگەشە- کردو دەگرێتەوە کە هیـوای بەوەیە مافی خۆی وەربگرێت‌و داخوازی ئەوەی هەیە کـە ئوبیك هەمیشە بەهێزبێت بۆ ئەوەی توانای گفتوگـۆی نەبرێت .

بازاڕی ئەوروپای هاوبەش دوای بیست ساڵ بەسەردروست بونیا ئەبێتە بازاڕێکی تەنگ وچەڵەمەی درێژخایەن

چەندڕۆژێك لـەمـەوبـەر بازاڕی ئەوروپای هاوبەشـی ئاهەنگی بیسـت سالـەی دامەزراندنی گێڕا .

ئەم‌ساڵانەش بریتی‌بـون لە کەڵەکەبونی ئەو تەنگ‌وچەڵەمە ئابوری‌یەی کە هەریەکە . کەموزۆر هەرنۆ ئەندامەکانـی بازاڕی ئەوروپای هاوبەشـی توشـی گیـرۆکـردوە .. هەروەها لەم ساڵانەش‌دا گەلێ ناکۆکی سەریان دەرهێنا کـە بەناوبانگترینیان ئەمانـەی لای‌خوارەوە بون :

- لەلایەکـەوە شـەڕی بازرگانی نێوان ئەم نۆ ولاتـە لەناو خۆیان‌داو لەلایەکی‌ترەوە لەگەڵ ئەمریکاو ژاپۆندا .
- ئاڵۆزکی نێوان بەشـی زۆروی پێشکەوتو « دانیمارك‌و هۆڵەنداو بەلجیك‌و ئەڵمانیـای ڕۆژئاوا » وبەشی خـواروی دواکەوتو « ئیتالیاو بەریتانیا .
- شەڕی شەراب لەنێـوان فەرەنساو ئیتالیادا
- شەڕی وزە
- شەڕی ماسی
- شەڕی ئاسن‌و پۆڵا

بەڵام زۆری ئەم تەنـگ‌و چەڵەمەیە هۆی ئەو بێ‌ئیشیەیە کە لە ساڵانی حـەفتـادا پەرەوی‌سەند .. بەگوێرەی ئەو سەرژمێری‌یە ڕەسمیانـەی کراون ژمارەی بێ‌ئیشان لـەم نۆولاتە (٥/٩) ملیون‌و واتـە (٦و٥٪) هەمو دانیشتوانـن کە توانای ئیشکردنیان هەیە .

ئابوری شوناسـەکانـی ڕۆژئاوا وای ئەدەنـە قەڵەم کە گوایە ئـەم بێ‌ئیشیە هۆیەکەی ئەو ڕژێمە ئابوریانە نیە کە لەو ولاتانەدا هـەن‌و « ئابـوری بازاڕ » ئەوەندە نەرمە کـە بتوانێ چارەسـەری ئـەو گیروگرفتانە بکات .

بەڵام دڵخۆش‌بونی ئـەو ئابوری شوناسانە بەوەی کـە گەشەکردنی ئابوری لە ولاتانی بازاڕی هاوبەشی‌دا .. ماوە بۆ کارکردنی بێ‌ئیشـەکان زۆر ئەکات .. زەمینەیەکی پتەوی نیە .. هەروەهـا هیـوای ڕاربەدەستانی ئەو کۆمەڵـە ئەوروپایی‌یەش بەوەی کـە باش‌بونێکی دەستنیشـان کراوی دۆخـی ئابـوری‌و زۆربونی بەرهەم ئەبنەهـۆی دامەزراندنی ژمارەیەك کرێکارو موچەخۆر لەسەر ئیشی‌تازە.. ئەمیش لە جێی خۆی‌دانیە.. چونکە لـە ولاتێکـی وەك ئەڵمانیای ڕۆژئاوادا کە تـا ڕادەیەك دۆخـی ئابـوری گەشـەدارە.. ئەوبێ‌ئیشانەی کە لەبەڕێوەبەرایەتی‌یەکانی کاردا ناویان تۆمارکراوە لە ملیۆنـێ بێ‌ئیش زیاترن .. هـەروەك ڕۆژنامەکانیش لێی‌ئەدوێـن لەم مانگانەی دوایی‌دا ژمـارەی بێ‌ئیشی گەیشـتە ملیـۆن‌و نیوێك .

ئەتوانین بڵێیـن ئـەو پشێوی‌یە گەورەیـەی کـە دەست‌نیشانی پێوەندی نێوان هێزی ئیش‌خـوازان‌و ئـەو تەنگ‌وچەڵەمە ئابـوری‌یـەی ولاتانی ئەوروپـای ڕۆژئـاوا ئەکات .. ئەمڕۆ دەورێکـی کاریگەرو پڕ بایەخ ئەکاتە سەر بازاڕی کرێکار خستەنێشـی ڕۆژئاواوە .

لـەم‌سـاڵـە تەنـگ‌ چەڵەماویانـەی دوایـی‌دا هەزاران پڕۆژەی بچکۆلـە ئابوت‌بون .. ئەمە بێجگە لـە ئیش‌وکـاری بـەرهـەم‌و سەرمایەداری .. جوتیـاران نەیانتوانی بەرەوڕوی ئـەم تەنگ‌وچەڵەمەیـە بچـن .. خاوەنی ئەم ڕۆژانەش لەگـەڵ جوتیاران بەیەکـەوە چرنـە ئاوسوپای بێ‌ئیشانـەوە .. بۆنمونە .. ڕۆژنامەی لۆمۆنـد پەنجەی بۆ ئـەوە ڕاکێشاوەکە (٣٠و٠٠٠)سی‌هەزار کێڵگەی فەرەنسایی ساڵانـی ١٩٧٤-١٩٧٥ فویان لێ‌کرا .

دوبـارە ژمـارەکانـی ڕێکخراوی ئیشی ولاتان ئەوەی دەرخستوە کە لاوان نێرومێ لە ٢٥ساڵ تەمـەن کەمتـر سێ‌یەکـی بێ‌ئیشـەکان پێك‌ئەهێنن .. بەڵام لـە فەرەنساو بەلجیکا نیـوەی بێ‌ئیشی ئافرەتن .

دیسانەوە جێ‌بەجێ‌کردنـی زانیاری تەکنەلۆژی لەبەرهەمی سەرمایەداری‌دا کە سەرمایە- دارەکان بە « ڕابەری ئیشـی دائـەنێـن » .. دورە زۆر دورە کە ماوەی کارکردن بـۆ هێزی کرێکار زۆر بـکات .. چونکە وای لێ‌هاتـوە کـە تەنانەت بەرامبەر کرێـکارە بەدەست‌وبردەکان‌و هونـەر یکان‌و ئەندازیـارێکانیشـی ساردبێت .

لەسەرژمێری‌یـەکا کـە ئەم دوایی‌یە لـە (٢/٠٠٠) دوهەزار دەسگای پیشەسازی فەرەنسادا کرا دەرکەوت کـە زەمینەی گەشـەپێدانی بێ‌ئیش لە نێوان ئەندازیارو هونەری- یەکان‌دا دو ئەوەندەی جارانـە کە ئەویش ئەکاتە (٥/١٠٪)ی بێ‌ئیش .

ئەم دۆخە ترسناکەی لـە بازاڕی کرێکار خستەنێش‌دایە تەنیا خزمەتی سەرمایـەداری گەورەئەکات .. ئەو کومپانیاو مۆنۆپۆلانەی کە خاوەنی گەلی جنسیەو سەرمایەیـەکـی ناوخۆی گەورەن .. هێـزی ئیشکەران «زیادە» لـە بازاڕی ئەوروپای هاوبەشی‌دا بەکارئە- هێنێ ئەمەش وەك هۆیەك بـۆ بەکارهێنانی زەبرخـستنـە سەرکرێکارو بەهێزکردنـی چەوساندنەوەیان بە ئامانجی ئەوپەری قازانج .

لەژێر سێبەری دۆخێکی‌وادا نە « ئابوری‌یەکی سەربەست » نە ئەو خۆشـەوەکـەرەی مۆنۆپۆلەکان بەکاری ئەهێنن توانای ئەوەیان هەیە کـە بتوانن چارەسەری تەنـگ‌و چەڵەمەی بێ‌ئیشی بکەن‌کـە هەمیشە لە پەرەسەندن‌دایە .. بۆ بەرەوبیرچونـی ئـەم تەنگ‌وچەڵەمەیە بە ملیۆنەهـا کرێکاری ولاتانی ئەوروپـای ڕۆژئاوا ناچارئەبن بەوپـەڕی تواناوە ڕوی ئـەوکارانـە ڕەش‌بکەن کە مـۆنۆپۆلـە گەورەکان بەکاری‌ئەهێنن .. ئەم تەقەلایەی کرێکارانیـش بەرگری‌یەکە لـە قازانجـی ڕەوای خۆیان‌و لە خەباتـی ڕێگـای وەدی‌هێنانـی دیموکراتیەت‌و پێشکەوتنـی کۆمەڵ ..

کـاروبـاری جیـهـان

ـ جەزا صالح ـ

باری ناوەڕاست‌و خوارووی ئەفەریقا هێشتا هەر کـرژو ئاڵۆزە وهـەر پڕە لەمەترسی گەورە ئەورە بۆ ئاشـتی‌و هێمنی لەوێ بە تایبـەتی ، ولەهەمو جیهاندا ، بەشتی ، ئەم کرژی‌و ئاڵوزیـەش لـە ئەنجامی دەست تێوەردانـی ئیمپریالیزم لە کـاروباری ئەفەریقادا بە تایبـەتی لـە زائیردا ، هاتۆتەدی .. بـێ گومان ، هیچ کەسێك ئەوەی لەبیر ناچێتەوە کـە ئیمپریالیستەکان مێژوویەکـی پڕ لە ڕوو داویان هەیـە لـە پیلان بۆ تەلانـی ئەفەریقاو هەوڵدان بۆ خەریك کردنی بەشـ...ی ترەوەو دروست کردنی کوسـپو تەگەرە لە ڕێی پێشکەوتنی‌دا. وێنەی ئاشکرای ئەمەش ئـەوهەمەو هەوڵ‌و تەقەللا جوراو جۆرەیە کە دەدرێ بو بەربـاکردنی فتینەو ئاژاوەلەم ولات‌و ولات‌داو لەناوبردنی پێشـەوانیشتمانیەکان‌و پیلان دانان بو ڕوخاندنی ڕژێمە پێشـکەو-تنخوازەکان دوا ئەڵقـەی زنجیرەکەش ، دەسـتێوەردانی ئاشکرا ، یاخـۆ لە ڕێگەی چلکاوخۆرو بەکرێ‌گیراوەوە .

لەلایەکی ترەوە لە «اوانداًی پایتەختی ئەنگۆلا کۆنگرەیەکی سەرۆکانی ئەنگۆلاو ...تنزانیاو زامبیاو ئازانیـا کە « دەوڵەتانی ڕووبەڕوو »یان پێ‌ئەوترێ بەسترا ، سەرۆکانی ئەم دەوڵەتانە دووبارە پشتگیری‌خۆیان بۆ جوڵانەوەکـانی ڕزگاریخوازی لە نامیبیـاو زیمبابوی‌و خوارووی ئەفەریقا دووپات کردەوە .

لە کاتێکدا بارودۆخـی ئەفەریقا ئەم یەکلابوونـەوە ئاشکرایە بەخۆیەوە ئەبینێ ، واتە ڕژێمە پێشـکەوتنخوازو جوڵانەوە ڕزگاریخوازەکـان لەلایەکەوەو ڕژێمە کۆنـە پەرستەکان‌و ئاغا ئیمپریالیستەکانیان لەلایەکـی ترەوە ، دەوڵەتە ئیمپریالیستیەکان بۆبیانووی بێجۆری دەگەڕێن تا دەست تێوەردانی خۆیانـی لەهەموو ئەفەریقـادا ، ولـە زائیردا بەتایبەتی ، بـێ‌بینەو پەرۆبکەن ، یەکێ لـەم بیانوانە ئەوەیە گوایە ئەنگولادەستی کیشاوەتە کاروبـاری ناوخۆی زائیـرەوە ، بەڵام‌نوێنەری ئەنگولا لەنـەتەوە یەکگرتووەکاندا دیسـانەوەئەوەی دەربڕی کە ولاتەکـەی هیچ پەیوەندیـی بـەورووداوانەوە نیە کە ئێستا لـە هەرێمی « شابا » لە خوارووی‌زائیردا ڕوودەدەن ، هەروەهـا ووتی ئەنگولا هەمو ئـەوتاوانانە ڕەت‌دەکاتەوە کە زائیر خستویەتە پاڵی ، ڕای گشتی‌ئەفەریقی‌و جیهانی زۆر بـاش لەو باوەڕەدان ، کە دەسـت‌تێوەردەری کاروباری ناوخۆی زائیر تەنها ئیمپریالیستەکان‌وداردەستەکانیان وتاوانبار کردنی ڕژێمە پێشـکەوتنخوازەکان لەم بارەیـەوە جگە لە پەردەیەك نەبێت بـۆشاردنەوەی دەست تێوەردەری ڕاستەقینـە ، واتـە ئیمپریالیستیەکان ، هیچـی ترنیە .

کۆمەڵێکی فراوانـی ڕای گشتی جیهانی هەمو جـۆرە دەستێ وەردانێکی کاروباری ناوخۆی هەر یەکێ لە دەوڵەتە ئەفەریقیەکانی بەکارێـکی تاوانبارانە داناوە ، ئەنجومەنی ئاشتی جیهان داوای کردوە کەهێرشێکی نارەزای دەربڕین لە هەمو جیهاندا بێتە بەرێ دژی دەست تێوەردانـی ئیمپریالیستی لە زائیـردا ، ئەنجومەن ، هەروەها لـە بە یاننامەیەکدا کە بەم بۆنەیەوەدەری کردوە ئەوەی دەربڕیوە کە ئەم دەست تێوەردانـە لەوانەیە تەشەنە بکات‌و ببێ بەشەرێکی بەربڵاوی هەمـو ئەفەریقا وەکو شەری ڤیەتنام بەیاننامەکە داوای کردوە ئـەوچەکداو جبەخانەیەی کـە لـە

بڕوانە ل : ٧

لەبەر ڕوناکـــایی وتارەکــەی هاوڕێ صدام حسین لەکۆڕی دامەزراوی گشـــتی بازرگانی کەلوپەلی بەکارهێناندا ..

ڕێـــگایەکی تایبەتی لـــە بیناکردنی سۆشیالیزمدا لـــەبەرچی ؟

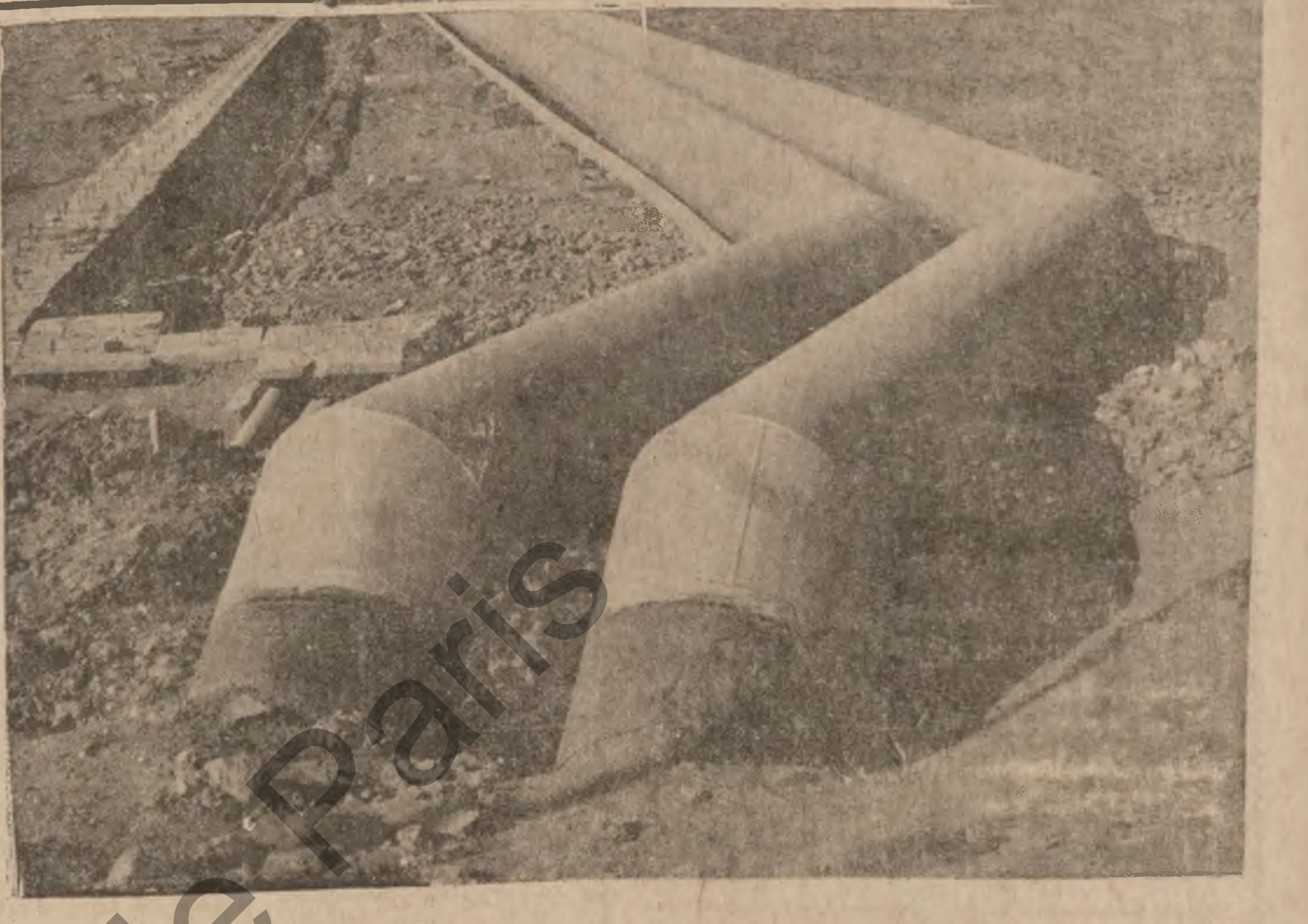

ڕێگامان لە بیناکردنی سۆشیالیزمدا تایبـەتیەو پێوەندی بـــەسروشتە تایبەتیـــە نیشتمانیەکانو ئامانجە نەتەوایەتیـــەکانمانەوە هەیـــە ..ئەو ڕێگایە لە ئامانجە کانی حزبی بەعســی عەرەبی سۆشیالیستەوە دەســـت پــێ دەکاو سیاســـەتی حزب لە هەڵوێستی سەرکردایەتی کۆمــەڵو شێوەی سیاسی‌و دەستوریەکانی ترەوە نیشـــــان دەدا ..

هاوڕێ صـــدام حسین

تیۆری شـۆڕشـگێرانەی زیندوو ئەوەیە کە ئیلهام لـە بزووتنەوەی مێژوو وەربگرێ و پێش بینی دوارۆژ بکـــاتو بتوانێ ئاتەبایەکانی ئێستـــا بناسێ تاکوو بۆ بنیات نانی ئەو کۆمەڵەی دەیەوێ یەکلایان بکا .

لەبەر ئەوە ئەم تیـــۆریە دەکەوێتە زۆر مەترســــی ئەوەوە کە ئەگـــەر لـــە گیروگرفتەکانی واقیع دووربکەوێتەوە نەتوانێ چارەســـەری ڕاستو دروست بۆ گۆڕینیان بدۆزێتەوە ، یان هێندێ یاسای نامەنتیقی دابنێ کە گیانێـــکی زیندوویان تێدا نەبێ و نەتوانن زەمینەیەکی ئەوتۆ سازبکـــەن کە ئاڵو گۆڕو بنیادکـــردنی پێویستی لەسەر بکرێ ، لــە شێوەی وشکی (جمود) یـــا بەرەڵایی‌دا تووشی ئـــەو مەترسی‌یانە دەبێ .

خۆ دوورگـــرتن لــەو ڕاستەقینە بنچینەیی‌یانەی لــە کردەیدا هەن هەر ئـــەوە ناگەیەنێ کە ئەو یاسایانەی پشتیان پێ بەستراوە لەگەڵ بزووتنەوەی مادی ناو کۆمەڵدا ڕێک ناکەون ، بەڵکوو ئەمە دیەنی پاشەڕۆژیش دەخاتــە دۆخێکی تاریکو نەزانراوەوە ، ئەمەش سەرەنجام دەبێتــە هۆی فەوتانی بیـــروباوەڕو دوورە پەرێزیەکی فکـــری ترسنەر .

بەدوای ئەوەدا دوو ڕێگا دێتە پێش یان نوقم بوون لە هێندێک لێکدانەوەی میسالیدا کە توانایان جێبەجــێ کردنیان نیە ، یان پەنا بردن بۆ شێوە کۆنەکانو لەبـــەر نووسینەوەیەکی هەکینەیی کە ئەویش تەنیا دەبێتە هۆی خۆ بەدەستەوەدان لە تیۆریدا .

ڕاستیەکەی ئەوەیە کــە ئیدیالیزم خۆبەدەستـــەوەدان هیچیان لەگەڵ مەرجە زانستیە کانی پێویست بۆ بیناکـردنی تیۆری شۆڕشگێرانەدا ڕێــک ناکەون . ئەمەش هەرەشـــە لە ڕێڕەوی خەبات دەکـــاتو دەیخاتە بەردەم هێندێ قۆرتو پێچی سامناك کە بە هیـــچ جۆر ناتوانن پێمان گەیێننـــە ئەو سەرکەوتنە شۆڕشگێریەی بۆی دەتەقەلێین .

هەروەك ئەوەیـــان زۆر مەترسی گەورەی تێدا هەبوو پەنابردن بۆ « واقیعیەتـــی داتاشراو » یش مەترسی یەکی لەو بابەتەی تێدا هەیە چونکە زیاتر لەوەی لە چارەسەریکی سروشتی بۆ گیروگرفتەکانی واقیع بدۆزێتەوە ، هێندێــك چارەســەری وەهمـــی و بێ کەڵك دەخاتە ڕوو کـــە دوورن لەو مەرجانەی بـــۆ گوازتنەوەی واقیع بۆ دیمەنێکی شۆڕشگێرانەی نـــوێ پێویستن .

بۆیە تەنیا واقیعیـــەتی شۆڕشگێرانە دەتوانێ بەسەر بزووتنەوەی ئەو کۆمـــەڵەدا حوکم بکا کە بەرەنگـــاری گیروگرفتەکانی دەبێتـــەوەو هەر ئەو دەتوانێ خەباتـــی کۆمەڵ بپارێزێ و ئاســـۆی مێژوویی ڕاستو دروســـتی بۆ دیاری بکاو نەهێڵێ بکەوێتە داوی یاسابەزۆر سەپاوەکانەوە یان سەر بۆ مەنتیقـــی لە بەڕووکەوتن و وشك بوونەوەدا بنوێنێ .

لەسەر ئەم بناغەیـــــە سۆشیالیزم لە بۆچوونی حزبدا یاسا گشتیەکانی و نەخشـــە تەفصیلیەکانی لەسەر شێوەی چەند « سەرمەشقێکی ئامادە » دانانرێن . هەڵوێـــستی سوشیالیستی‌یانەی ڕاســـت ئەوەیە کە ئیلهام لە بزووتنەوەی کۆمەڵ وەربگرێ و یاساکـــانی لە بەر ڕووناکایی ئـــەو بزووتنەوەو لەسەر بناخــەی تاقیکردنەوەو مەودای زەمانی و ئەنجام و ناوەڕۆکەکانیـــان دابڕێژێ .

مەسەلە تفصیلی یەکان چۆن دیاری دەکرێن ؟

دیاری نەکردنی مەســـەلە تفصیلی یەکانی بیـــــری سۆشیالیستی نابێ بەنیشانەی تەنەخی کردنی ئایدیـــۆلۆژی دابنرێ ، چونکە ئەو لە جـێدا دوو هۆی هەیە :

یەکەمیان : بەدەســـتە وەرنی حدوومەتە ، چونکــە ئەوە مەیدانی جێبەجێ کردنــە بۆ گوازتنەوەی تیۆری بـــۆ واقیع دابەڕاندنی بیـــرو بۆچوونی سۆشیالیستی لـــە ڕێی گۆڕانکاریەوە پـــاش ئەوەی شارەزایی لە بەڵگـــە تیۆریەکان وەرگیرا بۆ دانانـــی نەخشەو بەرنامە تفصیلی یەکان

دووهەم : بزووتنـــەوەی مێژوو لە باری فکرو جێبەجێ کردنەوە هێندێك شــتی تازە دەخاتە سەر تاقیکردنـــەوەی سۆشیالیستی ، کەوابـــوو ڕێکەوە ڕێشتنی ڕێـــڕەوی تاڵو ئازە سۆشیالیستیەکان و بزووتنەوەی ڕۆژو سەرمایـــە یەکی تیۆری دەخاتە ســـەر سۆشیالیزمو بەهێندێ ئاسۆی ئایدیۆلۆجی دەوڵەمەندی دەکا ، کە لەڕاستیدا درێژی ڕێبازە فەلسەفیەکەیەو نیشانەیەکـــی ڕاستە بۆ توانای وەرگرتنـــی ئەنجامە زانستیەکان تاوەکـــوو بیری سۆشیالیستی هەمیشــە شان بەشانی پێویستیەکـــانی واقیـــعو گۆڕانکاریەناکـــی سەردەم بچێتە پێش .

بە چەشنێکی گشتـــی حزبی بەعسی عــــەرەبی سۆشیالیست نیشانـــەکانی کۆمەڵی سۆشیالیستی لـــەم چەند نوختەیەدا دیـــاری کردوە .

ا ـ هەڵوەشاندنەوەی هەڵو مەرجی چەوساندنەوەی مـادی کـــە ناوەڕۆکی مرۆڤایەتی لـــە هاونیشتمانیەکان زەوت دەکا .

ب ـ قووڵ کردنی ناوەڕۆکی دیموکراتی‌یانەی سۆشیالیزم چونکە ئازادی ئەو بناخـــــە پتەووقایمەیە کە سۆشیالیزمی لەسەر بینادەکرێ .

ج ـ پەروەردەکـــردنی هاونیشتمانان بە پـــەروەردە کردنێکی سوشیالیستـــی وزانستی کە لە هەمـــوو چوارچوەو ڕێوشوێنـــە کۆمەڵایەتیە کۆن و دواکـــە وتووەکان ڕزگاری بکـــا ، بۆ ئـــەوەی مرۆڤێك بە ئەقڵێکی زانستی و کراوەوە (متفتح) دروست بێ کە ڕەوشتێکی سۆشیالیستی قووڵی هەبێتو باوەڕ بە بایەخە هەرەوەزیەکان بکا ·(١)

ئەم چوارچـــێوە بیروباوەڕیانەی سوشیالیزمی بەعسە کە تێکڕای مەرجــە خـــۆیی و مەوزوعیـــە کانـــی بنیاتنانـــــی تاقیکردنەوەی ســوشیالیستی دیاری دەکات .

وەکو لای هەموان ئاشکرایە تەقاندنەوەی شـــۆرشی سوشیالیستی دەست کردن بە بنیاتنانی ڕژێمێـــکی کومەڵایەتی تازە ، بەستراوە بە پێکداچوونی هۆیەکانی خۆیی و مەوزوعی وکارتێ کـــردنی هاوکوییان بەرەو دامەزراندنی ڕیژیمی سوشیالیستی .

باوەڕهێنانی بەوەی لــە سەرەوە باس کـــرا ئـــەوە ناگەیەنێ کە ئەم هۆیانـــە بنیات

کۆمەڵە یاسایەکی یەکگرتوون کە ئەشێ بۆ هەمو کومەڵگاکان بەکار بهێنرێن هەروەهـــا ئەوەش ناگەیەنێ کە ئەشـــێ کۆمەڵە یاسایەکی یەکگرتـوو بەکار بهێنرێ کە بۆ گۆڕانکاری سوشیالیستی لە هەمـــوو کۆمەڵگایەکدا لەبارێ . ئەمەش نابێ بە ئەقڵێکی تۆشــــە گیرانەی کلۆم کــــراوەوە وەربگیرێ ، کەوا فیکر لـــە هەندێ قالبی ناوخــۆیی‌دا خەفەبکاو و نەهێڵێ لە فیکری سوشیالیستی جیهـــانی و ئەوەی لە مەیدانی تیئـــوری کرداردا دای‌هیناوە یاراوبێ .

ڕەسەنایەتی مانـــــای دروستکردنی شوورەو سنووری داخراونیە ، سەربەخۆییــش دژی پێویستی کردنـــەوەی دەرگە لە بەیندا نیە بو ئەوەی بیروباوەڕی هەردولا کاربکەنە سەر یەکتر ، چونکە فیکـــرو تاقیکردنەوەی ســـوشیالیستی هەردوکیان ، ئێستانێـــکی قەدەغە نەکراوی هەمـــوو مرۆڤایەتین ئەو شــــێوانەی کە بۆ هەر میللەتە ئەگونجێ ، ئەبنە سەرچاوەو سیمای ڕاستەقینەی بنیاتنـــانو شیوەکانی سوشیالیـــزمی لێوە هەڵئەهێنجرێ ، هەروەها لێ‌یانەوە وەرئەگرێ بەجۆرێك ئە تاقیکردنەوە تایبەتیـــەکەی خۆی پێ بخەملێنێ هەروەهـــا کەڵکی دەرسیشی لە تاقیکردنەوەکەی خۆیەوە دەداتێ .

هەندێ پرسیار بـــۆ بەراورد کردن

لەبەر ئەوە ، تێـــــزە (اطروحه) تیئورەکانو ئـــەو دەستهاتانەی کە لە کـــرداردا دێنە دەســـتەوە ، پێـــوەری ووردی ڕاستی‌ی بەرنامـــەی سوشیالیستین یاخـــۆ نیشاندەرێ تاکانەوەن لـــێی .

ئیرەوە چۆن بزانین ئایـــا ئەم بانگی شوشیالیزمــــــە بانگێکی ئیمپریالیستی یـــا ڕیالیستی‌یە ، سوشیالیزمێکی ڕاستەقینە یا قەڵبە، لە وەڵامدا دەڵێین ، سەرچـــــاوە ئیدیۆلوجیەکان ئەو ئەنجامو تاقیکردنەوانەی کە لە کرداردا دەدرێنە دەست ، ئەوان وەڵامی ئەم پرسیارە دەدەنەوە .

ئەم قەرینانەی خوارەوە، دەتوانن ببنە بەراوردکـــەرو بەنجەکێشی ناسینەوەی نایەتی فیکـــرو تاقیکردنــــەوەی سوشیالیستی .

یەکەم : شێوەی ڕژێمـــی سیاسی وچۆنیەتی دابـــەش بوونی چینەکان تێیدا ، وەوە چینانە کامەن کە گۆڕانکاریەکان بەرەو بەدی هێنانی ئـــاوات وئامانجەکانیان دەچن .

دووم : ئەو گۆڕینانـــەی دەکرێن ، ئایا ئامانجێــکی چاککردنیان تێدا بەدی دەکرێ و بەندی ئەو بۆچۆنە ساکارانەیەن کە باوەڕی بەوە هەیە کـــە چاککردنی تێکرایی « پلــە بە پلە » ئەکرێ ، یاخۆد ئـــەو گۆڕینانە ، وێنەی کردارێــکی شۆڕشگێرانەن کە لە کۆمەڵدا دەکرێن و بەرەو گۆڕانکاریەکی بنەڕەتی و تێکرایی دەچن کـــە کۆمەڵ بەرەو وێنەی ئـــەو بنیاتنانە سوشیالیستیەی کە هەولی بۆ دەدرێ دەبەن .

سێیەم : گرتنی ڕێبـــازی گۆڕانکاری لە قەوارەی کۆمەڵی ئێستادا ، ئایا ئەوبـــەری داڕشتنەوەی نەخشـــــەی کۆمەڵایەتیە ، یاخود تەنهـــا جۆگەڵەیەکە لە ڕووبارێــکی قولترەوە هەڵگیراوە بـــەرەو داڕشتنی بناغەی مادی لـە مەیدانی پیشەســـازی و گۆڕانکاری سوشیالیستی لـە لادێداو لەهاشدا دروستکردنی ڕژێمی سوشیالیســـتی و دروستکردنی نەخشـــەی چینایەتی لەبارێ ؟

چوارەم : دەستکردن بـــە گۆڕانکاری و دەستە گرتـــن ، لەلایەن دەوڵەتەوە ، بەســـە چالاکیە ئابووریەکاندا ، ئایـــا بو دامەزراندنی « ســــەرمایە دارییەتی دەوڵەت » دەڕوا ،یاخۆ ڕیبازێکە بەرەو دامەزراندنی کەرتی سوشیالیستی کـــە بەردی بناغەی ڕژێمــــی سوشیالیستی‌یە ؟

پێنجەم : گواستنەوە لـــە شێوەیەکی ، ئابوریەوە بـــۆ جۆرێکی تر کە لەوەی پێشـــوو ئەچێت ، ئەو کردارەی کــــە شانبەشانی ئـــەو هـــەوڵ وتەقەڵلایانە ئەکرێت کە بەرەو بەدی هێنانی بینای کومەڵایەتی تازە دەڕوات ، بێ ناکۆکــی لەنێوان سروشتی ڕژێمــــە ئابووریە هەرەس هێناوەکە کە بۆ ماوەیەکی دوورو درێـــژ لە کاردابووەو ئەو ڕژێمەی کـــە ئێستا بنیات دەنرێ ناچێتــــە سەر ، ئایا ئەم ناکۆکیانـــە چۆن چارەسەر ئەکــــرێن وچارە سەرکردنە کە بـــەچ شێوەیەکو بۆ بەرژەوەندی کام چین دەکرێ .

شەشەم : ڕووشـــنبیری و ڕوونی ناوەڕۆکەکانی لەباری سیاسی و کومەڵایەتیـــەوە . ڕەنگـــدەرەوەی عێــــزە چینایەتە خاوەن دەستەڵاتەکانن حوکمدانیش لەسەر ئـــەوەی کام ئەیدیولوجیەت خاوەن دەستەڵاتە نیشاندەری ســـروشتـــی کومەڵگاو بزوتنەوەیەتی بەرەو دوارۆژ ، ئەگەر ڕوشـــنبیری‌ی چینـــە زەحمەتکێشەکان لـــە برەودابوو ئەوە مانای ئەوەیـــە بیروباوەڕی سوشیالیســـتی لەبرەو دایە ، لـــەکاتێکـــــدا ئەگەر بیروباوەڕی دەرەبەگانەو بورژوازیانە لە کاردا بـــوون ، ئەوە مانای ئەوەیە ڕوشنبیری کونە پەرستانەی دژ دەستـــی ئەڕوا .

سنورەکانی ڕەوابونی سەربەخۆ بـــون کامانەن ؟

ئەو وەڵامانەی بەم پرسیارە دەدرێنەوە سنووری گونجـــان لەگـــــەڵ بیــــروباوەڕی سۆشیالیستی یان دووری لەو بیروباوەڕە دیاری دەکـــەن ، ناشکرێ وەڵامەکان لە هەمـــوو کۆمەڵگاکاندا وەك یەك بـــن ، چونکە تیۆری ڕاستو دروستی سۆشیالیزم یاساکانی لـــە سروشـــــتی تایبـــەتی کۆمەڵگاکاندا دەدۆزێتــەوە ، ئەمەش بەومانایەنیە کـــــە سروشتێکی هاوبەش لەنـــاو هەموو یاندانەبێ کە بریتیە لە هەڵوەشاندنەوەی چەوسانەوەی مرۆڤ بەدەستی مرۆڤی برای .

لەبارەی حزبەکەمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیـــالیستیشەوە هەروەك هـــاوڕێ صدام حسین دەڵێ « ڕێگایەکی تایبەتیمان لەبیناکردنـــــی سوشیالیزمدا هەیە کـــە لـە سروشتە تایبەتیە نیشتمانیــە کانمانو لە ئامانجە کانمانەوە سەر هەڵدەداو پێـــوەندی پێوانەوەهەیە » .

گرتنە پێشی ڕێگایەکـــی تایبەتی لە بیناکـــــردنی سۆشیالیزمدا لەگەڵ ئـــەوەی سووربوون لەسەر ســـەربە خۆبوون وڕەسەنایـــەتی تاقیکردنەوەی سۆشیالیستـــی نیشان‌دەدا ، ئاتەبای لەگـــەڵ شێوە زانستیەکـــانی تـــری جێبەجێ کردنی سۆشیالیـــزم نیە بەچەشنێك کە لێیـــان جیابێتەوەو تەنیا لە سنـــوورە تایبەتیەکانی خۆیدا بوەستێ بێ ئەوەی بەخشش‌یدا بـــە تاقیکردنەوەکانی ترو کەڵك لە دەرسەکانیان وەربگرێ .

حزبـی ئێمـــەش یەکێك لە بزوتنەوە جیهانیەکان بـــووە کە لە زووەوە هەڵوێســـتی سۆشیالیستانەی ڕاســـتو دروستی گرتۆتەبەر چونکە لەو باوەڕەدا بووە کە پێکـــەوە بەستنی ناو نەتەوەیـــــی سۆشیالیزم لەوکاتـــــەداو بەوشێوەیە کە هێنرایە گۆڕێ شتێکی دەستکردەو خزمـــەتی ستراتیژیەکی وەختی‌ی دەکـــاو مرۆڤایەتی سۆشیالیزم تەنیـــا جێبەجێ کردنی ڕاستەقینەو لەسەر بنچینەی لەبەرچـــاو گرتنی سروشتە تایبەتیـــە نەتەوەیەکانو لابردنی ئـــەو ئاتەباییە داتاشراوانە کـــە خزمەتی چینە چەوسێنەرەکـــان دەکەن لە توانادا هەیە .

مرۆڤایەتی جیهانیش تەنیا لەسەر بنچینەی ڕێزگرتن لەو سروشتە تایبەتی‌یانەو دەزەتن پێك‌هێنان بۆ کارتێك کـردنی نیشانەڕانەی ئەوان دەتوانـێ دابمەزرێ »(١) · کەوابـــوو لەبەرچاو گرتنی ئـــــەو سروشتانە مەرجێــــکی هەبدەنیە بۆ ڕەسەنایەتی بیـــرو جێبەجێ کردنی سۆشیالیزمو ئەمە هەرگیز بەمانای وەلانانی بنچینەو مەرجزاتــــی و مەوزوعیەکانی سۆشیالیزم‌نیە ، بەڵکوو سروشتی واقیعیـــە تیشیان دەخاتەسەر .

مەرجە مەوزووعیەکــــانی بیناکردنی سۆشیالیـــزم لـــە ئامادە بوونی هۆیەکـــانی زاتی جیاناکرێنەوە کە بەبـــێ ئەوان جێبەجێ کردنی‌شۆڕشی سۆشیالیستی‌و گرتنە پێشـــی ڕێگای دروست کردنی کۆمەڵی سۆشیالیستی لە توانا دا نیە. لەڕیزی پێشەوەی ئـــــەو هۆیانەش‌دا بوونی حزبێــکی شۆڕشگێری ســـۆشیالیستی‌و لێوەشاوەیی سەرکردایەتی لە کۆمەڵداو هەروەها دەســـتە بەرکردنی بەشــــدار بوونی جەماوەر لە بیناکـــردنو پاراستنی تاقیکردنەوەو ڕێژیمی سۆشیالیستیدا خۆدەنوێنن .

هەروەهـــا ڕۆشـــنبیری سۆشیالیستی‌و ڕاپەڕینێــکی بنەڕەتی لە ڕۆشنبیریـــدا خزمەتێکی گەورە بەبیناکردنی سۆشیالیزم دەکەن .

(١) هەنـــدێ سەرچاوەی تیۆری .

بیروڕا

لە پێش هەمـــوو شتێکدا بە ڕاشکاوی

● دەروونناسەکان بەتایبەتی ئەوانەیان کەلێــك دەروون لەسەر ئەو باوەڕەن کــە هۆیەکانی ترس ئەگەڕێنەوە بۆ ئەو ڕووداوانەی کە لەکـــاتی منداڵی‌دا مرۆڤ دووچـــاری دەبێت ، بە تایبەتی لە تەمەنی سێ تا پێنج ساڵەی ژیانی‌دا . چونکە ئەم قۆناغە دەورێـــکی یەکجار گەورە لە ڕێـــڕەوی ژیانی‌دا ئەنوێنێ .

ئەو منداڵەی کە لە منالییدا تووش ترس دەبێت، بەردەوامو بە درێژایی تەمەنی ئـــەو حاڵەتە ئەیخاتە کێشـــەو ئۆقرەی لێ ئەبڕێ و ناتوانـــێ هیچ جۆرە هەڵوێســـتو بیروباوەڕێکی خۆی وەدەرخات .

● ڕژێمـــە پێشـــکەوتنخوازەکان بایەخێکی زۆریان بەسەرپەرشتی‌ی منداڵ داوەو تشت جۆرە پێویستیەکان بۆ ئامادە کردووە بۆ ئـــەوەی بناغەیەکی پتەوو چەســـپاو بۆژیانی مرۆڤ دروست بێ ، بۆ ئەوەی شوێنی شـایەنی کۆمەڵایەتی‌ی خـــۆی لـــە ڕەهەندەکەیدا بگرێ ، بـــە جۆرێك کە توانای جێبەجێ کردنی دەوری کاریگەری خۆی لە پێشکەوتن و گەشەکردنی کۆمەڵدا ببینێت .

چونکە ئەم کۆمەڵەو ڕژێمە پێشکەوتنخوازانە بە تەواوەتی‌و بە جۆرێکی هۆشیارانە لـــەوە تێگەیشتوون کە تێهنیــــی‌ی بوژانەوەو مانـــــەوەی هەر کۆمەڵێك بەســـتراوە بە چەشنی پێشـــکەیشتن و سەرپەرشتی کردنی ڕۆڵەکانی‌و چەکدارکردنیان بە جۆرەهــا بەڵێنەنامەو هەستی سەرەکی .

هەروەها کاتی زانرا کـــە ترس جۆرە بەربەستیەکـــی گەورەیە کە ڕێگا لە داهێنانو هێزی تواناو ئیش کـــردن ئەگرێ ، جۆرە ئەتەرەیەکیشە لە نێوان مرۆڤ و هەوڵدانـــی بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی‌دا لەبەرئەوە جۆرەها هـــەوڵ دەدرێ بۆ ڕامالین و لەناو بردنی ترس و هۆگرکردنی مرۆڤ لـــە سەر یەك زمانی و ڕاشـکاوی ، بە شێوەیەکی ئازادیانـــەو بێ ترس و لەرز ، بۆ پێکهێنانی کەسایەتیەکی بەهێز کـــە بڕوای بە تواناو لێوەشاوەیی خۆی هەبێت ، کەسایەتیەك کە دووربێت لەنیگەرانی‌و دوودڵی‌و پەشۆکاوی .

بەڵام کەسایەتی‌ی شێرزەو تێکشکاو ، کەسایەتیەکـــی ترسنۆکە کە توانای خزمـــەت کردن و بەرەوپێشەوە بردنی نیشتمانی نیە . کەسایەتی‌ی خاوەن ڕاشکاوی‌ی کەسایـــەتیەکی داهێنەری دروستکەرەو توانای ئیش‌کردن و بینینـــی ڕۆڵی کاریگەری هەیـــە لە خزمەت کردنی کۆمـــەڵو نیشتمانیدا .

فەیلەسوفی بەریتـــانی « برتراند راسل » بە چاکـــی بۆی چووە کە دەربـــارەی ترس و کارتێکردنی ووتویەتی « بەرزگار بوون لە تـــرس ووزە توانایەکی بەهێزو نوێ پەیدا دەبێت ، گیانی مــرۆڤ لە جێگای بڵندا دەوەستـێ ، توانای داهێنانو دروســـت کردن و نوێ کردنەوەی بـــۆ سەر هەڵ ئەداتەوە ، ئـــەو ترس و لەرزەی کە لە ڕۆژانـــی ڕابوردوودا، لەمێشکی مـرۆڤدا خۆی چەسپاندووە پـــرش و بڵاوە ئەکاتەوە و لەنـــاوی ئەبات .

ـ محمد بدری ـ

Institut Kurde de Paris

کتێبی « ڕێزمانی ئاخاوتنی کوردی » لە بەرتیشکی لێکۆڵینەوەدا

صباح غالب

بەشی یەکەم

لەو چەندانەدا کۆڕی زانیاری کورد کتێبێکی بەناوی «ڕێزمانی ئاخاوتنی کوردی - بەپێی لێکۆڵینەوەی لیژنەی زمان‌و زانستەکانی » بڵاوکردەوە ، کتێبەکە لە قەوارەیەکی «بەتاڵ» دایەو بریتییە لە ٤٨٠ لاپەڕەو لە چاپخانەی « کۆڕی زانیاری کورد - بەغدا » چاپ کراوە .

ئەو بەرهەمە جێگایەکی ئێجگار گەورەو شیاوی لە نێو کتێبخانەی کوردیدا هەیە ، چونکی پێم وایە بەو فراوانی‌و زانستییەوە کە - گۆمەڵێ پسپۆڕو شارەزا هاوبەشییان تێدا کردبێ ، تا ئێستا کورد کتێبی وەهای بە خۆیەوە نەدیوە ، بۆیەکە بە دڵنیاییەوە دەڵێم لە هەموو بەرهەمی ئاقە ئەکسییەکانی لەمەو بەر ئەکادیمیانەترو چاکتر نووسراوە .

ئەوەی گوتم‌و نووسیم پێدا هەڵکوتن نەبوو ، بەڵکو راستییەکی زەق‌و دیار بوو خستمە بەرچاوان ، ئەگەر منیش ئەم گوتایە هەر لە راستیی خۆی نەدەکەوت ،

بەڵام نابێ ئەمە وامان لێبکا ئێکە چاو لەگشت کەمو کەسرییەکی بپۆشین‌و ئەوانیش گوێی پوختەییەکی مرتاقی لێ بناخنین . دیارە کە بەو جۆرە چ ئێمەو چ ئەوان بۆ مەسەلەکە بڕوانین ، ئەوا تووشی لە خەیاڵی بوون‌و دەمار گرژی شانازی دەبین ، کە ئەوەش بۆ خۆی دەردێکی سوك‌و هاسان نییە .

بەر لەوەی یەکاو ڕاست بچینە ناو بابەتەکانی کتێبەکەوە جارێ وای بەچاك دەزانین تیشکێ ئاراستەی ناوی کتێبەکە بکەین‌و بزانین بۆچ وایان ناو ناوە !؟.

ناوی کتێبەکە بریتییە لە « ڕێزمانی ئاخاوتنی کوردی » ... وشەی ئاخاوتن بە مانای قسەدێ‌و لەعەرەبیدا «الکلام»ی لەبری بەکاردێنن ، کۆڕ لە بەرامبەری کوردییەکە « قواعد اللغە الکردیە »یان نووسیوە ، کە راستییەکەی دەبێ بەپێی ناوەکوردییەکە - وەرگێڕانە عەرەبییەکەی بکرێ بە « قواعد التکلم اللغە الکردیە »یا «قواعد الکلام الکردی » . وە کە جارێکی دی « قواعد اللغە الکردیە » بکەینەوە بە کوردی دەبێ بە « دەستووری زمانی کوردی » یا - « ڕێزمانی کوردی » . ئاشکرایە ئەمیان لەبارترو راستترەو کێشەی وەرگێڕانە عەرەبییەکەش راست دەکاتەوە .

هەموو دەزانن کە دەگوترێ ڕێزمان مەبەست ئەو یاساو دەستوورەیە کە لە زمان‌و بەشەکانی « ڕستەسازی وشەسازی‌و فۆنیم » دەکۆڵێتەوە ، نەك شتێکی دیکە بۆیە کە گوترا ڕێزمان پێویست ناکا « قسەیا ئاخاوتن یازمان»ی لەگەڵدا بەکاربێنین‌و بڵێین « ڕێزمانی ئاخاوتنی کوردی » یارێزمانی قسەی کوردی «یا» ڕێزمانی زمانی کوردی « - چونکی وشەی « ڕێزمان » ئەو مانایەشی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتووە .

جا بەپێی ئەو لێکدانەوەیە دەبوایە کتێبەکە ناوی «ڕێزمانی کوردی » یا « دەستووری زمانی کوردی » بوایە نەك « ڕێزمانی ئاخاوتنی کوردی » وەك کۆڕ نووسیویانە ..

ئەگەر سەرنجێکی نووسینەکەی مامۆستا « مەسعوود محەمەدی دەمڕاستی لیژنەی زمان‌و زانستەکانی » بدەین ، ئەویش چەند وردە لێکدانەوەو بۆچوونی جیاواز هەڵدەگرێ .

لە دوو ساڵاندا پێنج لیژنە بۆ یەك مەبەست دروست بووە ، هەر لیژنەو ئەوی‌دی بەتاڵ کردۆتەوە ، تا دوا جار لە «لیژنەی زمان‌و زانستەکانی» دا خۆی گرتۆتەوە ، ئەو هەموو دروست کردن‌و هەڵوەشاندنەوانە ماوەیەکی زۆری ویستووەو بەشێکی چاکی لەکاتی ئیشکردنی ئەندامان بچڕیوە .

مامۆستا مەسعوود کە دەڵێ « لە هەڵبژاردنی ئەندامانی **ئەم لیژنانە لایەنی گرتنەوەی زۆربەی شێوەکانی ئاخاوتنی کوردی ڕەچاو کراوە . ل/٣ » ئەمە بەو جۆرە دەڵێ کە کارێکی زۆر چاکیان کردبێ‌و کە لیژنەیەك کەسانی سەر بە دیالێکتەکانی گرتە خۆی ئیدی ئیش لەوە خاوێنتر هەر نەبووەو نابێ !! وە دەبێ بنچینەش بۆ گشت کارێکمان هەر بەو چەشنەبێ !! کەچی کەبەباری زانست‌و هۆشیاری یەکی ژیرانەدا لێکی بدەینەوە دەبێ ئەندامانی هەر لیژنەیە تواناو کارامەیی‌و شارەزایی یەکەی ببێتە هۆی هەڵبژاردن‌و دەست نیشان کردنی ، چ کۆڕو کۆمەڵێ لە ولاتاندا لە کاروباری ڕۆژانەو ساڵانەو پلانی داهاتووی ژیانیاندا بەو شێوەی ئێمە ناجوڵێنەوەو کارناکەن ، پسپۆڕی‌و لێزانین بە نەزەر بۆ ئیشەکان وەردەگیرێ ، خۆ لە تایفەگەری‌و ناوچەگەرێتی‌و بیر تەسکی‌و کەلەگابی بە سەرزانستدا دەپارێزرێ‌و ڕاست‌و ناراست لێك جوێ دەکرێنەوە .**

ئەو دروست کردنی لیژنانەو بەو جۆرە کە دەبێ فلانە لیژنە خەڵکی کەرکوك‌و سلێمانی‌و هەولێرو بادینیان‌و خانەقینی تێدا بێ ، زۆر مەتر سی‌یەکی گەورەیەو لێکدانەوەی بە ئاگایی‌وژیرەکانە بوچەڵ دەکەنەوە ، هەتا بێ‌و مەسەلەی دروست بوونی زمانی ئەدەبی یەکگرتووی کوردیش کە ئێجگار پێویست‌و مەزنە بەرەو لەبیر چوون‌و دوورخستنەوە دەبات .

کوردیش وەك هەموو نەتەوەیەکی دیکە دەبێ بە یەك جۆر شێوەی زمان بنووسێ‌و دەستووری زمانەکەی بۆ بدۆزرێتەوە ، نەك چەند دیالێکت لەزمانی کوردی بۆتەوە ئەوەندە دەستووری زمانی بۆ دابنێین‌و بێنە گەزە لاوژەیە ئەو سەری دیار نەبێ .

ئەو قسانەی ئەمن ئەوە ناگرێتەوە کە گشت دیالێکتەکانی کوردی پشت گوێ بخرێن‌و هەر بە دیالێکتێکەوە خەریك بین ، نەء ئەوە ناڵێم ، بەڵکو دەڵێم کە دانانی چەند دەستورێ بۆ زمانی کوردی نەك هەر هەنەیەو لەراستییەوە دوورە ، بەڵکو تاوانێکی فرە قور سیشە .

مامۆستا مەسعوود کە باسی چەڵەمەکانی « لیژنەی زمان‌و زانستەکانی » دەکا ، بێ سەر چاوەیی وکەم دەسکەوتنی کتێب بەکێشەیەکی گەورە دەزانێ ، ئەمە وایەو زۆرمان ئازارەکەی دەزانین ، بەڵام کە دەڵێ « تاکە نوسخەی کتێبێکی ڕێزمانی مامۆستا تۆفیق وەهبی کە دەستی لیژنەی بەسەرڕا دەکات ئەو دەسنوو سەیەکە لای د . نەسرین فەخری هەیەو خۆی شکڵ نووسی کردووە لە بەرکتێبەکە ، دەوجا چەندێکی د . نەسرین لە کۆبوونەوەی لیژنە دابڕابێت کتێبەکەی مامۆستا وەهبیش نادیار بوە ، ل ٦ » .

ئەمن وا دەزانم هەر شتێکی کە دەسکەوتەکەی‌و کەڵکی بۆ تەواوی نەتەوە بێ ، ئەو شتە ملکی تایبەتی هەرکەسێ بێ ، دەبێ بە زۆر یاخوا هێشت لێی بسێنرێ ، چۆن دەبێ د . نەسرین خۆی نەچێتە کۆبوونەوەی لیژنەی زمان‌و زانستەکانی ، ئافە کتێبەکەی مامۆستا تۆفیق وەهبیش نەچێت‌و دەست ئەندامانی لیژنەی زمان نەکەوێ لە کاتێکدا کە لیژنە پێویستی یەکی زۆریان پێ بێ . ئەمە

لەسەید سەیدترەو پیاو دێنێتە بابە خولە بە دەوری خۆپەرستی‌و دەست تەنگی خەڵکیدا .

چارە بۆ ئەوە سێ ڕێگە هەیە : یا ئەوەتا کتێبەکەی بە نەکرد لەژێر ناچاوی‌و زۆردا لە پارەبقەبڵێنن ، یا لەبەری بنووسنەوە یا کە ئەو دووانەی دەستی دەربهێنرێ‌و بکرێتە ملکی کۆڕی زانیاری کورد کە ئەوکاتە دەبێتە ماڵی کورد . دڵنیاشم هەرچی تۆزێ هەستی خۆ بە کورد زانینی تێدابێ شتی لە کتێب پێشکەشکردنی زیاتر لە دەست دێ بۆ کورد .

ئاشکرایە نەخشە کێشان‌و دیاری کردنی ئەم بەرو ئەوبەری مەبەست بۆخۆی کارێکی جوان‌و وردبینی‌یەکی چاکە ، بۆیە ئەو چەند زستانەی مامۆستا مەسعوود « لەتێکڕای دانانی نەخشەو بەسەردا ڕۆیشتنی ، ئەوەش ڕەچاوکرد کە نیگای خۆببڕێتە سروشت‌و تایبەتی ئاخاوتنی کوردی نەك لەکولانەی ڕێزمانی ئاخاوتنەکانی بێگانەوە سەیری زمانی کورد بکات ، واتە لەبەرتیشکی ئاوەکی سەلیقەی کوردیدا ڕێزمانەکە شی‌کاتەوە ، نەك لە دەرەوەڕا چرای بۆ بخوازێتەوە . ل /٧ » .

ئەمە جێگای گەلێك ڕێزو پێزانینە ، بەو مەرجەی جێ بەجێ بکرێ‌و لەمەیدانی قسەوە پێ‌هەڵکرێ بۆ پراکتیك‌و جێبەجێ کردن . چی لەوە شیاوتر دەبێ کە زمانی کوردی و کاکڵەی داڕشتنی وشەو ڕستەکانی‌و دەنگەکانی بکرێنە بنچینە بۆ لێکۆڵینەوەی دەستووری زمانی کوردی . نەك بەکوێرانە یاساوباوی زمانێکی دیکە کت‌ومت بەسەر زمانی کوردیدا بسەپێنرێ .

میهرەجانی قوتری هونەرەکان
شاعیر مەدحەت بێخەو باسی ئاسۆی پاشەڕۆژی تیپە هونەرییەکانی پەروەردە ئەکات ..

میهرەجانی هونەری شانۆو موسیقای تێکڕایی ولات لە بەغدا سازکراو زۆربەی زۆری تیپە هونەرییەکانی سەر بە بەرێوەبەرایەتییەکانی پەروەردەی پارێزگاکانی ولات بەشداریان تیاکرد . ئەم تیپانە بەرهەمە هونەرییەکانی خۆیان لەسەر شانۆی بەرێوەبەرێتی چالاکییەکانی قوتابخانەکانی لە ماوەی دوو ڕۆژدا پێشکەش کردێ ئەم بەرهەمانە لە لایەن زۆربەی زۆری ئەوانەوە بینرا کە بایەخ بە بزوتنەوەی هونەری ولات ئەدەن‌و هەمووشیان هەستی شانازی کردنی خۆیان بەرامبەر توانای ئەو چرۆ تازە پشکوتوانە دەربری کە بەڵێ هاتوی‌و توانایەکی ڕاستەقینەوە لەسەر شانۆ هەنسەسوران‌و ئەوەیان ساغ کردەوە ئەتوانن لە پاشەڕۆژا ئەرکی ڕابەراندنی بەرەوە پێشەوە چوونی بزوتنەوەی شانۆیی‌و هونەری بگرنە ئەستۆ ، ئەمەش لەپاڵ هەوڵ‌و تەقەللای دڵسۆزانەی ئەو مامۆستا بەڕێزانەدا کە لە زۆر لایەنی هونەرییەوە ئەرکی سەرشانی خۆیان لەبێ گەیاندنی ئەم نەوەیەدا هێنایەجێ نیشانەی ڕەزامەندی‌و شانازی **لە ڕوویانا ئەبینرا بەرامبەر بەزەی هەژاری‌و دەوڵەتیان بۆ دانانی بەردی بناغەی ئەم بزوتنەوەیە لە ولاتە ئازیزەکەمانا جێگای خۆی گرتووە هەست بەوە ئەکەن ئەتوانێ بەشداری بەدی هاتنی ئاواتە هونەرییەکانی پاشەڕۆژ بکات .**

هەموو گۆشەیەك لە هۆڵەکە هەستی دڵخۆشکەری ئەدا ، بوبوە وێنەیەکی بچکولانەی بەختیاری مرۆڤ کە شۆڕشی لە ولاتە کەمانا لە بارەشی گرتوە ، نەتەوە براکان بەجل‌و بەرگی میللی هەمەچەشنەیانەوە لە ماوەی ئەو دوو ڕۆژەدا ، لە هۆڵەکەدا جوانترین تابلۆی دەربڕی یەکێتی نیشتمانی بوو .

لە ماوەی ئەو پشوەدا، کە لە دوای پێشکەش کردنی تابلۆ هونەرییەکاندا بوون ، چاومان بە نووسەری ئوپەرێتی - داستانی شۆڕشی - کەوت کە تیپی چالاکی قوتابخانەکانی پارێزگای هەولێر پێشکەشی کرد ، ئەویش شاعیر مەدحەت بێخەوە کە باسی ئوپەرێتەکەی کردو دەربارەی شێوەو ناوەڕۆك‌و دروست کاری درامی قسەی کردو وتی :

ئەتوانین لە ئاوئینەشانی ئوپەرێتەکەوە زۆرشت ببینین هەموو شۆڕش‌و ڕاپەڕینەکانی تێکۆشانی گەلی عیراقم بەرچاو خستوە هەر لە شۆڕشی بیستەوە هەتا شۆڕشی (١٧)ی تەموزە پێشکەوتنخواز کە هەموو ئاوات‌و خواستەکانی جەماوەری نواند ، لە ڕێگای قوربانی‌و تێکۆشانەوە ، کە باسی شۆڕش لە ماوەی کارێکی هونەرییەوە یان بەرهەمێکی فیکرییەوە ئەکەین ئەبێ دەست بۆ دەسکەوتەکانی بکێشین کە بۆ گەلی بەدی هێناوە کە هەموویان گورانی ئاواتی ڕابوردو بوون ، دیسان ئەبێ دەست نیشانی ئەو هێزانە بکەین کە هەوڵیاندا بەربەستی ئەو گۆرانکارییە بنەڕەتانە بکات ، پەردەیان لەسەر لادەین‌و ڕووی هەڵ بازیان هەڵماڵین کە چۆن ئەیانەوی لە پێناوی سوودی خۆپەرستی دابەربەستی سوودی گشتی بکەن .

ئەم دیاردانەی مەدحەت بێخەوی شاعیر بۆی ڕوون کردینەوە ، لە کاتی بینینی ئوپەرێتەکەداو جولانەوەی ئەکتەرەکاندا نیشان ئەدرێ کە چۆن هێزی جەماوەر هێزی

زۆرداری دواکەوتووی ڕاماڵ ئەکات‌و دوایی هەموو جل‌و بەرگی میللی بەرەنگەکان‌و ولاتانیادەوە لە ئەل چەپڵە ڕزانی جەماوەر هەموو دیزەکانی ... ئەل لە دەوری نەخشەی عیراق کۆئەبنەوە نموونەی یەکگرتنی هەستی نیشتمانییە بەرامبەر خاك‌و چارە نووسی وەکیەك‌و هەموو ئەو ڕزانەبوونە یەك شەورا بۆ بەربەستی چاوبرسییەتی ئەوانەی ئەیانەوێ زیان لە یەکیتی نیشتمانی بدەن ، دەوری هونەرمەند (تحسین طە) دەرهێنەری ئوپەرێتەکەو ئاوازە ڕێکوپێکەکانی هونەرمەند (وریا احمد) بە ئاشکرا جولانەوەی ئوپەرێتەکەی جوانی ڕازاوە کردبوو .

لە دواییدا مەدحەت بێخەوی شاعیر باسی ئەوەی کرد کە ئوپەرێتەکە لە ناو ئەو بەرهەمانەدا هەڵبژێردرا کە لە ناوچەی باکوور پێشکەش کرا لە بەرسەرکەوتنی لە میهرەجانی بەغداش پاداشتی دووەمی وەگرت بێجگە لەو پاداشتانەی درا بە دەرهێنەرو نووسەرو ئاواز دانەرو ئەکتەرەکان .

بڕوانەل : ١١

له ئاسۆی ئەدەبدا

کێ ڕاستە ؟!

- صلاح احمد -

وەك چۆن دوو ئادەمیزاد نییە لەم دنیایەدا ڕێك وەك یەك بێ ئەوهاش دوو ئەدەب ، یان دوو بەرهەمی ئەدەبی هەرگیز نەبووەو ناشبێت وەکو یەکبن ، بەڵام ئادەمیزاد لە ڕێگای گشت کەرەستەکانییەوە هەمیشە هەوڵی‌داوەو ، دەگەڕێت بۆ ئەوەی داوە دەزووی پێکگەیشتن‌و لێکگەیشتن لە نێوان خۆی‌و کەسانی‌تردا دروست بکات .. ئەدەبیش -کە یەکێکە لەو کەرەسانە- جۆرەها لێك نزیك کردنەوەی بەدیهێناوە بەڵام لە سەرێکی تریشەوە ئەم لێك نزیك بوونەوەیە لە نێوان کۆمەڵێك ئادەمیزاددا ، جۆرەها جیاوازیی لێبوودتەوەو دەبێتەوە . قوتابخانەو ڕێبازو ... ئەم ڕووەوە نموونەیەکی چاکن ، وە هەر بەپێی ئەوەی چەند کەسێك دەخاتە ناو چوارچێوەیەکی نیمچە گشتییەوە ، ئەوهاش ئەم چەند کەسانە - وەکو کۆمەڵێك‌و ، وەکو تاکە کەسیش - لە چەندانی‌تر جیادەکاتەوە .

دیارە دەبێت جیاوازییەکە ئەوەندەی پەیوەندیی بەو تاکە کەسانەوە هەبێت ، ئەوەندە پەیوەندیی بە کۆمەڵەکە یان ڕێبازەکەوە نەبێت ، چونکە ناتوانرێت ڕێبازێك بەسەر ئەدیبێکدا بسەپێنرێت لەگەڵ خۆیدا نەگونجێت ، هۆی سەرەکیش لەمەدا دروست‌بوونە گشتییەکەیەتی ، بە تواناو جۆری بیرکردنەوەو ڕۆشنبیری‌و .. هتدییەوە .

ئەدیبێکی ڕۆشنبیرو چاوکراوە ناتوانێت خۆی بخاتە چوارچێوەیەکی سادەو حازر بەدەستی ئاسانەوەو، هەمیشە هەوڵدەدات‌و دەگەڕێت بۆ گەیشتن بە وەڵامی ئەو پرسیارانەی کە هێشتای دەکرێنەوە ، کە بەلایەوە گرنگن . لەلایەکی تریشەوە ئادەمیزادێکی ساکارو نیمچە ڕۆشنبیر - ناتوانم ناوی ئەدیبی ، لێنێم - ئەویش بەپێی توانای خۆی ، خەریکی ئەو بابەتانە دەبێت کە ئاگای لێیەتی‌و تێیدەگات‌و بەلایەوە هەستە .

لێرەدا ئەوەی سەیرە ئەوەیە هەمیشە « کەم توانا» هەوڵیداوە ڕێگای پەلوپۆ هاویشتن‌و داهێنانی ئەوەی لە « بەتوانا» بگرێت‌و نەهێڵێت زۆر بڕوات، تا ئێستاکەش شتێکی ئەو تۆی پێنەکراوە . دەڵێم « کەم‌توانا »چونکە ئەو کەسەی هەر هیچ لە مەسەلەکە نازانێت ، ناتوانێت ببێت بە کۆسپ . ئەوانەی زیاتریشی لێدەزانن هەمیشە هەوڵیان داوە ئەوانی‌تر بکەیەنە ئاستی خۆیان‌و دەستیان بگرن ، ئەگەر زانییان قابیلی پێگەیشتنن . بەڵام نیمچەکان گیروگرفتی هەرە گەورەن لەبەردەم گشت لایەکدا تەنانەت بە خۆیشیانەوە ، چونکە بەپێی سیفەتێکی هەرە بنەرەتیی ئادەمیزاد ، خۆیان بە ڕاست دەزانن‌و ئەوانی‌تر بە هەڵە ، زیاتریش لەبەر ئەوەی ناتوانن سەرووی خۆیان ببینن چونکە هێشتا نەیگەیشتوونەتێ ، لەکاتێکدا لەوانەی ئەو پلەیەیان ڕەت‌کردووە ، دەتوانن ڕاستیی مەسەلەکە ببینن ، چونکە خۆیان لەوەوبەر بینیویانە . ئینجا کێ بێت باوەڕ بە شتێك بهێنێت کە نە دیویەتی‌و ، نە لێشی تێدەگات ، ئەمە سەرەڕای نەبوونی پێودانگێ بۆ ساغ‌کردنەوەی ئەم حەقیقەتەی کە لە لای هەر کەسێکەوە بەو جۆرە ڕاستە کە خۆی دەتوانێت ببینێت .

ورشەیەکی ڕەخنەی ئەدەبی لە نێوانی « ڕۆشنبیری »یەوە

حسین عارف

- ئەمجارە حەزدەکەم چاوێکی خێرا بە هەموو نووسینەکانی هەردوو لاپەڕەکەدا بگێڕم‌و یەکە یەکە سەرنجێکی سەرپێییان بدەم‌و لەمەوە هەڵسەنگاندنێکی گشتی پێك بهێنم .
- **ئەمجاریش بەشێکی زۆری نووسینەکان هەر دەربارەی شیعرە .. (شیعری نوێ‌و داهێنان‌و تاقیکردنەوە)ی عبدالله عباس‌و (وشە شیعرو .. مەرگ)ی محمود زامدارو (هەندێ بیروڕا بەرامبەر هۆنراوە)ی بورهان مستەفا مەعرووف‌و تەنانەت بەشی تەورەی (پۆستەی ڕۆشنبیری)ش هەر بۆ بەرهەمی شیعری یە .**

ئەمە کارێکی نا ئاسایی نی‌یەو واقیعەکەمان خۆی وەهایە . لە ئەدەبەکەماندا شیعرو شاعیران زۆربەن‌و لە لقەکانی تریدا کەم .

کاك عبدالله بە زنجیرە لە سەر باسەکەی خۆی دەڕواو بەوە دەبێتە لێکۆڵینەوەو ئەوسا دەبێ حسابی لێکۆڵینەوەی لەگەڵدا بکەین . کە ئەم حسابەشمان لەگەڵدا کرد دەبێ سەرەتا بگەڕێین بۆ مەرجەکانی لێکۆڵینەوە بەڵام لەوەدا کە تا ئێستا نووسیوێتی ئەو مەرجانە نابینین . بۆیە دەبێ بە ناچاری بگەڕێینەوەو ناوی بنێین (هەندێ سەرنجی سەرپێیی گشتی دەربارەی شیعری نوێ‌و داهێنان‌و تاقیکردنەوە) .

ئەوەی کاك محمودیش لە «وشە عاشقەو ماشقەکانی شیعری نوێ » دەدوێ‌و دەڵێ : « وشەش تەنیا لە نێو دنیای شیعردا مانای هەیە - چەشنە مانایەك - دەنا لە دەرەوەیدا شتێکی رووت‌و ڕەنگ پەڕیوو ناچیزەیە !.. » . (قەرەخەرمانی) ئەم باسە لە زوودا دەمەتەقێی زۆر لەسەر کرا .. ئایا وشەی شیعری‌و ناشیعری هەیە ؟!. بە پێوانەی شیعری کلاسیکی بەڵێ بە پێوانەی شیعری نوێ نەخێر . لە وەختی خۆیدا ئەم ڕایە زاڵتر بوو . بەڵام وا ئێستا کاك محمود دەڵێ :

« (وشە شیعر) غەیری وشەو زمانی نێو بازاڕو ڕاپۆرت‌و ڕاپۆرتکاری‌و ژیانی ڕۆژانەی دڵساردو وشك‌و برنگی وشەیە ! .. » . قەیدی چی‌یە .. دەتوانرێ وەك جاری جاران قسەی لێ بکرێتەوە .

ئەوەی کاك بورهان وەك خۆی ناوی لێناوە هەندێ بیروڕای چەند شاعیرو ئەدیب‌و ڕووناکبیرێکە لە تاریف کردنی شیعرداو هەریەکەیان بە جۆرێکی تاریف کردووە .

- هەر ئەو جۆراو جۆری‌یەی تاریف کردنی شیعر دەمانباتە سەر باسی دەمەتەقێکەی نێوان صلاح احمدو احمد محمود . صلاح احمد لە ژمارەیەکی پێشووتر دا بە پێی بۆچوونێکی خۆی یەکێ لە تاریفەکانی هونەری هەڵبژارد بوو ، ووتارەکەی پێدەس پێکردبوو . احمد محمودیش لە ژمارەی پێشوودا لە وەرامیدا نووسیبووی .

« لەم بۆچوونەی کە کاك صلاح تێیدەگات هونەر بە ڕەدوەڵێکی نەرجسی دەزانێت کە خودی مرۆڤی تاکە کەس دەردەبڕێت لە سەر حسێبی بزووتنەوەی کۆمەڵ‌و جەوهەری پێودانگە مرۆڤایەتی‌یەکان کە کاك صلاح لە ڕیزی دووەمی بایەخدانەکانی هونەر دایناون ».. ئینجا ئەمیش لەم ژمارەیەدا بەوە وەرامی دەداتەوە کە هونەر وەك شتێکی تر نی‌یە « بە تەنها یەك تەعریف لە کۆڵ بێتەوە » بەڵکو دەیەها تەعریف بۆ هونەر هەیە ولێرەوە درێژە بە وەرامەکەی دەدا .

بەڵام من لە لای خۆمەوە ئەوە پەسەند دەکەم مەسەلەکە بدەمە دەس شاعیرو ئەدیب‌ـی مەزن (رەسوول حەمزاتۆف) کە لە ڕۆژانی پێشوودا لە نزیکەوە چاکترمان ناسی . ئەو دەڵێ : « من هێندەی دان بە بوونی نووسەری مەزندا دەنێم‌و لە بالیاندا نووسەری کەمتر لێهاتوو ، دان بە بوونی ئەم ڕێبازو ئەو ڕێبازدا نانێم . ڕێباز ئەدیب ناخولقێنێ . بەڵکو ئەدیب ڕێبازی خۆی دەخولقێنێ » .. « ئەدەب بێگومان ماوەی بەیەکادان‌و دژایەتی بیرو باوەڕ دەدا . ئەدەب لە مەیدانەکانی تر زیاتر ئیحتیمالی بیروڕای جۆراوجۆری تێدایە . ئەدەب بە هیچ کلۆجێ ڕاوێستاوو پشی پشی کەر نی‌یە ، ئەگەر وای بەسەرهات دەبێتە تەنها دارو پەردوو » .

کەتۆم ئاسی

خۆشەویستم ..
خۆشەویستیت .. بینایێکی بێ‌تاوانە
هەست‌و نەستی .. ئاسمانێکی هەورگرتووی ..
بێ‌بارانە ..
باوەڕنامەی .. شوخێکی دڵ بەند کراوی ..
زیندانێکی گەرمیانە ..
چەشنی ژانی .. ژیانێکی پڕ زوڵاڵ‌و ..
دوور کوێستانە ..
گیانە .. ئازیز .. بەهارێکە
ناونیشانی .. جیهانێکی بێ‌سەیرانە ..
گرمەی جۆیی‌و دەستکوشین‌و ..
هاژەی .. باران‌و زریانە
قاسپەی کەوو .. کەژزستانە
بەهارەو ژان پەرێشانە ..

نزار خەیلانی

Institut kurde de Paris

چەند بیریکی راگـــوزاری دەربارەی ئەدیبێ و بەرهـــەمی ئەدەبی (٧)

دیسان تاقیکردنەوە لەگەڵ بەهرەی داهێناندا

• عبدالله عباس •

پەروەردەکردن و پـــێ گەیاندنی توانا و بەهـــرەی داهێنـــان لای شـــاعیری هونەرمەند ، لە خوێندنـــەوەو گەڕان و خۆهیلاك کردن بەدوای دۆزینەوەی زیاتر و فێربوونـــی زیاترەوە دەست پێ ئەکـــات ، بەڵام بۆ ئەوەی زیاتر مەسەلەی « خوێندنەوە » بە نیســـبەت « شاعیر »ەوە دەست نیشـــان بکەین ·

ئەڵێین ، ئەو خوێندنـــەوە « بەرنامەییە » نیە کـــــە شارەزایی و فێربـــوونـــی «کارێك»یان لە لایەنی «کرێك» پەروەردە ئەکات و فراوانـــی ئەکا ·

چونکە ئەگەر ئـــــەم مەسەلەیە ، بەنیســـبەت « ئەدیب » تێکڕاو شـــاعیر بەتایبەتی بەم شێوەیە بوایە ، ئەوا ، ئەتوانرا ، وەك چـــۆن هەموو ساڵێك ، خوێندنگاکان، چەندان «ئەندازیار»و «پارێزەر»و « پزیشك »و « شارەزایی تری زانستی » بۆ دەزگاکـــانی کاروباری دەوڵەت پێ ئەگەیەنن، ئەوا ، هەموو ساڵێکیـــشی ، بەهەمان مستەوا ، یان تـــۆزێ کەمتر ، دەستەیەك « چیرۆك نووس »و چەند « شـــاعیر»و بەرهەمهەری تری لایەنەکـــانی تری ئەدەبی پێشکەش ئەکرد ، بێ گومان ، ئێمە بە دیـــاری کردنی ئەم راستییە شتێکی تازەمان نەدۆزی وەتەوەو بـــۆ یەکەمجار بەرچاوی خوێنەرانی بخەین ، بەڵکو مەبەســـتمان لە هێنانەوەی ئەم نموونـــەیە ، بۆ ئەوەیە ·

چونکە ، هەندێ « شاعیر»ی تـــازە پێ گەیشـــتومان ! بەشانازییەوە باسی ئـــەوە ئەکەن کە « گوایە بۆ ئەمـــان خوێندۆتەوە » ئینجا نـــاوی چەندان کتێبی زل زلی ئەدەبـــی هەڵئەدا کە لەبەرگەوە بـــۆ بەرگ خوێنـــدویانەتەوە ، جالێرەوە ، ئەمانەوێ ، دەست بخەینە سەر حقیقـــــەتی مەسەلەکەو بڵێین ، راســـتە خوێندنەوە ، هۆیەکە بۆ پـــێ گەیاندن و خەملاندنی توانـــای داهێنان و بەهرەی هونـــەری شاعیر ، بەڵام تەنیا هۆیەکـــەو هەموو هۆیەکان نیە ، بەهرەی داهێنان بە لێهاتووی توانـــا لەسەر خۆ پەروەردەکـــردن پێ ئەنات ، خۆ پەروەردەکردنی شاعیریش ئەبێ « شاعیرانە » بێ ، چونکە ئەگەر وانەبـــێ ئەبێ بە « وەزیفە » ، کـــە پەروەردەی داهێنانیـــش لای شاعیر « وەزیفی » بوو ، مانای گیرخواردنیەتی لە سنووریکی دیاری کراوی شوێن و وەختداو مانای ئەوەیە ناتوانێ بکاتـــە دنیای داهێنانی بـــــاڵای شاعیرانە ·

تاقی کردنەوەی داهێنـــەرە بەهرە دارەکان ، بەشێوەیەکی زانستی و مەوزوعی ئەم راستی یەمان ئەخەنە بەرچاو ·

« توانای داهێنـــــانی شارەزاییەکانی تر ، توانـــای بیرکردنەوەو داهێنانە بـــۆ ئەوەی ـ گونجاو ـ بگەیەنێـــە واقع ، بیرکردنـــەوەن لـــە دۆزینەوەی چارەسەری گونجاو بەپێی واقع ، بـــەڵام لـــە سنووریکی دیاری کراوداو بەپێ منطق و نەزەریانی ئامـــادە کراوو لەسنووری شـــوێن و وەختو زەمانیکی دیـــاری کراودا » ·

بەڵام بەهرەی داهێنەرانـــە لە شاعیری هونەرمەندا ·

« لە خەونی ئەو ئـــاواتە خواستانەوە دەست پێ ئەکا کە بەکۆمەڵەوە بەستراون ، کە چی ئیشیان دوورە ، چونکـــە چاوەڕوانیەکە ، بەردەوامی تیا زیندە و بەفراوانی ژیـــان فراوانەو لەگەڵ فراوان بوونیا بەرەو فراوانی و فراوانتـــری بەردەوام ئەچێ » ·

لەبەر رووناکی ئەم تاقـــی کردنەوە ساغ بوەوەدا ، ئـــەو راستییە زیاتر ئەچەسپێ کـــە « داهێنان ، لە هونەرو ئەدەبدا تەنیا لەشێوەدا هەڵناســـووری، یان ناوەستێ » وەك ئێســـتا باوەو زوربەی شـــــاعیرە لاوەکانمان وای تێ گەیشتون ، کە شیعر نووسین ، بە تازەترین شێوەی باو ، مانای گەیشتنە بەرادەی داهێنانی هاوچـــەرخ نە، ·

«چونکە داهێنانی راستەقینە ئەو خەونەیە ، کە تە عەقـــڵی ئەدیب و هونەرمەندا لەدایـــك ئەبێ و بەرەو بەدی هێنـــانی ئەوە ئەچێ نەك کە هـــەر لـــە ئێستادا ئەگونجێ بێ ، بەڵکو بەرەو ئەوەی کـــە بەردەوام ئەگونجێ بێ و بێتەدی » ·

کەوانە پەروەردە کـــردنی بەهـــرەی داهێنانی شـــاعیر ، پەروەردە کردنێکی ئیفلیج ئەبێ ئەگەر لە سنووری لاســـایی کردنەوەو وەرگرتنی شـــکڵیدا گیر بخوات ، چونکە ، ئەگـــەر وا بوو ، ئەوا بەهـــــرەی داهێنانەکەی خۆی « وشـــك » ئەکات و ناچار ئەبێ ، ئیتـــر متمانە بە داهێنانی تری دوور لەوەی شارەزای بوەو پـــێی راهاتوە ناکات ، ئەوسا ئەگەر تۆزێ توانای مابوو ، ئەکەوێتە جونیەوە ، یان ئەوەتـــە لە رادەیەکا جونیەوەشی نامێنێ ·

ئایا ، لەم دەست نیشـــانە کردنەدا ، لەوە ئەچێ ، وتبێتمان داهێنانی شاعیر ، دوورە لـــە دنیای کۆمـــەڵ و ژیانـــی کۆمەڵایەتی ، بێ گومان نـــەء ، وتمان خەون و چاوەڕوانیەکانی لەناو کۆمەڵەوە دەست پـــێ ئەکەن ، هەر چەند بـــەوەو بەستراوە ، چونکە لەناوەوەی کۆمەڵەوە لەدایك ئەبێ ، بەڵام لێشی جیایە ، لێی جیایـــە ، چونـــکە بە جوڵانـــەوە میکانیکیەکەی کۆمەڵ بۆ بەدی هێنانی خەونەکانی ناچـــێ ، شاعیرانە بۆی ئەچێ ·

هەروەك ، ئەوەپێش وتمان، ئەم باسە ، لێدوانـــی زۆری ئەوێ ، ژمارەی داهاتو ، هەوڵ ئەدەین ، زیاتر بچینـــــە ناوەرۆکی ئەم باسەوە ·

دەنگێ

خەون و ·· ئەفسانە !

محمود زامدار

● مرۆڤ خەون ئەبینێ ،هەر ئەبێ خەونیش ببینـــێ ، ئەگینا ، بێ خەون ، نەیـــان هەیەو نەخۆلیاو نەمرۆڤـــی زینـــدوو و نـــەدوارۆژ ··سەراسیمەیی مرۆڤ ، بەرامبەر بەگەردونی پڕ لەسیحرو جادووخەونە ·· حەونێکی سەوزو داهێنەرانەی مرۆڤە ، بـــۆ سەربەستی و ·· نەویـــەری سەربەستی ، سەربەســـتی لەهەمو چەشنە کۆت و زنجیرو چەوساندنەوەیەکی ئـــیـــوەرۆڤان و خەساندنیـــــکی میتافیزیکیانە ·· لەخەونـــا مرۆڤ خۆی ، لەشتە دۆرواوو ناهەمووارەکانی ژیانی ووشك و گەندەڵ ئەپارێزێ ·· لەخەونا مرۆڤی (گلگامیش) ئاسـا ،ئەبێ بەسرودێکی دنقایـــم و بەسۆزی مێژوو ·· بەمیتـــۆلۆژیای خەون و خۆشەویستی · سەرلەبەری ئەفسانەکـــانی سۆمەرستان و یۆنانســـتان و بابیلستان و هیندستان و فیرعەونستان و ·· تاد بەڵگـــــەی راستەوراستی ئەو خـــەون و گیانە پڕ لە جمانەی مێـــژوو مرۆڤە ·· سەربەرزی و دلاڕایی ئەو مرۆڤەیە ، لەبنیادنـــانی مێژوو پاشە رۆژی مێژوودا ··

● بۆیە سەیر نیە ، گـــەر سەرلەبەری شیعرو شاعیرانی کۆن و نوێی جیهانی بلیمەت ، بەتایبەتی ـ شیعرو شاعیری نوێ ـ روویان لەو ئەفســـانەزیندوانە کردبێ و کەوتبێتنـــە شوێن پێی (خـــــەون)ەمەزنەکان و (خەونامـــە) رەوانەکان و کالایــــەکی هاوچەرخانەیان بربێتە بـــالای ئەو ئەفسانەو خەونانە ،چونکە چ ئەفسانـــە پاکـــەکان و چ میتۆلۆژیـــای میدیـــی ،کانیاوێکی شین و روون و بڕ بنی هەزاران بەلەمەو نیشـــانەی سەوزو سوری وان ، کــــە شاعیری هونەرمەند بتـــوانێ سودێکی فرەی لێ وەرگـــرێ تەو ژانە خەوتوەکان بیدار بکاتەوەو گرنەزامەکان بخاتە سـوێ و ناخی خۆی و ژیان و کۆمەڵـــی بێ بوروژێنێ و لەکۆتـــی مزمرکەکان رایپسکێنێ و خۆی لەتەم و مـــژی ساختـــەو لەداپلۆسانی میتافیزیکیانـــەو لەتاریکی رزگار بکات و هەمـــو هەست و ئەست و هەڵچـــوون و داچونەکانی خۆی بێ بنوێنێ ·!

● شیعری هاوچـــاخ و(شارستانی) ئەمـــڕۆی سەرجەمی دونیاش ـ شیعری ـسەرفرازی کوردیشی لەگـەڵ بێ ـ تەنیا دارژانی ســـەوزو تاسەیەکی ئیفلیج و هەوەسێکی کرج نیەوچش ·· زەمینـــەی رەوانبێژی و جوانکاری و ووتمە سازی و رووناژیەکی رووت تۆرەکات نیەو بەس ·· چەقینە سەماو رابواردن و سەردولکـــەیەکی بۆردراوتیەو نەبـــوە ·· ئەتیرامانێکی فریوبـــــازی فەلسەفیانەیەو نەکارێـــــکی فیکریانەی نێو پواردیـــواری ئەو بەندی بێ پەنجـــەرەی فانـــگ دراو ·· شـــیعر ،دزینەوەی ناخی مـــرۆڤ و راستی ژیان و رازەکانی گەردونە ·· خەوبینین و داکشـــان و چارەنووس و دەروشانـــەوەیە ، ئەشتێکی بێ کات و کۆتایـــی نێو قولایی رۆژەکانی پاشـــەرۆژە ·· شیعر ، ئەفسانەیەکی ئەمرو در زخایەنی مرۆڤایەتی یە چونکە زۆربەی زۆری ئـــەو راستی و موعانەلەو رازانـــە ،لەنێو ئەفسانە گەشـــەکاندا حەشار دراون ··!

● لەئەفسانەدا ، شـــیعروووشە ، بەرگەسپی بـــات و ئەرچکەکەی خۆی لەبەر ئەدات ،بۆ دەق و سروشت و دۆخـــە شیرینەکەی خۆی ئەگەڕێتەوە ·· ئەندێشەی مرۆڤ ، ئادێ لەنێو ئەفسانەدا زاخ ئـــەدرێ و قوولتر ئەبێ و رەگ دائەکوتێ و خەونە مردووەکان راوەدو ئەنێ و بواری خەونە زیندووەکـــان ئەداتەوە ·· ئەبێتە پەناگایەك و شاعیـــر لەتەنکـــەتاوی و لەچنگ رۆکی رۆژانی وەیشـــومەئەپارێـــزێ ··! دەروازەی رێبازێکی پڕ لەژیان ، لەبەردەم شاعیرا سەراوەڵە ئەکـــات و روبەڕوی مۆتەکەو هـــەژێتو هەلاو کزست و کۆسپەکـــان ئەبێتەوە ·· هەر بۆیـــەشە ئەو دەنگە شیعریانەی ، کـــە بەعەشقەوە ، بەرەو پیـــری خەون و ئەفسانە چـــوون و ئەچـــن و وردە ئـــارەزوو هەڵیساوەکانی مرۆڤیان شەقل کێش کردووە ئەیکەن،بەردەوام وەکو چەند دەنگێکی رەســەن و جـوان و ســــەر بەمرۆڤ و بەخەون و یادگارەکانی مـــرۆڤ ئەمێننەوە ·· سەیریش نیـــە ئەگەر زۆجار ، زۆر کـــەس هەبێ ، لەو شاعیرە بلیمەتانەی کە لەنێو دڵ و مێشـــکی چاخەکانەوە لەهاوار ئـــەدەن و ئەچریکێنن ، تێیان ئەگەن ! چونکە بواری خەون و خەیالیان کورت ئەهێنێ و ناخزێتە نێـــو جەرگی مێژوو ژیان و مرۆڤەوە! بێگومان ، ئەم چاخە سەرقالـە شماندا ، هەزاران هەڵوێست و مەسەلەی هەڵیساوی وا هەیە، کە خۆی لە خۆیدا ، بۆ تـــە ئەفسانەیەکی (تازەبابەت !)و ئەمری مرۆڤایەتی سەرکەش و بەدرامایـــەکی زینــــدوی وا کە سەرچاوەیەکی بەپیتـــی شیعرو ژیان و بەرهەمـــــە بەنرخەکانێ ··! ناوی قارەمانەکانیشیان بوە بەوێـــــردی سەرزمانی ، هەمو شــــەیداو عاشق و ژیان پەروەرێ··!

● بۆیە ئەوانەی ـ ئـــەوشاعیرە دەۆر تەمبەڵانـــەی ـ ناتوانن خەونی قووڵ ببینن و بەکارامەیی ئەفســـــانەو رەزەکانی ئەفسانە لە نێـــو بەرهەمە بەرهەنگدارەکانیـــان بخەنەکـــــار ، باواز لەدرۆشاخدارەکانیان بێنن و رێگا بۆ لێهاتوانی خەون و شـــیعر و ئەفسانە ، چۆڵ و خۆش بکەن· شیعری نوێ و ســـەرفرازی ئەمرۆی کـــــوردیەمان ، پێویستیەکی زۆری بە (دراما) هەیەو ئەبێ ـ هەر ئەشـبێ ـ واز لەم هەڵپەهەڵپەی ئـاوازە ناسازەکانی خۆی بێنێ و مرۆڤ بـــکا ، بە مەزنترین رووداوی مێژووو ئەو ئـــەم گەردوە پڕ لەئەفسانەیە ·· !

کورتەچیرۆك

ئەوێنیکی گێپ

• شێرزاد حسن •

ـ ١٩٧٥ ـ

··· رێگایەکی تر نەبوو ·· کۆڵانەکە لەیەك لاوە گرابووەوە بەســـەر گەڕەکەکـــەدا ·· گەڕەکەکەش چەند کـــەلاوەێکی پاشماوەی جولەکەکان بوو ·· لەچوون و هاتنما ئەچـــوومـــەوە پێش دوکانێکی بچکۆلـــە ··

ئەبوایە هەموو رۆژێ دیمـــەی ئەو ئەنجە گوڕە لاوازەی پێش دوکانەکە دووبارە ببێتـــەوەو چەنگی ئازار لەجەرگما گیربکات ·· دونیا ئەبوو بەچاوێکـــی گەورەی هەڵپۆقیو ·· جیهانی خەیاڵ و بیرکردنەوەی ئەشلام؛ ئاوۆزی ئەکردم ·· زۆر رۆژی لێ بەفوڕ ئەکردم ·· تابلۆیەکی رەش رەنگی پێشانگای فراوانی خوا بوو کـــە هەموو رۆژێ ئەبوایە لەسەر رێگام خـــۆی قووت بکاتەوە ·· نازانم بۆچم لەکێ هەڵئەسا کە ئەمدی ؟

ـ لەئاسمان ؟ نا ·· نا بەڤیە چونکە گوایە حیکمەتی تیایە·· ئەگونجێ وابێ و بەس بـــۆ مـــن نەبووم ·· یەکێکی تر نەبوو·· ئەوە ؟ ئەمە تەنیا پرســـیارێکی چروکی بێ وەڵام لە دیـــواری مێشکمی ئەداو ختوکەی ئازاری پێ بەخشیم !

ـ رق لەخۆم ؟ ئا ·· و ·· نا · چونکە لەقۆزایەتی خـــۆم ناکەوم و کەچــــی ئەوەش ؟ لەلایێکی ترەوە ئەم ووت من بۆ فێزوبێز لەخۆم بکەمەوە··عۆی ئەوەنیم ·· چارە ؟ تێ ناگەم·

هـــەموو رێـێ دیمەنـــی هەزارویەك پرسیاری بێ وەڵامی بەهێنایەبەر لووتم ـ دوورە·· دوورە لەهەموو شتێکی جوان·· راستەچاو جوانترین و بەرزترین ئەندامی لەشی ئادەمیزادە· ئەو ناتوانێ بزانێ بەهاری ئـــەم ساڵ چۆنە ؟ نابینێ کـــەوا باڵندەکان رەوە رەوە ئەخـــزن بۆ نێو دەی دارســـــتانە چرۆکەکان ·· پەلکە زێڕینە ·· تاشکـــەوتریفە ·· دڵ و ئازار ·· زەردەخەنەی پرشەرم؛ ترسی دڵ تەزێنی ســــەر لێو ·· چاو چاوانێ ··ئەو ··ئەت ناتوانێ بزانێ خونچەی دراوسێیان چەند بەکـــــزی خۆشی ئەوێ ؟

هەستەکانی تری تیژ بوون و بە دەســـت و گـــوێ زۆر زیندوو بەخەبەر بوو · ئەبـــوو کەس پێیە ئێ و ئـــەو بـــێ دەنگی و تاریکاییەی جیهانی پڕ دەنگ و رووناکی بکـــات جگە لە دایکی و کچـــــــە قەمبورەکەو منـــــاڵە وردە لاسارەکان و من زیاتر · هەموو رۆژێ سەرەتا شراوەکەی چەند کو رە چەپۆکێکی دایکە بـــێ داللەکەی ئەقۆزەوەو دوایـــی لە دیاری تێر ئەگریا تاکــــەفت ئەبوو ·· گریانی داخی مردە سمێڵ بویاغ کراوەکـــەی ·· گریان بۆ دووچاوی شـــین و بەککەوتنی ئەو ئەنجە کوڕەی بەردەمی کە ناتوانێ پێدەنـــی خۆی بناسێ و منالەکان لە خۆی دوور بخاتەوە !

دونیای سەد مەتری چوار گۆشە بوو · ماڵە شڕەکـــەو دوکانەکە ناوەندی ئەم دونیایە بوو ··

ـ توخوا تۆش بیـــاوی ·· بزانە باوکت چۆن ژنی بەسەر دایکت هێناو نیوەی بەتەمـــای ئەم فشە دوکانـــە بەجـــێ هێشت ؟

ـ چیم لە دەست دێ ··چیم لە دەست دێ منی بێچاو ؟!

ـ داوە شێی ·

ـ ·· ·· ·· ··

باکووری دونیایەکەی مـــاڵی کچە قەمبورەکەو خـــواروش پێنج ماڵی بەیەك نوساو کـــە ئەچووە سەر کۆڵانێکی تر ·

هەرکە ئەمدی هەســـتم بەڕوتینی ژیان ریـاێر کـــەفی ئەکرد · هەمەن دانیشتن ·· جگەرەیەك بەدەستی یەوە ·· سەپاڵێکی شڕی بۆروکلاوێکی دڕاو ·· ت...ە ردێنـــــەکی بەردەوام · جارجارەش هەڵئـە ستایە سەرێ و دەمارەکـــانی ەـــلە لاوازەکەی ئەئاوسانو سەری بۆ ئاسمان بـــــەرز ئەکردەوەو ئەیقیژاند (تەماتـە ·· باینجـــان ·· کولەك ·· بێشت ··) ئاوی لە هەمـــوو شتەکان ئەئاو دوابەند ئەیووت ـ کیلوی سی فلوس تەماتــە ـ تاشل ئەبوی هاواری ئەکرد ·· ئەگەیشتەوە ئاستی بەدوو سـێ ووشە بێ دەنگـــی و تاریکیـــی دونیای شلەژاوەکە ئەرەوی یەوە ·· پێکەنینێکی گرانی ئەهێنایە سەر رووی :

ـ چۆنی فەرهاد ؟

ـ دەمبینی !

ـ ئەزانی کێم ؟

ـ نا ئەتناسم ·· لە دەنگتا ئەتناسم · منیش پێ ئەکەنیم تا ئەویش تووشی ئەخۆشـــی پێکەنین بێ و ئەو ئرژیـــەی دەم و چاوی نەمێنێ !

ـ فەرهاد ·· تۆ ئەزانـــی ناوت خۆشە ؟

ـ بەس خۆم خۆش نیم ·من زوو زانیم ئەو هەر گوێ بـــۆ ئاوازی گۆرانییە کزەکـــەی خۆی شل ئەکات ·· رۆژێـــك زاتم ئەکرد پێی بڵێم مـــەرج نی یە پیاوی بێچاو لەژیـــان بێزاربێ ·· زۆر نەخـــۆش و پەك کەوتوو پیاوانی بـــەرزی جیهان بوون بەڵام نە چـــاوم نەکەوت بە حاڵی فەرهـــادو قوڕو چلپاوی کۆڵانی ئـــەو گەڕەکە بڕ هەزارەی خزمـــان و دوئنە بێگەلەکەو بۆنـــی رێخ و قۆزەی ئاوانەکـــان و زەرەزەری کەروقیژەی مریشك و قاوەمراوی ناو سیانەکـــان و دەست لە تیتك نانی دوو ژنی چەقاوەسوو هـــات و هاواری منالە پیس و شرولاســـارەکانی دەوروپشتمان ـ دونیا ئەبوو بە پارچەیەك لە بێدەستەڵاتـــی و نەبوون ! هەر لەبەر خزمـــەوە ئەمبرماندو ئەموت کوریشمان بەکوێر ناچێ هەر دووبێ دەنگ بووین ·· سەری نزم کردبوو چەناکەی خستبووە نێـــوان هەردوو چۆکـــــی ·· رووی خەمێکی زەق و دیاری تیا بەدی ئەکراو پێی ئەوت لەم دونیایە بەرینە بەو بڕ هیچ ئەزی ·· بوون و نەبوونی یەکە ·· تەنیا بۆی هەیە نیوەڕۆی کـــەمێ هاوینان کپی گرلان بـــدرێ بەهاوار هاوار ··!

کە بۆیك لە دوکانەکـــە دوور ئەکەوتەوە منـــــاڵە لاسارەکان هیلاکیان ئەکرد ·· ئەویش بەردێکی ئەحستە لەی بۆ ترساندنیان بێ ئـــەوەی بیگرێت کەس ·· لەو رۆژەوەی کیشای بەبن گوێی مام خدری دراوسێیان ·· ئیتر ببـــرای ببڕای مایەوەشێنی ! کە ئەبوو چڵەکەیەکی باڵ شـــکاوی بەردەستیان ·· بەتەنگاوی ·· ئەیز لێ نزیکا کچە قەمبورەکە·· کچە پشت چەماوەکـــەی هاوتەمەنی ئەهاتە دەر لەگـــەڵ هات و هاواری فەرهاد ··· لـــە بەردەستی منالەکان قورتاری ئەکرد و ئەیهێنایەوە بـــەر دوکانەکە :

ـ فەرهاد پێم ئەوتـــی زۆر دوور ئەڕۆی ؟!

ـ ئەوە تۆی خونچە ؟!

ـ خونچە دەستی ئەخستە ناو دەستی فەرهادو پەنجەکانی ئەخزانە کەلێنی پەنجەکانی ·· توند ئەقرسانە یەك ·· ئەویش وەك هەر ئێرێك موجرکـــی لەزەت بە دەمارەکانی لەشـــیا ئەهات و ئەڕۆی ·· ماوەیـــەکی زۆر پەنجەکانی ئەمایەوە لەناو لەپی خۆڵاوی فەرهاد ·· داوی کمایەتی و ڕوحان و ئیفلیجـــی لەژیان هەردوویانی بەیەکـــەوە ئەبەستەوە · لەدوو یەیکـــەری جوانی پەیکەرتاشێك ئەچوون بەڵام لەوە ئەچوو پەیکەرتاش لەساتێکی تووڕە بوون و بێزاری خۆی هەردوو پەیکەرەکـــەی شێواندبێ · فەرهاد تەنیا دوو چاوی ئەویست ·· خونچـــە پشتێکی ڕاست · گەر ئـــەم دوو ئاوانە بهاتنایە دێ ئەگونجا جوانترین جووت بن لەســـەر زەوی ·· خێزان و منـــاڵ و ئاگردان پێکەوە بنێـــــن · خۆشەویستـــی یەکی قـــووڵ و بێ دەنگ و لماوی لە نێوانیانا ئەزا · هەریەکیان نمونەیەك بوو بۆ ئەوی تر · دوو بەلەمـــی شکاوی بەجێماوی کۆنـــــە بەندەرێك بوون ··دوو بێچووە کۆتری باڵ شکاوی بەردەستی مناڵەکان بوون · خونچـــە لـــە ئاکاری دەقی فـــەرهاردووردە ئەبزوەو ئەیزانی بـــەس دوو چاوی کەمە ! خۆیشی تەنیـــا پشتێکی ڕاست · هـــەردوو دەستی خونچە وەك دووکۆتری لانەوازی مات ئەناو لەپـــــی فەرهاد ئارامیان گرتبوو ··زۆر دوان بەسەرە پەنجەکانیان ·· دونیاش لەو ساتەدا بوو بـــە پارچەیەك لە ئارام ! کە بە ناو قوڕاوی کۆڵانەکەدا پەڕینـــەوە منالەکان بە دوایان کەوتـــن و بەهۆی هاهۆیها ·

ـ هۆی ·· هۆی خونچـــە قەمبور ··

ئەوەی مابوو لەجوانی قـــژە زەردەکـــەو چاوەکانە پـــڕ خەمەکانی بوون ·· دڵێـــکی ئەرێشی شاردبۆوە لەژێـــر بەراسوەوە سەقەتەکـــەی وەك هەرکچێکی تر خەونی سەوزیش لێی ئەنەکرا · بە کەڵـــەی سەروسینگی یەوە دووبســـت بوو ·· بۆیە قاچەکانی لەبـــەر چاو درێژتر دیاربوون و ئەتوت دوو پارچەی جیاوازن لەســـەر یەك پەرچ کراون · بەس ئـــەو دڵەتەڕە لاوازەی ئەوێنـــکی کپ و ئیفلیج بووی بۆ فەرهـــاد هەڵگرتبوو ! مەمکێـــکی وای نەبوو بۆیە ناحێکی هەڵئەکێشا کە مەمکە قیتەکانی کچـــانی تری ئەدی ·· چورکەکانی پـــڕ ئەکرد لە بەمۆو ئەیخستە سەر سینگی و ڕانە وەستا لەبـــەر دەرگاکەو ڕووی ئەکــــردە دوکانەکە ·

ـ گەر لێم گـــــەڕێن بەشادییەوە شووی پێ ئەکەم ·· چەند لەیەکتر ئەوەشێینەوە ·· فەرهاد لەمن غەریب تر·· کێ هەیە تۆی خۆش بـــــوێ لەمن زیاتر ·· لەم دونیایـــە کێ تێمان ئەگاو زگی پێمـــان ئەسوتێ ؟!

پاش برێك هەوڵی ئـــەدا ·· فەرهادا بڕۆێنی ··چاوێکی ئەبری یە ڕاست و چەپـــــی کۆڵانەکە ·· کەسی نەئەدی··

بڕوانە : ١١

ئایا بەڕاستی..هونەر لە شێوانی هونەربازی و قسەی ڕوتدا..!

ئەحمەد محمود

جارێکی تریش کاك سەلاح ئەحمەد خۆی توڕدا داتە نێـــو بازنەی روناکیەکی کزو خەفەو رەنگ بەزیوەوە ـ دور نیـــە ئاگایشی لەو هەورازە لێژە نەبێ ، کە ئەیـــەوێ پیایـــا هەڵشـــاخێـــت ـ بـــۆ موناقەشەکردنی بنــــەما زانستیەکەی مەفهومی هونەرو ئەرکە کۆمەڵایەتیەکەی ئـــەو هونەرە ، هەر وەکو لە ژمارەی پێشوی ئەم رۆژنامەیەدا هەڵی خستبوو ·

کاتێ کە وەکو مرۆڤێکـــی ڕاراو دڵاودڵ ئەڵێ : (گوایە دەیەها پێناس و تەعریف بـــۆ هونەر هەیە) بێ ئەوەی تەنیا یەك پێناس لەو چل یا پەنجا پناسانە وەکو نمونە بهێنێتەوە، چونکە ماوەی نیە) یەکســـەر ڕەنگی بایەخ وسەرسامـــی خۆی بۆ دەستە ڕۆشـــبیری ئەڕێژێ کە تەنیا ئەتوانن و حەقی خۆیەتی بڵێ لـــە (خـــۆی) ڕۆشنبیرترن و بەس ·

ئەمە ئەڵێم : چونکە مـــن ڕای کاك صـــلاح خۆیـــم ئەخوێندەوە تـــا هەڵوێستەیەك بکەم و لێی وردبمەوە ، بەڵکو **تەنیا ڕاو سەرنجـــی چەنـــد کەسێکی وەکـــو یۆریـــس شۆچکۆف و طراد الکبیســـی لە بارەی هـــونـــەر ، بـــۆم هێناوەتەوە ـ هەر چەندە من سەرنج و ڕای خۆم هەیە لـــە بارەی ڕاستی یا چـــەوتـــی ئەو ڕاوسەرنجانەی کـــە لـــە گـەڵ ڕاســـتیەکانی ژیـــانا ئەگونجێن یا نا ـ ·**

من حەزم ئەکرد هەنـــدێ گوێم لەو شتانەی بێ کە لـــە (هەگبەی) خۆی دەرئەهێنێ و باری سەرنجی سەربەخـــۆ و ئازایانەی خۆی هەڵبخستایە ، تا باری هەڵوێستی فیکریانەی بۆمان ساغ بوایە ، نـــەك ئاوا پەنا بباتە بەر چەند (محامی)یەك و یەك دەستە کتێبی قورســـ قورسەوە تا دیفاع لە خـــۆی بکا .. لە گەڵ ئەوەش ئـــەو تێگەیشتنەی کە کاك ســـەلاح لە بارەی (وەکیل دیفاعەکانی) خـــۆی تـــێی گەیشـــتوە بەپێچەوانەی بۆچوونـــەکانی ئەوانیشـــە .. بۆیـــــە داوای لێ دەکەم دوبارە ئەو تێکستانەی کە لە کتێبەکانی وەرگرتـــوە ، بە باشی بیخوێنێتەوە ، تـــا جیاوازی نێوانی هونەر وەکـــو بنەمایـــەکی زانســـتی کـــە سەرانسەری دنیا لە ســـەری ئەڕۆن و لە نێوانی شێـــوازی هونەری ئەو (چل پەنجا)یـــەی **کە ئەم مەبەســـتێنی دەربخات ، دور نـــە مەبەســـتی دەیەهـــا تەعریف بێ لە هونەر) !!**

هەر چی چۆنێـــك بـــێ .. مادامەکی موناقەشەکە کەوتـــە نێو قەناغێکەوەو وای لـــەم برادەرە کرد تا بکەوێتە شوێن پێی چەند پەنا کۆڵەگـەیـــەکەوە ، تا خۆی پێبپارێزێ ، چونکە لەمە زیاتـــری پـــێ ناکرێ و دەستی بۆشــــــ و بەتاڵە .. بۆیە وا باشـــترە کلیلی دەروازەی موناقەشەکـــە لەم ڕادەیەدا کلۆم ، بکـــرێ · هەر هیچ نەبێ لەلایەن منەوە، چونکە من وا تێ ئەگەم وەستان **لە بەر پەچدانەوە باشـــترە ،** ئەخوازەڵلا لەگـــەڵ یەکێـــك کە خۆی لە نێو کتێبەکانـــا شەکەت ئەکا تا ڕستەیـــەك لێرەو ڕستەیەکی تر لـــەوێ بدۆزێتەوەو بتوانێ ئەختـــێ بەرگری لە خۆی بکاو خۆی پێ ڕاگرێ ، هەر وەکو چـــۆن چەند روەکێکی لە ڕووپێهێنـــز ئەبەسترێتە سەر چەند دیوارو کۆڵەگە و قەدی درەختەکانەوە، تا بتوانێ بژێت و هەنـــــــەبدات ... سەرباری ئـــەم شتانەیش بێ ئەوەی تاقـــەتۆزێ ڕاستی سەرشارەکـــانی فیکرو ڕێبازە پێشـــکـــەو خوازەکـــەی لە بەر چـــاو بگرێت .

میواندارى کۆشکی کۆماری

دوێنێ بەیانی بەڕێز عبدالستار فرمان سەرۆکی دامەزراوی گشتی پۆستەو تەلەگراف و تەلەفون لەکۆشکی کۆماری ئامادەبوو وناوی خۆی لەدەفتەری میوانداریدا تۆمار کرد بەبۆنەی گەڕانەوەی لە دەرەوەی وڵاتەوە .

دەرچوونی دەورەی (البکر) ی یەکەمی نەوجوانان لە مانگی داهاتوودا ..

لەهەفتەی یەکەمی مانگـی داهاتوودا، لەسەرا پای ووڵاتدا ئاهەنگ ئەگرێ بە بۆنـەی دەرچوونی دەورەی « البکر »ی یەکەمی نەوجوانانی قوتابخانەکانەوە کە دووساڵە مەشقیان پێ ئەکرێ بەپێی پرۆگرامێکی تایبەتی .

لیژنە بەرزەکانی نەوجوانان لەپارێزگاکان بڕوانامەی تایبەتی ئەدەن لـەم قۆناغەدا ئەوەی لاوان ئامادەی کردوە ، ڕێگا بۆ خاوەنەکانیان ئەدات کە لـە ڕیزەکانی تیپی لاوان « کتائب الشباب » قبوڵ بکرێن . شایانی باسـە ئەم بڕوانامانە ئەنجومەنی نەوجوانان تیـی ...

دوێنێ دووەم کۆنگرەی لێکۆڵینەوەی زانستی کۆتایی هات

دوێنێ بەیانی هاوڕێ طاهر توفیق ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە دوا کۆبوونەوەی دووەم کۆنگرەی لێکۆڵینەوەی زانستی کە مەکتەبی ڕاپەڕاندنی یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق لە هۆڵی شەهید ممتاز قصیرە ... ئامادە بوو . وەبەڕێز ماجد الخطیب ئەندامی مەکتەبی ڕاپەڕاندنی یەکێتی سەرۆکی کۆنگرەکە ، ووتەیەکی خوێندەوە و پشتگیری سەرکردایەتی سیاسی حزبو شۆڕشی بەرامبەر بزوتنەوەی قوتابیان لە وولاتدا سەلماند ، بۆ ئەوەی ببێتە ئامرازێکی بەکار بۆ بنیاتنانی تاقی کردنەوەیەکی زانستانەی شۆڕشگێڕ

کۆنگرەکە ڕایسپارد کە ووزە و توانا زانستیەکانی قوتابیان هان بدرێن و لەکۆنگرەکانی دەوڵەت و پیشانگازانستیەکاندا دەربخرێن .. وە لیژنەی ڕاوێژکاریی لە مامۆستایان و شارەزایان بۆ ئامادە کردنی کۆنگرە زانستیەکان لەووڵاتدا پێک بهێنرێت ..

هەروەها ڕای سپارد کە پێویستە کۆنگرەی زانستی بۆ لقی یەکێتی بگیرێت بۆ فراوان کردنی بنکەی بایەخدان بەتوانا زانستیەکان ، وە باوەڕنامەی ڕێزلێنان دەربکرێ و لە لایەن مەکتەبی ڕاپەڕاندنەوە سەبارەت بە بەشداربی کردنی قوتابیان لە کۆنگرە زانستیەکاندا زۆر بکرێت ...

وە کۆنگرەکە پێویستی بایەخ پێدانی بە لێکۆڵینەوە زانستیەکانی قوتابیانی سەلماند ، ئەمەش لە ڕێگەی چاپ کردنی ئەو باسانە بە شێوەی پەڕتووک دوای کۆتایی هاتنی هەموو کۆنگرەیەک ، وە کاروباریش لەگەڵ دەزگای لێکۆڵینەوەی زانستی و دایەرەکانی سەربە و دەزگایە دەربارەی ڕێ پێدانی قوتابیان بە ئیش تیا کردنیان و بەکارهێنانی ئامرازە زانستیەکانیان ڕێک بخرێت ، ئەمە و بەڕێز محمد دبدب سەرۆکی مەکتەبی ڕاپەڕاندنی یەکێتی ، ئەندامانی مەکتەب و بەڕێزان عەمید و مامۆستایانی کۆلیجی زانیاری و بەڕێوەبەری گشتی کۆبوونەوەی کۆنگرەکە چاودێری کردنی زانستی لە دوا بەشداربوون .

وە بەڕێز محمد دبدب لـە بری قوتابیانی کۆنگرەکە دیاری پێشکەش بە سەرۆکی بەڕێز احمد حسن البکر و بەڕێز صدام حسین کرد .. هەروەها هاوڕێ توفیقیش دیاری ڕێزلێنانی پێشکەشی ئەو قوتابیانە کرد کە لێکۆڵینەوەی زانستیی باشیان لە کۆنگرەکەدا پێشکەش کردووە .

لە لایەکی تریشەوە کۆنگرەی دووەمی لێکۆڵینەوەی زانستی کە یەکێتی نیشتمانی قوتابیانی عیراق پێی ڕێکخستبوو بەردەوامە لـە کۆبوونەکانی خۆیدا بۆ گفتوگۆکردن لەچەند لێکۆڵینەوەیەک .

لـە دانیشتنەکەی بەیانی و ئێوارەدا کەلەسەر (١٢) باسی ئەندازیاری و زانستی بێجگە لەچەند باسێکی کشتوکاڵی دەربارەی چارەسەرکردن و چاندنی زەویزاری صفوان لـە پارێزگای بصرەو لێکۆڵینەوەی دەربارەی چۆنیەتی بەکارهێنانی زمێرەری ئەلیکترۆنی گفتوگۆکراوە . هەروەها ئامادەبووەکانی کۆنگرەکە باسی کردەوەی هەندێ لە داموودەسگا زانستیەکانو چۆنیەتی پەرەپێدانیاندا کردووە بێجگە لەچەند لێکۆڵینەوە یەکی بایۆلۆجی کـە لـە پزیشکیتی مرۆڤایەتیدا کراوە لـە ، مانەش هـۆیەکانی شیرپەنجەی مەمک و پزیشکیتی بەیتالی دواوە .

لەم گفتوگۆیانەدا مامۆستای پسپۆڕو قوتابیە لێکۆڵەرەوەکان بەشداری ئەکەن . گفتوگۆیەکە بە شێوەیەکی ئیجابیانە کراو سەرکەوتنێکی گەورەی بۆ ئەم کۆنگرەیە ودەستهێنا کـە ماوەی بە قوتابیان بدات بـۆ بەشداری کردنیان لە بنیادنانی تاقیکردنەوەی زانستی و شارستانێتی کـە ووڵاتەکەمان بەخۆیەوە ئەبینێت .

ئەمڕۆ ئەنجومەنی خوێندنی باڵا لەکردنەوەی لقی نوێی خوێندن ئەکۆڵێتەوە ..

ئەمـڕۆ ئەنجومەنی خوێندنی باڵاو لێکۆڵینەوەی زانستی دەورەی نائاسایی هەژدەهەمی بەسەرۆکایەتی هاوڕێ عدنان حسین ئەندامی سەرکردایەتی قطری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست ئەبەستێ .

لەم دەورەیەدا ، باسی پاشەڕۆژی کۆلیجە ئەدەبیانەکانی زانکۆکانی ولاتو توانای کردنەوەی خوێندنی باڵای وا کە بایەخ بە لێکۆڵینەوەی ودراساتی ئەفەریکای بدات ئەکات . لەگەڵ دیاری کردنی ئەو پاڵپشتانەی قوتابیانی قوتابخانە پیشەییەکانی هان ئەدات و ڕێگاکردنەوەی وەرگرتنیان لە زانکۆکاندا . دیسان لە کردنەوەی پلەیەکی تری خوێندنی باڵا بـۆ توێکاری (التشریح) لـە کولیجی پزیشکی زانکـۆی بەغدا ئەدوێ ، هەروەها خوێندنی ئەندازیاری فرۆکـە لە بەشەکانی کولنجـە ئەندازیارەکانی ولاتداو پەرەپێدانی خوێندنی لە لقەکانی زانستی کتێبخانە لە زانکۆی مستنصریەو گەیاندنی بـە پلەی بەکالۆریوس و کردنەوەی کولیجی هەرەوەزیش .

هەروەها لەم دەورەیەدا باسی مەرجەکانی گواستنەوەو وەرگەتن لە خوێندنگا هونەرییەکاندا ئەکرێ و سەرنجی ڕاسپاردەکانی تاقی کردنەوی زانکۆکان ئەدرێ لەگەڵ دانانی بەرنامەی سەرکەوتنی سیستەمی دوو قۆناغ لە زانکۆی تەکنەلۆجیاو کردنەوەی لقی خوێندنی دبلۆمی باڵا لە ئیدارەی کشتوکاڵ .

سەرکەوتنی لیستەی یەکێتی گشتی کۆمەڵە جوتیاریە هەرەوەزیەکان

لیستەی یەکێتی گشتی کۆمەڵە جوتیاریە هەرەوەزیەکان بەگشتی لەهەڵبژاردنی هەندێ لەلقەکانی یەکیەتیەکەدا دەرچوو کە پێری لەپارێزگاکاندا کرا .

لـەژێر دروشمی « بەرێکخستنی جوتیاران ئاواتەکانی حزبو شۆڕشی بەرهەم و بنیاتنانی لادێی سۆشیالیستی ئەهێنینە دی » کونفرانسە ناوخۆییەکانی لقەکانی یەکیەتی لەقەزای حەمزەی پارێزگای قادسیە ، قەزای ڕەمادی پارێزگای ئەنبار لە قەزای هیت و ناحیەکانی حەبانیە و بەغدادی و کەبسەو لقی یەکیەتی لەقەزای قائیم (پارێزگای ئەنبار)و مەلبەندی قەزاکەوو ناحیەکانی رومانەو کەرابنەو عوبەیدیشی ئەگرێتەوە گیرا .

هەروەها کۆنفرانسی ناوخۆیی لقی یەکیەتی لەقەزای زاخۆی پارێزگای دهۆک گیرا ، لەکاتێکدا کاروباری هەڵبژاردن لەدە لقی یەکیەتیەکە لەپارێزگای نەینەوا تەواوکرا .

لەپارێزگای دیالە لە کونفرانسی پێنجەمی جوتیارانی هەرەوەزکاری لقی یەکیەتیەکە بەسترا.

لەهەولێریش کونفرانسی پێنجەمی لقی یەکیەتیەکە گیراو لەکردنەوەی کۆنفرانسەکەدا کاک اسماعیل رسول پارێزگاری هەولێرو هاوڕێ عدنان داود جێگری ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی لقی باکووری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو هاوڕێ ئەندامی مەکتەبی ناوەندی جوتیارانو کاک حازم کاظم ئەندامی یەکیەتی گشتی کۆمەڵە جوتیاریە هەرەوەزیەکان بەشدار بوون .

لەکونفرانسەکەدا کۆمەڵە وتارێک خوێندرایەوە کەتێیدا باسی ئەو کۆششی وهەوڵەکرا کەئەدرێ بـۆ بەرزکردنەوەی ئاستی جەماوەری جوتیارو کات وبەشدارکردنیان لـە دانانی نەخشەکیانی بەرهەمهێناندا ، هەروەها باسی ئەو دەسکەوتو کارانەکرا کـە لەکەرتی کشتوکاڵیدا جێبەجێ کراون .

لەپاشاندا ، ڕاپۆرتی بەڕێوەبردنو ماڵی هەردوو یەکیەتیەکە ، واتە یەکیەتی جوتیاران و یەکیەتی هەرەوەزکاری خوێندرایەوەو ئینجا دەستکرا بەهەڵبژاردن، قایمەی یەکیەتی لەژێر دروشمی ... سەرکەوتن .

هەروەها لقی یەکیەتی لەپارێزگای میسان کۆنفرانسی پێنجەمی خۆی بەست .

لەو هەڵبژاردنەدا کـە لەقەزاکانی ڕانیەو دوکان لەپارێزگای سلێمانی کرا ، قایمەی یەکیەتی گشتی کۆمەڵە جوتیاریە هەرەوەزیەکان بەگشتی دەرچوو ، وەدوو هەیئەتی بەڕێوەبەرایەتی تازە لەهەردوو قەزاکەدا هەڵبژێران .

ئا.د.ع

تەواو بونی ئامادە کردنی خاک بـۆ پڕۆژەی کشتوکاڵی شارەزور

دەستەی لێکۆڵینەوەی خاکو نەخشەکێشان کە سەر بـە دەزگای گشتی خاکو چارەسەرکردنی زەوی و زارە کۆتایی هێناوە بەدەست نیشان کردنی زەویزاری پڕۆژەی کشتوکاڵی شارەزوور لە پارێزگای سلێمانی .

هەروەها دەستەکە کۆتایی بەکردارە هەیدرۆلۆجیەکانو لێکۆڵینەوە جیۆلۆجیەکانیشی هێناوە .

مەبەست لە مەسحی خاکی پڕۆژەکە کە پێوەری ٣١٧ هەزار دۆنمە بۆ ئەوەیە تاکو بزانرێت کـە ئایا ئەم خاکـە دەست ئەدات کـە برنج و گەنم و قامیشی شەکری لێ بچێنرێت و لەهەمان کاتیشدا نەخشە دابنرێ بۆ بەکارهێنانی زەویەکە بە باشترین شێوە لە پڕۆژەکەدا ..

ڕێوشوێنی نوێ بۆ کرێی کتێب دانانو بڵاوکردنەوەو وەرگێڕان

وا زانراوە کە وەزارەتی دارایی ڕێوشوێنی نوێی بۆ کرێی کتێبدانانو بڵاوکردنەوەو وەرگێڕان دەرکردووە .

وە بەپێی ئەو ڕێوشوێنە نوێیە دینارێک تا دیناروونیوێک بە لاپەڕەیەک یاخود بەشێکی لاپەڕەیەک لە نووسینی دانراو یاوەرگێڕراو ئەدرێ کـە قەبارەکەی ئەوەندەی قەبارەی کتێبێکی گەورەبێت ، وە دوو دینار تا سێ دینار بەو نووسینە دانراوانەی یا وەرگێڕراوانەی کـە قەبارەکەی ئەوەندەی قەبارەی کتێبێکی (موسوعی)یە .

هەروەها نیو دینار تا دینارێک بەهەر لاپەڕەیەک یا بەشێکی لاپەڕەیەک لەو نووسینە دانراوانە یا وەرگێڕراوانە ئەدرێ کە لە چاپەمەنیەکدا بڵاوئەکرێتەوە قەبارەکەی نیو ئەوەندی قەبارەی کتێبێکی گەورەیە .

دووبارەیی دوو دینار تا پێنج دیناریشی بۆ هەر هۆنراوەیەک داوە کە لە گۆڤارا بڵاوئەکرێتەوەو نیو لاپەڕەیا لاپەڕەیەکی تەواو ئەگرێت .

هەروەها بەپێی ئەو ڕێو شوێنە نوێیە ئەندامانی لیژنەی ... و سکرتێرەکەی دوو دینارییان بۆ هەر کۆبوونەوەیەک ئەدرێتێ کـە دوای دەوامی ڕەسمی بگیرێت ، کە لەڕێژەی لە ١٥٪ی مووچەی (اسمی) تێنەپەڕێت .

هەروەها بەپێی ئەوە نیو دیناریش بۆبەستنی هەزار دانە ئەدرێت بە کتێب پێچەرەوەکان (رزام) .

بەڵام سەبارەت بە کتێب دانانو بڵاوکردنەوەی ، دەوری (١٥ تا ٣٠) دینار بە یەک (ملزمە)ی ئەو کتێبانە ئەدرێن کە لە پڕۆژەی پشتگرتنی بڵاوکردنەوەدا بە پارە یارمەتی ئەدرێن بە مەرجێک لە (٥٠٠) دینار تێنەپەڕێت ، وە ١٠٪ی ئەو یارمەتییەش ئەدرێ بەو شارەزایەی سەیری کتێبەکە ئەکاو ڕای خۆی تیا دەرئەبڕێ .

دووبارە میقداری (٥) دیناریش ئەدرێ بـە هەریەکێ لە سەرۆکو ئەندامانو سکرتێری لیژنەی پشتگرتنی بڵاوکردنەوە بۆ هەر کۆبوونەوەیەک کـە دوای دەوامی ڕەسمی ئەگیرێ بەمەرجێ لـە ٢٥٪ی مووچەی (اسمی) تێنەپەڕێت، وە (٥٠٠) فلیش بو خەتکێش بۆهەر ناونیشانێک کە ئەینووسێ ، وەدینارێکیش بو خەتکیشانی هونەریی هەر وێنەیەک کە ئەکرێ .

هەروەها بەپێی ئەو ڕێوشوێنە نوێیە دەوری (١٥ تا ٢٥) دینار ئەدرێ بە دانەری ئەو کتێبە تازانەی لایەنی ڕەسمی لەسەر حیسابی تایبەتی خۆی لە چاپیان ئەدا، بەرامبەر کڕینی حەقی چاپی یەکەمی دانەرەکە بۆ هەر (ملزمە)یەک، وە (٢٠ تا ٣٠) دیناریش بۆ هەر (ملزمە) یەک لە کتێبە کەلەپووریەکان .

وە ئامادەکەری کتێبە دانراوەکان کـە ئەرکی کۆکردنەوەو ڕێکخستنو پشەکی نووسین ئەبینێ دەوری ٥ تا دینار بەخششی بۆهەر (ملزمە)یەک ئەدرێتێ ، وە ئەو کەسەی بەکتێبەکەدا ئەچێتەوەو ئەوەی سەرپەرشتیشی ئەکاو ناوەکەی لەسەر بەرگی کتێبەکەدا ئەنووسرێت لە ٢٠٪ تا ٢٥٪ی ئەو بەخششەی ئەدرێتێ کـە بـە دانەردراوە بەمەرجێ لە ١٠٠ دینار تێنەپەڕێت .

هەروەها ئەو ڕێوشوێنە نوێیانە وەرگێڕەکانیشی گرتۆتەوە ، بەوەی کە دینارێک بۆ هەر لاپەڕەیەکی قەبارە فولسکاب حیساب ئەکرێ کە لە عەرەبیەوە یا بو عەرەبی وەرگێڕرابێت ، وە دەوری (٥ تا ١٠) فلیش بۆهەر ووشەیەک ئەدرێ بـە وەرگێڕی کتێب سەبارەت بە وەرگێڕانی نووسینی یاسایی ، وە (٥) فلیش بۆهەر ووشەیەک لەباقی وەرگێڕانەکانی تردا حیساب ئەکرێت .

بەسەرکردنەوەی کۆلیجەکانی زانکۆی سلێمانی وە ڕەوتی دەرس وتنەوە لەوێدا

یەک شەممەی ڕابوردوو محمد صادق المشاط وەزیری زانیاری بەرزو لێکۆڵینەوەی زانستی سەری لە کولیجەکانی زانکۆی سلێمانیداو چاوی خشاند بەرەوتی دەرس خوێندن لەوێدا ، وە بە مەبەستی مسۆگەرکردنی پێویستیەکانیان لەگەڵ عەمیدو مامۆستاکاندادوا .

هەروەها سەری لەو پڕۆژانەشدا کە زانکۆ بەجێیان ئەهێنێ و لـە قۆناغەکانی پێشکەوتنی ئیشەکەش گەیشت .. وەداوای کرد کە بەلە بکرێ بۆ تەواوکردنی .

ئەوەی شایانی باسە ئێستاکە زانکۆ کۆمەڵێک پڕۆژە جێبەجێ ئەکا .. لەوانە دروستکردنی هۆڵی خوێندنو تاقیگاو تەواوکردنی بینای کتێبخانەی مەرکەزیو دروستکردنی حەوت خانوو لەگەڵ بینای دەزگای چاپکردنو بڵاوکردنەوە کـە (٣) ملیۆن دیناری تێئەچێت

یەکشەممەی ڕابوردوو وەزیری بەڕێز سەردانەکەی بۆ سلێمانی کۆتایی پێهێنا ، دوای ئەوەی (٣) ڕۆژی خایاند .

وە وەزیری بەڕێز لەسەردانەکەیا چەند دانیشتنێکی لەگەڵ سەرۆکی زانکۆکەو مامۆستاکانیدا بەست ؛ وەتیانا باسی پێشخستنی خوێندنی زانکۆیی و تەختکردنی ئەو کۆسپانا کرا کە ڕێ لـە ڕەوتی خوێندن لە زانکۆکەداو لە ڕادە بەرزکردنەوەی خوێندن ئەگرن لە هەموو مەیانێکەوە .

ئا.د.ع

چەند پڕۆژەیەکی پەروەردەیی و تەندروستی تازە لە مانگی داهاتوودا لەپارێزگای تەئمیمدا جێبەجێ ئەکرێ ..

لەسەرەتای مانگی داهاتوودا وەزارەتی ئیشوخانەسازی کۆمەڵێک پڕۆژەی پەروەردەیی تەندروستی لە پارێزگای تەئمیم کە (٣) ملیۆن دیناری تێئەچێت جێبەجێ ئەکات .

ئەم خانووبەرانە بریتین لـە دروستکردنی ئامۆژگایەکی هونەری لەگەڵ بەشە ناوخۆییەکانو ئامادەییەکی بازرگانیو مەلبەندی مەشقکردنی کرێکاران لەگەڵ چەند کۆتایەکو خانووبەرەی میری .

هەروەها بریتییە لە دروستکردنی کۆگای پاراستنی داوودەرمان کە دوو هەزار دیناری تێئەچێتو فراوانکردنی نەخۆشخانەی کۆماری لە کەرکوک کـە ئەویش ١٥٠ هەزار دیناری تێئەچێت .

لەلایەکی ترەوە ئیشوکار بەردەوامە لـە دروستکردنی نەخۆشخانەی پاراستنی منداڵان لە کەرکوک کە (٣٠٠) هەزار دیناری تێئەچێت .

ئێستاکەیش بەردەوامن لـە دروستکردنی زنجیرەیەکی نوێی ڕێگاوبان کە بریتیە لە کردنەوەی سێ جادەی بنەڕەت درێژیان ٢٣٨ کیلۆمەترەو ١٢ ملیۆنو ٦٥٠ هەزار دیناری تێئەچێت . ئەم پڕۆژەیە دەزگای گشتی ڕێگاوبانو پردەکان ئیشەکەی ڕائەپەڕێنێت ئەم ڕێگانە ئەمانەن ڕێگای کەرکوک ـ الریاض و ڕێگەی الفتحە ـ کەرکوک ـ داقوق ـ وەڕێگەی کەرکوک تکریت .

هەروەها ئیشوکار بەردەوامە لە دروێوکردنو ئامادەکردنی پشکنینەکانو ئەو ئەندازانەی کە پێویستە بۆ کردنەوەو قیرتاوکردنی ڕێگەی شوان ـ چەمچەماڵ کـە درێژییەکەی ٤١ کیلۆمەترەو دوو ملیۆن دیناری تێئەچێتو حەویجە ـ المنزلە ـ بابیجی بەدرێژایی ٤٥ کیلۆمەتر .

لیژنەی بەرد لـە هەولێر ..

لەباری سیاسی ناوچەی عەرەبی ئەڕێتەوە

بیری لیژنەی بەرەی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخواز لـە پارێزگای هەولێر ، لەکۆبوونەوەیەکدا بە سەرۆکایەتی هاوڕێ مجیدعلیوی ئەندامی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست لقی هەولێر ، لـەباری سیاسی ناوچەی عەرەبیو هەڵویستی مەبدەئی حزبو شۆڕشی بەرامبەرکاروباری چارەنووسی عەرەب دواوە .

لیژنەکە گرنگی هوشیار کردنەوەی هاوولاتیەکانی بەرامبەر هەموو لایەنێکی هێرشەکانی ئیمپریالی دووپات کردۆتەوە کـە ڕوو بەرووی بزوتنەوەی شۆڕشی عەرەب ئەبن لەگەڵ پێویستی ڕوو هەڵماڵینی دەوری ڕژێمی بەکرێگیراوی سوریا لەنەخشەی کۆ نەپەرستان ڕائەپەڕێنێ .

هەروەها لیژنەکە لە چەند کاروبارێکی تر کۆڵیەوە کـە پەیوەندیان بە قووڵ کردنەوەی کاروباری بەرەو چەسپاندنیەوە هەیە .

ئا.د.ع

لە بڕیارێکی ئەنجومەنی نەخشەدا.

دیاری کردنی ئامانجی چەندەکیو جۆرەکی پەروەردەی پیشەیی لە ووڵاتدا

زانراوە کـە ئەنجومەنی نەخشە لـەم دوایەیەدا بڕیارێکی داوە ئامانجە گشتیەکانی چەندەکیو جۆرەکی پەروەردەی پیشەیی لەوڵاتدا دیاری بکرێ وەبخرێتە کار .

ئەنجومەنی ئامانجە گشتییەکانی فراوانکردنی تەقەللای کارگیری لێهاتوی مەشق پێکراوی لـەرووی هەموو شارەزاییەکەوە دیاری کردوە ، بەوپێیەی کە نەخشەی گەشەپێدانو پێویستیەتی ، لەگەڵ تازەکردنەوەی سیستەمی پەروەردەو مەشقی پیشەیی ، سەرەڕای ڕێکخستنی هەیکەلی دەستی کارگێڕیو دیاری کردنی پلەی پیشەیی هەموو شارەزاییە پێویستەکان .

بەڵام لە ڕووی ئامانجی چەندەکییەوە ئەنجومەن ڕادەی دابەش کردنی قوتابیانی خوێندنی پیشەیی ساڵی (١٩٨٠)ی دیاریکردوە .

لە لقەکانی خوێندنی پیشەسازی ئەنجومەن ڕادەی ٥١٪ی قوتابی کوڕو لە ٤٠٪ی قوتابی کچی دیارەکردوە ؛ لـە لقەکانی خوێندنی کشتوکاڵدا ڕادەی ٣٢٪ی کوڕانو ١٥٪ی کچانی دیاریکردوە ، لـە لقەکانی بازرگانیو ئیدارەدا ڕادەی ١٧٪ی کوڕانو ٤٥٪ی کچان .

هەروەها ئەنجومەن ئـەو مەرجەی داناوە کـە دابەش کردنی قوتابیان بـەپێی ئەورادانە وابێ ؛ هـەر (٣٠) قوتابیان مامۆستایەکو هـەر (١٢) قوتابی مەشقپێکەرێکیان بەرکەوێ وژمارەی قوتابیـان لەلقێکـدا (٣٠) قوتابـی بێ ورادەی دەرنەچون لـە ٥٪ تێنەپەڕێ .

لەرووی ئامانجی جۆرەکیەوە ئەنجومەن بڕیاری ئەوەیداوە ، قوتابخانە پیشەییەکان بە شێوەیەکی یەکسان بەسەر پارێزگاکاندا دابەش بکرێن و بایەخ بـە پێویستیەکانی کەرتە بەرهەمدارەکانو کەرتە خزمەت گوزارییەکانی بدرێ لەپاڵ مەشق پێ کردنی قوتابیانی قوتابخانە پیشەییەکان لـە دامو دەزگاکاندا ، لەکاتی پشووی هاویندا .

دیسان داوای کردوە خانەی خوێندنی پیشەیی لەقوتابخانە ئامادەییەکاندا کە قوتابخانەی پیشەییان تیانیە بکرێتەوە ئەویش لەڕێگای زامنکردنی تاقیگە ـ مختبر ـ و کارگەی مەشق پێ کردنی قوتابیان .

هەروەها ئەنجومەن داوای لە وەزارەتی پەروەردە کردوە کە بنەڕەتو چوارچێوەی

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

لە پارێزگاكاندا

● بەرێز سامی كامیل مسعود جێگری پارێزگاری نینوی لە هۆڵی نەوجەوانان لە موسل پێشانگای دەستكردەكانی قوتابخانە سەرەتاییەكانی كچانی لە مەڵبەندی پارێزگاكەدا كردەوە پێشانگاكە چوار رۆژ بەردەوام بوو ئەلێ نموونەی هونەری لە كردەوەی نەخش‌و چنین‌و رستنی تیدابوو .

● لەژێر دروشمی (با قەڵەمە خێرخواكان لە پێناوی پشتگیری كردنی شۆڕشی ١٧ تەموزی پێشكەوتنخوازو چەسپاندنی یەكێتی نیشتمانی‌و نەتەوەییدا یەك بگرنەوە ، یەكێتی نووسەرانی كورد لقی هەولێر رۆژی یەك شەممەی رابردوو كوڕێكی رۆشنبیری سازكرد كە گەلێ لە بەرێزان ئامێنداره گشتییەكان‌و ژمارەیەك لە نووسەران تیدا ئامادە بوون .

بەرێز عبداللە محمد حداد سكرتێری رۆشنبیری یەكێتی نووسەران ووتارێكی خوێندەوە تیایا ووتی شۆڕشی ١٧ی تەموز بە سەركردایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست هەموو ئاسۆیەكی لەبەردەم پەرەسەندن‌و پێشكەوتنی ئەدەبی كوردی رەخساندووەو هەموو بارودوخێكی لەبارو بۆ پەرەسەندنی رۆشنبیری كوردی خولقاندووە .

● رۆژی شەممەی رابردوو بەرێوە بەرێتی پەروەردەی بەرێوەبەرێتی چالاكی وەرزشی‌و دیدەوانی لە پارێزگای تەئمیم خیوەتگایەكی دیدەوانی بۆرابەران‌و دیدەوانی قوتابخانە ناوەندی‌و ئامادەییەكانی كوڕان‌و كچان كە چوار رۆژی خایاند سازكرد . لە خیوەتگاكە كە لەسەر یاریگەی دەزگای گشتی نەوتی باكور لە كەركوك پێكهێنرا هەزارو لەسەرەتای كۆڕەكەدا

هەشتا دیدەوان‌و كچە رابەری پێشكەوتوو كە گەلێ چالاكی دیدەوانی‌و جموجۆڵی وەرزشی‌و كرداری هونەری جۆراوجۆرتیدا ئەنوێنن بەشداریان كردووە .

● لە رۆژی یەك شەممەی رابردوودا پانزە هەمین دەورەی رۆشنبیری مەڵبەندی رۆشنبیری كرێكارانی سەر بە یەكێتی ناوخۆیی نەقابەی كرێكاران لە پارێزگای واسطدا دەستی پێكرد .

لە دەورەكەدا كە (٢٩) كرێكاری كوڕو كچ بەشدارەو (٣٠) رۆژ ئەخایەنێ گەلێ موحازەرات دەربارەی راپۆرتی سیاسی كۆنگرەی هەشتەمی هەرێمایەتی پارتی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و ئایدیۆلۆژیای عەرەبی شۆڕشگێڕو مێژووی نیشتمانی عەرەبی‌و یاسای كارو زامن كردنی كۆمەڵایەتی كرێكاران ئەخوێنن .

پێش بڕكێی سەرژمێری گشتی ساڵی ١٩٧٧ی دانیشتوان

لەحەفدەی مانگی تشرینی یەكەمی ئایندەدا سەرژمێری گشتی دانیشتوان ئەكرێ بو زانینی چونیەتی پێكهاتنی دانیشتوان لە ولاتدا وبەكار هێنانی ئامانجەكانی لە نەخشەكێشاندا بو بەرزكردنەوەی ئاستی ژیانی هاولاتییان‌و گەشەكردنی كۆمەڵایەتی بو هەموو رۆڵەكانی گەل وەكو بەشێكی ئەو هەوڵو تەقەلایەی كە شۆرش بو دامەزراندنی كۆمەڵگای سوشیالیستی دەیدا .

بەم بۆنەیەوە ، لیژنەی راگەیاندنی ناوەندی سەرژمێری گشتی دانیشتوان ، پێشبڕكێیەكی بەربەرەڵلای پێك هێناوە بۆ هەموو هاوولاتیان ، كە ئەم پرسیارانەی خوارەوەی تێدایە :-

١- ئایا ژمارەی دانیشتوانی ولات لەوانەیە بگاتە چەند ؟

٢ - ئایا ژمارەی نێرینەو مێینە چەندە لەو ژمارەیەدا كە لەوانەیە دانیشتوانی عیراق بیگاتێ ؟

مەرجەكانی پێشبڕكێكە

١ - هەموو عیراقیەكان ، لەدەرەوەو ناوەی ولاتدا ، مافی بەشدار بوونیان لەم پێشبڕكێیەدا هەیە .

٢ - وەڵامەكان ئەنێررێن بو سكرتاریەتی لیژنەی راگەیاندنی سەرژمێری گشتی دانیشتوان لە وەزارەتی نەخشەكێشان بەغدا .

٣ - وەڵامەكان ئەبێ بە روونی بنوسرێن ، بەژمارەو بەنووسین ، هەر بەشدارێكیش ئەبێ ناوو ئەدرەسی تەواوی خۆی بەپاشی بنووسێ .

٤ - دواماوە بو وەرگرتنی وەڵامەكان (١٦-١٠-١٩٧٧)ە

پاداشتەكان :

سێ وەڵام كە نزیكتری لەو ئەنجامەی كە دوای سەرژمێریە كە دەردەكەوێ هەڵدە بژێردرێن‌وئەگەر هاتوو وەڵامەكان لەیەك چوون ئەوا پشك دەهاوێژرێ بو . هەڵبژاردنی ئەوسێ كەسەی كە دەیبەنەوە . پاداشتەكانیش ئەمانەن .

پاداشتی یەكەم : تەلەفزیونێكی رەنگاورەنگی (٢٦) ئینج .

پاداشتی دوەم : بلیتێكی سەفەری هاتن و چوون بو قاهیرە لەگەل خەرجی مانەوەی هەفتەیەك لەوێ .

پاداشتی سێیەم : رادیـو - تەسجیلێكی سیتریۆ .

داخستنی نۆكارگەی دروست كردنی شیرینی لەنەینەواو هەلیر ..

لەم رۆژانەدا حەوت كارگەی بەرهەم هێنانی شیرینی لە موسل‌و دوانیان لەهەولێر داخراون چونكە بۆیاخی عەتاری « بۆیاغی جل‌وبەرگ »و « چویت »یان لە بەرهەمەكانیان بەكارهێناوە .

سەرچاوەیەكی تەندەوستی رایگەیاندووە كە نابێ بۆیاخ لە كەرەستەی خواردەمەنی‌و شیرینی‌و شەربەت بەكار- بهێنرێت بێ ئەوەی بەڵگەنامەیەكی رەسمی لەگەڵیدا بێت‌و دەری بخات كە بۆیاغەكە بۆ بەكارهێنان دەستئەدات‌و هیچ زیانێكی نی یە .

لە شەقامی

بەهارێكی تەڕە

باوكی بەختیار

دراوسێكەمان ئەمرۆ لە پێنجشەممەیە زۆر پەشۆكاوە منالەكانی پێیان لێ دەدۆنە بەوشەوە حەز لە سەیران دەكەن ئەمیش ناچارە لەبەر ئالە دراوسێكانی دەبێت بەشداری سەیران بكات فوربەسەر ئەوەی بلێت دەرامەت كەمەو لە توانادانی یە سەیران بكرێت . لەبیر زەنگی دەرگاكەمان لێدا بەگەرمی خوشی هاتنم لێكردو كاك «ع» دیارە زۆر شپرزەیە زۆر بچرپچر وەلامی دامەوەو ساردی یەكمان بۆهێنا . جگەرەیەكی پێكردو گوتی یاخوا كەس وەكو من نوش نەبێت باوكم من ئاوەڵ زاواكەم شكور دوڵەتمەندو پاكی نیەیە ئوتومبێلیشی هەیە .

هیچ دەربەست نی یە كە شەكرو چاو كتلەیەكەو بێ ویستی خواردن‌و شتەكانی- تری بخەنە ئۆتۆمبێلەكەی‌و بچێت بۆ سەیران . بەلام فوربەسەر من ئەمە بەچی بكەم ؟ وەرە پیاوی چاك بە با بەهەردولا ئۆتۆمبێلی بگرین نیوەی ئێوە بیدەن ئێمە نیوەكەی تری سەیرانەكەمان پێكەوە بكەین ! توخوا وەرە پیاوی چاك بە تەماشام كرد منداڵان‌و دایكی منداڵان سەیرە - تاتكێیانە دەی باوكمان رازی بێتو ئەم سەیرانەبكەین لەگەڵ خومدا گوتم بەهارە ئەوەی سبەینێ لەماڵەوە دەیخۆین لەدەشت دەیخۆین با ((٤٠٣)) دیناریش بچێتە قەبەلی سەیرانەوە .

ئەم سێو دووەم دەكردو سەرمڕاوەشان گوتم باشە با لەدایكی منداڵان بپرسم نەكو رازی نەبن . هاوارم كرد ئەری دایكی بەختیار چی دەڵیت واكاك .. داوادەكات پێكەوە بچین بۆ سەیران . دایكی بەختیار گوتی پیاوەكە شتێكی زۆر بە جێیە با ئێمەش لەم بەهارەدا سەیرانێكی خوش بكەین . بەلام من خوم دەزانم ئەم سەیرانە چەند دەكەوێت . هەلهەلە دەستی پێكرد كەوتینە ئامادەكردنی تەدارەكی سەیران دەی كەلامێو پەیدابكە پەنیری تازە تەرە پیاز .

هەر ئێوارە بو منداڵان كەوتنە نوسینی ناوی كەچەل بە هەردولامان ناوی « ٨٠ » كەچەلمان نوسی‌و لەدەرەوە هەلمان واسی لەبەر باران گوایە ئەگەر ناوی « ٤٠ » كەچەل بنوسیت باران نابارێت .

ئێستا دەبێت تیماری «٨٠» كەچەل بكەیت تا باران ببارێت ئەو شەوەتا بەیانی تەقەی مەنجەل‌و گرم‌وهوڕو گورانی ووتن بو .

بەیانی خاوەن ئوتومبیل ژانی خستەدلی خومان و منداڵانەوە ئاوەل زاوای دراوسێكەمان بەخێری‌و ئوتومبێلەكەیەوە هات بە فیزێكەوە گوتی دیارە ئوتومبیلەكەتان دوادەكەوێت ئێمە لە پێشەوە دەروین جێگە سازدەكەین ئێوەش خوراكی خوتان بهێنن‌و وەرن . كورینە هێندەی نەمابو دلم بەربێتەوە لەداخا . كابرا وا دەزانێ ئێمە دەچینە سەر سفرەكەی ئەو .

خواكاری سازنەكات خونچەی بەهاری بەم جۆرە ئەشێ اننەوە كاكی خاوەن ئوتومبیل هات كەوتینە رێگە . جێگەمان دۆزیەوە دیارە ئاوەل زاوای دراوسێكەم بلۆفی لێ داین دیارە خوراكەكەی خویان چەورترە بویە خوی لێشاردینەوە . هەر چونێك بێت ئەو رۆژەمان بردە سەر تاوتاو پێ كەنین‌و تاوتاو هەل پەرین‌و تاوتاو قسەكردن‌و ئینجا ناووناتورەنان ..

بەلی پاپراخمان خوارد بریارم دا بیرای بیرای جارێكی تر سەیرانی وانەكەم خوشتروایەبە دەردی كاكی موسلاوی دەلیت هەریەكەی پارەی قاوەكەی لە گیرفانی خوی بدات گەلێك باشترە . فەرمو ئا ئەم پاپراخەی ئێمە بخو بڕ گوشت- ترە لەوەی ئێوە ئێمە پاپراخ بەزەبری گوشت‌و پەراسوو روونی حور ئەخوین ! توبە سەیران توبە .

Institut Kurde Paris

پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە

پاشماوەی : بەبۆنەی رۆژی رۆژنامەگەری كوردیەوە ..

یەكدا ، نموونەی پاڵەوانانەی رووناكی هەڵویستی رۆژنامەی گەلی عیراقمان ، لە پانایەكانی هەڵسوڕانی شۆڕشگێڕانەی رۆژانەدا ، لە نێو ریزەكانی جەماوەرداو لەپشت دەرگاكانی بەندیخانەو گرتوخانەكاندا . هەرچیش لەكاروباری توندوتیژی‌و راوانی نامرۆڤایەتی بەسەر گەلەكەمان‌و هێزە سیاسی یە نیشتمان پەروەرو نەتەوەییە پێشكەوتنخوازەكانیا هات ، زۆری ئەو سیاسەتە نارەوایە بەر تێكرای رۆژنامەی عیراق‌و - كوردی بەتایبەتی - كەوت . لەگەل ئەوەشدا ، دەستی لە چەكی رەوای تێكوشانی خۆی بەرنەداو پشتی نەكردە ئەركی خۆی ، كە خوبەستنەوەی تەواوەتی بوە بە ئاوات‌و خواستەكانی گەلەوەو ئامانجە بنەرەتیەكانی ئازادی‌و پێشكەوتندا .

لە چوارچێوەی ئەو بارە سەربەستی‌و پێشكەوتنەدا كە شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەموزی ١٩٦٨ی گەلەكەمان بێنا رۆژنامەی عیراق بەگشتی رەخساندویەتی ، رۆژنامەی كوردیمان ، روی كردۆتە قۆناغی بەرەو مەبەستی نوێی ژیانی ، چی لەرووی مامەلەی رەسمیەوە لەگەلیا ، یان لەرووی سەربەستی دەربرینی بەئامانجداو بەدیهێنانی خواستەكانی بۆ دروستكردنی رۆژنامەی پڕو پتەوو لەرووی ناوەرۆك‌و تەكنیكەوە .

لەوەبەر ، رۆژنامەی كوردیمان وەك ئێستا پایەخی پێنەدراوە ، كە پشتگیری بەردەوام‌و رێگی پێدانی ئەوەی بەرەو پێویستی قولكردنەوەی رێرەوی نیشتمانی‌و نەتەوەیی ئەچێ تا رادەی گەیاندنی بەپلەی ئەو ئەركانەی لە ئەستۆیەتی .

گەلەكەمان ، كە ئەم یادە خۆشەویستە بەرێ ئەكات ، شانازی ئەكات بەم بەرهەمە زۆرەی چاپەمەنی رۆژنامەگەری یەوە ، لە گۆڤارو رۆژنامەو چاپكراوی دەوری پێشكەوتو كە رێكوپێكی دەرئەچێ ، تا بەئەندازەی ئەو پێشكەوتنەبن بەسەر رۆژنامەی گەلەكەماندا هاتوە لەسایەی شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەموزی پێشكەوتنخوازداو ئەو برایەتی یە نەتەوەییەی حزبی سەركردەمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست سەركردایەتی كاروانەكەی ئەكات .

-- بەم بۆنەیەوە ، سلاو لە یادی رۆژنامەی كوردیمان .

-- هەزار سلاو بۆ وشەی بەكار لەخەباتی بێوچانیدا .

پاشماوەی : هەوالی راگرتنی شەڕ ...

سوریا رێكەوتون كە تا سەعات دووی پاش نیوەڕۆی ٦-٤ هەر یەك هێزی خۆیان بكێشنەوە ئەو شوێنانەی كە پێش پیاهەڵدران تیایا بون كەچی چەند سەعاتێكی كەمی بڕ لە ئالۆزی بەخایان دۆ خەكە شێوێنرایەوە .

وەك ئاژانسی دەنگوباسی ئەسیوشیتدپرس بلاوی

كردەوە تانكەكانی هێزی رژێمی سوریا چونەتە سێ بەرەكی بیروتەوە كە بەدەست هێزە نیشتمانیەكانەوە بون‌و نارەواترین هێرشیان بردۆتە سەر هێزە هاوكاری یەكان . راپورتەكان دەستنیشانی ئەوەیان كردوە كە ژمارەیەكی زۆری كوژراوو بریندار بوە بەلام بەهۆی ... تەقەكردنەوە ئۆتۆم ... فریاكەوتن ((اسعاف)) نەیتوانیوە خۆی لە قەرەی

پاشماوەی: كاروباری جیهان

ئەمەریكاو جێی تر ئەنێررێ بو حكومەتی مۆبۆتو بوەستێنرێ ، لەلایەكی ترەوە یەكیەتی سۆڤیەت دەری بڕیوە كە ئەو بەتوندی دژی زیاتر ئالۆزكردنی بارو دۆخی ناوەراستی ئەفەریقایەو پەنجەی ئاگادار كردنەوەی راوەشان بو ئەنجامی دەستوەردان لە كاروباری ناوخۆی زائیردا .

بێ گومان ، هەموو رۆقایەتی پێشكەوتنخوازو ورای گشتی جیهانی بەخۆشی‌ورەزامەندیەوە ئەوەیان پێشوازی كرد كە لە بەیاننامەی ناوكویی یەكەی عیراق‌و فیتنامدا هاتوەو بەتایبەتی ئەوەی كە بەتایبەتی پشتگیری تەواوی هەردولای دەربڕیوە بۆ تێكوشانی گەلانی زیمبابوی‌و نامیبیاو خوارووی ئەفەریقاو داواكاری وەستاندنی دەست تێوەردانی بێگانە لەكاروباری ناوخۆی گەلانی ئەفەریقادا .

دەنگی نارەزایی بەرامبەر دەست تێ وەردانی ئیمپریالیستانە لەكارو باری گەلانی ئەفەریقا رۆژبەرۆژ بەرزتر ئەبێتەوە ، ئەمەش تەنها ئافەرۆز كراوی دەست تێوەردەران وتێشكانی نەخشەپیلانگێرانەكانیان ئەگەیەنێ‌و ئەوە دووپات ئەكاتەوە كە خواست وئیرادەی هێزەكانی ئازادی‌و پێشكەوتن لە ئەفەریقادا هەرگیز ژێر ناكەوێ ..

پاشماوەی راپورتی سیاسی

نامەو ناوی ئەوانەی دەرنەخستوە كە دەمڕاستی مەسەلەی سازاندن‌بوون‌و شتیان وەرگرتوە بەلام پەنجەی بۆ هەندێكی تریشیان راكێشاوە كە ئەمانە وەك ئەوانە گرنگیان نیە .. تا بەم شیوەیە پەنجەبۆكەسانی تریش رابكێشرێ كە جێگای گومانن .

بەباوەڕی ئێمە ئەمە بارێكی تری بارەكانی تێكشكان‌و بەزینەكە وا رژێم‌و پالەوانانی سازاندن تیایا ئەژین‌و لەخەلكی تریش باشتر ئەزانن كەوا لە تۆزین‌و لابردن نزیك بونەتەوە .. ئەو دەستی گۆڕینە چاوەڕوانكراوەی بەسەروسەكوتی پالەوانەكانی سازاندن دائەهێنرێ لەوانەیە بەنیازی خەفەكردنی تەقەللای شۆڕشگێرانە بێت كە بۆ هێنانە پێشەوەی گۆڕانێكی بنەرەتی لەیەكێ لە ولاتە عەرەبیەكاندا بكرێ ، یاخود بۆ ئەوەی وابگەیەنێ كە گوایە دۆخێكی نوێ لەو ولاتە عەرەبیەدا دێتەپێشەوە كە ئەو وەزعە نالەبارەی تیادا (چاك‌دەكات) .

بەلام‌شێوەی ئەو دروستكردنەو توانای چڕن‌ئەبێ‌و مشورخواری ئیمپریالیزم‌و كۆنەپەرست هەرچۆنێك‌بێت ، جەماوەری گەلەكەمان بەچالاكی‌و هەستی قولەوە توانای دەرخستنی هەمو ئەو دۆخە نوێیانەی هەیە كە سەروسەكوتی نوێ دێنێتە مەیدان .

دووبارە توانای ئەوەی هەیە كە ئەم سەروسەكوتانە لەیەك‌جیابكاتەوەو بیان‌ناسێنێ‌و ئەوەش ئاشكرابكات كە پاڵ پشتیتی .

پاشماوەی لە بڕیارێكی ئەنجومەنی نەخشەدا ..

زامن كردنی ناردنی لە ٥٠٪ی قوتابیان بۆ خوێندنی پیشەیی دابێ لە رێگای راهێنانی پەروەردەییەوە لە قۆناغی خوێندنی ناوەندی داو لەگەل زامن كردنی پاڵپشتی دارایی بۆ قوتابی لەكاتی خوێندن‌و تەواوكردنی قوتابخانە

پیشەییەكاندا بەپێی پێویستی ولات .

ئەنجومەنەكە داوای لە هەموو وەزارەت‌و دەزگاكانیش كردوە كە دەرچوانی قوتابخانە پیشەییەكان لەو كاروبارانەدا دامەزرێنن كە لەگەل شارەزاییاندا ئەگونجێ كە وهەلیان بۆ برەخسێنرێ كە بەردەوام فیربن‌و زیاتر شارەزابن .

پاشماوەی : بەرەی رەفز ..

ئەو ناوە بدات .

هەر وەها نوێنەری ئاژانسی دەنگ‌و باسی عیراق رای گەیاندوە كە بەسەركردایەتی یاسر عرفات بۆ چارەسەری ئەو دۆخە مەترسی‌دارە كۆبو- نەوەیەكی كوتوپڕی كراوەو كۆبونەوەكەش تا عەسری رۆژی ٢٦-٤ بەردەوام بوە .

كۆبونەوەكەی سەركردایەتی بەرگری فەلەستینی ٢٦-٤-٧٧ كە نزیكەی سێ سەعاتی خایاندو هەموو رێكخراوان بەشداریان كردوە بە گشتی بەیاننامەیەكیان دەركرد تیایا داوای كشانەوەی هەموو چەكدارێك ئەكەن لە شەقامەكاندا .. هەر وەها هێزی خەباتی چەكداری راسپارد كە بەپشتی هێزە نیشتمانیە هاوكۆییەكان سەرپەرشتی كۆتایی هاتنی كاروباری چەكدارانەو كشانەوەی چەكدارەكان لە سەر شەقامەكان بكات .

ئاژانسی دەنگوباسی فەرەنساش لە بەزمانی سەرچاوەیەكی ناسراوی بیروتەوە دواوە ئەڵێت لەو هێرشانەدا كە هێزەكانی رژێمی سوریا لە ٢٥-٤ دایبردویانە «٥٠» كەس كوژراوو بریندارن وچەكدارەكانی هێزی خەباتی چەكداری فەلەستینیش بینراون بەرووبەرودانی بەیەكدا هەلپژان بەناو چەكەدا گەراون كە چی ئوتومبیل بە میكرۆفۆنەكانیانەوە گەراون‌و داوای كشانەوەی چەكدارەكانیان

كردووەو كەوتونە گوللەباران كردنی ئەوان .

سەرچاوەیەكی فەلەستینی باڵوی كردەوە كە هێزەكانی بەرەی شەوی ٢٥-٤ بەرەی هێزەكانی رژێمی سوریان كردوەو كە ویستویانە لە خێوەتەكانی ((صبرا)) نزیك بنەوەو توانیویانە لەبەردەم خەستەخانەی ((المقاصد))دا رایان بگرن‌و هێزەكانی رژێمی سوریا والێ بكەن ناچار داوای وەستانی تەقە بكەن .

هەر وەها بەرەی رەفز ئۆبالی بە یەكا هەلپژانی چەكدارانەی رۆژانی پێشوی دەم دەرگای خێوەتەكانی ((صبرا))ی فەلەستینی خستۆتە ئەستۆی هێزەكانی سوریا .

قسەكەرێكی بەرەی ناوبراو لەم بارەیەوە وتویە : هێزەكانی رژێمی سوریا ئەم شەڕانەیان بەو نیازە دروست كرد تا دەست بگرێ بەسەر چەند شوینێكا كە هێزەكانی بزوتنەوەی نیشتمانیان تیایەو ئەو رێگایانەش كە كەوتونە نێوان كۆرنیشی « المزرعە » و خێوەتەكانی « صبرا »دا هەن .

● **رێزلێنانی جنبلاطی شەهید .**

لە لایەكی ترەوە لەپایتەختی لوبناندا خۆ ئامادە بوونێك هەیە بۆ یادكردنەوەی رۆژی لوبنان‌و عەرەب‌و دەوڵەتان كە رێكەوتی ((یەكی ئایار))ە بۆ رێزلێنانی تێكۆشەر كمال جنبلاطی شەهید .

پاشماوەی : مەلك حسین

داویەتی وتویە : زایونیزمی دوژمن بەهێزی پارمەتی عەسكەری ئەمەریكاوە بەهێزبوە ، هەروەها وتویە . مەسەلەی بوونی « ئیسرائیل » ئیستا پێرو پرتی نیە خەریكی بكات .

دیسان مەلیك حسین سەرلەنوێ دانی بەوەدا نایەوەكە پارەیەكی زۆری لە سیا ((دەزگای جاسوس ئەمەریكا)) وەرگرتوە ، وتویە لەم سالانەی دوایدا ، ئەردەن زۆر یارمەتی لە ئەمەریكا وەرگرتوە هەندێ جار بە یارمەتی ((سیا)) شەوە وەنەوەشی دوورات- كردەوە كە هاوكاری لەگەل ئەمەریكا كردوەوە ئەم هاوكار- یەش هەرئەكات لە هەموو بنو نێك‌و لە هەموو لایەنێكەوە .

ئەوەی شایانی باسە مەلیك حسین هەموو ساڵێ لە دووسەد ملیون دۆلار زیاتر وەك یارمەتی لە ولاتە یەكگرتەكانی ئەمەریكا وەرئەگرێ .

پاشماوەی:هاورێ طاهر توفیق

هاورێ طاهر توفیق لە دوایی وتارەكەیدا رووی لە فەللاحەكان كردو وتی : ئێوە، ئەمرۆ لەم كونفرانسەوە بەرەو بنیاتنانی رێكخراوی هەرەوەزكاری نوێی فەللاحەكان هەنگاو ئەنێن ، هیوامان وایە هاوكاری‌و دەستلەناودەستی زیاتر بەدی بێ لە كاركردنی داهێنەرانەی بەرهەمداردا لە سایەی هەلسوڕانی دیموكراتیانەی ساغ‌و بەرنامەی تێكوشانی توندوتول لە بەررووناكی بیرو باوەڕونەرێتی شۆڕشگێرانەی حزبی تێكوشەرمان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست‌و لە پێناوی ئەوەدا رێكخراوەكانی هەرەوەزكاری فەللاحەكان لە هەموو ولاتدا رووی رووناكی كاروانمان بێ‌و بنكەی سەختی ئابوری‌و قەلغانی پتەوی شۆڕشەكەمان بێ .

دوای ئەوە هاورێ انور مولود لێپرسراوی مەكتەبی فەللاحی ناوەندی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست لە پارێزگای بەغدا وتاری مەكتەبی ناوبراوی خوێندەوە ، پێنج سا

سەرۆكی یەكێتی كۆمەلە فەللاحی‌و هەرەوەزكاری یە كشتوكالیەكان لەپارێزگای بەغدا دوو راپورتی خوێندەوە كە تیایاندا دەسكەوتەكانی یەكێتی بۆ فەللاحەكانی پارێزگای بەغدا لە ماوەی چوار سالی رابوردوا روون- كردەوە ، لەدوایشدا لیستەی یەكێتی هەلبژێردرا كە بریتی یە لە دەزگای گشتی یەكێتی كە تیایدا بەرێز كریم الجاسم سەرۆكایەتی (٢٠) ئەندامی ئەسلی‌و چواری سپێر ئەكات‌و مەكتەبی تەنفیزیش بریتی یە لە (١٤) ئەندام بەسەرۆكایەتی بەرێز كریم لجاسم .

لەم كونفرانسەدا ئەندامانی مەكتەبی مەركەزی فەللاحەكانی حزب‌و مەكتەبی تەنفیزی یەكێتی گشت كۆمەلە هەرەوزكاری‌و فەللاحیەكان‌و جێگری وەزارەتی كشتوكال‌و چاككردنی كشتوكال‌و پارێزگاری بەغداو چەند بەرێوەبەرێكی گشتی وەزارەتی كشتوكال‌و چاككردنی كشتوكال‌و ناودێری ئامادەبوون .

دایکی ئازیز

ئەگەر منداڵە گەورەکەت لە منداڵە بچکۆلەکەی دا چی ئەکەیت !؟

فوزیە فرج
ئامادەی کردوە

لە کاتێکا منداڵە گەورەکەت چەپۆکێ ئەکێشێ بە سەری منداڵە بچکۆلەکەتدا ، بێ گومان دڵتەنگ ئەبیت‌و ناچاری کە وا دژی بوەستیتەوەو لێی تورە بیت بەڵام .. نەء .. جونکە پێویستە کە بە تەواوی لە منداڵە گەورەکەت بگەیت‌و بزانی کە وا منداڵی گەورە بۆیە لە برابجوکی ئەدات هەتاوەکو ئەو خۆشەویستییەی کە دایکی هەیەتی بەرامبەر منداڵە بچکۆلەکەی لێی ئەسێنێت داگیری ئەکات . ئەگەر هاتوو دایکی لێی توورەبوو پێی ووت ئیتر لێرەوە بە دوا تۆم خۆش ناوێت ، بێ گومان ئەبێتە دڵتەنگی‌و خۆنەگرتنی منداڵەکەو لە قوڵای دڵەوە دڵگیر ئەبێت . ئەم شەرمەزاریە وای لێ ئەکات کە زیاتر قین هەڵگرێ بەرامبەر بە برا بچکۆلەکەی‌و زیاتر ئازاری بدات لێرەدا دەوری تۆ چی‌یە !

پێوستیە منداڵە بچکۆلەکەت بپارێزی ، هەروەها منداڵە گەورەکە دڵنیا کەیتەوەو پێی ڕابگەیەنی کە وا نابێ ئازاری برا بچکۆلەکەی بدات‌و پێی بڵێ کەوا من هەر تۆم خۆش ئەوێت خۆشەویستیت هەر نەڕۆاوە . هەروەها ئەگەر برا بچکۆلەکەی پارچە شتێکی قورسی بە دەستەوە بوو ویستی بیدا بە برا گەورەکەیداو هەقی خۆی لێ بکاتەوە ، لێرەدا ئەبێت خێرا منداڵە گەورەکە بگریتە باوەش‌و توند بی‌نوسێنی بە سنگتەوە ، منداڵە بچکۆلەکەش ئەهوەن بکەیتەوە. پیان ڕابگەیەنێت کە نامەوێت هیچتان ئازاری یەکتری بدەن، بە گەورەکەیان بڵێت ڕۆڵە گیان من ئەزانم تۆ وا هەست ئەکەیت گوایە ئیتر من هۆش‌و گۆشم ناوەم بە تۆ چونکە برای لە تۆ بچکۆلە تر هەیە ، بەڵام وا نیە ڕۆڵە گیان . لەم کاتەدا ئەو منداڵە هەست بە خۆشەویستی ئەکاو ئەزانێ دایکی هەر خۆشی ئەوێت .

بەڵام ئەو منداڵەی خۆلەبەتانێ ئەکاو لە ناو ژووردا خۆڵ بڵاو ئەکاتەوە پێویستە دڵنیایی بکرێتەوە ، پێی ڕابگەیەنرێت لەو ڕووەوە کە گوایە ئەو کارەی ئەو پێی هەڵساوە هیچ نابەخشێ جگە لەوەی دڵتەنگی بۆ دایکی جێ ئەهێڵێ .

بۆیە لێرەدا گرنگی ئەو ڕاستییەمان بۆ دەرئەکەوێ کە دڵ هێنانەوەی منداڵ‌و ڕێنمایی کردنی ، ئەبێتە هۆی کەم بوونەوەی ڕق‌و قین هەڵگرتنی.

لەنێوانی «٥» ساڵی تا «٧» ساڵی تەمەنی منداڵەکەت ئەم پێویستیانەی بۆ جێبەجێ بکە

ماوەی ئەوەی پێ بـــدە ، خوو بدانە ئەو یارییانەی کە خۆیی تێدا بە پاڵەوان دئەنـــە پێش چاو ، بووکە شـــوشەو یاری ترو کەل‌و پـــەلی پێویستی بۆ ئامادە بکە .

پێویستە منداڵ هەســت بـەوە بکات کە دایك‌و باوکی خۆشیان دەوێت ، لەوەشـــی دڵنیا بێت خۆشەویستی‌یان بەرانبەری‌وەك خۆشەویستی‌یان وایە بەرانبەر براو خوشکەکانی تری .

پێویستە پاڵ بە کـورەوە بنرێت ئیش‌و کاری پیاوانە بە ئەنجام بگەیەنێت ، هەروەهـا پاڵ بە کچەوە بنرێت ئیش‌و کاری ژنانە ئەنجام بدات .

پێویستە منداڵ پرۆگرامێکی ڕۆژانەی ڕێك‌وپێکی هەبێت ، بەڵام بە جۆرێـــکی وا بێت هەست بە هیچ جارســـی‌و ئەنگەبەری‌یەك نەکات .

بۆ تەندروستی و جوانی هیچ شتێك جێگای ئاو ناگرێتەوە ؟

زۆرکـــەس لە وەرزی زستاندا ئاو خواردنەوە پشت گوێ دەخەن‌و لەباتی ئەو چـاو قاوە دەخۆنەوە .. ئەو کەسانە

واتێ ئەیشتون کە ئـــاو خواردنەوە ریکوپێکی بەژنو بالا تێنك دەدات‌و لەبەر ئـــەوە واز لە ئاو خواردنەوە دەهێنن‌و بەو ئاوە ئیدارە دەکەن کـــە لە چیشت‌و شـتی تـــردا دەیخۆنەوە .

پزیشکەکان ئەوەیـــان سەلماندوە کە ئەم هەڵەیـــەی لەناو خەڵکیداو بۆتە بـــاو زیانێکی گەورە بە مـــرۆڤ دەگەیەنێت ، چونکە ئـــاو خواردنەوە زۆر پێویستە بـۆ لەش ئەویش بۆ بەرامبـــەر کردنی ئەو ماددەی کالسیوم‌و پۆتاسیومەی لە لەشدایە .. ئەبونی ئەو دوو ماددە گرنگـە لەلەشدا ئەبێتە هۆی کۆبونەوەی خۆی لـــە خرۆکە سوورو سپی‌یەکانی ناوخوێندا ،ئەمەش دەبێتە هۆی بەردەوامی هـەو کردنی ئورچیلە .

ئەگەر بێتو بەقـــەدەر پێویستی لەش ئاو نەخورێتەوە ئەو مرۆڤە تێووش دەبێـــتو توشی سەرئێشەیەکی تونـدو خەوزڕان دێت‌و جومگەکـانی دێتەژان‌و شتی بۆ هـــەزم ناکرێت .. لەوانەیە پزیشـك هۆی ئەم هەمـــو دەردو ئەخۆشی‌یە پێ نەزانێت کـــە بەهۆی کەم ئاو خواردنەوەوە توشی مرۆڤ دێت ئایا ئارەق کردنەوە شتێکی چاکە ؟

هەمو پزیشکەکانی دنیـــا ئەوەیان سەلماندوە کە ئارەق کردنەوە شتێکی چاکەو بـــە هیچ جۆرێك زیان بە مـــرۆڤ ناگەیەنێت‌و هەرگیز پێویست بەوە ناکات پێی ئەریق ببینەوە .. ئارەق نەکردنەوە دەبێتـــە هۆی بڵند بونەوەی گەرمایـــی لەش ، کە ئەمەش ئەبێتە هۆی تێکچون‌و شێوانـــــدنی هاتوچوکردنی خوێن لەلەشدا .. کام خواردن ئاویـــان زۆر تێدایە ؟

ئەو خواردەمەنیانەی ئاویان زۆر تیادایە برێتـــین لە .. ماست ، شەکر ، قامیشـــ ، چەوەندەری شەکر .

کامە کات پێویســـتە ئـــاو بخوینەوە ؟

ئەوکاتانەیە کـــە لەش پێویستی بە ئاو خواردنەوەیـە کە دەکەوێتە نیو سەعات پێش نان‌خواردن‌و سەعاتێك دوای نان خواردن .

لاوان وقوتابیان

ئایا سەردەمی بۆکسێنی کۆتایی هاتوە؟

دوای ئـەو سالانـــەی بۆکسێن لەسەردەمی محمـــد علی کلای‌دا گەشەی‌کـردبو ، بازاری بۆکسێن لەئەمەریکـادا بەرەو ساردو سڕیی‌دەروات .. ((پیشە))ی بۆکسێن ئێستا وەك جاران کاسبیەکی بـــە قەنزاج نی‌یە ، لەبەر ئـــەو باجە زۆرەی خراوەتەسەری .. رخنەگری شارەزا ((تایدەر)) دەڵێت !

پالەوانەکان‌و مەشـــق پێ‌کەرەکان‌و بەڕێوەبـــەران‌و هەمو ئەوانەی پەیوەندیان بـە بازرگانی بۆکسێنەوە هەیـە ، ئەوەندەیان بارەی‌نابڕێـــت بەشی نانەسکێکەیان بـکات ، نەك هەر بـــەهـــۆی باج سەندنەوە ، بەلکو بـەهـــۆی زۆرشتی ترەوە ، گرنگ‌ترینی ئەو شتانە ، دەست بـــلاوی‌و کەشوفش‌کردنە کە ئەمانـــە بۆنە هۆی ئەوەی لاوان کەمتر بچنە سەیری ئەو یاری‌یـــەو ئەوەش کاری‌کردۆتەســـەر ساردی بازاری کاسبی‌یەکە .

چاکتروایە کـــە ئـــەوە دیاری‌کرێت .. کە پالەوانێکی ناوداری مەیانی بۆکســـێن لەیاریەکدا ٥ـ١٠ هەزار دۆلار وەردەگرێت وە ئەوەی ناوبانگی لەم کەمتربێـــت ٤٠٠ دۆلار وەردەگرێت ..

لەو ١٣٢ پالەوانەی لە هەمـو سەنگەکاندا مانگی جارێـــك بلاودەکرێتەوە تەنیا ٣٠ پالـە وانی ئەمەریکای‌یە لەهـــەر ١٢ سەنگەکەدا ، وە ئەبێ ئەوەش بخەینە بەرچاو کەلەسەنگـــی قورس‌و پەنجە قورســـدا ئەمەریکا ١٥ پالەوانی هەیە .. بەهۆی ئەمەوەیە کە ڕێکخەری ئەو یاریە ناتوانن یاریەکـــی ئەمـــەریـکایـــی رووت ڕێك‌بهێـنن ..

جورج فۆرمان پاڵەوانـــی پێشوی سەنگی قورس لـــە ســـان خوان لەپورتوریکۆ پاش ١٢ جەولە بە ((جیمی‌یونگ))ی دۆڕاندوە !

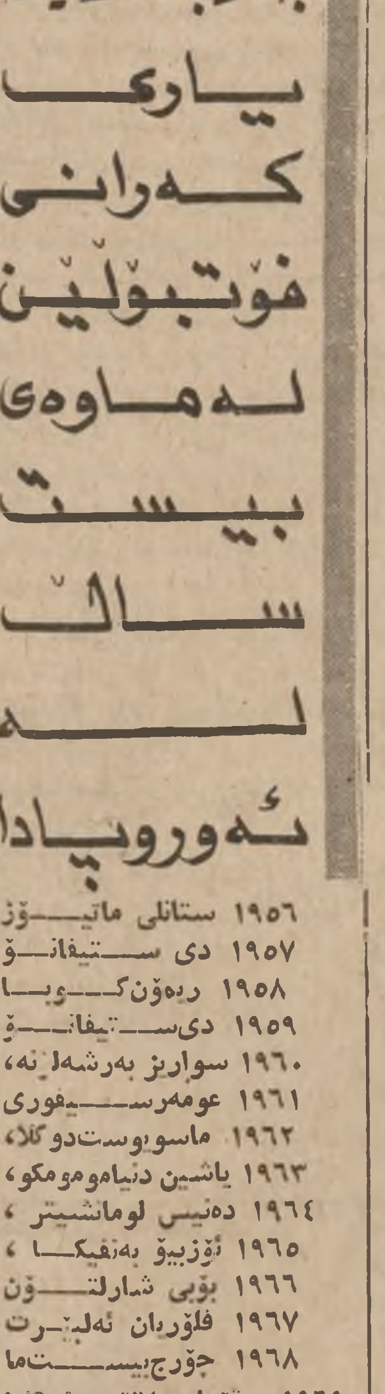

بەناوبانگترین یاری کەرانی فوتبۆڵێن لەماوەی بیست ساڵ لە ئەوروپادا

١٩٥٦ ستانلی ماتیـــوز بلاکپۆل ، ئینگلتەرا
١٩٥٧ دی ســـتیفانـــۆ ریاڵ‌مەدرید ، ئەسپانیا
١٩٥٨ ریمۆن کـــوپـــا ریاڵ‌مەدرید ، ئەسپانیا
١٩٥٩ دی‌ســـتیفانـــۆ ریاڵ‌مەدرید ، ئەسپانیا
١٩٦٠ سواریز بەرشەلۆنە، ئەسپانیا
١٩٦١ عومەرســـیفوری یوفنتوس ، ئیتالیا
١٩٦٢ ماسوپوست‌دوکلا، جیکۆسلۆفاکیا
١٩٦٣ یاشین دنیاموموکو، یەکێتی سۆڤیەت
١٩٦٤ دەنیس لوماشیتر ، ئینگلتەرا
١٩٦٥ ئۆزبیۆ بەنفیکـــا ، پورتوگال
١٩٦٦ بۆبی شارلتـــۆن مانشستەر یونایتد ، ئینگلتەرا
١٩٦٧ فلۆریان ئەلبێـرت فرنشفارۆش ، مەجەر
١٩٦٨ جۆرج‌بیســـت‌مانچستەر یونایتد ، ئینگلتەرا
١٩٦٩ ریڤێرا میلانۆ ، ئیتالیا
١٩٧٠ گێردمۆلەربایـــرن میونیخ ، ئەڵەمانیا
١٩٧١ یوهان کرۆیف‌ئەیـــاکس ، هۆلەندا
١٩٧٢ بەکنباوەربایـــرن میونیخ ، ئەڵەمانیا
١٩٧٣ یوهان کرۆیف‌ئەیـــاکس ، هۆلەندا
١٩٧٤ یوهان کـرۆیـــف ئەیاکس ، هۆلەندا
١٩٧٥ بەکنباوەربایـــرن میونیخ ، ئەڵەمانیا
١٩٧٦ بەکنباوەربایـــرن ١٩٧٧ ؟ ؟

ئافرەتێکی ئاسنین پاڵەوانی جیهان لە تۆپی ئاسن هەڵدانا کێیە ؟

● پالەوانی جیکوسلۆفاکیا خاتو هیلینا فینکرۆفـــای پالەوان لە هەڵدانی قورسایی‌دا (توپی ئاسن) لـــە هۆلـــی سەرگیراودا ئەندازەیەکـــی نوێ دیاری کردوە کە ئەویش (٥٠ر٢٢)م ڕەخنەگرەکـــان پەلەیەکی وەرزشی ئەوتۆیـــان دانەوە کە بۆ وەرزش کارەکان زۆر دورەدەستە هێنانی بـــە پێودانی ئەوجۆرەوەرزشانەی کە ئەیان بینین‌و تەماشایان ئەکەین وناوبەناو دەیان‌بیستین لـــە ئاسن هەڵگرتن‌و پەلەوانـــی‌و جمناستیك وئـەو جـــۆرە وەرزشانەدا ، کە ئەمەتـــی بە سەرەتای قوناغێکی نـــوێ وەرزش دادە نرێت، بەجۆرێك دڵی زانایانی مەیانی وەرزشـــی بەجۆرێك خۆش‌کردوە کـــە بڵێن شتێك نابێـــت ناوی سنوربێ لە وەرزشـــا مادام وەرزش‌و زانستی وەرزشکاری روو لە پێشکەوتنە .

● خاتو هیلینای پالەوان دەڵێت .. دوای ئەوەی توانیم ئەم سەرکەوتنە بهێنمـــەدی ، ئەو ئاواتەم هێنایەدی کـــەزۆر لە مێژبو خەونم پێوەدەدی، هەرچەندە بـــە هیلاکـــی‌و ماندوبونێکـــی زۆرکـــەوت لەسەرم ..

● **ئەوەی شـــایانـــی باس‌کردنە ئەم وەرزشـکارەی بالای ٧٩ر١م دەبێت‌و ٩٠ کیلو قورسایەتی لـە فریـــدانی قورسایدا پالەوانی دنیایە لەناو هۆڵدا ئەویشـ لـە دەورەی ١٩٧٤،وە بەڵام لـــە دەورەی مونتریالـــدا ناوی ونبـــو ، بەسێ‌هەمەم دەرچـــو دوای پالەوانـــی بـــولگاریـــا ،((فینیکا))و پالەوانی سۆڤیات ئاناشا .. ئەمەش خشتەیەکی نمایشە بۆ ژمارەکانـــی ژمارەی جیهانی لە فریدانی قورسایدا لەناو هۆڵدا بۆ ئافرەتان لـــە ساڵ ١٩٧١وە .**

ناوی پالەوان‌و وڵاتەکەی	ماوە	مێژوو ونەوشوێنەی لێی تۆمارکردوە
مارکریت ئەڵەمانیای دیموکراتی	١٦ر١٨م	١٤-٢-١٩٧١ بەرلین
مارکریت ئەڵەمانیای دیموکراتی	٣٥ر١٩م	٢٠-٢-١٩٧١ بەرلین
مارکریت ئەڵەمانیای دیموکراتی	٥٤ر١٩	٢٨-٢-١٩٧١ بەرلین
هیلینا فینبکروف	٣٦ر٢٠م	١٦-٢-١٩٧٤ صوفیا
هیلینا فینبکروف	٧٥ر٢٠م	٩-٣-١٩٧٤ کوتە بروك
هیلینا فینبکروف	١٣ر٢١م	١٥-٢-١٩٧٥ یابولونس
هیلینا فینبکروف	٥٨ر٢١م	١٩-١-١٩٧٧ اوسترافا
هیلینا فینبکروف	٦٠ر٢١م	٢-٢-١٩٧٧ بودابست
هیلینا فینبکروف	٥٠ر٢٢	١٩-٢-١٩٧٧ یابولونس

مەسەلەیەك كە مەبەستمانە

گەلێك جار لە بارەی چالاکی ئەو کۆمەلانەوە کە بەزەییان بە گیان لەبەرەکاندا دێتەوە لەناو ڕۆژنامەکانی ڕۆژئاوادا چەندان باس‌و بابـــەتی جۆربەجۆر ئەخوێنینەوە .

گوایە وەکو پەروەردەکردنی پشیلەیەك . یان هەندێك جار لەبەردەم دادگادا داکۆکـــی لەسەر مافی ریوی‌یەك ئەکەن لە باخچەی گیان لەبەرەکانا .. ئەمانەو چەندانی تری بـــەم جۆرەمان لەسەر روی لاپەرەکانی ڕۆژنامەکـــانی ڕۆژئاوا بەرچاو ئەکەوێ ..

گەلێك جار لەوانەیە چەند بەڵگەیەکی رون لەم مەسەلەیەدا وەکو بەزەی مرۆڤایەتی ئـەم چەرخەمان بۆ دەربخات ، بەڵام ئاشکرابوە‌ئەمانە هەمویان درۆو دەلەسەن ، چونکـە ناوەرۆکی ئەو ڕۆژنامانە گەلێـــك لـــە مەســـەلەی مرۆڤایەتیـەوە دورن‌و ئاگایان لـە مەسەلەی مرۆڤ‌و خاك‌و ئازادی‌و ئارەزوو مافی‌مرۆڤ‌و ژیانی‌بەختەوەرانە نیە . وە لەوە دڵنیاین کە ئەم بڵند گۆیانە بـــە کرێ‌گیراون‌و هەمو وزەو توانایان‌بۆ مەبەستی جیهانی سەرمایەداری‌و چـاو چنۆکیەکانیان تەرخان کراوە ، کە خۆیان لە پشـــت پەردەی شورەیی‌و واتەی دەسـکردەوە حەشار داوە .. وە زۆر لەو باوەڕەوە دورن کە پێویستە مەسەلەی مرۆڤ بە دەستی مرۆڤ بنیاد بنرێ .. کامەیـە ئەو ئازادیە کە وشـە بەکرێ‌گیراوەکان داوای ئەکـــەن شان‌بەشانی ئەو کوشـــتارو زەبرو زەنگ‌و ویران کاریـــەی کە لە خواروی ئەفەریقـــادا ئەکرێ ؟ کامەیە ئەو باوەڕە بە ئارەزوی مرۆڤ‌و مـافی ژیانی بەختەوەرانەی لە کاتێکدا کـە خاکی فەلەستین داگیر ئەکەن‌و سەرجەم خەلکەکەی دەربەدەر ئەکرێ ؟ کامەیە شوێن‌و ڕادەی ئاشتی‌و هێمنی سەقامگیربون لەناو قوڵایی ئەو دەســـتی خوێناوی‌و دوژمنایەتییـــەی ئیمپریالیزمدا کە دەســـتی داوەتێ ؟ ئەمانە چەند وشـــەو رستەیەکی روکەش‌کراون کـە ئەو جۆرە ڕۆژنامانە لەبـــەر بەهۆی‌بازاری کڕین‌و فرشتنیان **لەســـەر روی لاپەرەکانیـــان** دێزیان دەکەن .. ئیمپریالیزم‌و ئەو دامو دەزگایانــــەی پێوەی پەیوەندی هەیە **بەشێوەیەك بەجۆ ناکەن ئاگـو نیازی خوێناویان لـە دلـــی ڕاستیدا ئەنێزن‌و ئەیکوژن .. ئەو دیوی‌یەی کە ئیمپریالیـزم دەنەوایـــی ئـــەکات‌و ئەی‌لاوێنێتـــەو زاوێنێتە رەنـــەز پـــەرستەکانـــە کە ڕێژیمە پێ بەهاکان بـــە پاشکۆی خیانەتکاریـــەوە ئەبەستی .. مێژوی ئـــەوەی رون کردۆتەوە کە نـــاوو ناوەرۆکی مرۆڤایەتی یەکێـــك ئەتوانێ ئازی بکێشێ کـــە بەراستی باوەڕی بـــە ئازادی مرۆڤ هەبێ .**

- صباح ... الرحمن -

هەنگاوێکە لەرێگای شۆڕشگێری کشتوکاڵی ودێهاتێکی سۆشیالیستیدا

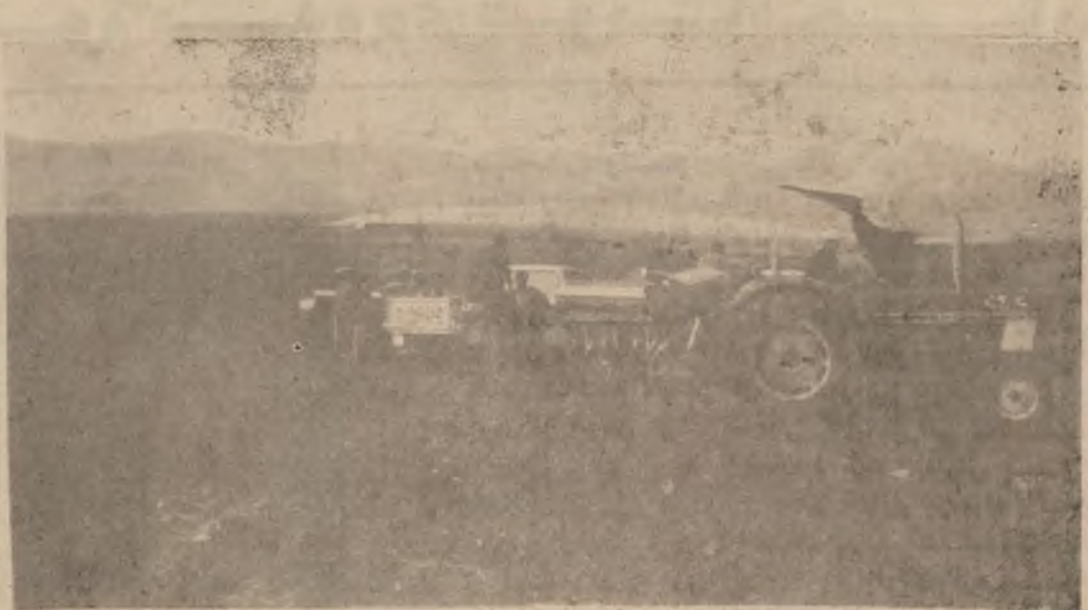

رۆشنبیریی جوتیاران بۆتە پێویستی ئەو گورانکاریــــە سوشیالیستی‌یەی کـــەلە لادێکانماندا روونەدات · لـــە گەل ئەو هەنگاوانەدا ســەقام گیر ئەبن کە حیزبە تەبەزەکەمان حیزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب لە بەرپاکــــردنی شۆڕشێکی کشتوکــــاڵی‌ی لادێکانـــــدا ئـــەینێت · بلاوکردنەوەی روشـــنبیریی سۆشیالیستی لەناو جوتیاراندا بی گومان کرادارێکی ئەوتویــە کە لەناو جوتیاراندا ئـەریت و پەیوندیەکی پەرهەم عینـــانی نوی دروست ئەکات کە جێگەی ئەونەریت پەیوەندیە رزیوانــە ئەگرێتەوە کە ئێستا پاشماوەی ماوە هەروەها پەرنـــدی وریاکردنەوەی جوتیـــاران دروست ئەکات لە گورانکــاری لادێکانماندا بـــۆ بـــەرەو سۆشیالیستی چون · بــێ گومان رونەش و ناوەرۆکـــی ئێستاو دیهاتەکانمان پێویستی بەو گرانانە هەیە ·· بـــەو هیوایەی چەند هەنگاوێک لـە رێگای کردنەوەی چەنـــد ناسویەکی روشندا بندرێت لە رێگای ئەو جوتیارانەماندا کـە بەشێکی زۆری کۆمەڵەکەمانی لی پێک دێت · چونـــکە دامەزرانی بنکەیەکی ئەوتـــو پێویستە کە لەویوە بــــەرەو بلاوکردنەوەی رۆشنبیری‌یەکی سۆشیالیستی هەنگاو بنرێت بە هیوای پەرسەندن و بەرپـــا کردنی شۆڕشێکی کشتوکالی لە ناو دیهاتەکانی ولاتماندا ·

لەبەر ئەو روناکی‌یەو روناکی ئەو یاسا شورشگێرانانـــەی دەرکراون کەرتی کشتوکالی گرتۆتەوە ، گەیشتینەتە سەر ئەو بیرو رایەی کە لادێکمانمان پێویستی بەدەزگایەکی ئەوتـــۆ هەیە کە ئەرکی رۆشـــنبیریی دیهات و جوتیاران بگرێتــــە ئەستوی خۆی ، کە ئەویش

واقیعی ئەو گورانکاریانە دەیان سەلمێنێت لە گۆڕانی بـــاری ئابوری و کۆمەلایــــەتی و روشنبیری دیهاتەکانماندا ·

وەبە جۆرێک جوتیـــاران گۆشی روشنبیریان ئـــەکرێت کە پەروەردەی نیشـــتمانی سۆشیالیستی بویان ببێتــــە پروگرامێک و لەسەری برون ·

● لەپێناوی ئەواندا ··

لە بۆچونی ئامانجەکـــانی شۆڕشەوە لە چاودێری کردنی جوتیاراندا و بەرزکردنـــەوەی هەمو لایەنەکانی ژیانیـــان لـــە مەیانی سیاسی و کۆمەلایەتـــی و ئابوریدا بە جورێک جگە لـــە ئەورادەیەی کە بتوانن لە گەل گورانکاری سۆشیالیستیکانی ولاتدا هەنگاو بنێـــن ·· و شۆڕشێکی کشتوکالی فراوان سەرکەوتوانە بەرپا بکەن ·· لە

بەر ئەو هویانە پیویســـتی بەدامەزراندنی دەزگایەکـــی رۆشنبیریی ئەوتۆ کرد کـــە ئەرکی روشنبیری دیهـــات نیشین و کارگیرانی دیهاتەکـــان بکات و لە گەل کۆبونــــەوەو کۆمەلە پێک هێناندا رایـــان ببینێت و وایان لێ بکـــات کادیری شارەزایان تیا پـێ بگەیەنێت و ئەو شـــــارەزاو کادیرانە بنیرێن بـــۆ دەرەوەی ولات تا پسپوریی لە بەشەکانی نیشکردندا وەرگرن و بـــــە تایبـــەتی لەمەیانی کۆمـــەلەی هەرەوەز کاری و نیش و کـاری جوتیاراندا ·

هەروەک یەکێـــک لـە لیپرسراوەکانی ئەم دەزگـــا نۆیە ئەلیت : دەزگای گشتی‌ی روشنبیری جوتیاران ئەلیـک ئامانج و خواستی فراوانی هەیە کە دەزگاکە ئەیـــــەوێت لـە دیهاتەکاندا بیان هێنێتـــەدی و گەشەدان بە لایەنـــــە روشنبیرێکانی ··

وەلە سەرو ئەم ئامانجانەوە مەسەلەی وریاکردنـــــەوەی سیاسی دێتە پێشەوە لەگـــەل رۆشنبیریی نیشـــــتمانی و سۆشیالیستی‌داو بـــــلاو

کردنەوەی لە ناو جوتیـــاراندا پێداوە ، وە هەولێـــکی بـێ پشو ئەدەین بۆ هێنانەدی ئەو ئامانجەمان ، بەو هیوایـــەی شارەزاو پسپوری جوتیارانـــی ئەوتو پێ بگەیەنین کـــــە بتوانێت لە گورانکـــاری پێشکەوتنی دیهات و لادێکانـــدا دەوری سەرەکی خۆی ببینێت و بەشداری بەرپاکردنی شۆڕشی کشتوکالی بکات ··

بێ گومان دەزگاکەمانـــە هاوبەش هـــەمو رویەکـــی چالاکـــی‌یە کۆمەلایەتیکـــان ئەکات و لە قەلاچوکـــردنی نەخوێندەواریدا دریغی ناکـات دامەزرانـــدنی دەزگای گشتی‌ی رۆشنبیریی جوتیاران رۆلێکی گرنگی لەمەیانی قول کردنەوەو فراوان کردنی شۆڕشـــــی کشتوکالی‌ی ولاتدا هەیەو ·

وە هەنگاوێکە سروشـتی گورانکاری شۆڕشگێرێــکانی لادێکانی هێناوێتە کایــەوە·· هاوشانی ئەو گورانکاریە لــە کەرتەکانی تردا روونەدات لـە رێگای بنیان نانی کۆمەلێکی سۆشیالیستی دیموکـــراتی یەکگرتودا ·

پیویستە هەمیشە گرنگی گورانکاری کۆمەلایەتـــی و روشـــنبیری دووپات بکەینەوە لەگەل بەپەیوەندیە جەدەلی بـە گورانـــکاری نیشـــتمانی ودیموکراتی و سوشیالیستی‌یەوەی ·· وە پێویستە ئـــەو گورانکاریانەبەرەو ئامانجەکانی شۆڕش هەنگاو بنێـــــن و هەریەکە ئەوی تریان تـــەواو بکات ·

هـــەروەک پێویســـــتە خەباتمان لە بلاوکردنـــەوەی روشنبیریی سۆشیالیـــــی لەناو جوتیاراندا بەتیـــن و بەهێز تربکەین ·

لە راپورتی هەشـــتەمین گونگرەی قوتری حیـــزبی بەعسی سۆشیالیستی عەرەب ·

بە جۆرێک بیـــرو باوەریـــان پەروەردە بکەین کە بتوانـــن هاوبەشی شۆڕش و بنیان نـانی کۆمەل بکەن ·· هەروەهـــا ئەلێت ·· دەزگاکە هـــەولی چەسپاندنی بنەکەی ئالوگوریی سۆشیالیستی ئـــەدات لـــە

دیهاتەکاندا و هەولی پێـــک هێنانی پەیوەندیەکی بەرهـــەم هێنانی پەرەسەندو ئەدات بـە جورێک هەمو شێوەیەکـــی چەوسانەوەی تیا بنەبڕ بکرێت ·

وەسەبارەت بێ گەیانـــدنی کادیری جوتیاران ئـــــەو لێپرسراوە وتویەتی : مەسەلەی پێگەیاندنی شارەزاو کادیـری جوتیاران لەروانگەی شۆڕشەوە ئیمەش بایەخێکی سەرەکیمان

دەزگای گشتـــــی رۆشنبیری جوتیاران

گەڕان بەدوای دارستاندا !

• لەزۆرووی وڵات بەدوای دارســـتانداگەڕێن

ئەمە ناونیشانێک نیە بـۆ ئەوەی خەلکی رابکێشین بەڵکـو ئەمە راستیەکە بەشینەیی بۆت دەرئەکەوێت ·· ئیستاکـــــە چەند لیژنەیەک هەیە کـە ئیشوکاریان ئەوەیە لەناوچە دورەکانی ژورودا بەدوای ئـەو دارستانانەدا ئەگەرێن ، کـە بەهۆی ئاژاوەکانی ســـالانی پێشوەوە کەس نەیگەیشتونەتێ

بە گویرەی ئەو زانیارانەی ئەیشترێ لە کۆری پشـــکنینی دارستانەکان ئەلێت : گـــەلی دارستانی چرو گـــەورەی سنەوبەرو تری و میوەهات لـە ناوچەی ژورودا هەیە کـەواتا ئیستا خەلکی ئەیگەیشتونی و کەلکی لێوەرئەگیـــراوە ·· دارستان بەشیکی داهـــاتی نەتەوەیمانی ئەوتۆ مانە کــە نابێت بەکەمتر خەمی تەماشــا بکرێت لەگەل ئەوشیدا دیمەنی جوانەو نیشانەی شارستانێتی‌یە ·· چێ لەو دیمەنی شــــارە جوانترە کە چوار دەوری بەدارو درخت گیرابێ و شەقامەکـــانی ئەمەبەرو ئەو بەری ریزەدرەختی تیاسەوز بوبێ !·

بۆ ئەو جۆرە درەختانە دەست بدات ·· یەکێک لەو پـــرۆژە گرنگانەی کە ئەو کــــــۆرە ناشتونی و پەروەردەیان ئەکات پرۆژەی ناوچەی « عجرانە » ، ناوەندی رێگای شـــــەقلاوەو سەلاحەدین‌دا ··

هەروەها کۆرە کـــــە، لیکولینەوەیەکی گرنـــــگی بەدەستەوەیە ســــــەبارەت بوژانەوەی لەوەرگاکــــانەو پەروەردەکردنی چەنـــدا

دارستانێکی نوێ بەتایبەتی ئەو دارستانانەی لەمەو بەر وشک بوە بۆ ئەوەمەبەستە هەندێـک داری گورج رووەکی وەک قوخ کالیپتوسی تیابنێژن ·· لـەو بارەیەوە کەوتوینەتە رواندنی ئەو جۆرە درەختانەی بەرگـری مێشولەو کرمـــی داروودرەخت ئەکات ، هەروەها کــــۆرەکە

ئێستا خەریکی پەروەردەکردنی جۆرە درەختێکی وایە لەگـــەل

سروشتی خاکی وڵاتە کەماندا دەست ئەدات وەک چنـــارو شۆرەبی و گوێزو هەنـــدی جۆری تری درەخت ، بەرێـــز بەریوەبەری کۆرەکە سەبارەت کارگەی داربرینەوەلە هەولێر ئەلێت : کاری ئەوکارگـــەیە پەیوەندی‌یەکی گرنگی بە چالاکی کۆرەکەوە هەیە لەوەی بەهۆی ئەو کارگەیەوە نمونەی درختەکانی ولات وەرئەگیری و تاقـی کردنەوەی لەسەر ئەکرێت ··

واتە ئیستابە شیوەیەکـــی لێکۆلینەوەو زانیاریـــــەو سەربەرشتی دارستانەکـــان ئەکرێت و لەجاران زیاتـــر بایەخی پێ ئەدرێت و کـــۆری مەشقی تەکنیکی دارستانەکان یەکەم سەرچاوەیەکە کە ئەرکی ئەو جۆرە کارانەی خستۆتە سەر ئەستۆی خۆیـــــەوە ، سەبارەت بەم کۆرە بەریـــوە بەری بەرێز ئەلێت ·

ئەم کۆرە سالی ١٩٧٢ لـە سەردەمی شـــــۆرشی ١٧ی تەمموزی نەتــــــەوەیی سۆشیالیستدا دامـــەزراوەو ئەرکەکانی سەرشــــــانی پێگەیاندنی کادیرو شـــارەزای ئەوتۆیە کە دوارۆژ ئەوەیـــان لەباردابێت گەشە بەدارستانە کانی ولات بسینن دارستانـــە سروشتێکان وە چ دارستـــانە دەست کردەکان لەســـەردەمی دامەزراندنیەوە تا ئەمـــرۆ ٧٠ قوتابی لەو کۆرە مەشقی تەواو کـــردوە و بەسەر دارستـــانە کانی پارێزگاکـــانی ولاتدا دابەش کراون ·

دایـــەرەی دارستانی

لەگەل ئەوەی تەمەنی ئـــەم دایەرانە کۆنەوئە کەرێتەوە بۆ سالانی ٣٠و ئەو دەوروبەرە ، بەلام بەتەواوی بایەخ بـــــە مەسەلەی دارستان نەدرابوتـا بەرپا بونی شـــــۆرشی ١٧ تەمموزی پیرۆز لەمــــەودوا بایەخێکی تەواو بەدارستانەکان دراو بەو بۆنەیەوە کـــــۆری لێکولینەوەو پشـــــکنینی دارستانەکان لە هەولێر پێـک هێنراو ویارمەتی و هاندانێـکی بەردەوامی ·

دایـــــەرەی دارستانەکان ئەدرێت ··

دوای ئەوەی بایەخ و کەلکی دارستانەکانمان زانی بەرێـــز بەرێوەبەری کـــۆری پشکنینی دارستانەکان باسی دامەزراندن و بەشەکانی ئەو کۆرەمان بـــۆ ئەکات و ئەلێت : کۆرەکـە لـە جوری خاکی دارستانەکـــان ئەکولێتەوەو کێلگە بنیـــان ئەنێت و جۆرەکانی داروودرەخت لێک جیائەکاتەوەو جــــۆرە باشەکانیان هەلئەبژێرێت تا لە جێگایەکی وادا بیان روێنێت کە

گــۆشـــەی زانـــکـــۆی سـلـیـمـانـی لــە تــەلــەفــزیــۆنــی کــەرکــوك

● بۆماوەی دوومانگ ئەچێ مەلبــــەندی رۆشـــنبیری لەسەرۆکایەتی‌زانکۆی سلیمانی گۆشەیەکی تایبەتی زانکـــۆی هەمە جەشنە لەبابەتەکـــانی رۆشنبیری و ئەدەبی و زانیاری و کۆمەلایەتی و هونەری هەنـدێ شتی تری نایاب لە گۆتوبێژەکانی پێشکەش کەری گۆشەکە بەرێز کاک محمد فرج پێشکەش بەجەماوەری ئەکات لەســـەر شاشەی تەلەفزیـــــۆنی کەرکوك ·

● لە چاوپێ کەوتنێکدا لەگەل کاک محمد فرج دەربارەی بیرو پێشکەش کردنی گۆشەکە ووتی :-

- دوای ئەوەی لێپرسراوانی‌زانکوی سلیمانی بەتایبـــەتی برادەرانی مەلبەنــــــدی رۆشنبیری و هونەرمەندانـــی زانکۆ پەیوەندیان پیوەکردم بۆئامادەکردن و پێشکەش کـردنی گۆشەیەك لە تەلەفزیـــۆنی کەرکوك بەناوی (گۆشـــەی زانکۆوە) لەگەل لێپرسراوانی گۆشەکەدا پێک‌هاتین لەســـەر ئەم شێوەی ئێستا هەمــــەچەشنە بێت و بتوایـــــن بەهۆیەوە زیاترزانکۆ بەجەماوەر بناسێنین ، وە کۆمەلێکیـــش نزیك بکەینەوە لەزانکــــۆوە بتوانین لەم ســـوچەوە خزمەتی ئەدەب و رۆشـــنبیری گەلەکەمان بکەین و هیواداریـــن جەماوەریش زیاتر هەول بدات تێکەلاویمان بکەن بەهـــۆی بابەتە جۆراو جۆرەکـــانی گۆشەکەوە بۆ ئەوەی بتوانیـــن باشترین سود بگـــەیەنیین بەجەماوەر ·

● باسێکی بابەتەکـــانی گۆشەکەمان بۆبکە :

- وەکو ئەزانن بابـــەتی گۆشەکەمان هەمە جـــۆرەو چەند بەشێکی سەرەکی هەیـــەوەکو ئەدەب کەنیازمان وایـــە بەهۆیەوە بتوانین خۆمان نزیك بکەینەوە لە هەموو ئەدیـــب و نوسەران و رۆشنبیرانی کورد کە ئێستا لە کۆڕی ئەدەبـــدا بەشێکی خزمەت کردنیـــان لێ‌بەستوە وەکو مامۆستا شیخ محمدی خال و محمد مصطفی‌کوردی و مامۆستا دیـــلان و کامەران و ئەوانی مامۆستایانی‌تریش · هەروەها بتوانـــین هیچ نەبێ یادێکی بچکـــۆلەی ئەدیبەکانی تریش بکەینـــەوە کەمال ئاوابیان لێ کردووەیـــن بۆئەوەی جەماوەر زیاتـــر پێشینانمـــان لەم رووەوە بناسن ·

لەلایەکی تریشـــــەوە هونەرمان رەچاو کـــردوەو خوایاربێ پەیوەندی بەهەمــوو هونەرمەندان و لێهاتوانی ئەم لایەنەوە ئەکەین بۆ ئەوەی هەریەکە بەگوێرەی سروشـــتی تایبەتی ئیشەکەی خۆی زیاتر جەماوەر شارەزا بکەن وەبتوانن خزمەتی هەموولایەنەکـــانی هونەر بکەن وەکو شانۆگەری و مۆسیقاو وێنەو ئیشی دەست و هەموو بەشەکانی تریش ·

دوای ئەوە بەشی زانیاری گۆشەکەمان کەوابزانم بەشێکی گرنگ و بەکەلکە چونکە هەموومامۆستاو دکتورەکـــانی زانکۆمان ئامادەر کـــردووەکە هەریەکەیان بەگوێـــرەی شارەزای خۆی بابەتە زانیاریەشتیەکان لەجەماوەر بگەیەنن · وەبەشێکمان تەرخان کردوە بۆئێمەو بینەران بۆ ئـــــەوەی وەلامی پرسیارەکانیان بدەینەوە · وەهەر بۆزاخاوی مێشکیش ئیمەیش هەرجارە پرسیارێك ئاراستەی ئەوان ئەکــــەین بۆئەوەی هەمیشە پەیوەنـــدی‌راستەو خۆمان هەبێت و زیاتـــر بتوانین سەرنجی بینـــەران‌رابکێشین بۆ ئەوەی لەبابەتەکانی تردا هاوبەشیمان بکەن‌نەك بۆ ئەوەی ئێمە توانـــاو رادەی بیـــری خەلکی تاقـــی‌بکەینەوە ·

● دەربـــارەی دوارۆژی گۆشەکە کاك محمـــد فرج ووتی :-

- بێگومان هەر لەسەرەتای‌بیرکردنەوەمان لە پێشـــکەش کردنی گۆشەکەماتا نیازمـــان‌وابوو کــــە رۆژ لەدوای رۆژ بەرەو پێشکەوتن و بابەتـــی‌زانیاری تازەی ئەم ســـەردەمە بهێنینەوەو بتوانین بەگوێـــرەی‌زانیاریەکانی هاوچەرخ خزمەتی لایەنەکانی رۆشـــــنبیری‌وڵات بکەین و دوارۆژیـــش ئاوێنەیە بۆدەرخستنی هەروەها قەلامان ·

ح.ە سعید حمە کریم فرج

Institut Kurde de Paris

بۆ ئاگاداری

یەکەم راکێشانی سالی ١٩٧٧ی یانسیبی قەرزی عیراقی سالی ١٩٧٠ لە سەعات [...]ی ئێوارەی رێکەوتی پێنج شەممە ٣١ـ٣ـ١٩٧٧ لە بانقی مەرکەزی عیراقی لە بەغدا کرا ، بە ئامادەبوونی لیژنەی سەرپەرشتی کاری راکێشانی خەلاتەکان‌و [...]) سەنەد ـر٠٠ر٥ ٢ دیناریان بەپێی ئەم روون‌کردنەوانەی خوارەوە بۆ دەرچوو . ئەوانەی قازانجیان کردوە ، سەر لەبانقی مەرکەزی عیراق لە بەغدایان [...]کانی لەپارێزگاکاندا بدەن ، لە١٥ـ٤ـ١٩٧٧یان لەپاشیدا بۆ وەرگرتنی قازانجەکانیان بەپێی برگەی (ج) لە ماددەی شەشەمی بەیاننامەی وەزیری دارایی ژمارە [...]ی سالی ١٩٦٩ دەستکاری ژمارە ٨ی سالی ١٩٧٠ :

یەک جائیزەکە (٥٠٠٠) دینارە :

٤٢٦١٧٧

پێنج جائیزە کە هەریەکەیان (١٠٠٠) دینار قازانجە

٢٠٨٦٤٧	٢٧٢٥٨٤	٢٩٧٧٩٤	٣١٠٢٢٨	٤٨١٣١٦

دە جائیزەکە هەریەکەیان (٥٠٠) دینار قازانجە

٢٦٣٠	٩٨٨٨٧	١٨٣٤٢٥	٢٩٥١٨١	٣٣٧٣٩٠
٣٥٣٣٢٧	٤٥٣٦٢١	٤٥٤٣٥٤	٤٦٨٣٢٧	٤٨٤٦٣٤

پەنجا جائیزە کە هەریەکەیان (١٠٠) دینار قازانجە

٢٥٣١٢	٢٩٨٣٤	٣٤١٤٧	٤٦٩٠٥	٥٦٨٨٥
٦٢٤١٠	٧١٦٩٥	٨٤٨٥٢	٩٦٤١٢	١٢٤٦٦٣
١٢٧٦٦١	١٣٠٩٦٨	١٣٤٦١٩	١٣٥٣٦٨	١٦٨٢٦١
١٧٩٤٥٩	١٨٠٠١١	١٩٢٠٧٨	٢٢٧٢٢٠	٢٣١٤١٦
٢٤٥٣٠٨	٢٥٦٠١١	٢٦٠١٤١	٢٧١٣٠٠	٢٧٩٢٦٢
٤٨٨١٨٩	٤٨٨٦٤٣	٣٥٨٨٣٥	٣٦٦٢٥١	٣٨٤٨١٨
٣٩٥٤٠٢	٤٠٦٥٥٢	٤٢٥٧٥٠	٤٢٦٧٢٤	٤٣٤٣١٣
٣٣٧٦٨٣	٣٤١٥٨١	٤٧٥٣٨٢	٤٧٥٩١٣	٤٨٥٥٨٠
٦٥٤٨٤	٦٦٥٦٣	٤٨٨٨٠٢	٤٩٣٩٢٤	٤٩٨٨٩١
٢٨٩٩٦٩	٢٩٩٠٨١	١٧٥١١	٢٣٣٤٥	٢٥٧١٧
٤٣٧٥٧٧	٤٦٣٢٦١	٤٠٦٤٩	٤٢٧٦٧	٤٤٥٥٧
٧٩٩٣	١٢٧٣٣	٦٨٣٧٧	٧٠٩٠٧	٧١١٨٤
٢٥٩٤٨	٤٠٢٨١	٣٠١٣٤٥	٣٢٢٦٠٤	٣٣٦١٣٨

سەد جائیزە کە هەریەکەیان (٥٠) دینار قازانجە

٧٤٢١١	٧٥٣٦٠	٨٠٠٨١	٨٢٥٩٢	٩٨٢٧٧
١١٧١١٧	١٢٠٦٥٩	١٢١٢٤١	١٣٠٠١١	١٣١٨٨٩
١٥٢٨٣٨	١٦١٩٥٢	١٦٢٢٥٣	١٧٣٣٦٢	١٧٤١٤٣
١٧٤٨٦٠	١٧٧٠٤٨	١٧٩٤٩٤	١٨٨٠٢٦	١٨٩٤٥٤
١٩٠٦٠١	١٩٢٠٢٥	١٩٣٢٨٤	١٩٤٠٤٢	٢٠٧١٩٧
٢١٠٤٥٩	٢١٦٠٢٠	٢٢٠٦٨٤	٢٣٢٦٤٤	٢٣٦٢٩٩
٢٣٧٨٤٦	٢٤٢٣٢٦	٢٤٥٤٤١	٢٥٠٠٠٦	٢٥٠٢٢١
٢٥٣٨٣٩	٢٦٢١٨٧	٢٦٧٣٨٨	٢٧٥٧٩١	٢٧٦٠٩٥
٢٧٨٤٦٣	٢٨٦١٠٧	٢٩٦٠٧٦	٣٠٠٧٥٤	٣٠٣٤٢٢
٣٠٣٤٦٢	٣١٠٢٤٢	٣١٧٦١٧	٣٢١٨٦٥	٣٢٤٢٠٠
٣٢٥٩٥١	٣٣٨٩٠٤	٣٣٠٥٦٧	٣٣٣٩٨٦	٣٤٥٥٧٧
٣٤٩٩٥١	٣٥١١٠٩	٣٥٣٢٥٣	٣٨٧٤١١	٣٩١٣٠٢
٣٩٢٨٣٠	٣٩٣٠٦٧	٤٠٠٢٠٠	٤٠٥٨٤٨	٤٠٥٩٥٠
٤٠٦٣١٤	٤٢٥٤٦٣	٤٥٨٥٢٨	٤٥٩١٦٩	٤٥٩٨٢٣
٤٣٣٥٩٠	٤٤٨٣١٢	٤٢٩٩٦٦	٤٣١٩٩٦	٤٣٣١٠٩
٤٦١٦١٠	٤٦١٧٦٨	٤٦٣١٦٥	٤٦٧٤٧٨	٤٦٨٣٥٢
٤٧٢٧٨٤	٤٨١٩٨١	٤٨٣٧٥٥	٤٨٩٤٧١	٤٩٨١٠٢

پاشماوەی : نوسەرو رۆشنبیرەکانمان دەربارەی باری رۆشنبیریمان ئەدوێن ٠

بەوجۆرەنی‌یە ئەمەیش کاتێک روون‌ئەبێتەوە کە خوێنەر بەتەواوی لە مەوقیعی پالەوانەکان‌تێ‌ئەگات وشارەزای شێوەی بۆچوون‌و چارەسەرکردنی مەسەلەکە ئەبێت ... یان بەواتەیەکی تر کە لەهەلس‌و کەوتی نووسەر ئاگادار ئەبێت کاتێک پالەوانەکەی ئەجووڵێنی ولەسەرشانۆی کارەساتەکان یاری پێ ئەکات .

شیعریش وەک چیرۆک تا لە قالبە رۆمانتیکی‌یەکەی نەچودەتە دەرەوە ، ئەگەر لە شێوەی‌دا بایەخی تەواو بە رەمزو تەم‌ومژ درابێ ، ناوەرۆکی لە رەش‌بینی‌و خۆخواردنەوەو وون‌بوونی‌یەکێتی بابەت بەولاوە کە سیمای لاسایی کردنەوەی کۆترانەی پێوەدیارە ، شتێکی ئەوتۆی بەدی‌نەهێناوە ، لەم حالەدا چوونە پێشەوەیەکی ئەوتۆ نابینری کە بتوانین مۆری گەشەکردن‌و گۆڕانێکی جەوهەری‌ی پێوە ببینین .

بەکورتی شیعرو چیرۆکی کوردی‌ی بوونە کە رەستەی بەکارهێنانی ، رەمز ، داستان ، دیالۆژی کورت وچڕ ، تەداعی‌ی کارتێ‌کردنی ئەدەبی رۆژئاوای سەرمایەداریش لەولاوە بووەستێ . لەبواری شیعردا ، بۆدلێر ، بایرون ، ئەلیوت ، بریتون ،... تاد لە چیرۆکدا کافکا ، بێکیت ، سارتەر ، کامۆ ... تاد بوونە قیبلەی ئەدیبە تازەپێ‌گەیشتووەکان‌مان بێ‌ئەوەی ئەوەندی ئەختێک خسوسی‌یاتی کۆمەڵی کوردەواری رەچاوبکەن : یان هیچ نەبێت لەقوناغە مێژوویی‌یەکەی خۆمان تێ‌بگەن ئاشکرایشە ، رەمزی نامە فهووم‌و داستان‌و دیالۆژی کورت‌و تەداعی‌ی ، کۆڵەکە هەرە گرنگەکانی ئەدەبی رۆمانتیکی‌ی سەردەمی گەندەڵ بوونی رژێمی سەرمایەدارین .. ئەدەبی دونیای بورژوازی‌و یاخی بوونی بێ‌سەرەو نامۆیی ـ اغتراب ـ وئیفلیج‌بوون لە عالەمی خەیال‌و جیهانی ئایدیایی‌دا . بەڵام لەگەڵ بەرەسەندنی ئەم شەپۆلی لاسایی کردنەوەیەش‌دا ، شیعرو چیرۆکی کوردی‌ی مایەپووچ ئەبووەو چەند دەنگێک هەن بەردەوام ئەیانەوێ پێش‌بکەون‌و بەرهەمی بەپێز پێشکەش‌بکەن ، ئەمەجگە لە چەند شاعیرێکی لاوی تازەپێ‌گەیشتوو کەئەگەر بتوانن‌زیاتر خۆیان ماندووبکەن‌و بەباشی بەخاسی‌یەتە بنچینەیی‌یەکانی هونەردا قووڵ‌بچنەوەو خۆیان پێ‌بگەیەنن ، چاوەڕوانی پاشەرۆژێکی رووناکیان بۆ ئەکرێ‌و مادام گۆڕان‌و گەشەکردنیش یاسای بنچینەیی ئەم گەردوونەیەو هونەریش مل‌کەچ یەتی ، هەرئەبێت ئەدەبی مولتەزم بە مەسەلە گرنگەکانی کۆمەڵ بێتەکایەوەو دەوری مێژوویی خۆی ببینێ .

پ ـ بەڕای ئێوە تەم‌ومژ لە بەرهەمی نوێی ئەدەبی‌ی‌دا بە گشتی‌و شیعر بە تایبەتی چۆن سەیر ئەکەن ؟!

و ـ راستی‌یەکەی بەکارهێنانی رەمزی نامەفهووم و زاڵ‌بوونی تەم‌ومژ لە ئەدەبی کوردی‌ی‌دا دیاردەیەکە بە زەقی‌ی لە بەرهەمی ئەدەبی‌ی سالەکانی دوای‌حەفتادا بەدی ئەکرێت ، گەربمانەوێ لەو دیاردەیە لێ‌بکەین ، ئەبێت بەر لە هەمو شتێک بزانین چی‌یە و چۆن‌و لە چ سەردەمێک‌دا هاتۆتە کایەوە .

وەک ئاشکرایە رەمزو تەم‌ومژ سیمای هەردیاری قۆناخی دووەمی‌رومانسی‌یەتە لەدونیای سەرمایەداری‌ی‌دا ، بەمەبەستی بایەخ‌دان بە خودی مرۆڤ‌و بەرزکردنەوەی تاکە کەس‌و دوورکەوتنەوە لە واقیع‌و جلەوشل‌کردن بۆ ـ لا شعور ـ گومانی تێدانی‌یە ئەم شێوە ئەدەبی‌یە ، پشت‌گیری‌یەکی باشیش‌کراوەو تا ئێستاش لە سایەی ئەو رژێمەدا پشت گیری‌ی‌ئەکرێت ، چونکە هۆیەکە بو ئیفلیج‌کردنی هۆشی مرۆڤ‌و بایەخ‌دان بە ـ ذات ـ و دوور خستنەوەی ئەدەب لەمەسەلە کۆمەلایەتی‌یەکان !!

دەربڕینی ئەو هەڵچوونەی شیعری تیا لەدایک ئەبێ بە شێوەیەکی‌نامەفهووم مەترسی‌یەکەی بەتەنها لەوەدانی یەکەشتەکان بەشێوەیەکی غەریب پێشکەش ئەکات و دەوری سەرەکی‌ی نادانە ئەو مرۆڤەی بە تەئسیری باسا کۆمەلایەتی‌یەکان لە گۆڕان‌و گەشەکردن دایە ، بەڵکو مەترسی‌ی لەوەدایە بایەخ بە مرۆڤی ـ ئەمر ـ ئەدات . ئەمە لەلایەک ، لەلایەکی تریشەوە ئەبێتە هۆیەک بۆ دوورکەوتنەوە لە کۆمەڵ و دوا جاریش ئەدەب ئەرکە مێژوویی‌کەی بەجێ‌دێڵێ .. لەرووی هونەریشەوە تەم‌ومژ ئەبێتە گرێ کوێرەیەک لەبەردەم خوێنەردا کە هەرگیز توانای کردنەوەی نابێت .

ووتەیەکی فەلسەفی‌ی هەیە ئەڵێت « شێوەیان گەشە بەناوەرۆک ئەدات ، یاخود ئەبێتە کۆسپ لەرێگای گەشەکردنی‌دا » ، جا گەربێ‌و ئەم ووتەیە بکەینە پێوانەی شێوەو ناوەرۆکی ئەدەبی تەم‌ومژ ، زۆربەئاشکرا بۆمان‌دەرئەکەوێت کە تاچ رادەیەک رەمزی نامەفهووم‌وتەم‌ومژ بوونەکۆسپ لەبەردەم خوێنەری کوردا ، بەتایبەتی خوێنەری‌کورد جیاوازی‌یەکی تەواوی هەیە لەتەک خوێنەرێکی ئەوروپایی‌دا کە پلەی روشنبیری‌ی لە ئاستێکی بلنددایە ، ئەمە جگە لە جیاوازی‌ی واقیعی کۆمەلایەتی .

هەرکەسێک ، چ نووسەرو چ رۆشنبیر ، بیەوێ شوێن پێ‌ی ئەم دیاردەیە هەلگرێ‌و بچێتەوە بنج‌و بناوانی ، مەرجە ئاگاداری‌یەکی باشی‌ی هەبێت لە تیورە سایکۆلۆژی‌یەکانی « فروید » بەڕای‌من گرێ‌ئەدانی دیاردەی تەم‌ومژ بە سایکۆلۆژیای (فروید)ی‌یەوە کارێکە ، ئەنجامی تێ‌نەگەیشتنە لەهۆی دروست‌بوونی ..

بەلای ـ فروید ـ ەوە ، جوانی‌ی هونەری‌ی ، هۆیەکە بۆ تەسەللاکردنی ئارەزووی پەستێوراوی جنسی‌ی مرۆڤ‌و لای‌وایە هونەر پەیوەندی‌یەکی پتەوی هەیە بە خەوەکانی مرۆڤەوە ، تەنانەت ئەڵێت : کاری هونەری‌ی جۆرێکە لەخەو هونەرمەندیش بەهۆی خەوەکانی‌یەوە ئارەزووەکانی دەرئەبڕێت ، ئەو ئارەزووانەی هەر لەسەردەمی منالی‌یەوە ، تیایاماوەتەوە دۆزینەوەی ـ لا شعور ـ بە مەفهوومی فرویدی لای هەندێ کەس بووە هاندەرێک وابزانن لەتواناندا هەیە دەربازبین لە واقیع‌و بچنە ژوور واقیعەوە ، چونکە هۆش لای رابەرەکانی قوتابخانەی شی‌کردنەوە سایکۆلۆژی‌ی ـ لا شعورە ـ نەک ـ شعور ـ .

شل‌کردنی جلەوبۆ ـ لا شعور ـ ، مانای وون‌بوون لە جیهانی خەیال‌و خەودا ، مانای بینینی هەموو شتێک بەناوەژوو وەک ئەوەی لە خەودا ئەیان بینین‌و دواجاریش نائومێدی رەش‌بینی بڕوانە بوون بەهێزی لەبن ئەهاتووی کۆمەڵ ئەبێتە رووی ئاشکرای ئەدەبی تەم‌ومژ

مەبەستم لەم چەند ووشەیە بەرەنگاربوونی رەمزنی‌یە بەگشتی‌ی ، چونکە بەکارهێنانی لە سنوورێکی دیاری کراودا شتێکی رەوایە و زۆرجاریش واقیع ئەی سەپێنی ، بەتایبەتی لەبواری شیعردا کە خەیال دەورێکی کاریگەر ئەبینێ لە بیناکردنی‌دا ، چاگەربێ‌و بەشێوەیەکی لەبار بەکاربهێنرێ نەک هەر زیان نابەخشێ بەڵکو دەربڕینەکەبەهێزترو دەولەمەند ترئەکات‌و لە شێوەی کۆن‌و سواو رزگاری ئەبێ ... بەڵام کە حال بگاتەرادەی سەرکوێر کردن‌و تێ‌نەگەیشتن ، ئەوکاتە ئەدەب ئەبێتە مەتەڵێک شی‌کردنەوەو تێ‌گەیشتنی لەخانەی مەحال‌دا ئەبێت ..

بۆیە بەرەنگاربوونەوەو رەت کردنەوەی ئەم شێوە ئەدەبی‌یە ئەرکێکی کۆمەلایەتی‌یە ، نەک لەبەر ئەوەی لاسایی‌کردنەوەیەکی کت‌ومتی سوریالیزم‌و رێبازی هونەر بۆهونەرە کە دیاردەیەکی نامۆیە لە کۆمەلی ئێمەدا ، بەڵکو لەبەرئەوەی دەوری‌مێژوویی هونەرو ئەدەب ئەمرێنێ‌وبەشێوەیەکی‌ناراستەو خۆ هۆش‌و هەستی خوێنەر کۆڵەوارئەکات ئەمە جگە لەوەی دیماگۆگیەتی نووسەر دەرئەخات لەو رووەوەکە شی‌کردنەوەو بۆچوونی بەرهەم ئەداتە دەست خوێنەر تابەپێ زەمینەی فیکری‌ی‌خۆی بابەتەکە هەڵسەنگێنێ ..

پاشماوەی نامەیەکی سەرۆک ..

[...] وەزیری دەولەت ، [...] سعدون حمادی وەزیری دەرەوە ، لطیف [...] جاسم وەزیری کشتوکاڵ [...] چاکردنی کشتوکاڵ ، [...] فخری قدوری بارێزەری بانقی مەرکەزی عیراق‌و [...]الحسین جمالی جێگری [...]زارەتی دەرەوە بەشداریان [...] .

لە لای بەحرین ، بەڕێزان [...] حمد بن خلیفە ئال خلیفە [...] ناوخۆو جواد سالم [...] وەزیری دەولەت بۆ [...]باری ئەنجومەنی وەزیران‌و [...] احمد قاسم وەزیری [...]انی‌و کشتوکاڵ‌و محمود [...] بهلول بەڕێوەبەری [...]روباری سیاسی‌و ئابوری لە [...]زارەتی دەرەوەو محمد المطوع [...]بەر لە وەزارەتی دەولەت بۆکاروباری ئەنجومەنی وەزیران ئامادە بوون .

لایەنی عیراق ، لەم گفتوگۆیەدا ، ئامانجەکانی گەشتەکەی بەولاتانی خەلیجی عەرەبداو سەردانەکەی بۆ بەحرین روون کردەوەو ئەنجامی سەردانەکەیشی بۆ کویت بەرچاو خست .

هەروەها ، گفتوگۆکان بە شێوەیەکی بنەڕەتی دەربارەی پەیوەندی‌یەکانی ولاتانی خەلیجی عەرەبی بوو بە گشتی‌و لە هەموو رووەیەکی هاوکاری کردنەوە ، بە کۆمەڵ‌و دووقۆلی دیسان گفتوگۆکان لە کۆڕێکی ئیجابی‌و دۆستانەدا هەموو لایەنەکانی پەیوەندی دوو قۆڵی عیراق‌و بەحرینی گرتەوەو لەسەر ئەوە رێکەوتن کە پێویستە هاوکاری‌یەکان بە لایەنی ئیجابیدا پەرە بکرێن .

ئەوەی شایانی باسە بەڕێز عزة ابراهیم‌و ئەو وەفدەی لە گەلیەتی بێری بەیانی گەیشتە مەنامە لەسەردانێکدا بۆ بەحرین کە چەند رۆژێ ئەخایەنێ‌و بەڕێز ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و ئەو وەفدەی لە گەلیەتی بە رەسمی پێشوازی‌یەکی گەرم کراو شێخ محمد بن مبارک ئال خلیفەی وەزیری دەرەوەو شیخ محمد بن خلیفە ئال خلیفە وەزیری ناوخۆو ژمارەیەکی زۆر لە کاربەدەستەکانی دەولەت‌و بالوێزی عیراق لە بەحرین بەشداریان تیاکرد . بەڕێز ابراهیم لەم سەردانەدا دوو نامەی سەرۆکی بەڕێز احمد حسن البکرو بەڕێز صدام حسینی پێیە بۆ بەڕێز شیخ صباح السالم الصباح ئەمیری کویت‌و بەڕێز شیخ جابر احمد جێگری ئەمیرو سەرۆک وەزیران .

پاشماوەی پرۆتۆکۆلی هاوکاری

ئەبێ لەبەردەم هەردوو حزبدا بۆ هاوکاری‌کردنی زیاتر . سەرەرای ئەو بەشداری راستەقینەیە لە پشتگیری خەباتی بزوتنەوەی رزگاریخوازی عەرەب‌و نیشتمانی جیهانی بۆ روشنی بەرەوپێشەوە ، بە مەبەستی خێری گەلانی تێکۆشەر لەرێگای سەربەستی‌و سەربەخۆییدا ، رونیان‌کردەوە کە پەیوەندی‌یەکانی نێوان هەردوو حزب‌و هەردوو حکومەت بەپێ‌ی بیروڕای ستراتیژی کە لە رووی کاروباری دەولەتان بنەرەتی ئەم پەیوەندیانەی ئێستای نێوان هەردوو حزب پەیمانی دۆستایەتی‌و هاوکاری نێوان هەردوو ولاتە .

پاشماوەی وێنە

ئەم جۆرە چارکردنە بەکارنەهێنری بەبێ پەنابردنە بەر داودەرمان‌و کەرەستەی کیمیاوی‌و نەخۆشەکانیش چالدئەبنەوەو هەست بەساغ‌و سەلامەتی ئەکەن .

لەم بارەیەوە ، تاقی‌کردنەوەیەکی زانستی هەیە کە پزیشکێکی دەروونی کردویەتی ، لەگەل دوو گیراوی بەندیخانەدا کە فەرمانی لەسێدارەدانیان بۆ دەرچووە ، دوای موافقەت وەرگرتنی بەڕێوەبەرایەتی بەندیخانە ، پزشکە کە هەردوو کابرای لەگەل خۆی بردونەتە ژورێکی داخراو ، لەوی تاقی‌کردنەوەکەی بەوە دەست پێ‌کرد کە بە هەردوو کابرای وت :

ـ ئێوە ، بەم تاقی‌کردنەوەیە سوودێکی گەورە ئەگەیەنن بە مرۆڤایەتی‌و هەرگیز لە بیرناچێتەوە ئێوەش لەسێدارە ئەدرێن ؛ جابۆچی گوێ‌رایەڵی‌من ناکەن ئەوسا ، دوو پەرداخی هێنا ، یەکێکیان ئاوی تێ‌کردو ئەوی تریان هەندی «زرنیخ»ی تێ‌کرد ، هەردووکی لەبەردەم کابراکان دانا ، پەرداخە ژەهراویەکەی دا بە یەکێکیان‌و پێشی روون کردوە ، کە ئەیخواتەوە ، گیژ ئەبێ ، رووی زەردهەڵئەگەرێ‌و لەشی گرژئەبێتەوەو ئەوسا .. ئەوسا .. ئەمرێ دوای تۆزێ . کابرا ژەهرەکەی هەڵدا .. پزیشکەکە سەیرئەکردو بیروراکانی خۆی ئەنووسی ، ئەویتریان بەترسەوە سەیری ئەکرد ئینجا پەرداخە ئاوەکەی دا بە دووەم‌و وتی تۆش وەک هاورێکەت لێ‌دێ ، دەی برا خزمەتی مرۆڤایەتی بکە !!

کابرا ، بەترسەوە ، ئاوەکەی خواردەوە ، پاشان تۆزێ چاوی بریە پزیشکەکەو ئەمیش چاوی بری‌بوە ئەو .. رەنگی زەرد هەڵگەرا ، گرژبووەوە ، بەلاداهات ، پزیشکەکە هەرچی تەقەللای لەگەڵدادا ..

بێ‌سوودبوو .. ئەویش مرد !!

بەم تاقی‌کردنەوەیە ، پزیشکەکە گەیشتە ئەنجامی کە خزمەتی مرۆڤایەتی‌ئەکات ، چارەسەر بەشت خستنە مێشکەوەو رازی‌کردن ، بەبێ پێویستی داودەرمان‌و شرنقە عەملیات‌و حەبی خەوتن‌و ... هتد .. جا بشگیری زۆری‌کراو بەربەستیشی‌کرا ... بەلام تائێستاش چارەکەی ئەم پزیشکەکە دۆزیەوە ، شوێنێکی بالای لە چارەی دەرونیدا هەیە .

پاشماوەی: میهرجانی قوتری

دوای ئەوە شاعیر [...] باسی تاقی‌کردنەوەی خۆی کرد لە رووی نووسینی نوبەریتی شانۆ وەووتی :

ـ ئەتوانم بلێم ئێستا من روو ئەکەمە نووسینی شانۆیی‌و زۆر لەم رووەوە بەتەمادارم

کردووی [...] هونەری‌یەکانی [...] پارێز ئاکەم نووسیوە ، دیسان زوربەی کردوەکانی قوتابخانە شیعری منن ، یەکەم تاقی کردنەوەم لاپەریتی « رووباری ژیان » بو کە لە یادی لەدایک بوونی (حزبی سەرکردە بەعسی عەرەبی سۆشیالیست) دا لە هەولێر سالی ١٩٧٥ پێشکەش کرا . لەم بەرچاو خستنەوە ئەتوانم بلێم تاقی کردنەوەم خراپ نیەو شانۆ پێویستی بە تەقەللای ئەدیب‌و شاعیرەکان هەیە کە بەرهەمی وای پێشکەش بکەن دەربڕی واقعی ئەمرۆی کۆمەلێ لە سایەی ئورانە سۆشیالستەکاندا .

ـ بەشی [...] وێنەی ـ

پاشماوەی : کورتە چیرۆک

ئەخزی بۆ پێش دوکانەکە :

ـ فەرهاد .. بنێشت هەیە ؟

ـ خونچە ؟

ـ ئا .. .. ..

ئەیقیژاندو بانگی دایکی ئەکرد .. هاتیش ئەما کە ئەی ئەتوانی بلندبێ‌و بنێشت بدابە خونچە .. خونچەش سەیری ئەکرد وەک کەسێ سەیری تابلۆیێک بکات‌و بیەوێ بیکرێ‌و لە قولایی ناخ‌و دلیشی هەستی بەزیرەی ئازارێکی بێ ئامان ئەکرد .. سال لەدوای سال تێ پەڕی لەنێوانیان .. ئەوانیش چاوەڕوانی چاوە ڕوانیان ئەکرد .. فەرهاد بیری لە دەستێکی نەرم ئەکردەوە بیخاتە نێو هەردوو لێوی .. خونچەش لەدەستێکی ئەبخشێتە سەر گەردن‌و ملی کەچی تەمەن هەر ئەرۆی‌وکەسێ نەبوو ئەم دوو دلە بچوکە بەیەکەوە ببەستێتەوە . لە پشتی سەری‌یەوە ڕاوە ستابوو .. لرچە لرچی بوو بنێشتی ئەجوی .. فەرهادیش قوم لەسەر قوم تیژ تیژ دوکەلی جگەرەکەی هەڵئەکێشا ناو هەناوی وەک کەسێ کونە گورگێ قانگ بدات‌و بیەوێ شتێ لە ژوورەوەی ژوورەوە بخنکێنێ .. لەنێوان هەردوویان بێ دەنگی کاوێژی ئەکرد !

چارلی چاپلن لە ٨٨ ساڵیدا

كەرۆكە بچكۆلەكەی جاران بوەتە مایەی هەست و سۆز – كە ئەمڕۆ بە « سێر چاری چاپلن» ناوی دەركردوە ئێستا بزواندنی خەڵكی سویسرا .. كە كەڕ تۆزێك خۆش ئەبێت

پاش نیوەڕوان لە ماڵەكەی خۆیەوە كە كەوتۆتە نزیك چیای لای هەرە ژووروی دەریاچەی « جنیڤا »وە « ئونا »ی ژنی، كە تەمەنی « ٥١ » ساڵە لەسەر كورسیەكی پایلی ئەیهێنێتە دەرێو بە ڕێگا پێچاو پێچەكانی شاری « ڤیڤی »دا ئەیبات كە بە لایان دا تێئەپەڕن بەو پەڕی ڕێزەوە بێ گەردانە پێی ئەڵێن « مسیو شاپلن بەیانیت باش » .. هەمو ڕۆژێك بەم جۆرەیە .. نزیك بونەوەی یادی ٨٨ ساڵەی لە دایك بونی چارلی چاپلن بە سەرەتایەكی پرشنگدار ئەدرێتە قەڵەم .

چارلی بەشی زۆری كاتەكانی لە ماڵەوە بە بینینی تەلەفزیونی سەیركردنی فلیمە كۆنەكانی خۆیەوە لە زۆری نیشاندان ئەبا بەسەرو باشترین فلیمیش بەلایەوە فلیمی « مسیو فیردۆ »یە .

بوك بە كرێ

«بووك بەكرێ» .. ئەمە دوا ئیشە كە ئافرەتە بێكارەكانی بەریتانیا دەستیان داوەتێ .

ڕۆژنامەی « دێلی تێلیگراف »ی لەندەنی بلاوی كردەوە كە لایەنی دووەمی ئەم ئیشە ئەو بێگانانەن كە لە ئاسیاو ئەفریقاوە ئەچن بۆ ئینگلتەرە .. ئەم كەسانەی كە ئەچنە ئەوێ ئەگەر كچێكی بەریتانیایی ئەخوازن و ئەنجا پاوەن مارەیی ئەدەن ڕێی مانەوەیان لە بەریتانیادا ئەدرێ . .

ڕۆژنامەكە ئەڵێت كە لەوێ یەكێكی دەستنیشان كراو هەیە ئەنگوستیلەی شووكردن بە بووك و زاوا ئەداتو ڕێكەوتن نامەكە لە جیاتی كەس و كاری هەردو لا مۆر ئەكات .. (شارون گرای) یەكێكە لەو بووكانەی كە تا ئێستا بە گەڵێ ناوەوە دە جار شووی كردوە ، یەكێكی تر لە مانگێكا دە جار شووی كردوە.

بریجیت باردۆ
بەرگری لە فەقمە ئەكات

بریجیت باردۆی كچە ئەكتەری فەرەنسی بەناوبانگ ئێستا خووی داوەتە ئاژەڵ ،

هەر لەو كاتەوە كە كۆمەڵەیەكی دروست كردوە لە یەكێ لە لادێكانی فەرەنسادا و ئاژەڵی جۆراوجۆری تێخستووە

جارناجار لە ڕۆژنامەكانی فەرەنساوە ئەوا ئەوریانەكەنەوە كە لەگەڵ ئاژەڵدا كەمتەرخەمی ئەنوێنن . گوایە لەم دواییەدا چووە بۆ سانت ئەنتونی لە نیوفاوندلاند (كەنەدا) تا شان بە شانی ئەو كەسانەی دژی ڕاوكردنی فەقمە نارەزای لە ڕاوكردنی ساڵانەی ئەم گیانەوەرە بكەن لەوێ . بریجیت ووتویە . من هاتووم فەقمە ببینم ، نەك سەیری كوشتنی بكەم .

★

Institut Kurde de Paris

پۆشی نەیتوانیوە سوفیا لورینمان لێ بشارێتەوە ..

لەگەڵ ئەوەدا كە سۆفیالورین ویستویەتی شێوەی خۆی بشارێتەوەو خۆی لە پشت ئەم چاویلكە گەورەیەی چاوی و ئەم تەپلەیەی سەریدا بشارێتەوە كەهیچ جوانیەكی تیادانییە وەبیكا بە پۆشییەك .. بەلام پۆلیسی فرۆكەخانەی لیناردودامنشی لە ڕۆما گومانیان لەو ناوە ساختەیە كردوە كە لەسەر پەساپۆرتەكەی نووسراوە .. كاتێ گومانیان لەوەدا نەماوە كە ئەوە سوفیالۆرینە .. لە فرۆكەخانە ماوەی نۆ سەعات گلیان داوەتەوە .. ئەویش بەهۆی ئەوەوە كە ویستویەتی پێش چارەسەركردنی مەسەلەی دارایی و باجی دەوڵەت بچێت بۆ پاریس .

لە ئەنجامی ڕۆشنبیری زانستدا قەوارەی مێشك دەگۆڕێت

مێشك لە ئەنجامی ڕۆشنبیری و زانستیدا قەوارەكەی دەگۆڕێت .. ئەم هەواڵە پێش ماوەیەك ، لە زانستگای كالیفۆرنیا زاناكانی توێ كردن بڵاویان كردۆتەوە ، ئەویش دوای لێكۆڵینەوەیەكی دوورودرێژ كە ١٠ ساڵی خایاندوە ..

زاناكان ئەوەیان سەلماندوە، كە ئەم دۆزینەوەیە ڕوكاری زۆر زانست دەگۆڕێت كە تاكو ئێستا لە بارەی پزیشكایەتی و دەروون و نوێ كردنەوە زانراون ، لەمەوپاش لەبارداهەیە لەسەر ئەم بنكە نوێیە هەڵسوكەوت لەگەڵ مێشكدا بكرێت .

فەرەنسایییەك پایسكلێك هەڵئەلوو شێت ..

لەم دواییدا میشال لوایتۆی فەرەنسایی لە هەڵلووشینی پاسكلێك بۆوە كە دوو هەفتە لەمەوە بە دەستی بەجوینی پارچەكانی كردبوو .

میشال ووتی : زنجیری پاسكیلەكە لە كاتی هەڵلووشینیا زۆر ئاسان بوو ، چونكە بەچەوری داپۆشرابوو . ئەمەش زیاتر یارمەتیدا كە لە تایەكانی باشتر بۆ قووت درێت .

وا دەرئەكەوێت ئێستاكە بیر لە خواردنی ئۆتۆمۆبیلێك ئەكاتەوە .

دەعبا باڵدارەكان

لێكۆڵینەوەی زانستی نوێ وەك باسێكی زل لە گیانەوەرەكانی پێش مێژوو ئەكۆڵێتەوە ، بەر لە ماوەیەكی نزیكەوە لە هەر دوو بەری (ئەتلەنتیك)دا دەربارەی (دیناسۆرەكان)و خشۆكە زەبەلاحەكانی سەرزەوی و دەعبا باڵدارەكان و (سەر حاڵی) زلانەش كە ئەفڕن دەست بە لێكۆڵینەوە كراوە ، ئەوەی شایانی باسە ئەو دۆزانەی دواییان لە ناو چەخماخەی بەرەكاندا ژیاون و بەسەرهەموو گیاندارەكانی تری ئاوی ئەودا زاڵ بوون .

دەعبای باڵدار بەزلترین گیان لەبەری باڵدار ناسراوە ، ئەو شوێنەوارانەی لەو دوایییەدا لە (پارك بیگ بلیند) لە تەكساس دۆزراونەتەوە ئەوە ئەگەیەنن كە هەندێ لەو دەعبا باڵدارانە باڵیان ئەوەندە درێژ بووە كە تەنها باڵێكیان دەورووبەری (٥٠) پێ بووە ، واتە لە باڵی نوێترین فرۆكە درێژتر بووە .

(١٠٠) ملیۆن ساڵ لەمەوبەر كاتێ ئەو دەعبا باڵدارانە ئەژیان ، لەوانەیە كە ناسی ئەو سەردەمە بووبن بەوەی كە هەر خەریكی كۆكردنەوەو هەڵلووشینی لاشەی (دیناسۆرەكان) بوون .

ئێستاكە زاناكان هەوڵی ڕوونكردنەوەی ئەوە ئەدەن ئاخۆ ئەو دەعبا باڵدارانەی ئەو سەردەمەدا ژیاون وەكو مەل بەلێكدانی باڵیان فڕیون ، یاخود وەكوو فرۆكەی پەردەدار فڕیون ، هەروەها بە شێوەیەكی زانستیش لە (دینا سورەكان) ئەكۆڵرێتەوە بۆ ئەوەی بزانن ئاخۆ ئەو گیانەوەرانە توانیویانە رابكەن یاخود تەنها توانیویانە برۆن :

پرۆفیسۆر (ماك نیل ئەلكساندەر) لە زانكۆی (لیدز) بەلایەوە وایە :

كە دیناسۆرەكان بەفورسی یەكەوە توانیویانە لە یاردەیەكەوە تا سێ یاردە لە ساتێكدا بڕۆن ، واتە لە مرۆڤ هێواشتر ڕۆیشتوون . پرۆفیسۆر ئەلكساندەر لە پەیوەندیی نێوان مەودای هەنگاو و مەودای درێژی قاچی كۆڵیوەتەوە ، وە خێرایی مرۆڤ و ئەسپ و فیل و ووشترمرخ و هەندێ گیانداری ترتێئەری تاقی كردۆتەوە ، هەروەها لە نیشانەی شوێن پێی دیناسۆری كۆڵیوەتەوەو گەیشتۆتە ئەوەی كە دیناسۆر گیانلەبەرێكی تەمەڵ و خاوو خلیچك بووەو بۆ بزوتنەوەی خێرا نەخوڵقێنراوە .

بەپاڕەهەی ئێوە

ئەزموون « امتحان » وانزیك بۆتەوەو لەم دەرگانەدا .. « وەرز »ی ئەزموون هات ئای كە وەرزێكی قورس و ئەكەت كەرە ، هەموو كەس دەستی لەسەر دڵیەتی و دەماری گرژە . . بۆیە منیش دڵم لەلای وردیلەكانمە ئەلای . . خونچەو ئەوجەوانانی ئەوەی نوێ .

لەم « وەرزەدا » من وای ئەبینم : كە ئەبێ هەمو لایەكمان بە وردی بیربكاتەوە ، هەر كەس بەپێی شوێنی خۆی لە نێو خێزان و كۆمەڵا ، یەكتری ئاگادار ، تا بەڵكو بیدار بكاتەوە ، چونكە ئەم « وەرزە » داب و شوێن و هۆی كارێكەرو دیاری خۆی هەیە ، گەلێ ئەركو فەرمان لەم « وەرزەدا » سەر هەڵئەدات .

هەر لەم بوارانەوەیش .. هیوادارم ، تا بەڵكو تكاخوازم كە هەمو منداڵ و ئەوجەوانە ئازیزەكانمان ، قۆڵی خۆئامادەكردنێكی مەردانەی لێهەڵماڵن و ئازایانە ڕوو بكەنە ، بەرنامەكانی خوێندن و ئەم ماوەیەی ساڵی خوێندنیان ، بەپێداچوونەوەو خۆ ئامادەكردن ڕێك بخەن ، تا بە بیرێكی ساغ و بە خۆئامادەكردنێكی پوخت ، ئەزموونەكانیان بدەن .

ئاێ كە ووتم : هەمو لایەك لەم « وەرزەدا» دەستی لەسەر دڵیەتی و دەماری گرژە ، من وای ئەبینم كە ئەبێ باوكان بە تەنگ ئەوەی رۆڵەكانیان بێ و ببنە هۆیەكی كارێكەرو باش بۆیان ، تاكو لەم بوارە بیەرنەوەو ئامانجەكانیان جێبەجێ بكەن ، هەروا تا خێزانەكانیان لە پشووی هاوین و خۆئامادەكردنی ڕۆڵەكانیان بۆ دەوری دووەم ، نەكەونە نێو چەڵەمەی ئازارەوە .

مەسەلەكە ، لە لای منداڵ و ئەوجەوانان و باوك و دایكیاندا ، هەر لەم سنوورەدا ناوەستێت و بەس ، تا بەڵكو ئێمەش ئەگرێتەوە ، سەرتاپای كۆمەڵیش ، ئەگرێتەوە .

ئێمە وەكو كۆمەڵ ، ئەبێ بەو پەڕی هۆشەوەیی و یارمەتییەكی لە ڕادەبەدەرەوە ، چاودێری ئەو منداڵ و ئەوجەوانانە بكەین ، بە تایبەتی لەم دەرفەتە سەختەی ژیانی خوێندنیانا ... ئەبێ ئەوە باش بزانین ، ئەو ئۆتۆمۆبیلانەی كە لە شەقامەكان دێن و خێرا ئەبن و لە قیژەی هۆرن ئەدەن .. رادیۆ دەم هەراشەكان ... سەرداني برادەران و دانیشتنی شەوانە ، هەمویان منداڵەكان شەكەت ئەكەن و وەختیان بە فیڕۆ ئەدەن و لە خۆئامادەكردنیان ئەكەن ..

درێژەی نادەمی .. بەلام دووبارەی ئەكەمەوە كە : وەرزی ئەزموون لە دەرگا ئەداو نزیك بۆتەوە .. ئۆتالیش – ئەم دەرفەتەدا – ئۆتالێكی هاوكاویە .. كە وانە با بە كارامەیی تۆپاڵی سەر شانمان رابپەڕێنین .

لە كەل .. جوانترین هیوای نیازم ، بۆ هەمو ئەوانەی ئارەقەی ڕەش و شینی تەجرەبەی خۆ ئامادەكردن و ئاتیكردنەوە ، ئەڕێژن .

● عثمان محمد فائق ●
١٩٧٧/٤/١٣

یاری مشك و پشیلە ٥٠ كەسی دەربەدەر كردوە ..

ڕاوراونێی پشیلەو مشكێك بۆتە هۆی كەوتنەوەی ئاگرێك ، كە بایی ١٢٠ هەزار دۆلار زیانی داوە ، لەگەڵ ئەوەشدا حەوت خانووی ویران كردوە ئەم ڕووداوە لە (پنیتونس) ڕوویداوە كە دەكەوێتە ڕۆژئاوای دورگەی جاودوە .. پیاوانی ئاگر كوژێن وتویانە ئەو دوو گیان لەبەرە چرایەكیان خستوە ، چراكە گڕی بەرداوەتە ئەوشوێنە ، لە ئەنجامی ئەو ڕاوراونێیە ٥٠ كەس بەبێ جێگا ماوەتەوە ..

لە دروشمەكانی حزب :

كار كەوتە شەرەفە ، ئەو كەسەی كار ناكا شەرەفی نیە

شتێ دەربارەی ئافرەت

قینم لە بەندایەتییەو قینم لەوانەشە ئازادی خواهان بەندئەكەن ...

قینم لەو كەسەشە ئافرەتی وەك «جەنگێك» دێتە بەرچاو ئەگەر لە جەنگەكەدا سەركەوت وا ئافرەتەكە ژێردەستەئەكات و ئەیكاتە بەندێكی خۆی ، خۆ ئەگەر جەنگەكەشی دۆڕاند، تیروتوانجی تێئەگرێ و ناقۆڵاترین قسەی پێئەڵێ . .

هەمان ڕۆژی وەك ئەو هەفتەیەدا رووی دا

ڕۆژی هەینی ڕابوردوو (٢٢)ی نیسان ، كۆڕە ڕۆشنبیرییەكانمان ئاهەنگیان بە بیرەوەری (٧٩) ساڵەی دەرچوونی یەكەم ڕۆژنامەی كورد گێڕا ، ئەو یادكردنەوەیە لە كاتێكدایەت كە ڕۆژنامە كوردییەكانمان لەچەشن و لە چەندا بە پلەی خێرا خێرا ، بەرەو گەشەسەندن و پێشكەوتن و خزمەتكردنی ئامانجەكانی گەلی عیراقمان و بیروباوەڕەكانی حزب و شۆڕش گۆڕان بەخۆیانەوە ئەبینن .

ئایا ئەزانی؟

هەموو ئەو سەربەستییەی كە تۆ هەتە، باوكانمان بەخوێن و ئارەقی ناوچاوان بۆمانیان كڕیوە .

لێرەولەوێ :

★ ئەگەر مرۆڤ كۆڵەی لە دوژمنەكەی سەند ، وادیارە وەك ئەووایە . خۆ ئەگەر لێی خۆش بوو مانای ئەوەیە لەو بەرزترە .

★ ئێمە ئەوەندەی لە خۆمان خۆش ئەبین ، ئەوەندە لە خەڵكی خۆش نابین . چونكە خۆمان ئەناسین ، لە خۆمان ناگرین ، وە لەبەر ئەوەی خەڵكی ناناسین ئێتر لێیان ئەگرین ..

چیرۆكێك لە چەند دێڕێكدا

عیسی – دروودی خوای لێبێت– بەلای كۆمەڵێكا تێئەپەڕێت ، جوێنی پێئەدەن ...

هەرچەند خراپی پێئەڵێن، ئەو چاكیان پێئەڵێت ، بەكێ لە هاوڕێكانی پێیووت : هەرچەند خراپەت لەگەڵائەكەن، تۆ زیاتر چاكەیان لەگەڵائەكەیت ، هەر ئەڵێی چەشەیان ئەكەیت و هانیان ئەدەی جوێنت پێبدەن وتی :

هەمو مرۆڤێك ئەوە ئەبەخشێ كە هەیەتی ...

★

ئایا ئەهێنی ئەشارێتەوە :

وەك چۆن بەرەبەیان دادەكشێ بەسەر ئاسمان ،و ئەستێرەكان ئەكوژێنێتەوە ، ئاوەهاش خۆبەرستی دادەكشێ بەسەر خۆشەویستیداو گڕی دائەمركێنێتەوە .

لە هەبچوكەمەوە

عواطف عبدالقادر

بێ بێ دەنگی بخوێنەرەوە

ئەگەر جارێك هەڵخەڵەتێنرای ، ئەفرەت لەو كەسە بكە هەڵی خەڵەتاندووی . ئەگەر دووەم جار هەڵخەڵەتێنرای ، ئەفرەت لە ورۆژگارە بكە كەفەری ئەكردوویت .

ئەگەر سێیەم جار هەڵخەڵەتێنرای ، لە خۆت بێ لە كەسی تر ئەفرەت مەكە .

ئەی گەلی ئازا ، ئەگەر چاکەیەك لەو دەسکەوتانەدا هەبێ کە شۆڕش بەدی هێناون ، ئەوچاکەیە ئەگەڕێتەوە بۆ ئێوە ، بۆ ئەو گەلەی کە چەندە پاڵـەپەستۆی ئیمپریالیزمو داردەستو بەکری گیراوەکانی بـۆ خنکاندنی شۆڕش زیادبێ کۆڵەکەی ئەو زیاتـر پتەو ئەبێ ..

سەرۆکی فەرمانده
احمد حسن البكر

هاوکاری

۲۵ فلسە
۱۲ لاپەڕە

کـانونی دووەمی ۱۹۷۰ دامـەزراوە

سەرنووسەر
عثمان محمد فائق

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە لە دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ

● چوارشـەممە ٤ی ئایاری ۱۹۷۷ ژمارە ٣٦٦ ●
● الاربعاء ٤ ايار ١٩٧٧ العدد ٣٦٦ ●

لە بەیاننامەیەکی هاوبەشدا

عێراق و ڤەنزویلا لە پێناوی چەسپاندنی ئۆپێکدا کار دەکەن

سـەرکردەی دامـەزرێنـەر پیرۆزبایی لـە چینی کرێکاران ئەکات بەبۆنەی جەژنی ئایاری پیـرۆزەوە

سەرکردەی دامەزرێنەر ، هاوڕێ میشیل عفلـــق ، ئەمینداری گشتی حـزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست ، دووپاتی کردۆتەوە کە بیروڕای نەتەوەیی و سۆشیالستی حزب هەمیشە بە چینـی کرێکارو چینە چەوساوەکانەوە بەسترا ـ وەتـەوە و پێشـرەوی کۆمەڵـەی بەرهەمهێنەری زەحمەتکێشی داناوەو سوودو قازانجی بە بەدی هێنـانی سوودو قازانجـی جەماوەری فراوانی گەل ئەبێ بەدی نایەت .

سەرکردەی دامەزرێنەر ، لە گفتوگۆیەکدا کە داویەتی بە گۆڤاری (وعی العمال) و لـە ژمارەی ڕۆژی شەمـەی ڕابوردویدا بڵاوی کردۆتـەوە وتویە : من چاوم بڕیوەتە ئەو ڕۆژەی ، شۆڕشی عەرەب بـە سەرکردایەتی جەماوەری زەحمەتکێشی بەشداریەکی دیارو باڵا لە بڕیاردانی چارەنووسی جیهانو نوێ کردنەوەی بایەخە شارستانیو مرۆڤایەتیەکانیدا بکات .

ئەمەش دەقی گفتوگۆکەیە :

پیرۆزبایی لـە کرێکاران ئەکەم ، بە بۆنەی جـەژنی جیهانیانەوە ، بە تایبـەتی کرێکارانی نیشـتمانی عەرەبو من چاوم بڕیوەتە ئەو ڕۆژەی شۆڕشی عەرەب بە سەرکردایەتی جەماوەری زەحمەتکێش بەشداریەکی دیـارو باڵای بڕیاردانی چارەنووسی جیهانو نوێ کردنەوەی بایەخـە شارستانیو مرۆڤایەتیەکانی ئەکا ، ئەم بۆنەیەش بەهـەل ئەزانم ، چەند ڕوونکردنەوەیەك پێش چاو بخەم کە ئەگونجێ وەڵامی پرسیارەکانیشتان :

١ ـ بیـروڕای نەتەوەیی سۆشیالیستیمان ، کـە خاسیەتی نەتەوەیی بەرێکایەکی ڕاست بەرەو مرۆڤایەتی داناوە .. « ئومەمیەت »ی هەڵتەوەشاندۆتەوە ، بەڵکو لـە دەسبەرداری « تجـرید » و کاری نابەدڵ « تصنع » و بە زۆر سەپاندن ڕزگاری کردوە .

٢ ـ بیـروڕای نەتەوەیی و سۆشیالیستیمان ، خەبـاتی چینایەتی هەڵنەوەشاندۆتەوە ، بەڵکو بەوەی کە بەستیەوە بـە تێکۆشانەوە لـە پێناوی ئامانجەکانی نەتەوەدا ، ڕاستی کردۆتەوەو قوڵی کـردۆتەوە چاکتر خستویەتیەکار .

٣ ـ بیـروڕای نەتەوەیی و سۆشیالیستیمان ، هەمیشـە چینی کرێکاری لە گەڵ چینە زەحمەتکێشەکان پێکەوە گرێ داوە ، ئابەم جۆرە ، چینـی کرێکاری بە پێشڕەوی تێکڕای زەحمەتکێشو بەرهـەم هێنەرانی گەل داناوە ، کـە سوودو قازانجـی بە بەدی هێنانی سوودو قازانجـی جەماوەری فراوانی گـەل ئەبێ

بڕوانە ل : ١١

عیراقو ڤەنزویلا وەك دوو ئەندامی دامەزرێنـەری ڕێکخراوی وڵاتانـی بۆ دەرەوە نێری نەوت بڕیاری خۆیـان دووپات کردەوە لەسەر درێژە پێدانی هاوکاری بە مەبەستی زیاتر پتەوکردنی ڕێکخراوەکە . هەروەها قەناعەتی خـۆیان دەربڕی کە ئەم کارە پێویستی بە یەکیـەتیو هاوکاری یەکی زیاتری نێـوان وڵاتانی ڕێکخـراوی وڵاتانی بـۆ دەرەوەنێری نەوت هـەیە ، ئەگەردەوری ئەورێکخراوە لـە پێکهێنـانی سیستەمێکی تازەی ئابووری ناو دەوڵەتاندا لە بەرچاو بگیرێ .

ئینجا دەری بڕی کـردو داوای زیادکردنی داهاتی سندووقەکە دەکا . هەردوولا لـەوەدا یەکدەنگ بوون کە پێویستە دۆستایەتیو تێک گەیشتنی وڵاتانی بەرهەمهێنی بـەو بکـریو پەرەی پێ بدرێ بۆ ئەوەی بتوانن دەسەڵاتی تەواو بەسـەر سەرچاوەکانیاندا وەدەست بهێنـنو سوودو قازانجی حەیاتی خۆیـان بپارێزن . لەو بارەو لەسـەر گەڕان بەشـوێن ئیمکاناتێکی تازەی بەرنامەیەکی هەموولایەنیدا یەکدەنگ بوون کە بەوڵاتە پیشەسازیەکان پێشنیاربکری بۆ گەشەپێدانی وڵاتـانی پەرەئەستێن .

هەردوولا پێویستی سیاسەتێکی کاریگەر بـۆ پاراستنی (هایدرو کاربونات) یان سەلماندو لە بەر ئەوە ڕ و باوەڕەدان کـە پاش وایە ڕێکخراوی وڵاتانی بۆ دەرەوەنێری نەوت لە گیرو گرفتی ئاو بکۆڵێتەوە بە مەبەستی دارشتنی سیاسەتێک کا لە گەڵ مەبدەئی پاراستنی گازو لە گەڵ قازانجـی وڵاتانی ئەندامو کۆمەڵی ناو دەوڵەتاندا ڕێـك بکەوێ هەروەها بۆ دارشتنی سیاسەتێك بۆ نرخـاندنی ئەوگـازەی بـۆ دەرەوە دەنێردرێ .

لەکاتی باسـی کاروباری کۆنگرەی هاوکاری ئابووری دەوڵـەتاندا هەردوولا نیگەرانی خۆیان لەوە دەربڕی کـە ئەوکۆنفرانسە هیچ پێشکەوتنێکی بەدەسـت نەهێناوەو هیوایان دەربڕی کە دەوڵـەتە پێشکەوتووەکان لە قوناغـە ڕێکەکانی کۆتایی کۆنگرەکەدا خواستی سیاسی پێویسـت نیشـان بدەن بۆ ئەوەی کۆنگرەکە بکاتە ئەنجامێکی لەبارو بەرچاو کە پێشکەوتنێکی گرنگ لـە هاوکاری ئابووری دەوڵەتانو بەشداریەکی گرنگ لە گەشەپێدانی جیهـانی پەرەئەستێندا دابنرێ .

هەردوولا حۆشحالی خۆیان لە بەشداری گرنگی سندووقی پەرەپێدان کـەسـەر بە ڕێکخراوی وڵاتانی بۆ دەرەوەنێری نەوتە ، لە پەرەپێدانی ئابووری وڵاتانی پەرەئەستێندا و هەروەها لەو بڕیارە دەربڕی کە لیژنەی وەزاری کاروبـاری دارایی و دراوی ئەم دوایيانە لە

هەردوولا مەیلی وڵاتەکانی خۆیـان دەربڕی بۆ هاوکاری لە گەڵ وڵاتە پەرەئەستێنەکانی تری بۆ دەرەوەنێـری کەرەستەی خاو لـە هەوڵو تەقەلایاندا بۆ وەدەست هێنانی نرخێکی دادگەرانەو بەسـوود بۆ ئەو شتانەی بۆ دەرەوەیـان دەنێرن .

لەو بارەوە هەردوولا ئامادەیی خۆیان دەربڕی بۆ بەشداری لە هاندانی دامەزراندنی چـەند ڕێکخـراوێکی نەوعی وەك ڕێکخراوی (اوپك) لەلایەن وڵاتانی بەرهەم هێنـەری کەرەستەی خاوەوە .

هەردوولا پشتگیری تەواوی خۆیان لە بەرنامەی ڕێك و پێکی گەل و پەلی باسی کۆنفرانسی بازرگانیو پەرەپێدانی کۆنگرەی نەتەوە یەکگرتووەکان دەربڕی و لەسەر ئەوە یەکدەنگ بوون کە پێویستە بەزوویی سندووقی هاوبەش دابمەزرێ تاکوو ببێتە سەرچاوەی سەرەکی سەرمایە بۆ دانانو ئامرازێکی سەرەکی بەرنامەکە .

لەکـۆتایی سەردانەکەدا بەڕێز سـەرۆك کارلوس ئەندریس پیریس سـوپاس وڕێزی قووڵو پاکی خۆی بـۆ بەڕێز سەرۆك احمد حسن البكر دەربڕی ئەومیوانداریە گەرمەو ئەودۆستایەتیە کـە خۆیو وەفدە هاوڕێکەی لەلایـەن گەلو حکوومەتی عیراقـەوە لێیان کراوەو هەسـتیان پێ کردوە . بەڕێز سەر کۆماری ڤەنزەویلا بانگ هێشتنی بەڕێز سەرۆك كۆماری عیراقی کـرد بۆ سەردانی ڕەسمی ڤەنزەویلا .. بەڕێز سـەرۆك کۆماری عیراق بەخۆشحاڵیەوە بانگ هێشتنەکەی قبول کـردو بەزوویی وەختی بۆ دیـاری دەکرێ .

سـەرۆکی فەرماندە سەرپەرشتی ئاهەنگەکانی وڵات بەبۆنەی جەژنی ئایارەوە ئەکات

ڕۆژی یەك شـەممەی ڕابوردوو بەسەر پەرشـتی سەرۆکی فەرماندە بەڕ ز احمدحسن البكر جەماوەری گـەلەکەمانو چینی کرێکار ئاهەنگەکانی جەژنی یەکی ئایـاری گیراو بەشداری کرێکـاری نیشتمانی عەرەبو جیهانی کرد لە ئاهەنگەکانی ئەم بۆنـە بەختیارەدا .

سەرۆکی فەرماندە احمـد حسن البكر ، هاوڕێ عبدالله فاضل ئەندامی سەرکردایەتـی قطری حزبی بەعسی عـەرەبی سۆشیالستی لەجیاتی خـۆی نارد بۆ سەرپەرشتی کردنـی ئەو ئاهەنگە گەورەیەی بـەم بۆنەیەوە لە ساحەی (الكشافە) سازکرا . هەر لەسـەعات هەشتو نیوی بەیانیەوە زیاتر لەسەدان هەزار کرێکـاری ئافرەتو پیاو بەرەو ئەوشوێنە چون تا بەشداری بیـرەوەری ئەم یادە بکەن .

بەگەیشتنی نوێنـەری سەرۆك ، هـاوڕێ عبدالله فاضل ئەندامی سەرکردایەتی قطری حزبی بەعسی عەرەبـی سۆشیالیست سڵاوی کۆماری لێدراو دوایی کەژاوەی ئەقابـە گشتی یەکان کە ئەندامانـی مەکتەبی تەنفیزی یەکیتـی پێشیان کەوتبو بە بەردەم تاقی سڵاودا ڕابوردنو لە پێشەوەی کەژاوەکانەوە دوو وێنـەی گەورەی سەرۆکی فەرمانـدە احمد حسن البكرو هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین .

ئەم ڕێزەوە گەورەیە لەلایەن هاوڕێ دوکتور زید حیـدر ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی عەرەبـی سۆشیالستو چەند هاوڕێیەك لە ئەندامانی سەرکردایەتـی قطری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستو وەزیرەکـانو ئەندامانی مەکتەبی مەرکـەزی کرێکاران لە حزبی بەعسـی عەرەبی سۆشیالیستی

بڕوانە ل : ٧

لە وتارێکی حزبـدا لە میهرەجانی ڕێزلێنانی شـەهید کەمال جنبلاطدا

بانگ کردن بۆ دامەزراندنی بەرەیەکی نەتەوەیی لە نیشتمانی عەرەبدا

هاوڕێ عبدالفتاح محمـد امین ، ئەندامی سەرکردایەتی قطری حـزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست وەزیری دەوڵەت ، داوای دامەزراندنی بەرەیەکی نەتەوەیی کـرد لە نیشتمانی عەرەبیدا ، کـە هەموو بەرە نیشتمانیەکانی هەموو وڵاتێك بگرێتەوە ، بەپێی بەرنامەیەکی تێکۆشان کە ئەرکی نیشتمانیو ئەرکـە نەتەوەییەکان پێکەوە ببەستێ .

هاوڕێ امین لەوتارەکەیدا ، کـە ئەمڕۆ لەمیهرەجانی ڕێز لێنانی شەهید کـەمـال جەنبلاطدا خوێندیەوە وتی : بەرەی نەتەوەییو بەرەنیشتمانیەکان ، بوونەتە پێویستیەکی گرنگو خێرای ئەم قوناغە ، بۆ ڕوو بەڕوو بوونی هاوپەیمانی کۆنەپەرستو هەڵوەشاندنەوەی پیلانەکانی کەدژی هێـزو ڕژێمـە عـەرەبیە پێشـکەوتنخـوازەکانو مەسەلەی فەلەستین ڕێکی ئەخەن .

هەروەها هاوڕێ امین باسی هەڵوێسـتی خەباتگێرانەی شەهیدی گەورەی کـردو هەڵوێستە پیرۆزو شەریفانە کانی شەهیدی بەرامبـەر شۆڕشی فەلەستین بـەر چاوخستەوەو دوایش شانازی جەماوەری نەتـەوەی عەرەبو ئازادیخوازانی دنیـایـی بەرامبەر شەهیدی ئەمـر دەربڕی ووتی : ئەم جەماوەرەی کە کەمال جەنبـلاطی

بڕوانە ل : ٧

کۆبونەوەیەکی دوو بەدوویی سوڵتان قابوسو عزە ابراهیم

باسی پەیوەندی دووقۆڵی و مەسەلەی خەلیج و عەرەب و ناوەدەوڵەتان

مسـقط ـ٢ـ ئا.د.ع :

پێش نیوەڕۆی ئەمڕۆ خاوەن شکۆ سوڵتان قابوس بن سعید سوڵتانی عومان لەکۆشـکی مسقط لە پایتەختی عومـان پێشوازی لە بەڕ ز عزە ابراهیم ئەندامـی ئەنجومـەنی سەرکردایەتی شۆڕش و وەزیری ناوخۆو ئەندامانی وەفـدە هاوڕێکەی کرد . لەو چاوپێکەوتنەدا لەلایەن عومانەوە بەڕێز محمد بن احمد وەزیری ناوخۆ ئامادە بوو .

پـاش تـەواوبوونی چاوپێکەوتنە کە خـاوەن شکۆ سوڵتان قابوس و بەڕێـز عزە ابراهیم کۆبوونەوەیەکی دووبەدوویان کرد کە نیزیکەی سەعاتێکی خایاندو باسـی پەیوەندی نێوان دوو وڵاتـی براو مەسەلەکانی خەلیـجو عەرەبو ناوەدەوڵەتانی تێـدا باس کرا کە بۆ هەر دوو وڵات گرنگن .

ئەمڕۆ بەیانیش چەنـد کۆبوونەوەیەك دوو قۆڵی لـە نێوان ئەندامانی وەفدی عیراقو عوماندا بەسترابوو بۆباسـی هاوکاری نێوان دوو وڵاتی برا لەمەیدانی ئابووریو بازرگانیو کشتوکاڵو داراییدا بەجۆرێك کە خزمەتی قازانجی هەردوولاو خزمەتی قازانجی وڵاتـە عەرەبییەکانی مەلبەندی خەلیجی عەرەبی بکا .

هەروەها باسی ئەو مەسەلە سیاسییانەی خەلیجو عەرەبو ناو دەوڵەتان کرا کە بـۆ هەردوولا گرنگن .

وەك دەزانینو تووێـژی نێوان عیراقو عومـان بەسەرۆکایەتی بەڕێز عـزە ابراهیم ئەندامی ئەنجومـەنی سەرکردایەتی شۆڕشو وەزیری ناوخۆو بەڕێز محمد بن احمد وەزیری ناوخۆی عومـان ئێوارەی ڕۆژی یەك شـەممەی ڕابردوو لە کۆشکی (غبرە)دا دەستی پێ کردبوو .

ئەمەو ، دوێنێ نیوەڕۆ لـە

بڕوانە ل : ٧

سەروتار :

چینی کرێکارو دەوری پێشڕەوانەی لـە گۆڕانکاری کۆمەڵدا .

نوێنەری سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البكـر هاوڕێ عبدالله فاضـل ئەندامی سەرکردایەتی هەرێمـایەتی حزبی بەعسـی عەرەبی ئیشتیراکی بەبۆنـەی جەژنی یەکی ئەیارەوە وتارێکـی بۆجەماوەری کرێـکاران خوێندەوە کەلەیاریگای مەیدانی « کشـافە »دا کۆبوونەوە ، لەوتارەدا دووپاتی کردەوە کە شۆڕش شانازی بەچینـی کرێکارو تێکۆشانی چینـی کرێکارەوە دەکا لە پێنـاوی بنیاتنانی ژیانی نوێدا .

ئاهەنگ گێرانی چینـی کرێکارمان لەوڕۆژە ئەمـڕەدا بەشداریەکی گرنگە لە پشـت پێك بەستنی مرۆڤایەتیدا دژی کۆیلەتـیو زوڵـمو زۆرو نیشاندەری مانایەکی خەباتـە دژی دیاردەی چەوساندنەوەی چینایەتیو نەتەوایەتیو بانگەوازێکی ئاشکرایە بۆ کۆکردنەوەی هێزەکانو بەرهەڵسـتی نەخشەکانی ئیمپریالیـزم بەمەبەستی زاڵبوونو بەتاڵان ـ بردنی خێروبێری گەلان .

ئاهەنگ گێرانی جەماوەری ئێمـە لەوڕۆژە پیـرۆزەدا لەهەڵوێسـتی بیروباوەڕو بۆچوونی مەبدەئی حـزبی سەرکردە حـزبی بەعسی عەرەبی ئیشتیراکی جیـاناکرێتەوەو یەکێکە لەبەرهەمەکانی خەباتی حزبو بەشێکە لە بەخششـەکانی بیروباوەڕی ئیشتیراکی حزب کە بایەخێکی ئەوتۆی بەچینـی کرێکارداوە کەلە گـەڵ ئەرکە دژوارەکانی لەڕێگای خەباتی شۆڕشگێڕانەی بنیاتنانی پێگەیەکی مادی بـۆ گۆڕانکاری ئیشتیراکیـدا ڕێك بکەوێ .

لەوبارەوە هاوڕێ نوێنەری سەرۆکی فەرماندە لەوتـاری خۆیـدا لەبەردەم کۆبوونەوەی کرێکاراندا باسی ئەوەدەکا کـە حزبەکەتان لەسەرەتای دامەزرانیەوە بایەخێـکی ئەوتۆی بەچینی کرێکار داوە کە لەگەڵ دەوری پێشڕەوانەی لـە بزووتنـەوەی گۆڕانـکاری کۆمەڵدا ڕێك بکەوێو لەگـەڵ ئەو ئەرکانەدا بگونجێ کـە پێویستە ئەنجامیان بدا چ لەبارەی خـەبات دژی مەیدانخوازی ئیمپریالیـەتو کۆنەپەرستیەوەو چ لەبارەی بنیاتنانی پێگەیەکی مادیەوە بۆ پەرەپێدانو گۆڕانـکاری ئیشتیراکی .

بۆچوونی حزب لەسـەر بڕوای تەواو بەدەوری چینـە ئەهلیەکان ـ کەیەکێـك لەوان چینی کرێکارە ـ دامەزراوە کە هۆیەکی بنچینەییە لەخـەباتی نیشـتمانی کۆمەڵایەتیـدا و سەرچاوەیەکی بەخششە کـە هەرگیز وشك نابێو گەنجینەیە

بڕوانە ل : ٧ ● هاوکاری ●

Institut Kurde de Paris

• ڕاپۆرتی سیاسی •

« داخوازەکانی ئەمەریکا » لە لوبناندا بەرەوڕووی بورکانی نەویستن بونەوە

● نووسەری سیاسی ((هاوکاری)) نووسیویە دەڵێ :

چیرۆکی خوارووی لوبنان بەهەموو ئاڵۆزییەکانی و بەهەموو ئەو پیلانانەوە کە دەوریان داوە جارێکی تر هاتۆتەوە سەر مێزی سیاسیە گرنگەکان و دارێژەرانی نەخشەی سازاندن .

ئەم چیرۆکە سەرلەنوێ هاتۆتەوە مەیدان و ئەمجارە داستانی ڕێککەوتنی قاهیرەی لەگەڵ خۆی هێناوە کە دەبێ لە قۆناخەکانی داهاتوودا پێوەندی نێوان بەرگری فەلەستین و دەسەلاتدارێتی لوبنان ڕێك بخا هەروەك لە قۆناخەکانی رابردوودا ڕێکی خستوە . لەوکاتەوە کە لەساڵی ١٩٦٩دا ئەو ڕێککەوتنە ئیمزاکراوە سەرکردایەتی ناومەیدانی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی لە ناوچەدا پاش ئەوەی لەو نوختەی سەرەکی هەڵگیرسان لە خوارووی لوبناندا نیزیك بۆتەوە بۆ ڕێگایەك گەڕاوە کە ئاگرەکەی لەو نوختە پەدا پێ خۆش بکا بۆ ئەوەی نەعێلێ بتەنێتەوە بۆ فەلەستینی داگیرکراوو لەدواییشدا ئاگرە کە دامرکێنێتەوە . بۆ گەیشتن بەو ئامانجە پیلانگێڕیە بەهاوپەیمانەتی گۆشەگیرو ڕاستەکی یەکانی ئەسپارد کە لە ڕژێمی سوریاو حزبەواستەکی یەکان و تایفەگەری و کۆنەپەرستەکان پێك هاتوە ، کەهێرشێکی تازە دژی هێزەهاو بەشەکانی بزووتنەوەی نیشتمانی لوبنان و بەرگری فەلەستین لە خوارووی لوبناندا دەست پێ بکا تاکوو هەڵوێستەکە لە باری عەسکەریەوە یەکلا بکاو پاشان هێرشێکی پروپاگەندە دەست پێ بکرێ بۆ برەوپێدانی مانالێدانەوەیەکی تایبەتی ڕێککەوتنی قاهیرە کە بەتەواوی لەگەڵ جەوهەرو ناوەرۆکەکەی لێك جیابێت و ببێتە هۆی دوورخستنەوەی فەلەستینی یەکان لە هەموو خاکی لوبنان تەنانەت لە خوارووی لوبنانیش کەبوونی جەماوەری فەلەستین و پاڵوێکدانیان لەگەڵ جەماوەری لوبنان لەو ناوچەیەدا نەیهێشتوە زایۆنی دوژمن پەلاماری بداو داگیری بکا .

لەچەند هەفتەی ڕابردوودا چەند هێرشێکی ڕێك و پێك گرانە سەرسەنگەرەکانی هێزە نیشتمانیەکانی لوبنان و بەرگری فەلەستین و تۆپخانەی هاوپەیمانە دەستیەکان و زایۆنی دوژمن بە نۆرە بۆمبارانی درندانەی ناوچەکەیان کرد . لەلایەکی تریشەوە لایەنەکانی سازاندن و سەرکردە کۆنەکانی کۆنەپەرستی ناوچەو ڕژێمەکانی بەتوندی کەوتنە بیانوو دۆزینەوە بۆ هەڵوەشاندنەوەی ناوەرۆکی ڕێککەوتنەکەی قاهیرە لەڕێگای مانالێدانەوەی سەرشێوێنەرەوە .

لەپێشداوێش ئەوەی لایەنەکانی سازان و خۆبەدەستەوەدان بکەونە وتووێژ لەسەر دۆخی خوارووی لوبنان ، مەسەلەی ڕێککەوتنەکەی قاهیرە بەم شێوە توندوتیژ بەو مانالێدانەوە چەپەڵەوە کە ئەمڕۆ بەرگوێ دەکەوێ نەدەهاتە گۆڕێ ، بەڵام پاش ئەوەی هێزەکانی ڕژێمی وەرگەڕاوی سوریا بەو بارستایە زۆرەوە چوونە لوبنان و پاش لەڕێ لادانی هێندێ سەرکردەی فەلەستینی کە لەپێشەوە چاوەڕوان دەکرا ، نەك هەر بەمانالێدانەوەی نابەسند بەڵکوو بەفرت و فێڵی پێشەرمانە کەوتنە مامەڵەو ڕەفتار لەگەڵ ئەو ڕێککەوتنەدا . لێرەوە دەردەکەوێ کەیاری سازاندن تەنیا کات ڕابواردن بۆ گەیشتن بەشتێك نیە بەڵکوو زۆر مەبەستی لەژێردا شارراوەتەوە کە بەشێکن لە بەندەکانی (پێویستیەکانی سازاندن) .

ئەوەی ئیمپریالیەتی جیهانی بەسەرکردایەتی کارگێڕی ئەمریکا لەبارەی بەندەکانی ئەو (پێویستیانەوە) دەستی کەوتوە ئەمە ناگەیەنێ کە هەمووشتێك بەمەیلی ئەوان دەڕواتە پێش بۆ گەیشتن بە (چارەسەری ئاشتیخوازانە !!) . زۆربەندی تریش هەن کەچۆك دادەرو خۆ بەدەستەوە دەرەکان لایان وایە پێوەندیان بەمەسەلەی سازانەوە هەیە ، لەکاتێکدا بریتین لەچەندا ئامانج و چاوچنۆکی یەکی ئیمپریالیەتی ئەمریکا کە دەیەوێ لە ژێر تابلۆی (سازاندن) دا جێبەجێیان بکا .

یەکێك لەو بەندانە مەسەلەی پێك هێنانی (سنوورێك بۆ ئیسرائیلە کە لەتواناداهەبێ بەرگری لێ بکرێ) . بۆ یە بۆ هەموو چاودێری کەرو ئاگادارەکان ئاشکرایە کەسووربوون لەسەر یەكلاکردنی مەسەلەی خوارووی لوبنان و چاوخشاندنەوە بەڕێککەوتنەکەی قاهیرە لەڕووناکایی ئەو مانالێدانەوەدا کە گۆشەگیرو خۆ بەدەستەوەدەرو کار بەدەستە کۆنەپەرستەکان دەیهێننە گۆڕێ ، یەکێك لەو بەندانەیە کە لە چوارچێوەی (پێداویستیەکانی ئەمریکا)دا بۆ زاڵبوونی ئیمپریالیەت بەسەر ناوچەکەدا دیاری کراون .

سەرەڕای ئەوەشی جێبەجێ کردنی (پێداویستیەکانی ئەمریکا تووشی زۆر کەندوکۆسپ دەبێ ، چونکە ڕێگا کە تاکوتایی خۆش نەکراوەو هەر لەسەرەتاشەوە خۆش نەکرابوو ، مەیدانەکە هەمووی پڕە لە بورکان و ئەو بورکانەی لەخوارووی لوبنان هەڵگیرساوە تەنیا یەکێکە لەلایەردە مەنتیقیەکانی نەویستن و مەیدانخوازی .

[illegible]

هەرچەندە قسەکانی ئەم دواییەی جیمی کارتەری سەرۆکی ئیمپریالیەتی ئەمەریکا جارێکی تر ساخیان کردەوە کە هەڵوێستی ئەمەریکا بەهیچ جۆرێك ناگۆڕدرێت ، ئەو هەڵوێستەی کە بەتەواوەتی لایەنگیری قەوارەی زایۆنی ئەکات و دوژمنایەتی جەماوەری گەلەکەمان ئەکات ... کەچی ڕژێمە خۆبەدەستەوەدەرەکان هەر هەڵپەی دەست گرتنیایە بەدامێنی ئەمەریکاوەو هیواو ئاواتێکی زۆریان بەدیدەنی - کردنی کارتەرو کۆنگرەی بەلایەکاخەرانەی جنێف هەیە ... ئەوەبوو ماوەیەك لەمەوبەر انور السادات سەرۆکی میسری لە واشنتۆنداو لەگەڵ کاربەدەستانی ئەمەریکا کۆبۆوەو چاوی بەکارتەر کەوت و

کۆلێنێك ستایشی (گیانی !) ئیمپریالیەتی ئەمەریکاو (جوامێری !!) کارتەری کرد . (ئەو گیانەی هەوڵی وەدیهێنانی جیهانێکی دادپەروەرو ئاشتی- خوازو مروڤ پەروەرانە ئەدات !!) . بەڵام کزە یاخەوتەکانی سەرۆکی میسری پوکاندەوەو خۆشی بەدەستەتاڵی گەڕایەوەو کۆلێنێك بەڵێن و هەگبەیەکی بەتاڵیشی لەگەڵ خۆیدا هێنایەوە ، ئەمە هەروەك ڕاپۆرتی پەیامنێرو ڕۆژنامەنووس و ئاژانسەکانی دەنگ و باسی هەندەران بلاویان کردەوە ..

هەفتەی ڕابوردووش مەلیك حسەین پاشای ئەردەن گەیشتە ئەمەریکاو چاوی بە کارتەرو سایروس ڤانسی وەزیری دەرەوەی کەوت و بەپێی ڕاپۆرتی ئاژانسەکان لەگەڵ کاربەدەستانی کۆشکی سپی و پەنتاگۆندا دەربارەی بەستنی کۆنگرەی جنێف و چۆنیەتی ڕەفتارکردن لەگەڵ ڕێکخراوی رزگاریخوازی فەلەستین و پەیوەندی دووقۆڵی نێوان ئەمەریکاو ئەردەن وتووێژی کردوە .

لەلایەکی ترەوە بڕیاروایە کە لە نۆی ئەم مانگە لەشاری جنێف حافظ اسد سەرۆکی ڕژێمی پیاوکوژانی دیمەشق چاوی بەکارتەری ئاغای بکەوێ و داوای شەهادەی ڕەوشت باشی لێ بکات کەبوە بەسەنگی پاسەوانی بەرژەوەندیەکانی ئیمپریالیزم لەناوچەکەداو گرنگترین ئەڵقەی پیلانەکانی جێبەجێ ئەکات و بەبێ هیچ سڵ کردنەوەیەك و بەڕۆژی ڕوناك بەگژ بزوتنەوە شۆڕشگێڕیەکانی ناوچەکەدا ئەچێ و خوێنی گەشی فیداکارانی فەلەستین و ڕۆڵە نیشتمان پەروەرەکانی لوبنان ئەڕێژێ و بەزۆری زۆرە ملێ ئەیەوێ وا لە بزوتنەوەی بەرگری فەلەستین بکات کە بەقسەی کارتەر بکات و ئاقڵ و دانا بێت و دەست لە بەربەرەکانی کردن هەڵگرێ و گوێ بۆ داواکاری ڕژێمە خۆبەدەستەوەدەرەکان شل بکات .

بەم جۆرە ڕژێمە خۆبەدەستەوەدەرەکان دەست بەدامێنی ئەمەریکاوە ئەگرن هەروەك ئەمەریکا یارمەتی دوژمنی ئەدابێ و بەچەك و تفاقی ئیمپریالیستی ئەمەریکا خاکی عەرەبی کاول نەکردبێ و نەکێلابێ و ئەمەریکا هانی دوژمنی نەدابێ بۆ ئەوەی چاوقایم و کەللەڕەق بێ و سووربێ لەسەر زەوت کردنی خاکی عەرەب و دەربەدەرکردنی میللەتەکەی .

سەرنەکەوتنی وتووێژی نێوان سەرۆکی میسرو کارتەر بەلگەیەکی ترەو جارێکی تر ساغی ئەکاتەوە کە خولیای ئەمەریکا نزیك کردنەوەو جێبەجێ کردنی نەخشەکانی لەناوچەکەدا بەمەبەستی دروست کردنی ناکۆکی لەنێوان هەڵوێستی واشنتۆن و هەڵوێستی زایۆنیستەکاندا تەنیا سەرابەو دیدەنیەکانی تری سەرکردەکانی ڕژێمە خۆبەدەستەوەدەرەکان و کارتەریش لە بەڵێنی پوچ و دەرگای داخراو بەولاوە هیچیان دەستگیر نابێ .. چونکە لایەنگیری کردنی زایۆنیستەکان لەلایەن ئەمەریکاوە سیاسەت و پەیڕەوێکی ستراتیجیانەی ئەمەریکایەو هەموو جم و جۆڵی- یەکی ئەمەریکا بەمەبەستی جێگیر کردن و پتەو کردنی بوونی زایۆنیست و تەماعکارە فراوان- خوازیەکانیانە لەناوچەکەدا لەگەڵ جێگیرکردنی نفووزی

ئەمەریکاو خزمەتکردنی بەرژەوەندییەکانی . لەبەر- ئەوەشە کە دوژمن هەر بە بنکەی بنچینەیی سیاسەتی ئەمەریکا ئەمێنێتەوە لەناوچەکەداو ئەو کوتەکەش ئەبێت کە سەروبۆتە- لاکی هەموو تەقەلایەکی بێ ئەشکێنێ کەبیانەوێ بەرژەوەندیەکانی ئەمەریکا لەناوچەکەدا بنکۆڵ بکەن .

گەلەکەمان کە خاوەنی مێژوویەکی بەپێزی تاقی- کردنەوەی خەبات و قوربانیدانەو لەبۆتەی تێکۆشاندا قاڵبووە باش ئەمەریکاو کاربەدەستانی ئەناسێ و بەفرو فیشاڵ و چاوبەستەکێی هیچ کەسێك ئەفریونادرێ و ئەو زام و برینانەی سارێژ نەبوون کە ئەمەریکا لەوێرەی کردون ، باش ئەزانێ کە ڕێگای تەسویەو سوارچاکانی تاکە سەنگەرێك دروست ناکات و بستێك زەوی ڕزگار ناکات .

لەبەرئەوە جەماوەری گەلەکەمان لەڕزگارکردنی تەواوەتی خاکی فەلەستین بەولاوە بەهیچ چارەسەرێکی تری ئاشتییانە ! قایل نابێت چونکە ئەم چارەسەرانەی لەهۆڵی دەزگاو دایەرەکانی ئەمەریکادا بۆ ناوچەکە ڕەنگیان ڕێژراوەو تەنیا خزمەتی بەرژەوەندیی و مانەوەی دوژمن ئەکەن و کێشەی عەرەب و زایۆنیزم چارەسەر ناکەن و نابنە هۆی جێگیرکردنی ئاشتییەکی

ڕەوا لەناوچەکەدا ... بۆ چۆن ؟

چونکە هەروەك وتمان ئەمانە خزمەتی دوژمن ئەکەن و جەوهەری مەسەلەکەو هۆیە ڕاستەقینەکانی کێشەکە پشت گوێ ئەخەن .

کەوابوو جەوهەری مەسەلەکە کامەیە ؟!

جەوهەری مەسەلەکە ئەوەیە فەلەستین - زەوت کراوە ، میللەتەکەی دەربەدەرو ماڵ ویران کراوە ، لەجێگایدا قەوارەیەکی دەستدرێژیکەری دوژمنایەتیکاریانە دامەزراوە کە بنکەو داردەستی ئیمپریالیستەو نەخشەو پیلانەکانی جێبەجێ ئەکات .

گەلی فەلەستین پێویستی بە کارتەری سەرۆکی ئیمپریالیەتی ئەمەریکا نییە بۆ ئەوەی نیشتمانی بۆ بدۆزێتەوە ، چونکە خۆی باش بەنیشتمانی خۆی ئەزانێ و دوژمنانیشی چاك ئەناسێ و ڕێگای ڕاستی ڕزگار- کردنی نیشتمانیشی هەڵبژاردوە .. ئەویش خەباتی چەکدارو شەڕی ڕزگاریخوازی میللییە .

گەلەکەمان ئێستا هیچ کاتێك بڕوای بەو کاربەدەستانە نییەو نابێ کەدەستی سواڵ و پاڕانەوە بۆ کارتەری سەرۆکی ئیمپریالیەتی ئەمەریکا پان ئەکە- نەوەو دەستیان بەدامێنیەوە گرتوەو هەڵپەی ڕێکخستنی کۆنگرەی جنێف و ڕێککەوتنیانە لەگەڵ دوژمن . ئەمڕۆ نا سبەینێ حیسابیان لەگەڵدا ئەکات دەست لەبستێکی خاکەکەی هەڵناگرێ . ئەو دەسکەوتانەشی بەفیڕۆ نادات کە لەشەڕی تشرینا بەدەستی هێنان و داستانی لوتبەرزیی دوژمن نایە قوڕو بەچۆکیدا هێنا . جابۆیە ئەو لێیانەوە ئەڵێت کەدەستی هاوکاری بۆ ئیمپریالیەت و دوژمن درێژ- ئەکەن .. ئەوە هەڵەن ، هەر لە سەرەتاوە لەگرەوی چوونیان بۆلای کارتەرو کۆنگرەی جنێفدا دۆڕاوو مایەپووچن .

فڕۆکە هەڵگرێکی ئەمەریکایی گەیشتۆتە میسر

ئەمڕۆ ((جۆن ئێف کەنەدی)) فڕۆکە هەڵگری ئەمەریکی گەیشتۆتە بەندەری ئەسکەندەریەو ماوەی چوار ڕۆژ لەوێ ئەمێنێتەوە .

سەردانەکە ، بە دۆستانە باس کراوەو قسەکەرێك بەزمانی بالوێزخانەی ئەمەریکاوە لە قاهیرە وتویە : سەردانەکە لە چوارچێوەی هاوکاری نێوان هێزە دەریاییەکانی هەردوو وڵاتدایەو لە بەرووناکی پەیوەندی گەشەکردوی نێوان هەردوو وڵاتدایە .

چەند هەنگاوێکی توند بۆ پاراستنی ئاسایش لە تورکیا

ئەنقەرە ، واس ئا.د.ع :

« نورهان اصیل ترك »ی وەزیری ناوخۆی تورکیا ئاشکرای کرد کە چەند هەنگاوێکی توند بۆ پاراستنی ئاسایش لە هەموو شوێنەکانی وڵاتدا بەتایبەتی لە ئەستەنبول هاوێژراوە .

ئەم ڕاگەیاندنەی وەزیری ناوخۆی تورکیا دوای کۆبوونەوەیەکی کوتوپڕی ئەنجومەنی وەزیرانی تورکیا بووە کەدوێنێ شەوی ڕابەردوو بۆ لێکۆڵینەوەی ئەو بارەی کە دوای ڕووداوەکانی دوێنێی ئەستەنبول بەبۆنەی ڕۆژی کرێکارانی جیهانەوە ڕووی داوە .

سلیمان دیمیرێلی سەرۆك وەزیران دوای کۆبوونەوەکە ڕای گەیاندوە کە بارەکەوانیە کە ئەحکامی عورفی بۆ دابنرێ . خۆ ئامادەکردنیش بۆ هەڵبژاردن بەشێوەیەکی سروشتی بەڕێوە ئەچێ .

ئەوەی شایانی باسە ئەو لێکدانەی دوێنێی نێوان پولیس و خۆپیشاندەرەکان بۆتە هۆی ئەوەی ، بەلایەنی کەمەوە (٣٥) کەس بکوژرێن .

زایۆنیزمەکان یارمەتی گۆشەگیرەکان ئەدەن

دوێنێ هێزە گۆشەگیرەکان لە خوارووی لوبنان چەند یارمەتیەکیان لە کاربەدەستانی زایۆنی دوژمن وەرگرتوە لە ناو چوارچێوەی ئەو هاریکاریەی کە لە هەمو ڕوویەکەوە لە نێوان هەردولادا هەیە .

هەواڵەکان ئەڵێن چیمەنتۆیەکی زۆر گەیشتۆتە خوارووی لوبنان بۆ ئەوەی قشڵەو سەنگەری گۆشەگیرەکانی پێ چاك بکرێتەوە کە هێزەهاوبەشیەکان لە کاتی لێکدانەکەی ئەم دواییەی خوارووی لوبناندا وێرانیان کردبو .

وەکو زانراوە کاربەدەستانی دوژمن هەمو جۆرە یارمەتیەکی گۆشەگیرەکان ئەدەن و تەنانەت لە ڕوی سەربازیشەوە یارمەتیان ئەدەن بە پێی ئەو نەخشانەی زایۆنیزم و گۆشەگیرەکان کە ئەیانەوێ لوبنان دابەش بکەن و ڕێگای جوڵانەوەی بەرگریکاران فەلەستینی نەدەن کە لە خوارووی لوبنان بنکەی خۆیان دابمەزرێنن و لەوێوە پەلاماری بنکە سەربازیەکانی زایۆنیزمی دوژمن بدەن .

فڕۆکەکانی میسر یارمەتی هێزەکانی حکومەتی زائیر ئەدەن

واشنتون -٣- ئایار - و.د.ع :

وڵاتە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا لایەنگری ئەو بڕیارەی ئەنوەر ساداتی سەرۆکی میسری کردوە کە فڕۆکەوانە میسریەکان بنێردرێن بۆ زائیر بۆ یارمەتیدانی هێزەکانی حکومەتی زائیر .. کە ئێستا بەرەنگاری جوڵانەوەیەکی چەکدارانە بوەتەوە لە ناوچەی « شابا » ، دوێنێ شەوی ڕابوردوو وەزارەتی دەرەوەی ئەمەریکا بڵاوی کردۆتەوە کە حکومەتی ئەمەریکا ئەم جۆرە بڕیارانەی پێ خۆشەو لایەنگیری ئەکات . وە لە لایەکی تریشەوە حکومەتی میسر بڕیاری داوە کە چەند پزیشکێك بنێرێت بۆ زائیر بۆئەوەی دەرمانی ئەو بریندارانە بکەن کە لەو بەربەرەکانێ و لێکدانانەدا بریندار ئەبن .. وە ئەم کارە ٢٤ سەعات لە دوای ئەو بڕیارە بوە کە فڕۆکەوان و تەکنیکەکان بنێرن بۆ یارمەتیدانی هێزەکانی زائیر .

کاروباری جیهان

ـ جەزا صالح ـ

بیرو ڕای گشتی جیهانی باوەشی بۆ ئەو هەڵوێستەڕەوایە دەکاتەوە کە دەوڵەتانی بەرهەمهێنەری نەوت لەبارەی زیادکردنی نەوتەوە گرتوویانەتە بەر ، ئەویش لەبەرئەوە کە نرخی کەرەستەی پیشەسازی کە دەنێردرێ بۆ وڵاتانی پەرەئەستێن و لەناو ئەوانیشدا وڵاتانی بەرهەمهێنەری نەوت بەرەوژوور چووە .

گۆڤاری « ڕۆژگاری نوێ »ی سۆڤیەت نووسویە، پروپاگەندەی ڕۆژئاوا ئیستاش هەوڵدەدا بیروڕای گشتی دژی دەوڵەتانی بەرهەمهێنەری نەوت هانبداو ئۆبالی تەنگ و چەڵەمەکانی ئابووری سەرمایەداری بخاتە ئەستۆی ئەوان . گۆڤارەکە لە لێکدانەوەیەکدا لەسەر تەنگ و چەڵەمەی وزە لە ڕۆژئاوا دەنووسێ ، جیهانی سەرمایەداری زیاتر لە (چل) ملیار تەن نەوتی وڵاتانی بەرهەمهێنەری بەتاڵان بردوەو سووتاندوە .

ئەمە تەنیا نموونەیەکە لەدەنگی هەقویژی کۆڕوکۆمەڵێکی بەرینی بیروڕای گشتی جیهانی کە ڕەوایی و دادپەروەریەتی هەڵوێستی دەوڵەتانی بەرهەمهێنەری نەوت دەربارەی ڕاستکردنەوەی نرخەکان تێ گەیشتوە .

ڕاستیەکەی ئەوەیە کە گەلانی وڵاتانی خاوەن نەوت بەدەست سیاسەتی « زیان گەیاندن »وە دەناڵێنن ، سیاسەتێك کە احتکارە ئیمپریالیەکان گرتوویانەتەپێش . لەسەرەتادا احتکارەکان ـ بەئاشکرا ـ نەوتی ئەو گەلانەیان بەتاڵان دەبردو کاتێك ڕوویان کردە خۆماڵی کردنی نەوت و بەکارهێنانی بە شێوەیەکی نیشتمانی هەروەك ڕژێمی شۆڕشگێڕی عیراق کردی ، ئەمجار احتکارەکان کەوتنە مژینی بەشێکی زۆر لەداهاتی نەوت لەڕێگای زیادکردنی نرخی کەل و پەلە پیشەسازیەکانەوە . هەروەك گۆڤارە کە نووسیویە « نرخی تەزێك نەوت بۆ پارێزگاری کەمتربوو ، وزیادکردنی نرخی نەوت بۆ پارێزگاری قازانجی وڵاتانی بەرهەمهێنەری نەوت بوو » .

بەیت و باوی کۆڕوکۆمەڵە احتکاریەکانی ئیمپریالیەت دژی هەڵوێستی دەوڵەتانی ئەندامی « اوپك » لەبارەی زیادکردنی نرخی نەوتەوە بۆ چەند مەبەستێکە کە خزمەتی سیاسەتی ئیمپریالیەت دەکەن .

یەکێك لەو مەبەستانە هەوڵدانە بۆ سەرلێشێواندنی هاونیشتمانەکانی خۆیان و شاردنەوەی هۆیەکانی ئەو تەنگ و چەڵەمانەیەکە هەمیشە لە ڕژێمی سەرمایەداریدا . سەرمایەداری تووشیان هاتوە وەك ئابووری . ئەو نەخۆشیانە . بەڵام ئاوسان و بێکاری و بەرەوژوورچوونی نرخەکان و بێ بازاڕی بەیت و باوی ئیمپریالیەکان دەیەوێ ئۆبالی ئەو نەخۆشیانە بخاتەسەر ئەستۆی گەلانی وڵاتانی

خاوەن نەوت و بەوکارە دوو چۆلەکە بە بەردێك بپێکن : لەلایەك هۆیەکانی ڕاستەقینەی تەنگ و چەڵەمەکانیان دەشارنەوەو لەلایەکی تریش بیروڕای گشتی وڵاتەکانیان دژی گەلانی وڵاتانی بەرهەمهێنەری نەوت دەهاروژێنن بۆئەوەی ڕێگا بۆ پاکانەی هەموو کارێکی دوژمنانە خۆش بکەن کە نیازیان هەیە دژی ئەو گەلانە بیکەن .

سەرمایەداری بە زۆر تەنگ و چەڵەمەی خنکێنەردا تێپەڕیوە، یەکێك لەوانە تەنگ و چەڵەمەی ساڵەکانی ٣٠ی ئەم چەرخەیەو ئەودەم مەسەلەی « نرخی نەوت »یش لەئارادا نەبوو ، بەڵکوو دەوڵەتە احتکاریەکان بە ئارەزووی خۆیان نەوتیان بەتاڵان دەبرد . بەڵگە بۆئەوە زۆرن کە گەلانی وڵاتانی خاوەن نەوت داخوازێکی ڕەوایان هەیەو دەیانەوێ تەرازووی نرخەکان بەجۆرێك ڕاست بکەنەوە کە لەگەڵ بایی ڕاستەقینەی سامانی نەوتدا بگونجێ و پێداویستیەکانیان بۆوە دیهێنانی ئاواتی ژیانێکی مرۆڤانەی ئەم سەردەمە دابین بکا .

بێ گومان چاوڕاوی کۆڕوکۆمەڵە ئیمپریالیەکان هیچ کەس ناخەڵەتێنێ و ڕۆژبەڕۆژ ئەو کۆڕوکۆمەڵە جیهانیانە زیاتر دەبن کە هەڵوێستی دەوڵەتانی بەرهەمهێنەری نەوت دەربارەی ڕاستکردنەوەی نرخی نەوت بەگوێرەی بڕیارەکانی ڕێکخراوی « اوپك » تێ دەگەن .

کەرتی سوشیالیستی لە جیاتی کەرتی گشتی

● صاحب حسین

بڕیارەکەی سەرکردایەتی بەگۆڕینی زاراوەی کەرتی گشتی بۆ کەرتی سوشیالیستی ... گۆڕینێکی روخساری‌یانە نەبوو کە پەیوەندی بە گۆڕینی زاراوەیەکی باوو هێنانی یەکێکی تری نوێوە هەبووبێ بەڵکو لەبنچینەدا بەو گۆڕانە بنچی‌یانەوە بەستراوەتەوە کە لەو رۆژەوە هاتونەتەدی کە حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەب دەسەڵاتی سیاسی وەدەست هێناو بەپێی بەرنامەو فەلسەفە گشتی‌یەکەی

حزب ، کە ناوەڕۆکێکی نەتەوەیی سوشیالیستی هەیە ، سەرکردایەتی ئەو دەسەڵاتەو کۆمەڵ ئەکات .

وای بە پێویست ئەزانین پەنجە بۆئەوە درێژبکەین کە کەرتی گشتی چوارچێوەیەکی ـ صیغە ـ گشتی‌یەو لەهەموو رژێمە هاوچەرخەکاندا هەیە بەبێ گوێدانە ئەوەی ئەم رژێمانە سەرمایەدارین یاخود سوشیالیستین .

لەزۆر وڵاتی سەرمایەداریدا جۆری دیاریکراوی کەرتی گشتی هەیە . بەڵام جیاوازی نێوان ئەم چەشنەو چەشنەکانی تری ئەو کۆمەڵانەی فەلسەفەی ئابووری‌و کۆمەڵایەتی جیاوازیان هەیە ،

پەیوەندی بە ناوەکەوە نی‌یە ، بەڵکو لە بنچینەدا ئەم جیاوازی‌یە پەیوەندی بەناوەڕۆکی ئەم کەرتەو سروشتی رژێمەکەوە هەیە . ئەم کەرتە لەرژێمی سەرمایەداریدا خزمەتی

رەوتی سەرمایەداری گشتی هەر بۆ ئەوە دامەزراون دەوڵەت ئەکات ، بگرە لە خزمەتی کۆمپانیا هەندێ وڵاتی رۆژئاوادا چەند سەرمایەدارییەکان بکەنو جۆرێکی ئەم کەرتە گشتی‌یە دەوڵەتیش یارمەتی ئەدات

مانای کەرتی سوشیالیستی

بەوەی بەشێك یاخود هەموو ئەو زیانانەی بۆ بژمێرێتەوە کە لەم دەزگایە یاخود لەیەکێکی تریان کەوتون . ئاوێك ئەم کەرتە ئەبێ بەموڵکی دەوڵەت هیچ گۆڕانێك لەجەوهەرو پەیوەندی‌یەکانی‌دا روونادات ، چونکە موڵکیەتەکەی ئەکەوێتە دەست دەوڵەتە سەرمایەداریەکە خۆی کە نوێنەری چینی سەرمایەدارەو

بەرژەوەندی‌یە ئابووری‌و کۆمەڵایەتی‌یەکانی ئەپارێزێ . جا ئەبێ لەم روشەیەوە لەمانای ئەو میللی‌کردنانە بگەین کە لە وڵاتە سەرمایەدارەکاندا روو‌ئەدەن .

بەڵام ئەم مەسەلەیە لەو کۆمەڵانەدا کە سوشیالیستی دەوڵەت نوێنەری تێکڕای میللەتەو لەگۆڕان‌و بنیاتنانی نوێدا پەیڕەوی تیورێکی سوشیالیستی ئەکات ئەم تیورەش ناوەڕۆك‌و لایەن‌و مەڵبەندی کەرتە جۆربەجۆرەکانی کارگوزاری بەرهەمهێنان نیشانە ئەکات . لەبەرامبەر ئەمەشدا گۆڕانە چۆنەکی‌یەکانی پەیوەندی‌یەکانی بەرهەمهێنان لەنێو ئەم کەرتانەدا روخساری جەوهەری سروشت‌و بەرەوپێش‌چوونی ئەم کەرتانە گەڵاڵە ئەکەن .

لێرەوە ناوونانی کەرتی سوشیالیستی چوارچێوەیەکی ـ تطبیق ـ ی ساخ ئەکاتەوە ، ئەگەرچی مەودا هەموولایەنە

کاملەکەشی وەرنەگرتبێ ، لەبەرئەوەی دیسپلینێکی ناوەندی هەیە سەرکردایەتی بزوتنەوەی گۆڕانکاری‌یەکان ئەکات‌و ناکۆکی‌و نانەبایی‌یەکان لەپێناو بەرژەوەندی سوشیالیستی‌دا بەلایەکانەخات . کەوابوو ئەو کەرتەی ئێمە بە (کەرتی) (گشتی)مان ناسیوە بەهۆی بزوتنەوەی شۆڕش‌و کاروانی گۆڕانە سوشیالیستیەکان‌و دانانی کۆڵەکەی ماددی ئەم گۆڕانانەوە ، خۆی لەخۆی‌دا کەرتی سوشیالیستی‌یە .

کارتێکردنی لەباری دوویات کردنەوەی سروشتی سوشیالیستی ئەم کەرتە لەرادەو سنوری جێبەجێ‌کردن‌و قوڵکردنەوەی ناوەڕۆکە سوشیالیستی‌یەکاندا ناوەستێ بەڵکو لەدابین‌کردنی زەمینەی پەروەردەی سوشیالیستی لەنێو جەماوەردا بەکردەوە بەشداری ئەکات ... ئەمەش بەبێ هیچ چەندو چۆنێك کۆمەڵێك ئەنجامی سایکۆلۆجی‌و خۆ ئامادەکردن لەپێناو پاشەرۆژو بەرژەوەندی بنیاتنانی سوشیالیستی‌دا ئەداتە دەست .

کەرتی سوشیالیستی لەبەرچی ؟

هاوڕێ صدام‌حسین لە دوانێك‌دا لەگەڵ کادیرانی راگەیاندن لە حزب‌دا وەڵامی ئەم پرسیارەی داوەتەوەو

بەوردی ناوەڕۆکە ناوەندی‌یەکانی دەستنیشان‌کردوە کە مانای سوشیالیستیانەی ئەم کەرتە نیشان‌ئەدەن کە ئەمانە :

١ ـ ئەسڵی کەلەکەبوون :

وڵاتەکەمان بەتەواوەتی دەستی بەسەر داهاتە دارایی‌یەکانی‌دا ئەگرت لەبەرئەمە دەوڵەت توانای‌دا هەیە لەم قۆناخەدا گردەکۆی پێویست بۆ بنیاتنانی سوشیالیستی دابین‌بکات بەبێ ئەوەی ناوەڕۆکی کەڵەکەبوونی سەرمایەداری بکات کە بەپێی تیورە کلاسیکی‌یەکانی قۆناخەکانی ئەم بنیاتنانە ، لەپێش قۆناخی بنیاتنانی سوشیالیستی‌یەوە دێت .

٢ ـ سەرئەنجامی بەرهەم :

هەموو کرداریکی بەرهەمهێنەرانە سەرئەنجامێکی ئابووری هەیەو سروشتی فەلسەفەی ئابووری‌و کۆمەڵایەتی ئەو رژێمەی لەئارادایە بزوتنەوەو دوا رەوتی ئەم ئەنجامە دەستنیشان‌ئەکات .

لەبەرئەوەی سەرئەنجامی بەرهەمی ئابووری لە وڵاتەکەماندا بەپێی ئەو نەخشەیەی دەوڵەت ، کە بەرنامەیەکی سوشیالیستی بەلایەکاخەرانەی هەیە ، دەست کۆمەڵ ئەکەوێ ، لەبەرئەوە بەرهەمی کەرتە پیشەسازی‌یەکان بۆ

خزمەتی بنیاتنانی سوشیالیستی تەرخان‌ئەکرێن ، واتە بۆ دابین‌کردنی پێداویستی‌یەکانی ژیان‌و پاشەرۆژی تێکرای گەل .

٣ ـ بەڕێوەبردنی دیموکراتی‌یانە لەڕێگای بەکردەوە بەشداربوونی گەل لەبەدی‌هێنان‌و خێراکردنی گۆڕانە سوشیالیستی‌یەکان‌و سەرلەنوێ داڕشتنەوەی شێوەی پەیوەندی‌یەکان لەبڵە جیاوازەکاندا . ئەگەر تائێستا ئەم شێوەیە لەدۆخی جێبەجێ‌کردنداو لەچوارچێوە دیاریکراوو ئاشکراکاندا بەدی‌نەهاتبێ ئەوا هەنگاوە ناوەندی‌یەکانی حزب‌و شۆڕش پشت بە بەڕێوەبردنی دیموکراتی‌یانە ئەبەستن لە مەڵبەندە جۆربەجۆرەکانی کارو بەرهەمهێنان‌و خزمەتگوزاریدا .

٤ ـ چوارچێوەی یاسایی ڕێکخستنی بزوتنەوەی کەرتەکان ... چوارچێوەی سوشیالیستین ، واتە هەنگاوو بۆچوونەکانی لەیاسای گشتی شۆڕشەوە هەڵئەهێنجێ بۆ هەڵبژاردنی رژێمی کۆمەڵایەتی ... واتە هەڵبژاردنی سوشیالیستیانە .

٥ ـ جۆری کۆڵەکە مادی‌یەکانی بنیاتنانی ئابووری نەتەوەیی بە ئاسۆیەکی رووناکی سوشیالیستی‌یەوە

بەستراونەتەوە ، کە کەرتی سوشیالیستی سەرکردایەتی تێکرای ئابووری ئەکات .

خۆبەستنەوەی حزب‌و شۆڕش بەمەفهومی کەرتی سوشیالیستی بەشێکە لە خۆبەستنەوەی ناوەندی بەسوشیالیستی‌ی وەك تاکە رێگای بەلایەکاخەرانەی بنیاتنانی کۆمەڵگی پێشکەوتوو کەشەکردو کە هەموو جۆرە پەیوەندی‌یەکی دەست بەسەراگرتنەی تیادا نەمێنێ‌و تیایدا رەنگی نەخشەی کۆمەڵایەتی بۆ بەرژەوەندی کەرتە فراوانەکانی جەماوەر ئەرێژدرێ . وە کۆتایی بەدەسەڵاتی بورجوازی ئەهێنرێ بەسەر حوکم‌و ژیانی ئابووریدا .

ئەوەی ئاشکرایە سەرکردایەتی کردنی دەوڵەت‌و کۆمەڵ لەلایەن حزبی بەعسی سوشیالیستی عەرەبەوە لەبنچینەدا بەو توانا بەرزەوە بەستراوەتەوە کە لە جێبەجێ‌کردنی پرۆگرامە شۆرشگێڕی‌یەکەیدا هەیەتی بۆ وەدی‌هێنانی گۆڕانی سوشیالیستی‌یانەو دابین‌کردنی پێداویستی‌یەکانی .

هەڵبژاردنی سوشیالیستی‌ی لەلایەن حزبەوە هەڵبژاردنێکی تاقی‌کردنەوانە نەبووە ، بەڵکو پشتی بە زەمینەیەکی فیکری

روخسار ئاشکراو بۆچوونە ناوەندی‌یەکانی بەستوە . وە کاتێك حزب دەسەڵاتی لەوڵاتی عیراق‌دا بەدەست‌هێنا کەلەپورە فیکری‌یەکەی بەتاقی‌کردنەوەی زیندووەوە بەستەوە بۆ داکوتانی ئەستوندو کۆڵەکەی بنیاتنانی سوشیالیستی . وە لەڕێگای

کارتێکردنی لەباری نێوان بیرو پراکتیکەوە بیروو بۆچونە تیوری‌یەکانی حزب بەئەنجامی خەمتی خۆی بەخشی‌ی واقیعی‌یانە لە جێبەجێ‌کردندا بەپیت‌و پێز بوون . وە ئەم بۆچوونانەش بەشی‌کردنەوەو ئەنجام

وەرگرتن ئاودران ئاوایان‌لێهات ئێستاکە بەشێکە لە تیورە شورشگێڕی‌یە گشتی‌یەکەی

حزب . ئەمەش لە ساخ‌کردنەوەو دووپات کردنەوەی مەفهومی بەعسەوە هاتوە سەبارەت بەوەی ئەبێ تیور لەرێگای پراکتیکی تێکۆشانەوە هەمە چەشنەو فرەلق‌و پۆپ بێت . وە هەروەها

لەپشت‌بەستن بەواقیعەوە هاتوە بەمەبەستی تێگەیشتن لەم واقیعە لەیەکەم جاردا ئنجا گۆڕینی گۆڕانێکی شورشگێرانە لەدووەم‌جاردا بۆپێی ئامانج‌و بیروباوەڕەکانی حزب .

بیرەورا

محمد بدری

تەجرەبەکانی منداڵی‌و باب‌و باپیران لە نێوان فرۆیدو یۆنگ دا

زانای سایکۆلۆژی بەناوبانگ (فروید) ئەوە ئەسەلمێنێ کە پێنج ساڵی یەکەمی مرۆڤ پەیجێکی گەورەیان هەیە لە دروست‌بوونی کەسایەتی‌مرۆڤ‌و قەلب وەرگرتن‌و ئارامتە کردنیدا ، چونکە ئەو بیروباوەڕو رەفتارە جۆربەجۆرانەی کە لەو قۆناغەدا منداڵ فێریان ئەبێت ئەبنە بنەی بنەڕەتی دروست‌بوون‌و قاڵبوون‌و پێگەیشتنی راوبیرو باوەڕەکانی دەربارەی جیهانی دەوروپشتی‌و .. دروست‌بوونی خوورەوشتی رەفتارەکانی .. بەواتایەکی تر فرۆید ئەوە دووپات ئەکاتەوەو تەجرەبەکانی منداڵی بە بناغەی رەفتارو هەڵوستەکانی مرۆڤ دائەنێ لە ژیاندا .. بەڵام زانای سایکۆلۆژی ناسراو « یۆنگ »

هەرچەند کە ئەمیش بایەخێکی گەورە بەتەجرەبەکانی مرۆڤ ئەدات ، ئەبینین کە دەوری ئەو تەجروبانەی کە بشتاوپشت لە باوباپیرانی پشتەکرنەکانی پێشوەوە لە بیری نەچوونەتەوەو بایەخێکی گەورەیان پێ ئەدات . یاخود تەجرەبەکانی منداڵی‌و باوباپیران کارئەکەنە سەر مرۆڤ بۆ ئەمەش یۆنگ نموونەیەك ئەهێنێ‌و ئەڵێ ترسی مرۆڤ لە تاریکی لە ئەنجامی ئەوەوە هاتووە کە باوباپیرانی‌و پشتەکرنەکانی لەم شتەدا ترساون لەو کاتەی ئە بە شێوەیەکی سەرەتایی ئەژیان‌و خواردنیان بریتیبوو لە راووشکار ، چونکە تاریکی بەلایانەوە سەرچاوەی ترس‌و زراو چوونیان بوو .

هەروەها یەکیان ئەخسات‌و تایەلی جموجوڵ‌و ئیش‌و کاری خۆیان جێبەجێ بکەن بە پێچەوانەی زۆر کارکە حەسانەوەو هێمنی‌و توانای بینینیان بۆ ئەڕەخساند .. چونکە ئیان لەبەرە ترسناك‌و کوێیە درندەکان بە شەو لە لانەکانی خۆیان وەدەرئەکەوتن ، هەر لەبەر ئەمەش بووە کە مرۆڤی کۆن شەوو درندەکان بە یەك شت لەقەڵەمیان ئەدات‌و لەخەیاڵیدا هەمیشە بەیەکەوە ئەیانبەستێت .

● ئەوەی کە بتوانین سوودی لێوەرگرین لەم داوپێشانەماندا بەرایەکانی فرۆیدو یۆنگ ئەوەیە کە رێگای پەروەردەی نوێ بەکاربهێنین لە هوشیار بوون پێشەنی خوماندا بۆ ئەوەی ئاخۆش بکەین بۆ منداڵەکانمان لەسەر بناغەیەکی پێشکەوتنخوازانەو بەشێوەیەکی‌وا کە بیروباوەڕی ئەم‌رۆژانایا ئەبەکار بهێنن‌و ببێتە واقیعێکی بەردەست‌و بخرێتە پێش‌چاو ، ئەویش لە رێگای پشت بەستن بە پێنج ساڵی یەکەمی ژیانی منداڵ‌و هەوڵدان بۆ ئەوەی منداڵ لەسەرەتای ژیانیدا فێری رەفتاری باش بکرێت‌و تۆوی ئامادەبوونێکی شایستە تیا بڕوێنێت ، هەموو هێزو توانایەك کەلە بەرەودابێت بەکار بهێنرێت بۆ چاودێری کردن‌و ئاراستەکردنی چ لەماڵەوە بێت چ لە دایەنگەو باخچەی منداڵان بێت‌و ، هەوای راماڵینی هەموو جۆرە ترسێك بدرێت لە رێگای نیشاندانی وێنەیەکی سەرنج راکێشاو بەخشندەی جیهان‌و کۆمەڵگاو چەسپاندنی هەموو ئەو بیروباوەڕانەی کە داوای چاکەو بەشداری یارمەتی‌و خۆشەویستی ئەکات لە دەرونی منداڵەکان ، بۆ ئەوەی منداڵ پێبگاو مایەکی بەشداری کۆمەڵگاکەی‌و نیشتمانەکەی لە بکیابێت بۆ ئەوەی منداڵ پێبگاو ئەمین بێ لە خۆی‌و تواناکانی‌و ، لە توانای یارمەتی‌و ریکەوتن‌و خۆبەخت‌کردن لە پێناوی رێکەکانی گەلەکەی هەبێت .. کاتێ کە منداڵیش لە باروداخێکی پڕ لەخۆشەویستی‌و یارمەتی‌و ساکاری‌و هێمنی گەورە ئەبێت پێ ئەبا ئەو منداڵە گەورە ئەبێت‌و پێ‌ئەناو بڕای پەروەو شتانەی لە بیرناچێتەوەو بە مرۆڤێکی خاوەن کەسێتێکی بە هێزو بەتوانا دێتە بەرچاو بە چاوێکی پڕ لە خۆشەویستی‌و رووناکەوە سەیری جیهان ئەکا .

ئەمەیە کە تیورە پەروەردەییە تازەکان ئەیانەوێ بێتەکایەوەو شەو رۆژ هەوڵ ئەدەن لەپێناوی خولقاندنی مرۆڤی راستەقینە .

ڕێژیمی سوریاو نرخی نەوت

دەزگا راگەیاندنەکانی رژێمی وەرگەراو لەم دواییەدا دەستیان کردوە بەهێرش‌بردنێکی زۆر دژی رێکخراوی ئوپیك‌و .. بەتایبەتی ئەو وڵاتە عەرەبە نەوتدارانەی کە داوایان کردو هەر سورن لەسەر ئەوەی نرخی نەوت بەرامبەر ئاوسانی بێ‌شوی وڵاتانی سەرمایەداری پیشەسازی چاك بکرێ .

ئەم دەزگایانە کەوتنەوە ئەو قەوانەی کە ئاژانسی وزەی جیهانی‌و لێپرسراوە ئەمریکایی‌یەکان ئەیانوت کە دوای شەری تشرینی ١٩٧٣ بەرزبونەوەی نرخی نەوت هۆی

ئاوان‌و بەرز بونەوەی نرخە لە جیهان‌دا ، کەچی رێکخراوو دەزگا جیهانێکان کە سەر بەخۆن‌و سەر بەکۆمەڵی ئەتەوە

یەکگرتوکانن دانیان‌بەوەدا ناوە کە ئاوسان چەند ساڵێك پێش بەرزبونەوەی نرخی نەوت کەوتوە !!

دەزگای راگەیاندنی رژێمی سوریا هەمان بەیت‌و باڵۆرەی ئەمریکای لێ‌ئەدایەوەو داوای لە وڵاتە

تازە گەشەکردوەکانی جیهانی سێیەمی ئەکردکە نرخی نەوت لە کۆرە ناوچەیی‌یە جیهانێکاندا

باس‌بکەن .. واتە کۆسپێك لەرێی تێکۆشانی‌ئوپیك‌دا دژی ئەو کارە نارەوایەدا بنرێ کە وڵاتانی سەرمایەداری‌و پیشەسازی .. لە سەرۆ هەموویانەوە وڵاتە یەك گرتۆکانی

ئەمریکاو کۆمپانیە‌مۆنۆپۆڵەکانی ناو دەوڵەتان ئەیکەن .

رژێمی سوریای وەرگەڕاو لە ناوچەی عەرەبدا کە بۆتە گورزی دەستی جێبەجێ‌کەری نەخشەی ئەمریکاو زایونی دەستیان‌کردوە بەرێك‌کەوتن

کەهێزەکان لە جۆلانی دور بخەنەوەو .. ئەمەش بەلێدانی بەرگری فەلەستین‌و بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان‌و داگیرکردنی زەوی زاری لوبنان‌و .کۆتایی ئەم کارەش

بەوە بێت کە پەنابەرنەبەر زایونی دوشمن‌و صلح کردن لەگەڵیا .

ئەم رژێمە .. لە رێگای دەزگاکانی راگەیاند نێوەوە ئەیەوێ سەر لە رای گشتی

جیهان‌و گەلی عەرەبمان وا بشێوێنێ کە شەڕ بەرامبەر زایونی بەهۆی « بەرزبونەوەی نرخی چەك‌و کەرەسەو دەزگاو

کەل‌و پەل‌ی‌پێویستی سوپایی‌یەوە .. کە ئەمەش هۆکەی لە بەرزبونەوەی نرخی نەوت‌دا » بەلە توانادا نیە .

ئیمە لەو بڕوایەدا نین کە رژێمی سوریا پێویستی بە بیانوو بەئاگەهێنانەوەتانەجەنگی .. چونکە هەمو کردەوەیەکی لە روی ئابووری‌و سیاسی‌یەوە

.. بەگوێرەی کردەوەکانی لەبەی .. قوتری‌و نەتەوەیی‌و جیهانیەوە یەکسەر دەری

ئەخات کە ناتوانی شەر بکات‌و ناشتوانێ‌سەرشۆڕی‌سیاسەتی ئەمریکاو کۆنەپەرستانی عەرەب نەبێ .

رژێمی سوریایەك کە بەستراوەتەوە بە وڵاتە یەکگرتۆکانی ئەمریکاو رژێمە کۆنەپەرستە عەرەبێکانەوە .. وەك لە دەزگای راگەیاندنەوە دانی پیا ئەنێ .. جێی سەرسوڕمان نیە کە جلەوی ئەو هێرشە لە .. کۆنگرەی

باڵای عەرەب‌و ئەفریقا یان کۆنگرەی وڵاتانی بێ‌لایەن‌دا بەناوی « هێرشی عەرەب » وە دژی چاککردنی نرخی نەوت

بگرێ .. هەروەها جێی سەرسوڕمان نیەکە .. رژێمی سوریا جلەوی ئەو هێرشە بگرێ لە دژی ئەو خەباتەی گەلەکەمان ئەیکات دژی مۆنۆپۆلی جیهانی‌و وڵاتانی

سەرمایەداری پیشەسازێکان .. چونکە لەوەو پێش‌و ئێستاش ئەو رژێمە یارمەتی دارایی ئەمریکاو ئەو دەزگا ئەمریکایانەی ناسراون بەوەی

دوژمنی گەلانی جیهانی وەرگرتوە وەك ئاژانسی گەشە پێدانی جیهانی ئەمریکایی ئەمە بێجگە لەدەیان ملیون دۆلاری تریش کە لەرژێمە کۆنەپەرستەکانی‌عەرەبی وەرگرتوە .

جەماوەری‌عەرەبی سوریامان خۆی ئەتوانێ کە ئەخشەی کۆنەپەرست‌و ئیمپریالی لەناوبەری‌و بەرامبەر هەمو پلانێکی دژی باری عەرەب‌و چارەنوسی بوەستێ .

لە بەرتیشکی لێکۆڵینەوەدا ..

کتێبی ڕێزمانی ئاخاوتنی کوردی

● صباح عالب ●

بەشی دووەم

ناو :

بۆ پێناسەی ناو « لیژنەی زمان و زانستەکانی » دەڵێن « ناو ئەو وشەیەیە سەربەخۆ واتایەك دەگەیەنێت کە بە کاتەوە نەبەسترابێتەوە ل-١٠ » ئەم تۆزێ لەو پێناسەیە بیرکەینەوە هەموو چاووگەکانی زمانی کوردیش دەگرێتەوە ، بۆ نموونە « ئاوەڵناو » وشەیەکی سەربەخۆیەو مانایەکیش دەگەیەنێت ، بەلام ئەو جوداوازییەی لەگەل ناودا هەیەتی ئەوەیە کە چاووگ هەڵگری مانای کارە ، کە واتا ناو مانای کاری تێدانی‌یەو هەر ئەمەش لە چاووگی جیا دەکاتەوە .

کۆڕ کە دەڵێ « ئەو وشەیەیە » مانای یەك وشە دەگەیەنێ ، کەچی ئێمە ناومان هەیە لە وشەیەك زیاتر پێك هاتووە ، جا ئەو زیادی‌یەش هەرچی‌یەك بێ ، وە کە پێناسەیە بۆ شتێ دادەنێین دەبێ وەك شتێکی گشتی هەموو لایەنەکانی بگرێتەوە ، وەکی دی ئەو پێناسەی کۆڕ تەنها ناوی سادە دەگرێتەوەو ناوی ناسادە بە هەر دوو بەشەکەیەوە - ناوی لێکدراوو ناوی دارێژراو - وە بەرناکەون ، ئەمەش ناتەواوی‌یەکی گەورەیەو چاوپۆشی لێ ناکرێ .

ئێستا ئێمە لەو باوەڕەداین کە دەبێ پێناسەی ناو بەوجۆرە بێ « ناو وشەیەکە یا لە وشەیەك زیاترە « ئەو زیادییەش وشەیەکی سەربەخۆ یا هەر شتێکی دی بێ » واتایەکی سەربەخۆ دەگەیەنێ و مانای کاری تێدانی‌یە » .

کۆڕ لە تەعریفی ناوی سادەدا دەڵێ « ناوی سادە ئەو ناوەیە کە لە تەنیا وشەیێك پێك هاتبێت وەك : بەرد ، با ، مرۆڤ ... ل - ١٢ » .

ئەو تاریفە پیاو ناچار دەکا باس لە وشە بکا ! ، لە مۆرفۆلۆژیدا کە بەشێکی گرنگی « لینگوستیك » ە وا لەوشە دەکۆڵێتەوە ، کە وشەی سادە لە مۆرفیمێکی سەربەخۆی سەربەخۆی واتادار دروست بووە ، بۆیە دەکرێ وشە مانای نەبێ ، وەك مۆرفیمێکی بەند لەگەل مۆرفیمێکی سەربەخۆ یەك بگرێ بۆ نموونە :

وشەی ئاسنگەر - کە وشەیەکی ئالۆزە ؛ لە دوو مۆرفیم پێك هاتووە ، ئاسن - مۆرفیمێکی سەربەخۆیەو مانای خۆی هەیە ، گەر - مۆرفیمێکی بەندەو وەك پاشگرێ بەکار هاتووەو مانای سەربەخۆی نی‌یەو بەتەنێ هیچ واتایە نابەخشێ .

بۆیە پێناسەی وشەی سادە بەو جۆرە چاکتر لەجێی خۆیدا دەبێ کە بڵێین « ناوی سادە - مۆرفیمێکی سەربەخۆی واتادارە وەك کیژ ، ژن ، مرۆڤ ، کوڕ » .

لەتێبینی و روون کردنەوەی دەمڕاستی لیژنەدا ل - ١٢-١٣ بەڕاستی شتێکی زانستانەو قووڵی روون کردۆتەوە ، لەبارەی - تۆژینەوەی مێژوویی ناسادەیی وشەوە دەڵێ : « کە ببین و ئەو وشانەی ئێستا بەسادە دەناسرێن هەڵیان وەشێنینەوە وەك ئەوەی « کلۆج » بکەینەوە « کل وجه » ئاخاوتنی کوردیمان دەکۆژێت بەرەو ناقۆلایی و دژوێیەوە کە ئەمە کارێکە دژی هەموو - بەرژەوەندێکی زمانی کوردی‌یە - ل - ١٣ » .

جا بە گوێی مامۆستا مەسعوود بۆ کەلکی زمانی کوردی لەوە چاکتر هەر نی‌یە کە خۆ لەو تۆژینەوەی مێژوویی‌یە بپارێزین لەبارەی وشەی سادەوە ، تۆژینەوەی مێژوویی لە وشەی سادە کارێکی وامان پێ دەکا کەنەك هەرە بەزەحمەت جێی‌خۆمان بگرینەوە بەڵکو بەتەواوی خۆمان و وشەی سادەشمان لێ بزردەبێ .

ناوی ناسادە :

لیژنەی زمان لە لاپەڕە - ١٣ - دا کە زاراوەی ناسادە لای حەوت زانای کورد دەهێنێتەوەو باس دەکا - ئەوەیان لەیادکردووە کە - سەعید صدقی و تۆفیق وەهبی و مەردۆخ و نوری عەلی ئەمین و ڕەشیدی کورد لەگەل جگەر خوێندا بەهیچ جۆرێك و هەر لەبنەڕەتدا - مەسەلەی ناوی ناسادە لای‌ئەوان هەر نەبووە - چونکە ئەوان هەروایان زانیوە ناو دەکرێ بە ناوی سادەو ناوی لێکدراوەوە ئیکە بۆ ئەوە نەچوون کە ناوی ناسادە هەیەو لەناوی لێکدراوو ناوی دارێژراو پێك هاتووە وە هەر دوو بەشەکە لێکدراوو - دارێژراویان هەر بەلێکدراو زانیوە ، بۆ ئەمە تکایە سەر لەنوێ بەکتێبەکانی ئەو نووسەرانەدا بچنەوە .

وە لە ناو ئەو حەوت کەسانەدا تەنها قەناتی کوردۆییڤ هەستی‌بەوەکردووە کە ناوی لێکدراو دەکا بە دوو بەشەوە - ئەویش بەنیوەچڵی و ناتەواوی - ڕەنگە جێی ئەوە نەبێ لە باوەڕی کوردۆییڤ وەکو لین ، بۆیە شتێکی لە سەر نانووسین .

تەعریفی ناوی «ناسادە»ی کۆڕ زۆر جێگرەو هیچ کەم و کوڕییەکی تێدانییەو بەسەر هەموو ناوە ناسادەکانی زمانی کوردیدا - بەلێکدراوو دارێژراوەوە - دەگونجێ و دەگرێتەوە ... وە دەربارەی جۆرەکانی ناوی ناسادە کە - ناوی لێکدراوو ناوی دارێژراون - دیسانەوە بەچاکی بۆی چوون و تاریفەکانیان مەبەستی ڕاستەقینەیان ئەنگاوتووە .

ئەوجا پێویست بوو لیژنەی زمان و زانستەکانی سەربە کۆڕی زانیاری کورد لە چۆنێتی دروستبوونی ناوی لێکدراوو دارێژراو بدوانایەو بە دوورو درێژی شییان بکردایە- تەوەو بە نموونەی ڕاست و دروستەوە پێشکەشی خوێنەرانیان بکردایە .

ئیمە وا ئەوەندەی لە مەودای زانیاری و ماوەماندا هەبێ لە چۆنێتی دروستبوونی ناوی لێکدراوو ناوی دارێژراو - دەدوێین ، بەو هیوایەی بە هاوکاری کوردیزانەکان دەستێکی پاکی و پوختەکردنی پێدابێ و کەلێنێکی گچکە پڕبکاتەوە .

پێك‌هاتنی ناوی لێکدراو :

ناوی لێکدراو لە زمانی کوردیدا بەدوو شێوە دروست دەبێ و هەریەکیش لەوان دەبن بە چەند بەشێکەوە .

١ - بەبێ هۆ :

ناوی لێکدراو بەبێ هۆ بەم جۆرانە دروست دەبن :

آ - ناوێکی سادە + ناوێکی سادە - وەك : پەڕۆکۆن ، شاگوڵ ، ماستاو .

ب - ناوێکی سادە+ناوە ناو - وەك : چاورەش ، دەست پاك دەم‌گوڵ .

ج - ناوەڵناو + ناوێکی سادە - وەك : ڕەشمار ، سورکێو .

د - ژمارە + ناوێکی سادە - وەك : شەصتپەڕ ، چوارتاق سێلك .

هـ - ناوەڵکار + ناوێکی

بڕوانە : ل ١١

بڕوانە : ل ١١

ورشەیەکی ڕەخنەی ئەدەبی لە نێوان « ڕۆشنبیری »یەوە

– حسین عارف –

زۆربەی ئەو نووسەرە لاوانەمان کە لە دوای سالی (١٩٧٠)وە ڕوویانکردە هونەری چیرۆکنووسین ، هەر یەکسەر یا دوای چەند تاقیکردنەوەیەك کەوتنە هەوڵدانی بەکارهێنانی تەکنیکی تازەتر لەوەی لە پێشتردا (پەنجاکان و شەستەکان) باو بوو . جا ئەوەی سەرنەکەوت یا تاقەتی وازیهێناو ئەوەشی‌سەرکەوت جێ پێی خۆی لە کۆڕی ئەم هونەرەدا قایم کرد .

بەلام هەندێ‌نووسەری لاوی ترمان هەر هەمان ڕێگای لەوەبەریان ئیا گرتە بەرو لە سەری ڕۆیشتن و هەولیان نەداوە جۆرەکانی تەکنیکی تازە بەکاربێنن . واتە زیاتر هەر شێوەی گێڕانەوەو ڕاپۆرت نووسی بەکاردێنن . بێگومان ئەمانیش تیایاندا هەیە تەنانەت لە سنووری تەکنیکە دواکەوتوەکەی خۆشیدا هەر دواکەوتوون و تیاشیاندا هەیە سەرکەوتوەو هونەرمەندانە مامەلەی لەگەل دەکا ، کە شێرزاد حسن یەکێکە لەمانەو لەو بەرهەمانەیدا کە لە سێ - چوار سالی پێشوویدا بلاوی کردوونەوەبەردەوام بەرەوپێش چوەو تەقەلایداوە هونەرو بەهرەی تیا بنوێنێ .

چیرۆکی (ئەوینێکی کپ)ی لە ژمارەی پێشوودا وەك زۆربەی چیرۆکەکانی‌تری ژان و ئەندێشەی زەحمەتکێشان و هەژاران و مرۆڤی کلۆل و کەساسی ناو کۆمەل نیشاندەدا کوتومت ژان و ئەندێشەی کەسانێك کە پێیان‌دەوترێ کەسانی - مەکسیم گورکی -و کە لە چیرۆکی سالانی پەنجاکاندا گەلێ بە فراوانی باوی بوو . کوڕێکی کوێرو کچێکی قەموورو هەردوو- کیشیان لەوبەڕی هەژاری و کوێرەوەری و کلۆلیداو لە ناو کۆلانێکی کلۆل وەك خۆیاندا .. « بەلام کە چاوم ئەکەوت بە حالی فەرهادو قوڕو چلپاوی کۆلانی‌ئەو گەڕەکە پڕ هەژارەی خۆمان و دووکانە بچکۆلەکەو بۆنی‌دیخ و قوڕەی‌گاو زەڕەزەڕی کەرو قیژەی مریشك و قاروو مراوی‌ی ناو سیانەکان و ... هتد » .

هەروەها فەرهاد .. « سیپالێکی شڕی‌بۆرو کلاونێکی دڕاو .. تەنکە ڕدێنێکی بەردەوام .. » و ئینجا لەگەل (خونچە)ی قەموورردا « دوو بەلەمی شکاوی بەجێماوی کۆنە بەندەرێك بوون » .

شێرزاد خۆی دەلێ : « فەرهاد تەنیا دوو چاوی ئەویست . خونچە پشتێکی ڕاست . گەر ئەم دوو ئاواتە بهاتنایە دی ئەگونجا جوانترین جووت بن لە سەر زەوی .. خێزان و منال و ئاگردان پێکەوە بنێن » . بەلام ئاشکرایە ئەگەر ئەوان ئەوەیان ببوایە ، ئەم چیرۆکە نەدەبوو .

یا بەم شێوەیە نەدەبوو . مەسەلەکە لێرەدایە . نووسەر وەك مرۆڤێکی هەست ناسك ئەندێشەو ئازاری مرۆڤی تر دەدا لە ناخی و دەیهەژێنێ . بەلام گام ئەندێشەو ئازار حازر بەدەست و ڕاستەو- وخۆیە ؟! دیارە ئەوەی مرۆڤی کوێرو قەموورو سەقەت . دەنا زۆر مرۆڤی ساغ و سەلیم هەن ئەندێشەو ئازاریان لەوان سەخت و ستەمترە . هەستی مرۆڤانەی پاکو ناسکی شێرزاد لێرەدا گەردی پێوە نی‌یە . بەلام ئەنجامی ئەندێشەو ئازارێکی حازر بەدەست و ڕاستەوخۆو لە بەرچاوەو لەڕووخستن و دەربڕینیان ماندوو بوونێکی زۆری پێ ناوێ ، بە تایبەتی کە هەروا بە دیوی دەرەوەدا بێ و کە جۆری تەکنیکەکە دەیسەپێنێ .

چیرۆکەکە لە سەرەتاوە تا کۆتایی‌بەر هەستە رووکەشی- یەکەی چیرۆك بێژ دەنوێنێ بەرامبەر بەدوو مرۆڤە کلۆلەکە بەلام لە نێوانی‌یەوە تروسکەی کارەساتێك بە کزی نیشاندەدا کە ئەگەر وازی لەو وەسف- کردنە دوورودرێژەی دیوی دەرەوە بهێنابەو خەریکی ئەمەیان بوایەو بەهرەو توانای خۆی ئاراستەی بکردایە ، چیرۆکەکە شتێکی تری لێدەر- دەچوو . ئەویش پەیوەندی‌ی نێوان کوڕەو کچەیە کە لە بنچینەدا ماکی هونەری و مەغزا مرۆڤایەتی‌یەکەی چیرۆکەکەیە بەلام ئەم لایەنە سەرەکی‌یە دەبێ بە ژێر درێژەپێدانی وەسفی هات و چۆی چیرۆك‌بێژ خۆی و هەست و نەستی منالان و کولان و دووکانەکەو .. هتد . ئەم تروسکەیە (پەیوەندی‌ی نێوان کوڕەو کچە) لە دوای نیوەی یەکەمی چیرۆکەکەشەوە بە ماوەیەك ئینجا سەرهەلدەدا . تەنانەت ئەویش ئەگەرچی بەکەمجار کەمێ بەجۆش و خرۆشە کە کچە منالەکانی لێ دوور دەخاتەوەو : « خونچە دەستی ئەخستە ناو دەستی فەرهادو پەنجەکانی ئەخزانە کەلێنی پەنجەکانی .. توند ئەقرسانە یەك .. ئەویش وەك هەر نێرێك موچرکی لەزەت بە دەمارەکانی لەشیا ئەهات و ئەڕۆی ... » .. تا لە شوێنێکی تردا دەلێ : « گەر لێم گەڕێن بە شادی‌یەوە شووی پێ ئەکەم » . بەلام دوای ئەوەو لە کۆتایی چیرۆکەکەدا ساردی‌دەکاتەوەو تروسکەکەش تەواو لە کۆژانەوە نزیکدەکاتەوە . ئەو هۆگری و ئاشنا یەتی‌یەی پێشوویان دێنێتە سەر ئەوەی کچە .. « چاوێکی ئەبڕی‌یە ڕاست و چەپی کۆلانەکە .. کەسی نە ئەدی . ئەخزی بۆ پێش دووکانەکە : - فەرهاد بنێشت هەیە ؟! - خونچە ؟ - نا .. » . دوا وتەش چیرۆك‌بێژ دەلێ : « لە نێوان هەردوویان بێدەنگی کاوێژی ئەکرد ! » .

لەگەل ئەمەشدا ئەوە دەلێمەوە کە لە سنووری ئەم جۆرە تەکنیکەدا شێرزاد سەرکەوتووە . بەتایبەتی لە وەسفی هەندێ دیمەن و وردەکاری لە نواندنیاندا وەك : « چورکەکانی پڕ ئەکرد لە پەمۆو ئەیخستەسەر سنگی .. گریانی داخی مێردە سەیل بۆیاخ کراوەکەی .. دوو بەلەمی شکاوی بەجێماوی کۆنە بەندەرێك .. » هەروەها بەردوەشاندنی کوڕە لەمنالان و .. « لەو ڕۆژەوەی کێشای بە بن گوێی مام خدری دراوسێیان .. » - دا - .

له ئاسۆی ئەدەبدا

شیعرو کۆن و نوێ

صلاح احمد

بێگومان هەموو ڕامان وایە شیعری نوێ و ، شیعری کۆن و ، لە نێوانیانیشدا نیمچە نوێ و نیمچە کۆن هەیە ..

مەسەلەی کۆن و نوێ - وەك من بیزانم - دەبێت پەیوەندیی بە ((کات))وە هەبێت . هونەریش - دیسانەوە وەك من بۆی بچم - دەبێت پەیوەندیی بە هیچ کاتێك و بە گشت کاتێکەوە نەبێت و هەبێت !! .. دەلێم : ((پەیوەندیی بە هیچ کاتێك و بە گشت کاتێکەوە نەبێت و هەبێت)) خۆ شیعریش ، ئەگەر شتێکی لە هونەر بەرزتر نەبێت ، ئەوا بە ئاسانی دەتوانین بلێین : بە لای کەمەوە هونەرە .. ئینجا - ئەگەر ڕێگەم بدەن - دەمەوێ بلێم : ناوبردنی شیعر بە کۆن و نوێ و .. فلانە بابەت و فیسارە شێوە ، هەوڵێکی ساکارانەیە بۆ دەستەمۆکردنی شیعرو لە قالبدانی ..

بۆ نموونەش ، دەتوانین بە دەیان بابەتی نوێی ئەدەبی لە داستانەکەی « گەلگامش » دەربهێنین : . هەر لە شێوەی بەر لە کلاسیکەوە بیگرە تا دەگات بە تازەترین ڕێبازی شیعر کە تا ئێستا : بەرەلاکردنی شەپۆلی هۆش و هەستە بە گشت بەشەکانییەوە لە ڕەمزو داستان و وێنە شیعر دوو بارەکردنەوەو ... هتد . ئینجا ئەگەر لە بیرمان نەچێت کە چوار هەزار سال بەر لە ئێستا نە ڕەمزو ، نە وێنە شیعرو ، بگرە نە قوتابخانەی ئەدەبی و ، نە وشەی شیعر خۆیشی وەکو ئێستا نەبووبێت و ، داستانەکەش گشت ئەم شێوەو بابەتانەی تیابێت .. دەبێت کۆن و نوێی شیعر لە چیدابێت ؟!

خۆ ئەگەر بلێین ناوەڕۆکی مەزن پەیوەندیی بە بیری مەزنەوە هەیەو ، چوار هەزار سالیش لە چاو گیروگرفت و هیوا و خەونە دوورەکانی ئادەمیزاددا بە تێکرایی لە چاوقوچانێك زیاتر نییەو ، ئەو دراما مەزنەی بنچینەی داستانەکە پێکدەهێنێت - کە مەسەلەی مەرگ و نەمرییە - لەو ڕۆژەوە تا ئێستا هەر وەکو خۆیەتی و ، مێشکی گشت ئادەمیزادێکی هوشیار دەکرۆژێت و نهێنییەکە گشت ڕووناکییەکی ڕاستەقینەی ئادەمیزاد دەکات بە شەوەزەنگ .. بۆیە ئەم داستانە توانیویەتی بەم جۆرە خۆی لەبەردەم جێکاتدا بگرێت و ، دیارە ناوەڕۆکی مەزنیش زۆر بەندە بە شێوەی داهێنەرانەی وردەوەو ئەو هونەرانە بەکاریش هێنراون ڕێك لایەکی‌تری سەرکەوتنەکە بەو هاوجووتیتی .

کەوا بوو شیعری مەزن دەتوانێت تارادەیەکی زۆر بەسەر جێکاتدا زال‌ببێت .. یان بەرگەی بگرێت و نەکەوێتە ژێر پێچکەی کات و ، نەکەوێتە ناو کوێرەبیری جێکاوە ، لەم جۆرە شیعرەشدا داهێنان دەگەیەتە ڕادەیەك کە بتوانێت دەستارە زلەکەی مێژوو تۆزێك بێدار بکاتەوەو تەتەلەیەکی پێبکات را لە مەسەلەی کۆن و نوێ بکات بە شەرمەوە پاشەوپاش بکشێتەوە . چونکە شیعر ئەگەر ناخی ئادەمیزادی مەبەست‌بێت و .. ئەگەر بزانین ناخیش کارگەیەکی زیندووی ئەوەندە گەورەیە ، دەتوانێت لەیەك ساتدا سەرباك ڕابوردووی گشت مرۆڤایەتی تێکەل بە ساتێکی کورتی ئادەمیزادێك ، لە جێکایەکی زۆر تەنگدا بکات و ، ئەنجامێکی لێدەربهێنێت بە هیچ جۆرێك نەتوانرێ پێشبینی بۆ بکرێت ... یان بە جۆرێکی‌تر بیلێین : ئەگەر بزانین ئەو گۆڕانە خێرایانەی دەرەوەدا دەیبینین ، هەروا بە ئاسانی بەسەر ناخدا تێناپەڕێت و ، ناتوانرێت داوا لە ئادەمیزادێك بکرێت وەك چۆن خواردنەکەی ، یان هەر شتێکی‌تری دەگۆڕێت ، ئەوهاش ناخی خۆی بگۆڕێت و ، بە بڕیارێك ، یان بەپێی نەخشەیەکی بیزوێت و هەست بکات .. ئەوا تێدەگەین شیعریش - ئەگەر ناخی ئادەمیزادی مەبەست بێت ، کە هەر ئەمەش شیعری ڕاستەقینەیە - هەموو ئەم لایەنانەی تێدەکەوێت و ، هەموو جۆرە حیساب و پێوانەك - کە کۆن و نوێی یەکێکە لەوانە - لەگەلیدا کارێکی ساکارانەیەو ، ئەگەر پەکیشی نەخات ، کەم یان زۆر هەر دەیشێوێنێت .

خۆدۆزینەوە لە ئەدەبدا

حیدر عبدالرحمن

خۆدۆزینەوە - دوا قۆناغی تاقی کردنەوەکانی ئەدەبەو لە ئەنجامی سەرەتایەکی مەوزوعی و بەردەوام بوونێکی ئیجابیانەو ئاگاهێکی داهێنەرانە دێتەکایەوە ، بەکۆکردنەوەی هەموو جۆرەکانی خۆدۆزینەوە لە (خۆدۆزینەوەی کەسایەتی)و (خۆدۆزینەوەی ئایدۆلۆژی)و (خۆدۆزینەوەی تەکنیکی و شێوەیی) هاوکێشەیەك دروستدەبێ کە تێکڕا یەکسانە بە (ئەدیب)ی ڕاستەقینە .

خۆدۆزینەوە لەشێوەدا ؛ یا لەڕووی تەکنیکی نووسینەوە ، ئاسینەوەی «دەنگ» هونەرێکی ئەدەبی بە جەرگانەیەو ڕەنگدانەوەی بیروباوەڕو کەسیەتی نووسەرەو پارچەیەکە لە سۆزو تاقی‌کردنەوەو هەلس‌وکەوتی نووسەر ، ئەو شێوازەش کە لەگەل شێوازەکانی تری نووسین جودا دەکرێتەوە دیارە هونەرێکی قوولی ئەدەبی دەخاتە پال خۆدۆزینەوەی (دەنگی) تایبەتی نووسەر لەناخ چەند دەنگێکی‌تری هەمە ڕەنگ و ئالۆزدا ؛ ئەمە نەك هەر تەنیا بەکوێرەی نووسین - کە نووسەری خاوەن شێوازی تایبەتی هەن لەم ڕووەوە - بگرە لە شیعرو چیرۆکیشدا ؛ ئەو شاعیرەی کە خاوەن دەنگی خۆیەتی هەندێ جار ڕێچکەی قوتابخانەیەك دەخاتە سەرپشت لەڕاهێنان و ڕەدووکەوتنی ئەوانی‌تردا ، سالە ڕوانگەی کاریگەربوون بەو شێوازو تاقی‌کردنەوە نوێیە کەلێ دەنگی‌تر لە سەرچاوەی ئەو دەنگە ڕەسەنەوە دەتەقنەوەو تەشەنە بەو تاقی‌کردنەوەیە دەدەن ، لەنێو شاعیرە کوردە هاوچاخەکانی خۆماندا لە چەند شاعیرێك بەولاوە کە ژمارەیان لە چوار پێنج شاعیر تێپەڕ ناکات کە خاوەن دەنگ و تاقی کردنەوەی خۆیبانن ، ئەوانی تریان زۆربەیان داهێنانێکیان لەم ڕووەوە بە خۆیانەوە نەدیوە ، هەروایش بەگوێرەی چیرۆك نووسەکانیشەوە کەبڕی ئەوان لە شاعیرەکانیش کەمترە ، ڕوونتر بلێین (لەتیف حامید .. حسین عارف .. مەم .. کاکەمەم) وهەندێکی‌تر .

خۆدۆزینەوە - زەوق و چێژێکی زاتی نی‌یە ، بەڵکو بۆیان کاریەکی مەوزوعیەو لە نەش و نوماکردن و قوول بوونەوەی بیرو ناوەرۆکی نووسەرەوە ئەو چواچێوە هونەری‌یە بە شێوەیەکی سروشتی دەخەمڵێت و هەردوکیان دەبن بە تەواوکەری یەکدی .

دەتوانین خالێکی زەمەنی دیاری بکەین لە پێشکەوتن و تەقینەوەی شیعر ، یان چیرۆك ، لەوانەیە چەند ئەوەندەی کە تەقینەوە گۆڕان کاریەکە لە ڕووە تەکنیکیە هاوچاخەکەوە دەستی پێ کردوە ، دوو ئەوەندەش لە ئایدۆلۆژیە پێشکەوتنخوازەکە کە جەوهەرو جەمالیەتی گۆڕانە ڕاستەقینەکەیە . مەرج نی‌یە

بڕوانە : ل ١١

بڕوانە : ل ١١

پۆستەی ڕۆشنبیری

● ئەم نامەیە سەرنج ڕادەکێشێت ●

کاك عزیز علی دەشتەکی لە هەولێرەوە نامەیەکی بۆمان ناردوە تێیدا ئەلێت :

(ئاشکرایە کە ڕۆژی ٨-٣-١٩٧٧ ئاهەنگێك لە هۆلی گەل بە بۆنەی جەژنی ئافرەت دەگێرا . دیسان ڕۆژی ٩-٣ ئاهەنگێکی تریان گێڕا . ئێمە لێرەدا پڕ بە دل پیرۆزبایی ئەم جەژنە دەکەین بەلام نیازم دەربڕینی چەند شتێکە .

ئنجا بە بۆنەی ئەم جەژنەوە ئەم بانگەیان بە هەموو شوێنی بلاوکردەوە کە گوایە لە هۆلی گەل ئاهەنگ هەیە . منیش وەکو هەموو خەلکەکە بەرەو هۆل بە ڕێ کەوتم بەلام کە دیم لە پێش هۆل ئەوەندە خەلکە خڕبۆتەوە کە کەس نەزانێ . پرسیارم کرد : ئەرێ کاکە ئەو خەلکە بۆچ لێرەدا خڕبۆتەوە ؟ وتیان : کاکە ئەوە نایەڵن کە هیچ کەسێك بچێتە ژوورەوە تەنیا ئافرەتان و فەرمانبەرە میری‌یەکان نەبێ !) .

- هۆنراو -

تێبینی : ئەم جارەیان وەلامەکان هەموو بۆ شیعر تەرخان کراوە .

● کاك خیام حمە صالح عبداللە - سلێمانی - دارستانی دۆکان :

دەربارەی ناوەڕۆکی شیعرەکەت ئادوێم بەلکو دەربارەی ئەو هەلە ڕێزمانی‌یانە دەدوێم کە لە ناو شیعرەکەتدا دۆزیمەوە . لە ڕاستیدا هەلەکان زۆر بوون تۆش بەر لە من دەزانی کە گرنگترین

بڕوانە : ل ١١

بڕوانە : ل ١١

رایەکی تر دەربارەی ئیدیۆمەی کوردی

● احمد سید علي بەرزنجي ●

لە ژمارە ئۆزدەی گۆڤاری (کۆلێژی ئەدەبیات)ی بەغدا مامۆستای بەرێز دکتـۆر نەسرین فەخری نوسینێـکی نایابی بڵاوکردبۆوە بەنـاوی (هەندێ زاراوەو ئیدیۆمـەی کوردی) وە تیایدا باسێکی وردو سەرنج ڕاکێشەری ئەم بەشەی تری زمانی کـوردی کردبوو لە گەڵ هێنانی زۆر نموونەو شی کردنەوەیان .

دوا بە دوای ئەمەو (چونکە نوسینەکە خۆی لەخۆیـدا سوودمەند بوو) هەندێ برای تر چەند نوسینێکیان دەربـارەی ئەو نوسینە لە شـێوەی دەمەتەقێیەکی هێمنانەدا بـڵاو کردەوە .

جا دیتە بابەتەکە خۆی گەلێ تەڕو پاراوە ئاوکێشە بۆیـە هەتا لەسەر ئەم بەشـانە لەزمانە شیرینەکەمان بنوسرێ هەر ماوەی هەیەو جار لە دوای جار شتی خوێ ترمان بـۆ دێتە گۆڕێ .

لێرەدا نامەوێ (ڕەخنە) لە نوسینەکەی مامۆستا نەسرین بگرم ، بەڵکو منیش ئـەوەی جێگای سەرنجم بێ بەچاکـی ئەزانم بیخەمە ڕوو بۆ زیاتـر کەڵك بینین .

تیورێك هەیە بەمانـای (... ئەگەر سـەرەتا هەڵەبێ ، ئیتر هەرچـی کۆتاییەکی دوا بەدوای هەیە بەڵە دەبن) ، من نامەوێ لەسەر ڕۆشۆشی ئەم تیورەو مانـای بڕۆم ، چونکە وەك وتـم مەبەستم (ڕەخنە) نیـیەو سەرەتای دەستپێکردنی ئـەم باسەش گەلێ سەرکەوتـوو ڕاست بوو ، بۆیە دڵنیـام کۆتاییەکانیشی (ئەم بەدوا چوونانەی ئێمە) ئەگەر ڕاست نەبن خۆیان نزیك ئەخەنەوە لێی بە هەر حاڵ ؛ با منیش هەندێ وردە ڕای خۆم لـەم بارەیەوە دەربڕم .

● ئەم هەوێرە ئاوی زۆر ئەوێ ، یان ئەم هەوێرە ئـاو ئەکێشێ :

ئەمەش بەقسەیەك دەوترێ کە زۆر قووڵو بە مەعنابێ . ئەمە تەنیا بۆ (قسـە)ی قووڵ ناوترێ بەڵکو جاری واش هەیە بۆ ڕوداوێ یا یەکێ نیازی کردنی شتێکی هەبێ بۆی دەوترێ .

● ئەڵێی ئۆزی بـۆ ئەژمێری :

بە یەکێك دەگوترێ کـە باسی شتێکی بۆ بکەی و ئـەو لەهیچ ئەگاو سەری لێدەر ئەکا بەڵام جاری واش هەیـە ئەو کەسە خۆی (بە ئەنقەست) لێ گێل دەکاو یا گوێ بـەو قسەیە نـادات ، وە یا لە مەسەلەیەك لا دەدا .

● ئەڵێی مێزی حوشترە :

بۆ کـەسێك بە کـاردێ کە هەر بگەڕێتەوە دوواوە وەکو چۆن مێزی حوشتر بـۆ دوواوەیە ئەبوایە جـۆری گەڕانەوەکەی دیاری بکردایە ، ئایا لە ڕۆیشتن و جوولاندا بەرەو دواوە دەگەڕێتەوە ؟ یان لـە کردارو هەڵوێستی ڕۆژانەیدا ؟ وە یا لە خوێندنو جموجۆڵی کە پەیوەندی بەرادەی فێربوونی ئەو کەسەوە هەبێ .

● ئەڵێی بەکـڕ بەرگەوەرە :

بەیەکێکی فیتنە بازو سـەر بە گۆبەندو ئاژاوە چـی دەگوترێ .

نابێ ئەوەشمان لەیاد چێ کە زۆرجار کەسێ لەقسەی دووانیتردا هەڵ باتێ بـێ ئەوەی پەیوەندی پێوە هەبـێ ئەمەی پێ ئەوترێ .

● ئەڵێی فیشـەکـە شەیتەیە ئەچێ بە حەوایا ، یـا بە ئاسمانا :

کوت ومت بەرامبەر ئـەمـە ئیدیۆمەیەکی تریشمان هەیەو نابێ پشت گوێی خەیـن : (ئەڵێی بزنی بەرد بـە ... دراوە) کە بزن گیاندارێـکی بسرك و وریایەو خۆ ئەگـەر بەردیشی پیابکێشی ئـەوە گورج دائەچڵەکێو هەڵ ئەچێو ئەکەوێتە قەڵەمباز دانو جوڵەو سکتر نەبوون .

● ئەڵێی لەچۆڵی قولفـە جێ ماوە :

بەو کەسە دەبێژرێ کە لـە هیچ شوێنێك جێی نەبێتەوە . بۆ ڕاستکردنەوەی ئـەم ئیدیۆمەیان لە سێ لاو بـۆ دەڕوین .

یەکەم :لایەنی شی کردنەوەی دیوی پشتەوەی ، کە ئەویش گەلێ جیاوازە لەوەی دکتـۆر لێکی داوەتەوە ، چونـکە بەیەکێك دەوترێ کە لە جێیەکی ئاوەدانیو پڕ لـە خزمـەتو کەسانێ بێ بەتەنگییەوە بێن، بەڵام ئەم بە پێچەوانەوە پـێ داگرێو هەر سووربێ لەسـەر ئەوەی کە بڕوا .

دووەم : لایەنی وشە سازیو چۆنیتی دارشتنی ئیدیۆمەکە ، دکتۆر لە پەراوێزی ژمـارە حەوتدا وا دەڵـێ : قولف : (قفل)ە لێرەدا دوو تیپـی (ف ، ل) جێ گۆڕکێیـان کردووە ، ئەمەش لە گەلێـك زماندا ڕوو دەدا .. هتد لەگەڵ ئەوەی کە ڕاستە بەڵام ئەمـە مەبەست نییەو لای خزمـان (چۆڵی قولفە) بەو دەشـتە پانو بەرینە دەوترێ کە لـە ڕیزە چیای (حەمـرین)ەوە سەرەو خوار دەست پێدەکا تا دلتاوا (خالیس) دەشتێکی وشکی بێ ئاوی چۆڵ کە ئاشێ بۆ ئەوەی تیا بهێنیتەوە یـان لادەی لێ ی – تەبیعی ئەمـە لە کۆنا – .

سێیەم : هەر لە هەمـان پەراوێزدا مامۆستا نەسـرین یەك دوو وشەی جێگە گۆڕکێی تیپەکانی پێکراوە بۆ سوکی لە سەر زمانو ئەڵێ : فقط . فەتەقە : ئەمە هەر نیـیـە

بروانە : ل ١١

دیسـان « ص » لـە کـوردیدا

فیصل مصطفى

● لە ژمـارە (٣٦١)ی هاوکاری کە لە ٣٠-٣-١٩٧٧ دەرچووە .. کاك فوئاد محمود قادر لەژێر ناونیشانی (پیتی «ص» لە ئەلفو بێی کوردیدا) چەند بیروڕایـەکی دەربارەی بەکارهێنانی پیتی (ص) لـە ئەلفوبێی کوردیدا دەربڕیوە .. لە نووسینەکەیدا دەردەکەوێت کە کاکی نووسەر لەگەڵ ئـەم بەکار هێنانەدا نیە ..

● هەرچەندە منیش لەگەڵ بیروڕای کاك (فوئاد) دام کە پێویست بە نووسینی ئـەم پیتە ناکات .. بەڵام لەگـەڵ ئەوەشدا هەندێك بیـروڕام لەسەر نووسینەکەی هـەنو بە پێویست دەزانم بڵاویـان بکەمەوە ..

١ – لە خاڵی یەکـەمی بەڵگەکانیدا هاتووە .. کـە دەنگی (ص) بە شێوەی لـەو بڕگـەدا دەردەکەوێت کـە کۆتاییان بە (ب ، ت ، د ، ز) دێت .

من دەڵێم : دەنـگی (ص) پەیوەندی بەهیچ پیتێکی پێش یان پاش خۆیەوە یان بڕگەیەوە نیە . (داص ، د صـك ، صابوون ، صار ، صەفیـك ، صۆر ، صەرفی .. تد)

٢ – لە خاڵـی دووەمـی بەڵگەکانیدا هاتووە .. کـە دەنگی (ص) بە ووشـەوە نەبەستراوە .. بەڵکو پەیوەندی بە بڕوەوە هەیە .. بۆیـە (صەدو صەوز) ئەگـەر (ص) خرابە باڵیان بە (سـەدە ، سەوزە) دەخوێندرێنەوە .

من دەڵێم ئەم بەڵگەیـەش تەواو نیەو هیچ دەرچـێکی تێدانیە ..

فەرموون (صەد) .. ئەفەصەدە .. صەدن) ، (صەدێ دوو خاڵیت هەین) ، (صەدو صەد) ، (صەدا صـەد) ، (صاڵە) ، (صاڵەك) ، (صارە) .. تد .

٣ – لە خاڵی چـوارەمی بەڵگەکانیدا هاتووە : (ئـەو ووشانەی کە ئەم دەنگـەی تێدا دەبینرێت زۆر کەمن) .

من نازانم ڕێوانەی کەمیو زیادی ئەم بابەتە کامەیە ؟ لـە شێوەکانی کوردیدا ژمارەیەکی یەکجـار زۆری ووشە هـەن دەنگی (ص)یان تێیـدا بەکاردێت .

کاك فوئاد لە کۆتـایی نووسینەکەیدا چەنـد پرسیارێکی لەسەر ڕای کۆڕی زانیاری کـورد دەربارەی پێویستی هێشتنەوەی پیتی(ص) لە ئەلفوبێی کوردیدا خستۆتەروو کە ئەمـانەی خوارەوەیانە :

جیاوازی نێوان (ئێمـە)ولادێیدا ؟ (ص) هێز بە زمانی کوردی دەبەخشێت ؟ بۆ ی(ص) بەلاتینی ؟

منیش ئەم ڕایانەی خوارەوەم هەن :

١ – ڕاستە پێویستە ئـەووشەیە بەکار بهێنرێت کـە زۆربەی کەسان تێدەگەنو .. بێگومان ئەو (لادێیی)یانەی گۆڕ مەبەستیەتی زۆرترن لـە(ئێمە)کەی . بەڵام گۆڕینـی پیتێك (ص) بە پیتێکی تـری زۆر نزیکی خۆی (س) ئـەم مەرجەی ناوێت .

٢ – بێگومان بوونـی هەرپیتێك یاخود دەنگێـك هێزدەداتە زمان چونـکە فۆنەتیکێك لە زماندا زیـاد دەکات .

٣ – نابێت پیتەکانی لاتینی بکەین بە بناغەیەك بـۆ دروستکردنو بەکار هێنانی پیتو دەنگەکانی کـوردی .. چونکە لاتینی خـۆی زۆرچەشنەو .. کە دەنگێك لەناو ناخاوتنمانـدا هەبێتو لە پیتەکانی لاتینیـدا نەبێت ، گوناهی ئێمە چیە ؟ ..

خوێنەری بەڕێز :

کە تۆ ئەم ووتارە مـان دەخوێنیتەوە .. لەوانەیە دوو دڵیەك دەربارەی بیروڕاکـەم بێتە بەرچاوت .. کە گوایـە تێبینیەکانم لەگەڵ بیـروڕای سەرەوەی نووسینەکەم یەکتـر ناگرنەوە .. بەڵام ئێستاش من هەر لەگەڵ ئەو ڕایەدام کە پێویست بە بەکارهێنانی (ص) ناکات .. چونکە :

زمان ئاوەکو بەرەو ئاسـانیو سووکی بڕوات خۆشـترەو ، لام وایە هێزی زمان لەخۆشیەکەیدایە ، ئەوەك خۆشیەکەی لە هێزەکەیدابێت .

کورتە چیرۆك

ئەی خۆم بە قوربانی گەل

– جاسم الیاس –

لە ژوورێکی بـەرەو ڕۆژدانیشتبوو .. لەو شتانەی لە چواردەوری بـوون شینایی ئاسمانیان لێدەرچێ هەمـووی بە لایەوە غەریب بوو ئـەو نیوارەیە هەموو هەسـتو نەستی جەنجاڵو تێکچـڕژاو بوون تەنها ڕەنگی دەسـتیو بوونی خۆشی لەسەر ئـەم سەرزەمینە لا بێزار بوو .

ئەو ڕەنگە زەردو لێر بە بارە ئەو دوو چاوە .. بـەڵام پیم ڕازی نیە .. کە منـداڵ بووم بشیلەو سەگ زۆریـان خۆش ئەویستم .. منیـش هەرگیز لە دەمو لیوم نابووەوە .

● بە حەوشەی ماڵەکەداهەر هاتوچوو وەکو منداڵ ،جارجار خۆی فڕێ ئەدایە ناو قەرەوێڵە کەوە ، هەندێ جاریش لەسەر زگ لێی ئەکەوت هەردو پێی هەڵ ئەبڕی گوایە نیشانـەی سەرکەوتنی دروست ئەکرد .. کە منداڵ بووم ، سەرزەمینـە لەم جوانترین جێگای سـەر ڕووی ئەرز بوو سەرزەمینەکەم گوڵە زەنبەقو خەلفـەلاولاوو ڕوونی وبێگەردی نیوەڕوان .. لەوێ ، لە ژێر سـێبەری توەکاندا بۆ خۆم لێی ڕاکشـا بـووم و پشـیلەکـەم لە تەنیشـتمەوە گوربـەی کردبوو ... لە خوێنـی خومم نزیك ئەکـردەوە ... هەزارەها هەست لە نێوانماندا جۆگەلەیان دەبەست وتێکەڵاو دەبوون .... ، ئێوارانێـك پێم ووت :–

تۆ برسیتە ... وانیە ؟.. چاوەکانت فرمێسکیان پێدادێتە خوارەوە ... دایکم نانم ناداتێ .. منیش برسیمە .. گەشکە بردووی میهروسـۆزم .... باوکم لێمدەدا ، ئەڵێ گوایە من ناشیرینترین منداڵی ئەم شارەم ... بۆنی مۆز ورەنگی چەرخ وفەلەك بەدزین ئـەدزم .... ئەختێ گەرمی دێت بابێ ، ئەی هەڤاڵەکەم ، هەردوکمـان ئەناسین ... ئاخ ... مەگری

دەستی کرد بەکڵك لەقاندن .. دەستمی ئەلیستەوە .

دەی بابڕوین .... هەندێ ئانەرەقت هەربۆیەیدا ئەکـەم بە ئاسپایی بۆی کشام – خۆی لە باوەشما خپ کرد – بو ژێر هەرزاڵەکـە ... هـەندێ نا ئەرەقم بۆی دزی وبۆم ئەبرد . دەی بخۆ ... جارجارێك

.. ئەبێ دزی بکەین ... ئەی ... ئایا ئێستا من بـەمەزن دائەنرێم ؟ ... نا ... نا ... من قوتابیەکی ڕەوشت جوانم ... دووەمم لە پۆلەکەدا .

لەباش ئەختێك بەجێم هێشت وملم نابەرەو ژوورێکی گەرمو گوڕ ... کە زیەکانی خوشکەکەم سەمایان ئەکرد .

● هەناسـاو ڵـی نابەرەوشەقامەکە ... بەسەر گومی قوڕوچلپاودا تێـەڕی ، بە گرانی خۆی بو ئەگیـراتا بەلایەکانەکەوێ .

لەوێ .... هەمو شتێکم لە بیرئەچێتەوە .... لـەناو کۆڕی خەڵکدا، لە ناو سەدەها ڕووی بە ئانو خەوی شـینو سەوز نەخشێنراو ...

ئەی خۆم بە قوربانی گەل ، خوێنم لە ڕێی دایە

ئـەی خۆم بـە قوربانی ڕەنجکێشان .

● لەبن کوڵانەکـە ..... ڕاوەستا ... جگـەرەیەکی داگیرسان ... هەسـتی بەوەکرد کە زلتر ئەنوێنێ . !... کچی نارەسەنە لووتم پێدا داناهێنێت ... بەساکاری ... منی وەکو جێشتیمجیور پڕ لە ژان وخوشەویسـتیو ئەناسی ... سەبێنی دوو تف ئەکەمە چارەی ... ئەو مەکەزە دوو لاقە ... کە لەئێمە نیە .

بغداد ١٩٧٧

سلام محمد

● هەن ئەزین بەو نیازەی ڕۆژێك لە ڕۆژان بە سەرهاتی ڕابردووی ئەمەیان بـە وردی تۆمار بکەنو بینووسـنەوە ، چیـان کردووەو .. دیوەی .. بیستوودو .. تاد . ئەم جۆرە هەمیشە لە زۆرانبازییەکـی قورسدان لە گەڵ ویستەکـانی ناوەوەو جۆشو کـوڵـە ڕاستەقینەکانیان ، خێرا گەرم ئەبنو زووتریش دائەمرکێنەوە کردەوەیـان دوورە لـە گەوهەریانەوە ، بەکورتی .. خۆیان نین .

● هەن وا هەست ئەکـەن ئەوەندە گەورەن سـبەینێ لایەرەکانی مێژوویان لەسـەر تاو ئەکرێت ، ڕەخنەگـرو دەروون ناسەکان ئەکەونـە لێکدانەوەو شیتاڵکـردنی هەڵسو کەوتو ڕەفتارەکانیان، زۆر لە خۆیان ئەکـەن وەك چیرۆك نووسێ .. شاعیرێ .. فەیلەسوفێ بجووڵێنەوە ،بەڵام بە پێچەوانەوە .. دووچـاری گرفتی ئەو قەڵە دەبن کەویستی لاسایی ڕۆیشتنی باڵدارێکی تر بکاتەوە .

● هەن توانای سەلماندنی بوونی خۆیان نییە لە ناو پیاوا بۆیە ڕوو ئەکەنە کۆمـەڵی ئافرەتان ، غەزەوات و فتوحاتو پاڵەوانبازیی خەیاڵاویـیـان ئەگێڕنەوە کە چۆن لە گـەڵ ئەعرەتەی ئەسپی فەلسـەفەو زیرەکیو ئازایەتیاندا .. بە نیوە ڕمبازێیەك لە وڵاتـی ئەرمەنەوە گەیشـتوونەتە چینو ماچین ..

ئەم جۆرە لە کوردەواریدا پێیان ئەووترێ (سەر ژنانی) چەکی هـەرە گەورەیـان جیاوازییە فیسیۆلۆجییەکـەی نێوان ژنو پیاوە زۆر زووش دەناسرێنو وشك دەبنەوە بە تایبەتی ئەگەر خێـرەو مەندێك یەك دوو جار (بە ناهادەبوونی خۆی) لە نـاو ئافرەتەکانی دەوروپشتیا لایەنە ڕاستەقینەکەی ڕوون بکاتەوە .

● هەیە لافی ڕۆشنبیرییەکی قووڵو فراوان لێ ئەدات هـەر کتیبێك .. یان بابەتێـکی ئەدەبی بێتە ئاراوە سـێو دووی لێ ناکاتو ئەڵـێ : خوێندوومەتەوە ، ئەم جـۆرە هەست بە بۆشایییەکـی فیکری ئەکەن لەنێوان وتنو .. کردەوەیاندا بۆیە پەنا ئەبەنـە بەر ئەم خووە نارەسـەنە ، ئەڵێم خوو چونکە سـەرەڕای ئەوەی خەڵکی ئاگاداری فرتو فێڵێتی بەردەوامەو ناتوانـێ وازبێنێ .

هەیەش ئەختێ (زیرەکترە!) ناونیشانی زلو .. چەنـد دێرێك لە کتێبێك ئەزبـەر ئەکاتو هەمیشە (بۆ ئـەوەی لەبیری نەچێتەوە) وەك بنێشت ئەیجوێتەوە بەڵام مەخابـن ، تەنیا (لا تقربوا الصلاه) ەکەی وەرگرتووەو نازانێ (وانتم

بروانە : ل ١١

دەنگێ

ڕەمزو .. جـوانیو .. ڕاستی ..!

محمود زامدار

★ ڕۆژنیە ، لەنێوهەرکۆڕو دانیشتنێکی ئەدەبیانەو ئەدیبانەی خۆمانەدا ، لەسەر مەسەلەی (ڕەمز) ئەگرێ بەمشتومڕو بەبگرەو بەردەو بەمقۆمقۆ .. جـایا بەباشی ئەکەوێتەوە ، یا ئەبێ بە موناقەشەیەکی بێزەنتیانەی بێ سەروبەر .. ئەمیش لەبەر ئەو دەورە گرینگەی کە ئەم دیاردە هونەرییە لەبەرهـەمی ئەدەبیـا ، ئەخوازەڵلا لەشیعرا ، ئەیگێڕێت . بێگومان ئەو هێزو پرسەی کە لەدوو توێی ڕەمزا حـەشار دراوەو ، بۆ لێکدانەوەی بواروکاروانسەراکانی خەونو تاسەو ئارەزوە بەتامەکانی مـرۆڤ ئەجـۆشێو داوای تەقینەوە ئەکات شـەبێ زۆر بەوردی لەبـەر چاوبگیرێو ئەخرێتەلاوە .. بێگومـان هەر هونەرمەندێ لێهاتوویشە ، کەبەکارامەیی سود لـە ڕەمزو لەتوانا مێتبوەکانی ڕەمز وەرئەگرێو ئەزمونەکانی خۆی پێ لەرۆنیـاسی فیکـرو جـوانی ئـەدات .. هونەرمەندۆچکەکان ... ئەو ..!!

★ وانیە ، ڕەمزو بەکارهێنانی ڕەمز لەشـیعرو بەرهەمی ئەدەبیا ، شتێکی ئەوەندە نوتو نوێ بێتو تەنیا بەمیرات لەکەڵە شاعیرانی وەکو (مالارمێ)و (بۆدلێر)و (رامبۆ)و (ڤێرلین)و (بلۆك)و (ئیلیۆت)ەوە بۆمان مابێتەوەو بەس .. نابەڵکو هەزاران هەزار وردەڕەمزی جوان ، لەناو شیعرە پاراوەکانی (عوریان – نالی – مەحوی – مەولەوی – مـەولانا – شێخی جزیری – شێخ ڕەزا .. تاد) هـەیە ، بەرەنگێ ئەتوانم بڵێم : ئەدەبیاتی ئێمەش چیواێ لەسەر لەبەری ئەدەبیاتی ئەم ڕۆژهەڵاتە – بەتایبـەتی – کـەمتر نیە ، لەم بارەیەوە .. فۆلکلۆرو میتۆلۆژیای میللیمان ، هەندێ کتێبەکەو کۆنەنامیلکەو دیوانە شیعرەکان لێـواو لێون لەو وێنە ڕەمزیانە .. ئـەدەبی دڵداریاتو سێکسو سۆفیگەریشمان .. لە (مەستورە)ی نالیو لە (شیرین)ی وەفاییو لە (شاری موحیبەت)ی مەحویو لەسەمەرەکانی شێخ ڕەزا ...و ...و .. هـەر مەپرسە ..!! کـەواتە : ئەدەبی ئێمـەش وەکـو ئەدەبێکی ڕەسـەن ، لەمدیاردە ڕەسەنەی شیعرو فیکر بێبەش نیەو لەسـەر زەمینەیەکی ڕێژەن بنجی داکوتاوە ..!

★ بێگومان ، ڕەمزو ڕێسـاو دەستوری ڕەمـز ، دەورێکی یەکجار گرینگو بەنرخی لـەژیانو بەهـرەو تەجرەبەی هونەرمەندانا دیوە .. گەڵێجار چەپەری بۆ یان کێشاوەو لەتەنگانەی ڕۆژگاری پارازتوون .. کە ئەدیبو شاعیرەکان ، پەنایان بۆ بردووەو باسی ڕەوشتە ئاویزەکانی مرۆڤو کۆمـەڵو شارستانیان کـردووە ، زانیویانە بـەچ شێوەیەك ، ڕووبەڕووی مۆتـەکـان ئەبنـەوەو گـرەوی لێ ئەبەنەوە .. هەر لەپەنای ڕەمزیشەوە ڕەنگێ هەزاران شتی ڕەنگینو جوانو پڕلەنهێنیو مەتەڵی تێـو ئـەم گەردونەیان هەڵڕشتوە .. زانیویانە (ڕەمزاندنی) زادەی بیرو تاسەو خەمەیان ئەبێتە مایـەی زاخدانی بەرهەمو سەرباری سەرواز کردنی هەمو کونجو لایـەنە دەروونی و فیکرییەکانی خۆیان .. زانیویانە چۆن مـەوداو چـاوی میکرۆسکۆبی خەونو ڕوانگەو سەرنجو بینینی خۆیانی بێ فروانتر بکەنو بیخەنە ئاستی چێژێکی ترو جەشەی خوێنەرو گوێگری شەیدای پێبەزاخێنن .. ئەو شاعیرە دڵگەرمانەی ، بەرەمزی پاكو قووڵو مەزنەوە ، ڕوویان لەشیعر کردووە ، هەمیشە خۆیان پەدۆستو هاورازو هاو دەنگو هـاوژانی خەڵك زانیوەو بەوێنەی شیرینو بەرەمزی قووڵو زراڤو جوان جوانەوە ، لەگەڵ ئەو خەڵکە دڵگەرمانەدا دواون ..! چونکە لەرەمزا ، هـەمو پلەوپەردەی ناخو ڕوخسارەکانی جوانیو هەڵوێستو خەونو خەمو ئامانجە هەڵایساوەکانی سەرجەمی مرۆڤایـەتی دانـەڕژێو زۆر بەهێز خـۆی ئەنوێنێ .. !

★ ڕەمز بەکارهێنان ، باوێشکدانێکی گەلۆرانەو ، بێربوۆرتێنێکی بێئەنجامو قـەی ڕووتو ڕوشێواندنیو وێنەجوانەکانی ڕاستی نیە. وا نیە هەریەکێ بـێو (برەمزێنێ) بەداهێنـەر شاباشی بۆبکرێ .. هـەن ، هـەندێ تەنافبـازی ڕەمزبازی واهەن ، بەبڕوبیانوی سەیرسەیرەوە ، ڕووبەڕووی ئـەدەبی پڕ لەشەڕەفی مرۆڤ ئەبنەوەو دروشمی ساختەی (ڕەمز بۆ ڕەمز) بەرزئەکەنەوەو بەرەمزی گێژو ئـەواری یەکچـاوانەی میتافیزیکیەوە ، بناگوێی خەونو تاسەو لێکدانەوەکانی مرۆڤ لەبـەنج ئەدەنو ئیفلیجی ئەکەن ...! ئەمانە چـەند کەسانێکی ڕقاویو ڕواڵەتبازنو بەس ، ئەبڕوایان بـە بزوتنەوەی تێکرای مێژوو پەیامی هونەر و ڕەمزە شینەکانی خەونهەیە ئەمرۆڤ بەئەوەندە هەڵدەنرن .. هەربۆیەشە دەستەیێ ، لەشاعیرە مێشك گەرمەکانی وەکو : (مایکۆ – نیرۆدا – ئێلوار – لۆرکا – ناظم – یەفتە شێنکۆ ... تد) ڕەمزیان لەقاوغە تەسکەکەی خۆی دەربازکـردو ، وەکو هـەمو ئامرازێکیتری هونەری شۆڕشگێرانە ، خرایـەکار ..!! چونکە لەلای شاعیـرە مەزنەکاندا .. ڕاستی تەنیـا ڕواڵەتێکی قۆقزو ڕووت نیەو چیتر .. نابەڵکو ملوێنەها ڕاستی هـەیەو لـەناخی ناخـەوەی شتەکـاندا ، شاردراوەتەوە ، نەك تەنیا لەدەرەوەیدا .. ئیحاو ڕەمزی سایکـۆلۆژیانـەیش ، سودێکی گـەورە ئەبەخشێتە بیرو (هۆش)و چەشەی مرۆڤ .. بۆیەکا بەکارامەیی ، ئەو قاوغەرەمزیانەی کە خەونو ئەفسـانە شیرینەکانی مرۆڤی تێدا کروشکابوو ، ببوە مایەی بنکۆڵ کـردنی ئەپارتمانی هەزار نهۆمەی فیکرو شیعر ، تێکو پەکانیان داو لەهەمو خەونێکی جرنیو فرنی ڕایان پسـکاند ..! (ڕوخسـارو ناوەرۆك)ی ژیانو مێژوویان ، لەپێنـاوی خۆشەخەونو پاشەڕۆژی هاوتـەریبی مرۆڤدا ، کـرد ، بەیەك شت ..!!

بروانە : ل ١١

Institut Kurde de Paris

دەقی ووتەکەی نوێنەری بەڕێز سەرۆك کۆمار هاوڕێ عبدالله فاضل لە ڕێڕەوە گەورەکەی کرێکاراندا

کرێکارە نەبەزەکانمان
جەماوەرە زەحمەتکێشەکانمان

خۆم بە بەختیار ئەزانم کە بەناوی سەرۆکی فەرمانـدە تێکۆشەر احمد حسن البکرەوە سڵاوتان لێ بکەمو لە جەژنـە ئەمرەکەتاندا جەژنی یەکی ئایار پیرۆزبایتان لێ بکەمو شانازی بە تەقەلا مەزنەکەتانەوە بکـەم لەکاتێکدا کە ئێوە باشە روژی نەتەوەکەتان دروست ئەکـەنو لە سایەی شۆڕشە قارەمانە- کەتانو حیزبە مەزنەکەتانـەوە حیزبی بەعـسی عـەرەبی سۆشیالیستـە ژیانی نوێی نەتەوەکەتان بنیات ئەنێن .

ئێمە لە کاتێکدا بەو بۆنەیەوە ئاهـەنگ ئـەگێڕین ، یادی رۆژێك ئەکەینەوە کە نیشانەی هەیبەتی تێکۆشـانی مرۆڤو مەزنیەتی دژی بەندایەتـیو سـتەمو زۆرداری ، و مانای سەرکەوتنی مرۆڤ بەسـەر روالـەتی چەوسـانەوەی چینـایەتیو سـتەمکاری نەتەوەییو هەوڵی بێ‌ووچانی بۆ بنیاتنانی کۆمەڵگای سۆشیا- لیستی ئەنوێنێ .

وە لەگەرمەی پێخۆشحالی بەو رۆژەوە وە لە دیمـەنی گەشەداری ئاهـەنگ گێڕا- نیەوەکە رێکخراوەکانی حیزبو جەماوەرە زەحمەتکێشـەکان بەشداریی تیا ئەکەن ، بایەخی ئەو دەورە ئەنوێنرێ کە چینی کرێکاران لەو کردارە شۆڕش- گێڕیەدا رای ئەپەڕێنن کـە حیزبە تێکۆشەرەکەمان بـەو سیفەتەی کۆڵەکەی بنچینەیی‌یە لە دروستکردنی گۆڕانـکارە سۆشیالیستـیەکانو لـە بنیاتنانی کۆمەڵگای نوێـدا سەرکردایەتی ئەکا . حیزبە- کەتان لە رۆژی دامەزراندنیـەوە بایەخێکی ئەوتۆی بە چینـی کرێکاران داوە کە لەگەڵ ئەو دەورە سـەرکردەیی‌یـەدا بگونجێت کە لە بزووتنـەوەی پێشکەوتنی کۆمەڵگادا هەیەتی وە لەگەڵ ئەو ئەرکانەشـدا بگونجێت کە ئەبێ بەرەنگاریان بێتەوە ، چ لە مەیانی تێکۆشان دژی مەیدانکاریی ئیمپریالیزمی کۆنەپەرست یاخود لە بواری بنیاتنانی بنکـەی ماددی بۆ گەشەپێدانو گۆڕانکـاری سۆشیالیسـتی . بیروڕای حیزبمان لەبنچینەوە وە لـەو ساکەوە کە لە ویژدانی نەوەی نوێی عەرەبەوە سەری هەڵداوە لەسەر ئەو بڕوایە دامەزراوە کە بەعس لە سەر تێکۆشـانی زوربەی زۆری رۆڵەکانی گەلی عەرەب ئەبێ دابمەزرێ ، ئەو زوربە بێ بەشە زەحمەتکێشو بەئازارە خاوەنی هێـزە بەرهەمهێنەرە خۆشەویستەکانن لە نەتەوەکەماندا وەهەر ئەوان هێزی شۆڕشو رزگـاریی و سەرفرازیشیان تێدایە .

رێڕەوی شۆڕشەکەمان لـە نۆسالی رابوردوودا وە لـە جەشنەها بەرنامەو سیاسەتە- کانـدا ئەو هەڵوێستە بـە بیروباوەڕەی حیزبی بەرامبـەر چینی کرێکارانو بەرامبـەر دەوری سەرەکی خۆی لـە رزگارکردنی نەتەوەو دروست کردنی کۆمەڵگای شۆڕشگێڕیدا دەرخست ، وە ئەو یاسـا شۆڕشگێڕیانەی دەرکرد کـە زامنی مافەکانی چینی کرێکاران ئەکاو لـە مەغدوور بوونو چەوسانەوەو کەم بایـەخی پێ ئەیانپارێزێت ، وە ژیانێکـی بەختیـارو شایـستەیان بۆ مسۆگەرئەکا وەکوو یاساکانی تەقاوتیو زامنـی کۆمـەڵایەتیو پرۆژەکـانی نیشتەجێ کردنو تەندروست مسۆگەرکردنو گەلێکی تر .

هەروەها شۆڕش چاودێری رێکخراوە پیشەیی‌و نیقابیەکانی چینی کرێکـارانی کردووەو هەموو شێوە پشتگیرییەکی ماددیو مەعنەوی پێشکەش کردوونو دەوریشـی لـە بەڕێوەبردنی دیموکراتیو دەزگا سۆشیالیستیەکاندا چەسپا- ندوون ، وە هەوڵیشی داوە کە باشترین دەرفـەتو دۆخی توانادار بۆ بەرەلاکردنی دەست پێشکەریی بە داهێنەرەکـانو بەهرە گەشەدارەکانی چینـی کرێکـاران لـەو وولاتـە تێکۆشەرەدا برەخسێنێت .

تێکۆشەران :

ئەوەی شوێنێکی دەرکەوتوو بۆ چینی کرێکـاران لەژیانی حیزبماندا لە هـەردوو رووی فکریی‌و تێکۆشانەوە پەیدا ئەکا ، دەوری سـەرەکیەتی لـە تێکۆشانی یەکگرتنو چالاکی ئەو تێکۆشانە لە بەدیهێنانی یەکێتی زەحمەتکێشان نەبێت کەسی تر یەکێتی بێ دروست ناکرێت .. ئالێرەدا نرخی یەکێتی چینی کرێکـارانی عەرەبو بایەخی دەورەکەی لە بەدیهێنانی یەکێتی نەتەوەیی سەرانسەریـدا دیار ئەدا ، ئەمەش لەبەرچـالاکی بایەی کۆمەڵایـەتیو ئابووریی‌و ووشیاریی هەستی تێکۆشانی‌و ئەو توانا خۆیی‌یانەی هەشیەتی کە لە شێوەی یەکدیگیـریی شۆڕشگێڕیی لەگـەڵ هەموو جەماوەرانی زەحمەتکێشـدا شایستەی ئەوەی ئـەکا باری تێکۆشانی یەکێتی سۆشیالیستی هەڵگری‌و بەدڵسۆزی‌و قوربانی دانەوە بچێتە ناو جەرگـەی خەباتەوە .

ئەرکی بەرەنگاربوونـەوەی ئیمپریالیزمو بەربەرەکـانی دەسەڵاتیو تێکۆشـان دژی دەسـت بەسەراگـرتنو چەوسانەوەی ئاکرێ ئەگـەر مرۆکە یەکێتیەکەیو روخسارە دیموکراتیەکەیو خاسـیەتە سۆشیالیستیەکەی لەیەك کاتدا وەر نەگیرێت ..

ئەو ئەرکانە بەگوێرەی خۆیان بەرەنگـاربوونەوەیـەك دژی کۆنەپەرستان لەهاوپەیمـانی کردنیان لەگەڵ ئیمپریالیزمداو سـوودبینیان بە حوکمی بەرژەوەندی چینایەتی خۆیان لە بەخشـینەکانی بەش‌بەش کردندا ئەنوێنن

کرێکارە نەبەزەکانمان
جەماوەرە زەحمەتکێشـەکانمان

ئێمە لە کاتێکدا لە گەرمەی ئاهەنگ گێڕاندایین ئەبێ بیـر لەوە بکەینەوە کە بـە دۆخو بارێکی گەلێ پر مەترسـیی دەورە دراوین ، وە ئێمە ئەرکی مەزنو ئەلێ پلەزل لەبەگرنگیو لە زیندوویی لە سەر ریبـازی رێڕەوی شۆڕشی عەرەبیـدا چاوەڕێمان ئەکات ، ئەوانـەش ئەرکی بەرەنگار بوونـەوەی دەستدرێژی ئیمپریالیزمـی زایۆنی کۆنەپەرسـتو کۆڕاندنەوەی پیلانی سازانو خۆبە دەستەوەدانو پشتگیریی کردنی هێزی بـەرگـری فەلەستینو بزوتنـەوەی نیشتمانی لوبنانیین کە بـەر هێرشی رژێمی بەکرێگیراوی سوریا هاوپەیمانی راسـت رەوی کۆنەپەرستو داردەستـی ئیمپریالیزمی ئەمەریکا کەوتن .

لەو قۆناغەی ئێسـتادا نیشتمانی عەرەبی پەرەسەندنی تیژی هێرشی ئیمپریالیزمـی زایۆنی کۆنەپەرسـت دژی دەستەکانی بزوتنـەوەی شۆڕشی عەرەبی ئەبینێ ، وەبە تایبەتی دژی شوێنی پێشەوەی ئەی بزوتنەوەیە کە رژێمـی شۆڕشگێڕیمان لە ووڵاتـی عیراقدا خۆی تیادەنوێنـێ بەمەبەستی لابردنی هەمـوو ئەو کۆسپانەی کەرێ لـە جێبەجێ کردنی دوا قۆناغـی نەخشەی سازانو خۆبـە دەستەوەدان ئەگرێت .

وە لەو دیمەنانەو ئـەو هێرشە گرتنەبەر ، لێـدانی هێـزی بەرگری فەلەستینی‌و بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنانی بوو بۆ ئەوەی خەباتـی یەکگرتوویان لاواز بکـرێتو هێزی بەرگری فەلەستینیش لغاو بکرێت بۆ تێك قوپاندنو بال بێوەنانی ناوەکـوو لـە نەخشەی سازاندندا بەشداریی بکات .

پەرەسەندنێك لە شێوازی پیلانگاری شان بەشانی ئـەو هێرشە ملی نا کە لە یەکگرتنی بەرەی رژێمە کۆنە پەرستو خۆ بەدەستەوە دەرەکاندا خۆی نواند لە ژێر یەك سەرکردایەتی مەیانیدا کە ئەمەریـکا دەوری سەرکردایەتی کردنی ئەبینێ ، وە ئەو بەرەیە پالە پەستۆیەکی زۆری کردە سەر رژێمـە پێشکەوتنخوازەکان بە هەوڵی ئەوەی ئەهێنێ کار لە رەوتـی رووداوەکانی سەر مەیـانی نەتەوەیی بکەنو ناچاریشیان بکات کە لە ناو چوارچێـوە قوتریەکانی خۆیاندا بێنـەوە یەکو رێبازی پێشکەوتنخوازا- نەیان کزبکرێتو بەرەو رێگەی سازانو سەوداگـەریو سەرشۆڕیی بیانبەن .

ئەو دیمەنی تیژبـوونی هێرشی ئیمپریالیەی پەنجە بۆ ئەوە درێژئەکا کە بەرەی هێزی دژەکان لەحالەتێکی بووژانەوەدا ئەژی ، لە هەمان کاتدا ئـەوە ئەسەلمێنێ کە ئەو بووژانەوەیە حالەتێکی وەختییەو لە راستیدا دانەنگیی ئیمپریالیـزمو زایۆنیزمو کۆنە پەرستـی هاوپەیمانیان دەرئەبـڕێ بەرامبەر مەترسیی گەشـە سەندنی هێزەکانی شـۆڕشی عەرەبی لە مەیانی جەماوەریو لە بارستانی ئەو هێـزە شۆڕشگێڕیانەشدا کە شۆڕشەکەمان لە عیراق لە شـوێنی پێشەوەیدا ئەوەستێ بـۆ گەڕاندنەوە دوای ئەو هێرشە درندەیی‌یەو رووخانی پیلانەکەو لێدانی کۆڵەکە ماددی سیاسیو سەربازیی یەکەی بـەرەی دوژمن . بەوەی کە شـۆڕش ئەوەندە لێدانی سەختی زیاتر لە لایەك ئاراستەی ئیمپریالیزم کردووەو لە رووی پیـلانی ئیمپریالیزمو پشـتگیریی پەرەسەندووی هێزەکـانی رەفزکاری خۆڕاگرتنێـکی مەردانەشا خۆی راگرتووە .. ئەوەش حەماسو لایەنگیـریی جەماوەرانی عەرەبی خستۆتە جۆش ، هەروەها هێـزو بزوتنـەوە نیشتـمانیو پێشکەوتنخوازەکـانی لـە نیشتمانی عەرەبیدا وورییـا کردۆتەوە ، و بەوپەیـستە پەیوەندیی خەباتگێڕان لـە بەرەیەکی میللی فراواندا بەتین بکرێت کە زامنی واسەتەوەی بزوتنەوەی شۆڕشی عەرەبی لە قۆناغی بەرگری کردنەوە بۆ قۆناغی هەڵمەت بردنێـك بکات کە لەبەر پێیا هەموو بنکەو کۆڵەکەی دەستدرێژیو پیلانکاریی رابماڵێت .

لەبەر ئەوە ئەی هاوڵاتیان ئێمە ئەوە دەزانەخەین کە ئەو بووژانەوەیە نامان ترسێنێو بە بڕوایەکـی تـەواوو لە سەرچاوەی بڕوابوون بـە حیزبو شۆڕشو جەماوەرانی نەتەوە خەباتکەرەکە مانـەوە ئەڵێین :

شۆڕشی عەرەبی بەرگـە گرتنێکی بەهێزی بەرامبـەر پیلانکاری ئیمپریالیزم هەیـەو لە توانایەتی کاری دژانـەو کاریگەر لە بەرەی دوژمنانـدا بگێڕێت .

ئەبەر ئەرکی پێزانـینو هۆشیاریی ئەوە لە ئەستۆی هەموو رێگەکانی ئەتەوەدا بێت وە بە تایبەتی ئەی تاقمانـەی لەشۆڕشدا خاوەن بەرژەوەندین لە گەڵ گرتە پێشـەکەرە زەحمەتکێشەکانیشدا ئەرکێکی تریش ئەهێنێ کە بایەخـی لەوەی پێشوو کەمتر نییە ، لە بەر ئەوەی کارتێکردنێـکی راستەوخۆی لە چەسپاندنی بنکەی شۆڕشو خۆڕاگرتنی رووبەرووی دوژمنەکانی بـە هەموو لایەنە جیاوازەکانیانەوە هەیە . ئا ئەوەیە کـاری خۆگرانە بۆزیادبوونی بەرهەمو پەرەسەندنیو پێشکەوتنی لـە چەندیی‌و لە چەشنیداو بـۆ پاراستنی ئامرازەکانیشی کـە ئەمەش بەشداریەکی راستو چالاکانەی چینی کرێکاران لـە جێبەجێ کردنی نەخشـەکانی شۆڕشو سەرخستنی لە رێبازە راستەکانی گۆڕانکاریدا بەدی ئەهێنێت .

وە ئەمەش نایەتەدی تەنها بە تەقەلای دڵسۆزانە نـەبێ کە ئەبێ ئارەزوویەکی تەواوو بەسەر کردنەوەیەکی راستو بەردەوامی لە وەرگرتنـی پیشەکانو پەرەپێـدانی شارەزایی‌و زانیارییە زانستی‌و هونەریی‌و تەکنیکیەکانی لـە گەڵدابنو گزمەکی پێ بکەن ، لەگەڵ زیادکردنی فێربوونـی شارەزایی لە ئیش کردندا .

وە لە چاودێری سـەرۆکی فەرمانـدە احمد حسن البکـرو هاوڕێی تێکۆشەر صـدام حسینو سەرکردایەتی حیزبو شۆڕشو ئامۆژگاریـیە بەنرخەکانیانەوە بۆمـان ، باشترین‌هانداننو ووریاکردنەوە ئەبینین بۆ زیادکردنی بەرهەمو بەرهەمداریی‌و چاك کـردنو پێشخستنیان .

خۆ ئەگـەر ئەوەی لـە پێشەوە ووترا ئەرکێك بێـت بیانی دروستی هاووڵاتیـەتی بەسەرداتی بداو پێداویستـی ئیلتیزام کردنی شۆڕشگێڕانە بیسەلمێنێت . ئیش کردنیش بۆ تەواوکردنی پەیوەندیی نێوان کرێکارانو بەڕێوەبەرایەتیەکان ئیش کردن لە مەیدانە جیاوازەکـانی بەرهەمهێناندا لە سەر بنچینەی ئیلتیزامبوونی هووشیارانە بە نرخی ئیش کردنی بەرهەمدارو بەرپەوکردنی لانـەدان لـە یاساکانی ئیش کـردنو رێو شوێنەکانی .

بەیەکەم پێداویستـی مسۆگەرکردنی رێکخستـنو بەیەکەوە گونجانی هووشیارانە ئەژمێررێت لە نێوان بزوتنەوەی نیقابی‌و کرداری بەرهەمهێنان لـە شێوە دیموکراتیـە شۆڕشگێڕیەکاندا ، لە ئەنجاما ئەوە باشترین دەرفـەتی بەرهەمهێنانو بەهرە مەندایەتی لـە بەردەم چینی کرێکاراندا هەڵ ئەخات ، وە لە پاشـانا یارمەتی بەکارهێنانی تواناکانی ئەدا بۆ چەسپاندنی بینـای شۆڕشگێڕی‌و تەواوکردنـی بنچینەکانی‌و دەوڵەمەندکردنی بزوتنەوەی تێکۆشان بـە چەشنێك کە چەندی بێبوێ بۆ رووبەروو بوونەوەیەکی راست بەرامبەر هەموو دەستەکـانی دوژمن زامنی بکات .

کرێکارە نەبەزەکانمان
جەماوەرانی نەتـەوە زەحمەتکێشەکەمان .

ئەو رێکەوتی ئاهەنـگ گێڕانە دەرفەتێکە لە سەرمانی پێویست ئەکا کە ئەرکەکانمان لە مەیانی قوتریو نەتەوەیـیدا بخەینەروو ، بەگوێرەی ئەوەی جەژنێکی چینی کرێکارانیشە لە هەموو جیهاندا ، دووبـارە بەسەرماندا ئەسەپێنێ کـە دەورو ئەرکەکانمان لە مەیانی دەوڵەتاندا بزانین ، کە خـۆی لە پتەوکردنی پەیوەندییەکانی هاوکاری خەبات کردنمان لـە گەڵ بزوتنەوە رزگـاریی‌و شۆڕشگێڕیەکانی دژ بـە ئیمپریالیزمو بنکەکانی لە هەر شوێنێکابن ، ئەنوێنێ .

وە لە بە هۆشیمان بـێ ئەرکی دەورەکانمان لەو بواردا ئەتوانین هاوبەشـیی لـە قووڵکردنەوەی مانا مەعنەویە- کانی ئاهەنگ گێڕان بـە بیرەوەری سەرکەوتنی خواستی تێکۆشانی داد پەروەرانـەی مرۆڤ لە سەلماندنمانەوە بکەین بۆ مانای تێکۆشـانی مرۆڤایەتیانەی عـەرەب دژی دوژمنانـی گەلان ، ئـەو دوژمنانەی لە هاوپەیمـانی ئیمپریالیزمی زایۆنی کۆنـە پەرستیدان .

وە لێـرەدا بیرمان ناچێت کە سڵاو ئاراستـەی پاڵەوانانی بەرهەمهێنان بکەین، لە کاتێکدا ئـەوان ووزە بەهرەدارە داهێنەرەکانیـان ئەخەنەگەر بۆ خزمەتکردنـی نەتەوەکەیان وەبەمە بەشداریی لە بیناکردنی باشە رۆژێـکی ڕوشنگدار لە هەموو شوێنێکا بۆ مرۆڤ ئەکەن ، وە پیـرۆز باییش لە کۆششو تەقـەلای کرێکارە دڵسۆزەکانمان بکەینو یادی قوربانیدانو هەڵوێستە گەشەدارەکانیان بکەینـەوەو بە تەنگەوەبوونی بەردەوامیان بۆ زیادکردنی بەرهەمو چـاك کردنو پێشخستنی تیـانا مەزنتر بکـەین . پێویستی وەفـاداری ئـەوەیـە کـە بەمـەزنیـەوە یادی قارەمانیەتی شـەهیدانی چینی کرێکارانی عـەرەبو هەموو شەهیدانی ئەو نەتەوە تێکۆشەرە بکەینەوەو رێز لـە یادکردنەوەیان بگرین بـۆ دان نان بەدەورە مەزنـەی گێڕاویانە ، لە کاتێکدا کـە بەرەنگاری تێكو پێکـدانی قەڵاکانی جەورو سـتەمو بەندایەتی بوونەتەوە .

جارێکی‌تر ، کرێکـارە تێکۆشەرەکانی ووڵاتەکەمانو هەموو لایەکی نیشتمـانی گەورەی عەرەبمان لەو جەژنـە پیرۆزەیاندا سڵاوتان لێ بێت، ئەو جەژنەتان کە نیشـانەی تێکۆشانە دژی چەوسـانەوەو پەیمانێکیشە لەسەر بەردەوام بوونی ئەو رێبازی تێکۆشانەی شۆڕشی حەڤدەی تەمـووز کێشاویەتی ، تاوەکوو خواستی جەماوەران لە دروست کـردنی کۆمەڵگای یەکێتیو سەربەستیو سۆشیالیستیدا سەرئەکەوێ .

تیتر سڵاوتان لێ بێت .

سەرۆکی فەرماندە چاوی بە تیپی هەڵبژاردەی لاوانکەوت و شانازی خۆیی بەرامبەر رەوشتی بەرزو باڵایان دەربڕیوە

لەسەعاتی «١١»ی پێشنیوەڕۆی دوێنێ ، سەرۆکی فەرماندە بەڕێز احمد حسن البکر ، لە کۆشکی کۆماری چاوی بە تیپی هەڵبژاردەی لاوانی ووڵات کەوت ، کە ڕۆژی پاڵەوانیەتی نوزدەهەمی لاوانی ئاسیای لە تاراندا بردەوە .

سەرۆکی فەرماندە ئەهلی سەرکەوتنی لـە زۆر لەسەرەتای چاوپێکەوتنەکەدا ، ... بۆ زامن ئەکات . کە بەڕێز کریم محمود وەزیری لاوانو ئەندامانی تیپەکەی ئامادەبوون، پیرۆزبایی لێ کردنو شانازی خۆیی بەرامبەر رەوشتی بەرزوبالایانو رەنجە گەورەیەی لەیاری دوایەدا داویانە دەربڕی .

سەرۆکی بەڕێز وتی : گەیشتنان بەم ئەنجامە جاکە بۆ هەموومان وەك دەستکەوتێکی مەزن شانازی پێوە ئەکەین ، باوەڕمانی بە لاوەکانمانو جەماوەرمان قوڵتر کردەوە . سەرۆکی بەڕێز لاوەکانی بانگ کرد بۆ ئەوەی ئـەم سەرکەوتنە بکەنە هاندەریانو بەردەوام بن لە مەشقی زانستی نەك تەنیا لە پێناوی بردنەوەدا بەڵکو لەپێناوی ئەوەشدا کە وێنەی ڕووناکو راستەقینەی لاوانی ووڵاتو نەتەوەی عەرەب پیشان بدەنو زیاتر خۆیان بە جەماوەرو شۆڕشەکەیانەوە ببەستنەوەو ئەو راستیە دووپات بکەنەوە کە ئێمە لەسەر رێگەیەکی راسـت ئەروین .

بەڕێز کریم محمود وەزیری لاوان سەرۆکی یەکێتی لاوانی عیراق ، بەناوی لاوانی ووڵاتەوە بەڵێنی بە سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکردا کە بەردەوام لەسـەر رێگای گەیاندنی پەیامی شۆڕشو حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست بڕۆن بـۆ بەدیهێنـانی سەرکەوتنی زیاتر .

ئەوەی شایانی باسە ، بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکـر فەرمانی دا کە هەر ئەندامێکی ئـەم تیپی هەڵبـژاردەی لاوان ئۆتۆمبێلێکی پێ ببەخشـرێ ، وەك دیاری رێزلێنان بەرامبەر سەرکەوتنیان لـە پاڵەوانیەتی دەورەی نۆزدەهـەمی لاوانی ئاسیادا کـە رۆژی پێنـج شەممەی رابوردوو لـە تاران بـە دوایی‌ هات . ئەندامانی تیپەکە پێـری ئەنجامی چاوپێکەوتنی سەرۆکی فەرماندەدا دیاریەکانیان وەرگرت .

لە بروسکەیەکدا بـۆ سەرۆکی فەرماندەو بەڕێز صدام حسین :

پیاوانی ئاینـی ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەڵێن ئەدەن پشتگیری هەڵوێستەکانی حزبو شۆڕش بکەن

بەشداری‌کەرانی کـۆڕی فراوانی ئەو پیاوە ئاینیانەی کە تازە لـە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا دامەزراون ، لە بروسکەیەکدا کە ناردوویانە بۆ بەڕێز سەرۆك احمد حسن البکـرو بەڕێز صدام حسین بە ئێنیـانداوە پشتـی ئەو هەڵوێستانەی حکومەتی نیشتمانیمان بگرن کە رەفزی پرۆژە خۆبەدەستەوە- دەرەکانی ئیمپریالیزم ئەکا .

وە بەشداریکەرانی کۆڕەکە بەڵێنیـان بەسەرکردایەتی سیاسیماندا ئـە ئەرکی ئاراستەکردنی ئـەو ووزەشاررووانە بکرنە ئـەستۆ کـە لەناو کەرتی فراوانی رۆڵەکانی گەلی کوردماندا هەیە ، بەرەو هاوکاری کـردنی پشت‌دانەیەکتریەکی زیاتر بـۆ جاکەی گـەلی عیراق‌و پێشکەوتنی . لەگـەڵ پشتگرتنی ئەو هەڵوێستانەی حکومەتی نیشتمانیمان کـە رەفزی ئەو پرۆژە خـۆبە دەستەوەدەرە ئیمپریالیزمیانە ئەکا کە بە مەبەستی تەفروتوناکردنی مەسەلەی فەلەستینە ، وە بە تایبەتیش کە هێشتا بڕینـی پڕنەی ناودڵی فەلەستین خوێنی لەبەر ئەرواو زلتر ئەبێت ، وە شـاری «قدس»یش هێشتا هەر دیلە بەدەست زایۆنیزمە تاوانبارەکانەوە .

میواندارى کۆشکی کۆماری

دوێنێ بەیانی بەڕێز یونس حسن الصالـح بەڕێوەبەری گشتی‌ی دایەرەی تاپۆ سەری لە کۆشکی کۆماری داو ناوی خۆی لە دەفتەری میوانداریـدا تۆمارکرد بۆ سوپاس کردنی سەرۆکی بەڕێـز بـە بۆنەی دامەزراندنی لەئیشە نوێکەی .

هەروەها دکتۆر عبدالله محمد حسن ئەمینداری گشتی یەکێتی پزیشکانی ددانی عەرەبو دکتـۆر نزار نظیف سـەرۆکی دەزگای لێکۆڵینەوەی زانستی سەریان لە کۆشکی کۆماریداو بۆ رێ پێدانیان بـەرۆیشتن بۆ دەرەوەی ووڵات ناوی خۆیان لـە دەفتـەری میوانداریدا تۆمارکرد . هەروەها بەڕێز کیرسانـی فلادیمیر سەرەك وەفدی بازرگانی چیکۆسلوفاکیـا سەری لە کۆشکی کۆماریداو بەبۆنەی سەردانی لـە ووڵات ناوی خۆی لە دەفتەری میوانداریدا تۆمارکرد .

Institut Kurde de Paris

سەرۆکی فەرمانده نیشانەی پلەی یەکەمی کاری بە ژمارەیەک لە سەرکردەکانی بزووتنەوەی نەقابی و شەهیدەکانی داوە

بەڕێز سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکر نیشانەی پلەی یەکەمی کاری بە ژمارەیەک لەسەرکردەکانی بزووتنەوەی نەقابی و شەهیدەکانی داوە بۆ ڕیزلێنان لە ئەرک و کاروەوەرە گەورەکەیان لە ئیش و کاری نەقابییان و جێبەجێ کردنی ئامانجەکانی بزووتنەوەی نەقابیدا ٠

ئەمانەی کە نیشانەکەیان دراوەتێ ئەمانەن ٠٠ بەرێز مجید رشید مصطفی جێگری سەرۆکی گشتی یەکێتی نەقابەکانی کرێکاران و محسن محمد رضا ذهب سکرتێری کاروباری دارایی لە یەکێتی و محمود جاسم رجب لێپرسراوی لاوان و ئەهێشتنی نەخوێندەواری لە یەکێتی و علی حسین المولی ئەمینداری گشتی یاریدەدەری یەکێتی دەوڵەتانی نەقابەی کرێکارانی عەرەب و مدیحه رزوقی سکرتێری یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای واسط ٠

بەڵام شەهیدەکان ئەمانەن حسن هجول وکریم زباله عبود کە گیانیان بەخشی لەپێناوی لابردنی مەترسییەکانی ئیش و کارو پاراستنی هۆیەکانی بەرهەمهێناندا ٠٠

هەروەها حسن عبد صلیبی کە لەدوای هەڵگەڕانەوەی ڕەشی تشرین‌دا لەبەر بەرگرکردنی لە شۆڕشی ڕەمەزانی پیرۆزدا لە سێدارەدراو فاروق حسن کە کاتی بەرهەڵستی کردنی هەڵگەڕانەوەکە شەهیدبوو ٠

ئا٠د٠ع

پارتی دیموکراتی کوردستان و پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان پیرۆزبایی جەژنی جیهانی کرێکاران ئەکەن

لە دوو بەیاننامەدا کە پارتی دیموکراتی کوردستان و پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان دەریان کردوە پیرۆزبایی جەژنی یەکی ئایارو پیرۆزبایی یادی جەژنی جیهانی کرێکاریان کردوە ٠

پارتی دیموکراتی کوردستان جەماوەری گەلەکەمان لە بەیاننامەکەی‌دا کرنگی بەشداری جەژنی کرێکار ئەکات بەشداربون و هاوکۆیی کردنی لە جەژنە نەمرەکەیدا کە لە کورج و گۆڵانەی جەژنی کرێکاری سایەی شۆڕشی ١٧ی تەمووزدا دووپات کردۆتەوە لە زۆر کردنی ٠٠ کە حیزبی بەعسی بەرهەم و پەرەپێدانی نەخشەی سوشیالیستی عەرەب کانی گەشەکردن و بنیاتنانی تەقانیەوەو سەرکردایەتی کرد کۆمەڵگای سۆشیالیستی‌دا ئەڵێ دەسکەوتی لە بواری پارتی شۆڕشگێڕی کورد سیاسی و ئابوریدا بۆ ستان لە بەیاننامەکەیدا وتی هاتۆتەدی ٠

ئاهەنگ گێڕان لە بەغداو پارێزگاکانی وڵاتدا بە بۆنەی یادی جەژنی کرێکارانی جیهانەوە

بەیانی ڕۆژی یەک شەممەی ڕابوردوو ، نومایشی کرێکاران لە بەغداو پارێزگاکانی تری وڵاتدا بە بەشداری کەرتە فراوانەکانی کرێکاران ڕژانە سەرشەقامەکانی و هاواریان ئەکرد بە ژیانی سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکرو شۆڕشی ١٧ی تەمووزی پیرۆز ٠

لە سەعات هەشت و نیوی بەیانی‌دا ، لە شاری بەغدا نومایشی فراوانی کرێکاران دەستی پێ کرد کە زیاتر لە « ١٠٠ » هەزار کرێکاری پیاو و ژن بەشداریان تیاکردو ئەندامانی مەکتەبی تەنفیزی یەکێتی گشتی نەقابەکانی کرێکاران لە پێشیانەوە بوون و لە مەیدانی « الکشافه » کۆبوونەوە ٠

لە پێشەوەی نومایشەکەوە دوو وێنەی گەورەی سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکرو هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین هەڵگیرابوون ٠

هەروەها دروشمەکان سووربوونی جەماوەری کرێکاری دووپات ئەکردەوە لەسەر تێکۆشان لە پێناوی بنیاتنانی کۆمەڵداو پەرەپێدانی و بەشداربوون لە جێبەجێ کردنی نەخشەی گەشەپێدانی نەتەوەییدا ٠

هاوڕێ محمد عایش ئەندامی سەرکردایەتی قطری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست سەرۆکی یەکێتی گشتی نەقابەکانی کرێکاران وتارێکی‌دا تیایدا ئەوەی دووپات کردەوە ، کە شۆڕش بارێکی بۆ چینی کرێکار ڕەخساندوە کە بایەخی ئەم چینەی لە هەموو ڕوویەکی سیاسی و ئابوری و کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیرییەوە پتەو کردووەو لە چوارچێوەی گشتی کاروانی گۆڕانکاری شۆڕشگێڕیدا دەسکەوت دوای دەسکەوتی بۆ بەدی‌هاتوە چی لە ڕووی دانانی یاساکانی کارو تەقاعدی و دەستەبەری و زامن کردنی باری ژیان و پێشەییەوە کە هەموو ئەو کرێکارە عەرەبانەی گرتۆتەوە کە لە دەزگاکانی کارەکەن وچی لە ڕووی بەهێزکردنی دەوری پێشرەوانەی چینی کرێکارەوە بۆ لە ڕووی بەرهەم و کاری چالاکی دیموکراتیانەوە ٠

هەروەها وتی : ئەو بایەخە گەورەیەی سەرکردایەتی سیاسی و لە سەروبانەوە سەرۆکی فەرماندەی تێکۆشەر احمد حسن البکر بە چینی کرێکارو بزوتنەوە نەقابییەکەی داوە تا گەیاندویەتیە ئەم پایەیە .. وا لە چینی کرێکار ئەکات خێرا و گورج و گوڵتر بێ لە پەرەپێدانی جۆرەکی بەرهەم و زیاتر بە هۆشیاری . هەست کردنی بە دەوری ئیشتیراکیانە بەرپرسیاری لە ڕووی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوورییەوە .

دیسان هاوڕێی سەرۆکی یەکێتی دەستی بۆ ئەوە کێشا کە ئەرکی چارەنووس و مێژوویمان ڕووبەڕوو بەرامبەر جموجوڵی ئیمپریالی و سەهیونیەت و کۆنەپەرستان کە ئەیانەوێ ترسناکترین پەلامار بدەن مەبەستی فەرزکردنی سازدانی خیانەت کارانە لەگەڵ سەهیونیەتی دوژمن لەسەر حسابی مەسەلەی فەلەستین و بوونی نەتەوەیی

هاوڕێ عایش لەدوایی وتارەکەیدا بەڵێنی بۆ سەرۆکی فەرماندەمان احمد حسن البکرو سەرکردایەتی حزب و شۆڕش نوێ کردەوە لەسەر کۆکردنەوەو ئامادەبوونی تەواو بۆ قوڵ کردنەوەو بەرپرسیاری بەرهەم بەکارکردنی بەرپرسیاری سەرکردایەتی چینی کرێکار لە ڕووی زیادکردنی بەرهەم وەو چاککردنی لە چوارچێوەی هەنگاوناندا بەرەو بنیاتنانی ئیشتراکی و پتەوکردنی بەرپرسیاری تێکۆشانی چینی کرێکار بۆ ڕاپەڕاندنی ئەرکەکانی لەبەرنامەی پێشکەوتن و ئیشتیراکیەتدا

ئەوەی شایانی باسە ئاهەنگ گێڕان هەمان پارێزگاکانی تری وڵاتی گرتەوە لە هەموولایەک دروشمی زیادکردنی بەرهەم و دروشمی مەرکەزیەکانی حزب بەرزکرابوونەوە کە داوا لە چینی کرێکار ئەکەن بە زیادکردنی بەرهەم و بەردەوام تێکۆشان بۆ بەدی‌هێنانی گۆڕانکاری جۆری بەرهەمدا

پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە • پاشماوە

پاشماوەی : لە وتارێکی حزبدا ٠٠٠

ناسیوە ، ئەمڕۆ شان بەشانی بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنان و بزوتنەوەی بەرگری فەلەستین لەسەر ڕێگای ئەو ئامانجە پاکانە وەستاوە کە شەهید جەنبلاط لەپێناویا بووبە قوربانی ٠

هەروەها بەرێز محسن ابراهیم ئەمینداری گشتی ڕاپەڕاندنی کاروباری ئەنجومەنی سیاسی ناوەندی وتاری بزوتنەوەی نیشتمانی لوبنانی خوێندەوەو بەڵێنی ئەوەی نوێ کردەوەکە بزوتنەوەی ناوبراو پارێزکاری لە یەکێتی خۆی بکات و یەکگرتنی پتەو تربکات و هەر سووربێ لەسەر سەربەخۆیی خۆی و بەپێی بەرنامەکەی بروات و بەوەفاش بێ بەرامبەر شەهیدەکانی و ئەو خوێنانەی لەپێناویا ڕژان ٠

بەرێز « عزیز شریف »یش سکرتێری گشتی ئەنجومەنی ئاشتی و هاوکاری عیراق و نوێنەری ئەنجومەنی ئاشتیخوازانی جیهان لە وتارەکەیدا وتی : ئەو ئاڵای خەباتەی شەهید کەمال جەنبلاط هەڵی کرد ، نزم نابێتەوە ، بەڵکو زیاتر بڵند ئەبێ و هەر ئەشەکێتەوە ، هەروەها وتی : کوشتنی جەنبلاط لەرزینەوەیەکی توندی بەرپاکردو شەپۆلێکی بەهێزی نارەزایی خستە ناو ئەنجومەنی ئاشتی جیهانەوە ٠

حزبی سوشیالیستی ئیتالیا ، بەسڵاونامەکەیدا بۆ میهرەجانەکە دوپاتی کردۆتەوە ، ئەو نموونە ئاشتیخوازی و هاوکارییەی جەنبلاط ژیانی لەپێناویدا بەخشی هەمیشە هاندەری زیاتر خۆبەستنەوە ئەبێ بەتێکۆشانەوە لەپێناوی دیموکراتی و پێشکەوتندا ٠

دیسان وەفدی ئەنجومەنی نیشتمانی بەرەی نیشتمانی کۆماری ئەڵمانیای دیموکرات ئاشکرای کرد کە گەلی کۆماری ئەڵمانیای دیموکرات بە بایەخەوە ئەڕوانێتە هەڵوێستی نیشتمان پەروەرە لوبنانیەکان و گەلی عەرەب لەتێکۆشانیاندا دژی ئیمپریالی و سەهیونیەکان ٠

وەفدی بەرەی میللی بەحرەینیش دووپاتی کردەوە کە شەهیدبوونی کەمال جەنبلاط مانایەکی زۆری هەیەو ئەوێک بەڵگەی پێوەیەو دەستی ئەو هێزانەی خستەڕوو کەوایان ئەزانی کوشتنی ڕێگایان لەبەردەمدا ئەکاتەوە ئەو پیلانانە جێبەجێ بکەن کە پێیان سپێردراوە ٠

ئەنجومەنی نیشتمانی ئەفەریقاش لەزیمبابوی لەسڵاو نامەکەیدا وتویە : کوشتنی جەنبلاط بەشێک بوو لەنەخشەی ئیمپریالی کەمەبەستی دابەش کردن و لەکەوت کردنی هێزە نیشتمان پەروەرەکانی لوبنان و بزوتنەوەی بەرگری فەلەستینی دۆستیان بوو ، بەڵام نەخشەکەسەری نەگرت وەکە یەکێتی دروشمی هێزەکانی دوژمن بەئیمپریالیە لەلوبناندا ٠

هەروەها شفیق ارشیدات ، ئەمینداری گشتی یەکێتی پارێزەرانی عەرەب لەماتەمەی شەهید جەنبلاطدا وتی : کەمال جەنبلاط کەشەهیدی باوەڕو تێکۆشانە زیندوە لەناوماندا بە بیروباوەڕی و بەرەفتاری و بەهاوڕێکانی ٠

هەمو وەفدە عەرەبی و جیهانیەکانی تریش کە لە میهرەجانەکەدا بەشداریان کردبوو ، لەوتارەکانیاندا نارەزاییان دەربڕی بەرامبەر بەم تاوانە ناپەسندەی هێزە کۆنەپەرستەکانی سەر بەئیمپریالی بۆ کوشتنی شەهید جەنبلاط نەخشەیان داڕشت و جێبەجێیان کرد ٠

میهرەجانەکە کە زیاتر لەچوار سەعاتی خایاندو زیاتر لە « ٤٠ » وەفدی عەرەبی و جیهانی بەشداریان تیا کرد کە نوێنەری وڵاتە عەرەبیەکان و حزب و دەستەو ڕێکخراوو یەکێتیە جیهانیەکان و زوربەی نوێنەرە دیبلوماسیەکان لەلوبناندا تیدا بوو بەوتەی وەلید جەنبلاطی کوڕی شەهید کرایەوە ٠

وەلید جەنبلاط سوپاس لەوەفدە عەرەبی و جیهانیەکان وکۆمەڵانی خەلکی لوبنان کرد کە لە میهرەجانەکەدا بەشداریان کرد ٠

ئەوەی شایانی باسە ، ئەم میهرەجانی ماتەمە لەهۆڵی « یونیسکۆ » بەئامادەبوونی دەیان وەفدی عەرەبی و جیهانی و نوێنەرانی حکومەتە عەرەبیەکان و حزب و دەزگاو ڕێکخراوە پێشکەوتنخوازو دیموکراتیەکان و بزوتنەوەی ئازادیخوازەکانی ئاسیاو ئەفەریقاو ئەوروپاو دەیان هەزار کەس لەرۆڵەکانی گەلی لوبنان گێڕا ٠

پاشماوەی : سەروتار

کە وزەی لە ڕاڕانەوەنەهاتوو دەدا بەرەوڕەوی گەل لەڕێگای شۆڕش و ڕزگاری و بنیاتناندا ٠

ڕێڕەوی شۆڕشی حەفدەی تەموز ئەو ڕێبازە مەبدەئی و نەگۆڕاوەی بەرامبەر بەچینی کرێکار دەرخستوە و زۆر یاسای شۆڕشگێڕانەی دەرکردوون کە لەپێش هەمووانەوە یاسای ژمارە ((١٥١))ی ساڵی ١٩٧٠ کارو دەسکاریە شۆڕشگێڕانەکانی و یاسای ژمارە ((٣٩))ی ساڵی ١٩٧١ی خانەنشینی و دەستەبەری کۆمەڵایەتی کرێکاران و هەنگاوو بڕیارەکانی ترن کە دیاردەی بێگاریان لەناوبردو دەرەتانی کاری سەربەرزانەو هەل و مەرجی لەباریان پێک‌هێنا بۆ تواندنی دەست پێشخەری خولقێنەرو توانای داهێنەری کرێکاران ٠

توندوتیژبوونی هێرشی ئیمپریالیەت و سەهیۆنیەت و کۆنەپەرستی لەناوچەدا کە مەبەستی پاکێدانی مەسەلەی فەلەستین بەهێنانە ئاگۆڕی گەلالەی چارەسەری خۆبەدەستەوەدەرانەو لێدانی ڕژێمە شۆڕشگێڕەکەمانە پێویستی بە وشیاریەکی زۆرو هەست کردن بەلێپرسراوی مێژوویی کرێکاران هەیە بۆ ئەوەی دەسکەوتە چینایەتیەکانیان بپارێزن و وەڵامی پێداویستیەکانی ڕێڕەوی شۆڕشگێڕانەی گەلەکەمان بدەنەوەو بەچاکی لەبەرەنگار بوونەوەی دەستدرێژی ئیمپریالیەت و سەهیۆنیەتدا بەشداربن و بۆ تێکشکاندنی نەخشەی سازانی خۆبەدەستەوەدەرانە ٠

هاوڕێ نوێنەری سەرۆکی فەرمانده باسی لایەنێکی گرنگی ڕێڕەوی شۆڕش دەکاو دەڵێ : ((ئەرکێکی تریش هەیە کە کەمتر گرنگ نیە چونکە شوێنەواری ڕاستەوخۆی لە پتەوکردنی جێ پێی شۆڕش و خۆراگرتنی لەبەرامبەر دوژمنە جۆربەجۆرەکانیدا هەیە ، ئەویش هەوڵدانی بەردەوامە بۆ زیادکردن و دووچەندانە کردنی بەرهەم و گەشەپێدانی لەباری چەندی و چۆنیەوە)) ٠

تێکۆشانی بەردەوام و دڵسۆزی لەکارداو بەفێربوونی تەکنیکاتی و وەدەست هێنانی شارەزایی بەمەبەستی زیادکردنی بەرهەمداری و بەرزکردنەوەی ڕادەی بەرهەم شوێنێکی ناوەندی‌یان لە خەباتی چینی کرێکاردا هەیە بۆ بەهێزکردنی توانای گەلەکەمان لە سەرخۆ ڕاگرتن و بەرداچوونەوەی بنیاتنانی دیموکراتی ئیشتیراکی ٠

بابیرەوەری یەکی ئایار هاندەرێکی تازەبێ بۆ کرێکارە قارەمانەکانمان بەرەو ئەرکێشان و بەخشینی زیاتر لە پێناوی زیادکردنی بەرهەم و جێبەجێ کردنی نەخشەو بەرنامەکانی حزب و شۆڕشدا بۆ بنیاتنانی کۆمەڵی دیموکراتی و ئازادو یەکگرتوو چوونەپێشی خەباتی شۆڕشگێڕانەوە دژی نەخشەکانی ئیمپریالیەت ٠

پاشماوەی : کۆبوونەوەیەکی دوبەدویی ٠٠٠

ریاض گفتوگۆی عیراق و سعودیە بە سەرۆکایەتی بەرێز عزه ابراهیم ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری ناوخۆو میر نایف بن عبدالعزیز وەزیری ناوخۆی دەستی پێ کرد ٠

لایەنی عیراقی لە گفتوگۆکەدا ئامانجی سەردانەکەی لە سعودیە لە چوارچێوەی ئەرکەشتەی کە ئێستا لەناوچەی خەلیجی عەرەبی دەیکات دەربڕی ٠ و دووپاتی کردەوە کە ئەوا پەیوەندی هاوکاری لەنێوان عراق و سعودیەدا بۆتە شتێکی پێویست لەبەر ئەو پەیوەندی عەرەبایەتی و ئاین و دراوسێیەتیەی کە هەردو وڵاتەکە بەیەکەوە ئەبەستێ ٠

وەفدی عراق دوێنێ بەیانی لە مسقطەوە گەیشتبوە ریاض لە سەردانێکدا بو مەملەکەی عەرەبی سعودی کە بەشێکە لە گەشتەکەی لەو وڵاتە عەرەبیانەی ئەکەوە سەر خەلیجی عەرەبی ٠

باشماوەی : سەرۆکی فەرمانده ٠٠

نوێنەرانی بەرەی نیشتمانی و نەتەوەیی پێشکەوتنخوازو ڕێکخراوە پیشەیی و میللیەکان و نوێنەرانی دەزگا نێودەوڵەتیە عەرەبی و بیانیەکان لە بەغداو وەفدە کرێکارییەکانەوە بینرا ٠

لەم ڕێڕەوە گەورەیەدا ، ئەو دروشمانە بەرز کرابوونەوە کە بەڵێنی نوێ ئەکەنەوە بۆ خەبات لە پێناوی بنیات نانی کۆمەڵگەی یەکگرتووی سۆشیالیستی عەرەبی‌داو کارکردنی بێ‌وچان لە پێناوی زیاد کردنی بەرهەم و ئەو کارە نارەوایانەی بەشێکە لە ڕاپەڕاندنی نەخشەکانی ئیمپریالیەت و سەهیونیەت کە مەسەلەی فەلەستین پاک بدات ٠ دیسان بێزاریان دەربڕی بەرامبەر بەڕژێمی خۆبەدەستەوەدەرانەکان لە ساحەی عەرەبیدا کە بەمەبەستی زیان گەیاندن بە شۆڕشی عەرەب و هێزە شۆڕشگێڕەکانی سازئەکرێن ٠

پەرەپێدانیاو بەڵێن‌دان بە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش، بۆ بەردەوامی بەشداربوونی ڕاستەقینە لە ڕاپەڕاندنی ئەو نەخشە گەشەسەندنە گەورەیەی

دروشمەکان بایەخی یەکگرتنی خەباتی چینی کرێکاری عەرەب و جیهانی دووپات کردەوە ، ئەمەو لە نومایشەکەدا چالاکی وەرزشی جەماوەری پێشکەش ئەکرا کە (٣) هەزار کرێکاری پیاو و ژن بەشداریان تیادا کردبوو ٠ بێجگە لەو تواندنی ئابا هونەریانەی قوناغەکانی خەباتی گۆڕانکاری شۆڕشگێڕانەو سۆشیالیستی زامن ئەکات و پارێزگاری دەستکەوتەکانی گەلەکەمانی و چینی کرێکاری دژی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرست ئەنواند ٠

دەزنەکانی جەماوەرنەکات کە لە ماوەی تێکۆشانی کاروانی حزبەوە بەدی هاتون ٠

هاوڕێ نوێنەری سەرۆکی فەرمانده احمد حسن البکر وتارێکی خوێندەوە کە تیایدا سڵاوی ئاراستەی چینی کرێکار کرد . بەبۆنەی جەژنەکەیانەوە (دەقی وتارەکە لە لاپەرەی شەشدا بڵاو کراوەتەوە) ٠

جەماوەری کرێکاران بێزاری و تووڕەیی خۆیان بەرامبەر هەڵوێستی خیانەتکاری و ترسنۆکانەی ڕژێمی بەکرێ گیراوی سوریاو دەست درێژیەکانی بۆسەر وڵاتی لوبنان دەربڕی کە

لە بەیاننامەیەکدا بە بۆنەی جەژنی کریکارانی جیهانەوە

کریکارەکانمان سورن لەسەر ریبازی شورش

ڕۆژی شەممەی ڕابوردوو ، یەکێتی گشتی نەقابەکانی کرێکارانی وڵات بەبۆنەی ئاهەنگەکانی بیرەوەری یەکی ئایارەوە جەژنی کرێکارانی جیهان ، بەیاننامەیەکی دەرکردوە ، سووربوونی چینی کرێکاری لەسەر چەسپاندنی ئامانج و باوەڕەکانی دووپات کردۆتەوە لە پێناوی هەنگاونان بەرەو قوڵ کردنەوەو چەسپاندنی کاروانی شۆڕشگێڕانەو بنەڕەتی ماددی و ڕاستەوخۆوە بەرەو ئیشتراکیەت ٠

بەیاننامەکە ئەڵێ : یەکی ئایار ، بۆ ئێمە هاندەر کە نازایانەو لێهاتوانە ، لە چوارچێوەی چینی کرێکاری عەرەب و جیهاندا ئەو شوێنەی خۆمان بگرین ، کە ئەمانخاتە جەرگەی خەبات دژی ئیمپریالی و داردەستەکانی و بنیاتنانی کۆمەڵێکی دوور لە چەوساندنەوەو دواکەوتن ، وە دووپات کردنەوەی ئەوەی ، ئەم زروفە دیموکراتیە شۆڕشگێڕانەیەی بۆمان ڕەخساوە ئەم دەسکەوتە گەورانەی شۆڕشی ١٧ی تەمووز بۆی بەدی‌هێناوین ، هاندەرمان ئەبێ بۆ کارکردن و خۆڕاگرتن لەناو تێکۆشانی کرێکارانی عەرەب و جیهانداو فراوان کردنی ئەرکەکانمان،لە یەکێتی نەتەوەیی چینی کرێکاری عەرەبداو ، پتەوکردنی دەوری خەباتگێڕانەی لە ڕووی کاروبارو ئامانجی چارەنووسیەوە ٠

هەروەها ئەڵێ : لە ئەنجامی فراوان‌بوون و زیادبوونی دەسکەوتە شۆڕشگێرانەدا ، ئەبێ یەکی ئایار بکەینە هاندەرو پاڵپشتمان بۆ ئەوەی دەزگا بەرهەمهێنەرەکان بە ئەرک و داهێنانی خۆمان و کاری ڕۆژانەمان ، بکەینە بنکەی تێکۆشانی ڕاستەقینەی ئەوتۆ وزەو توانامان بەفراوانی لەگەڵ پەیوەندیەکانی بەرهەمی ئیشتراکی و ڕۆشنبیری شۆڕشگێڕانەدا پێکەوە ببەستینەوە ٠ بەردەوام بە مەبەستی زیادکردن و چاککردنی بەرهەم ، لە پێناوی بەهێزکردن و دەوڵەمەند کردنی کاروانی شۆڕشگێڕانەماندا کاربکەین ، بەو جۆرەی بنەڕەتە ئابوریەکەی پتەوبێ و بگاتە ئەو مستەوایەی چاوەڕێی ئەکرێ و دیسان لە پێناوی پڕکردنەوەی هەموو پێویستیەتی ماددی و مانەوی جەماوەرو چەسپاندنی خۆشوەختی شۆڕشگێڕانەی نوێ ٠

ئەو دەسکەوتە شۆڕشگێڕانەی لە سایەی شۆڕشی ١٧ی تەموزی پیرۆزدا بۆ چینی کرێکار بەدی‌هاتوون وای کرد ، بگاتە قوناغێکی گۆڕان و پێشکەوتنی جۆرەکی ئەوتۆ کە زۆر لە قوناغەکانی پێشوو جیایە ٠

ئێمە ، وە لە سایەی ئەم زروفە ناسکەدا ، لەسەرمانە بایەخی بەردەوامی دەوری چینی کرێکاری عەرەب لە خەباتی عەرەبیدا دووپات بکەینەوە ، لە پێناوی ڕزگاری نەواوەتیداو بەتین کردنی خەبات دژی سەهیونیەت و ئیمپریالی و گوناهبار کردنی هەموو ڕێکەوتن و چارەسەرە پاکۆدانەکان ووتووێژ کردن لەگەڵ سەهیونی دوژمندا ٠

بەیاننامەکە لە کۆتاییدا ئەڵێ : ئاهەنگێڕانمان، لە یەکی ئایاردا بە هەڵ ئەزانین ، بۆ نوێ کردنەوەی بە ڵێنمان بۆ سەرۆکی فەرماندەمان احمد حسن البکرو سەرکردایەتی حزب و شۆڕش کە بەردەوام‌بین لە بەجێ‌هێنانی ئەرکی بەرهەم هێنان و خەباتی نیشتمانی نەتەوەیی چینی کرێکارمان

Institut Kurde de Paris

هەڵەکانمان شتێکی زۆر تایبەتین بەخۆمان

هەمووکەسێك هەڵەی خۆی هەیەو ئەم هەڵانەش گەلێ زانیاریمان دەربارەی کەسایەتیمان ئەداتە دەست کە هەرچەندە تایبەتی‌یە بە خۆمانەوەو .. هیچ شتێکی ترنی‌یە کە باوەڕی پێ بکەین‌و شارەزاییەکی ئەو تۆمان پێداتێ بەقەدەر هەڵەکانمان بۆ ڕوونکردنی کون‌وقوژبنی کەسایەتیمان . بەڵام کێشەکە لێرەدایە کە ئێمە زۆر بە زەحمەت ئەم زانیاریانە بەکارئەهێنین بۆ چارەسەری خۆمان ..

زۆرجار لە پەیوەندیە کانمانداو ئیش‌وکارماندا تووشی تێشکان‌ئەبین‌و ، داماوی تێشکانمان دامان ئەگرێت جالێرەدا یا ئەبێ داماویەکەمان بنێژینەوەو ئەم‌لاوئەولای بکەین بۆ بەردەوامی ژیان یاخود تێشکانەکە لێکبدەینەوەو هۆیەکانی بخەینە ڕوو بۆ ئەوەی جارێکی تر تووشی‌نەبین‌و هەڵەکە دووبارە نەکەینەوە .. بەڵام ئەگەر هاتوو تێشکانەکە شاردمانەوە ئەوە ئێمە بەسەر بێ‌ی سەیری شتەکەمان کردو سوودمان لێ‌وەرنەگرت .. لەوانەشە کە جارێك‌و دووجاروو سێ جار بکەوینە هەڵەکەوە ، ئەگەر هاتوو پشت گوێمان خست یاخود تێشکانەکەمان لێکدایەوە ئەوە لێرەدا ئێمە هەندێ لەم هۆیانە تاقی‌ئەکەینەوە کە نابنە چارەسەرێکی راستەقینە بۆ کێشەکەمان .

کەواتە نابێ ئێمە لە هەڵەکانمان بترسین بەڵکوو هەمیشە وەك رابەرێك ئەبێ لەبەرچاومان‌بێت بۆ ئەوەی پشتی پێ‌ببەستین بۆ فڕوون‌و ئاوردانەوە لەو ئیش‌وکارانەی کە پێ‌ی هەڵئەسین ، تامو بۆی تێشکانەوە هێجگار تاڵ‌و ناخۆشەو ئازاری هەیە بەڵام مرۆڤ ئەبێ لەو ئازارەش سوودوەربگرێت ..

قەت نەبووە سیفەتێکی تایبەتی بدەین بە مرۆڤێك کە هەمیشە لە ژیاندا سەرنەکەوتووبوە یاخوود هەمیشە سەرکەوتووبوە چونکە لە ژیانی هەموو مرۆڤێکدا ماوەی سەرنەکەوتن‌و سەرکەوتنی هەیە .. ئەگەر هاتوو سیفەتە خۆشەویستەکە سەرکەوتن‌بێت ، بۆچی سوود لە تێشکانەکە نابینین بۆ ئەوەی رێگا بۆ سەرکەوتنەکەمان دابنێین ؟ .

– گوڵاڵە –

سەیرترین لێکۆڵینەوەی زانستی کە کۆمەڵی زانای دەروونی بەشداریان تیاکردوە ، ئەوەیە ، پەیوەندی‌یەکانی شەخسیەتی ئینسان بەچاوە روون ئەکاتەوەو بەم‌جۆرە :

ئایا رەنگی چاوت چۆنە؟

١ – هەڵەیە والێك‌دراوەتەوە چاوزەرد ، حەسودە ، چونکە حەسودی سیفەتێکی مرۆڤەو لەوانەیە هەرکەسی هەیبێ بەبێ پەیوەندی ئەمە بەرەنگی چاوی‌یەوە .

٢ – ئافرەتی چاورەش ، ئافرەتێکی بەسۆزو ، توڕەیەو زو هەڵئەچێ ، و زمان درێژە ، لە خۆشەویستی‌دا داسۆزە ، دڵی لە خوشەویستەکەی بیسە تەنانە لە شتەبایەکیش ئەگەر بەلایدا بروات .

٣ – ئافرەتی چاوزەردباو ، ئافرەتێکی بەهەڵپەیەو حەزئەکا نهێنەکانی خەڵك بزانێ ، حەزلە گەشت‌و گوزارئەکا .

٤ – ئافرەتی چاوشین ، بە هیواوە سەیری ژیان ئەکات ، چالاك‌و روح سووکە ، حەز لە کاروباری رێکوپێك‌و ئەهون ئەکات . خەیالیەو حەز بە شیعرو موسیقا ئەکا .

٥ – ئافرەتی چاو سەوز ، هەڵەشەو گیرە ، لەسۆزی خویا چی لە خۆشەویستی یان قینی‌بوونەوەدابێ زیادە رۆیی ئەکا .

٦ – خاوەنی چاوی قاوەیی ، زیرەکەو دڵپاکەو واقیعیانە سەیری ژیان ئەکات .

منالەکەت لەتەمەنی‌یەك ساڵانیدا

هەرمناڵێ کە لەدایك ئەبێ خووورەوشتی تایبەتی خۆی هەیە .. بۆنموونە .. منالی توڕە نیە .. بەڵکوو منال هەیە کە باوك‌و دایکی توڕەن یاخود یەکێکیان توڕەن ... ئەو ژیانگەیەی کەمنالی تیا پەروەردە ئەکرێ بەتەواوی کاری تێ‌ئەکات لەبەرئەوە توڕەبوون لەبەرچاوی منال یان توڕەبوون لە منالەکە بەتایبەتی لەکاتی شیرخواردن‌و نوستنیدا زۆر زیانی هەیەو لەبەرئەوەش کە گەورەبوو توڕەو تەنگاو ئەبێ ..

دایك کە بەسۆزو گۆرانی بەسۆزی بۆ ئەڵێت خۆشەویستیەوە منالەکەی بەتایبەتی لەسەرەتای پەروەردە ئەکات‌و چاودێریەکی تەمەنیەوە .. ئەبینین منالەکە باشی ئەکات‌و لایەلایەو هێمن ئەبێ‌و زەردەخەنە

ڕووی‌ئەگرێ .. هەرچەندە ئەو منالە لەووتەکانی دایکی ناگات بەڵام لەسەر ئەوەشەوە گریانەکەی ئەبڕێت ...

لەبەر ئەوە پێویستە لەسەر هەموو دایکێ کە شەرم نەکات لەدەربڕینی هەست‌و سۆزی خۆشەویستی بەرانبەر بەمنالەکەی لەبەرچاوی خەڵك ئەبێ هەر ئاگای لەمنداڵەکەی بێت‌و سۆزی خۆی بۆ دەربڕێت ..

سالی یەکەمی منال ئەو ماوەیەکە دۆخی تەندروستی‌و دەروونی منال پێك‌دێت لەبەر ئەوە ئۆباڵی دایك لەم قۆناخەدا دەربارەی منالەکەی زۆر گرانە ..

بێ‌گومان دایك ئەزانێ کە شیری خۆی باشترین خواردەمەنیە بۆ منال لەبەرئەوە پێویستە هەوڵبدات .. چۆن شیری خۆی زیاتربکات . ؟ باشترین وەلامی ئەم پرسیارە بۆ زیادبوونی شیری‌دایك خواردنەوەی ئاوە لەبەر ئەوەی لەشی ئادەمیزاد بەئاسانی وەری ئەگرێ .. جا پێویستە کە دوو کوپ ئاو پێش منالەکەی شیربدا وە دوو کوپی تر پاش شیردانی بخواتەوە ..

بێ‌گومان فیتامین (ب– تێکەڵاو) زۆر باشە بۆ دایك لەم قۆناخەدا بەتایبەتی کە لە زۆربەی خواردەمەنی‌دا هەیە ..

– شەونم –

چەند بیروڕایەك بۆماڵەکەت

چۆن سوود لەو پارچە کوتاڵانە وەرئەگرێت کە لەلات ماونەتەوە ؟ هەموو کەبانوویەك کۆمەڵێك پاشماوەی کوتاڵ‌و پارچە کوتاڵی لەماوەتەوە هەیەو هەرگیز سوودی لێ‌وەرناگرێت یاخود پشت‌گوێ ئەخات .. ئێستاکەش هەندێ بیروڕای سوودلو ئاسانت پێشکەش ئەکەم کەبە پێ‌ی ئەم بیروڕایانە هەندێ شتی جوانی ناومال وەدەست بێنێت بۆئارایش کردنی مالەکەت ..

بۆ نموونە هەولبدە لەم پارچە بەرۆیانە بالینی بچکۆلەو گۆشەی جوان‌جوان دروست بکەیت بە مەرجێ رەچاوی رەنگەکان‌و جۆرەی وێنە جوانەکانیان بکەیت ، ئەم جۆرە گۆشەو بالینە بچووکانە سوودێکی گەورەی هەیە بەتایبەتیش بۆ منداڵەکان چۆنکە زۆر ئاسانە لە شوێنێك بۆ شوێنێکی تر بگوێزیتەوەچ لە ئوتومبێل‌و چ لە گەشت‌و سەیراندا ...

هەروەها ئەتوانیت سوود لەم پاشماوایانە وەربگرێت بۆ دروست‌کردنی دۆشەك بەتایبەتی ئێستاکە تۆ لەبەردەم ئەوەوە وەستاوی کە بچیتە سەیران‌و گەشت‌و گوزار پاش تەواوبوونی دەوامی قوتابخانەکان‌و خۆش‌بوونی ئاووهەوای سەرووی وولاتەکەمان ...

ئەگەر هاتوو ئەم دوو بیروڕایە جێ‌بەجێت‌کرد ئەوە ئەتوانیت گەلێ شتی بچووك‌و جوان دەستکیرخەیت لەهەمان کاتیشدا توانیت سوود لەکاتی بێ‌کاری خوتدا وەربگریت .

لاوان وقوتابیان

سەرۆکی فەرماندەو هاوڕێ صدام حسین خەلاتی تیپی هەلبژاردەی لاوانی عیراق ئەکەن..

دوای ئەو سەرکەوتنە قارەمانەی تیپی هەڵبژاردەی وولاتمان لە دوا یاری کردنەکەی لە تێراندا بە بردنەوەی کاسی تۆپی پێ‌ی لاوانی ئاسیا بۆ نیشتمانی بەدیهێنا ، ئەندامانی تیپەکە بە تەلەفۆن لەگەڵ نیشتماندا قسەیان کردو یەکە یەکە سڵاوی خۆیان پێشکەش بە سەرکردایەتی سیاسی حیزب‌و شۆڕش کرد ، وە ئەو بەڵێنانەیان سەلماند کە خستبویانە ئەستۆی خۆیان بەوەی کە ئەو سەرکەوتنە بەدیاری پێشکەشی سەرکردایەتی سیاسیمان‌و جەماوەرانی گەل بکەن .

بەڕێز سەرکۆمار احمد حسن البکر رێزی لە ئەندامانی تیپی تۆپی پێ‌ی لاوانی عیراق نا کە ئەو نۆزدەمین پالەوانیەتیەی بردەوەکە رۆژی پێنج شەممەی رابوردوو لە تاران کۆتایی هات .

وە سەرۆکی بەڕێز فەرمانی‌دا ئۆتۆمبێلێك بە هەریەکێ لە ئەندامانی تیپە سەرکەوتووەکە بدرێت لە پاداشی ئەو سەرکەوتنە گەورەیەی بەسەر تیپی هەڵبژاردەی ئێراندا بەدی‌یان هێنا .

هەروەها بەڕێز سەرکۆمار موهیب احمد حسن البکرو هاوڕێ صدام حسین فەرمانیان‌دا رۆژی هەینی فڕۆکەیەکی تایبەتی بۆ هێنانەوەی تیپی تۆپی پێ‌ی هەڵبژاردەی عیراق ، پالەوانی نۆزدەم دەورەی ئاسیا بنێررێت .

وە لەگەڵ گەیشتنەوەی تیپی هەڵبژاردەی لاوانمان بەخاکی نیشتمان هاوڕێ طارق عزیز ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست وەزیری راگەیاندن ، وەزیری لاوان بەوەکالەت لە پێشی جەماوەری پێشوازی کەرانەوە بوو .

ئەوەی شایانی باسە تیپی عیراق لە دوا یاریدا بە چوار گۆل بەرامبەر سێ گۆل بەسەر تیپی هەڵبژاردەی لاوانی ئێراندا سەرکەوت .

بانگەوازێك بۆقوتابیان

لیژنەی ڕۆشنبیری‌و راگەیاندنی مەکتەبی سکرتاریەت داوا لە هەموو براقوتابیە دلسۆزەکان دەکات کە ڕۆلی خۆیان لەبەرەوپێش‌بردنی ئەم لاپەڕەیە ببینن‌و لە بەرزکردنەوەی ئاستیدا بە شداری بکەن ، هەرنوسین یان بەرهەمێکیش کەهەیانە ، یان بەهۆی لقەکانی یەکێتی وەیان راستەوخۆ بنێرن ، بەمەرجێ کە ئەم خاڵانە رەچاوبکەن :

١ – تابتوانرێ نوسین‌و بەرهەمە ئەدەبیەکان کورت‌بن .

٢ – نوسینەکان دەربارەی ژیانگەی قوتابیان‌و گیروگرفتەکانیان بێت .

ئیتر چاوەڕوانی دەست‌و خامەتانین .

ی.ق.ك.ع

لیژنەی ڕۆشنبیری‌و راگەیاندنی مەڵبەندی – مەکتەبی سکرتاریەت

هەولێر .

یاری شەترەنج

لیژنەی ڕۆشنبیری‌و راگەیاندنی یەکێتی لقی هەولێر چەند پێشبڕکێیەکی ڕۆشنبیری‌و وەرزشی بۆ قوتابیانی هەولێر سازکرد ، لەم پێشبڕکێیانەدا ، لەهەرقوتابخانەیەکدا قوتابیەك بەشداری تیاداکرد . ئەوەی شایانی باسە هەموو قوتابیە دەرچووەکان خەلاتیان بەسەردا بەشکرا ، سەرباری رێزگرتن‌و هاندان .

یەکێ لەم پێشبڕکێیانە یاری شەترەنج‌بوو ، قوتابیە یاریزانەکانی خوێندنگای کچان‌و کوران بەشداریان تیاداکرد لەئەنجامدا قوتابخانەی (المستقبل)ی کوڕان پلەی یەکەمی هێنایەوە لەسەرکشت قوتابخانەکانی بنکەی شار ، هەروەك قوتابخانەی ناوەندی «شۆڕش»ی کچان پەدووەم دەرچوو ، ئەم وێنەیە یەکێ لە بەیەك گەیشتنەکان نیشان ئەدا .

هەروەها لیژنەی ڕۆشنبیری لقی هەولێر پێشبڕکێیەکی ڕۆشنبیری ڕێکخست بۆ قوتابیانی شار ، ئەو قوتابیانەی لەپێشبڕکێ یەکە بردیانەوە خەلاتیان بەسەردابەشکرا .

هەواڵە گرنگەکانی یەکێتی

● دهۆك

– ڕۆژی ١٩–٤ کاك فەرید حسن بەرپرسیاری ڕۆشنبیری مەکتەبی سکرتاریەت کۆڕێکی فراوانی بەست لەپارێزگای دهۆك لەم کۆڕەدا هەموو مەیدانەکانی راگەیاندن‌و ڕۆشنبیری قسەی لێوەکرا .

● سلێمانی

– لیژنەی ڕۆشنبیری راگەیاندنی لقی سولەیمانی کۆبوونەوەیەکی فراوانیان بۆ قوتابیانیان هاندا‌وە بۆ کارکردن لەڕیزی یەکێتدا .

● هەولێر

– ڕۆژی ١٨–٤ کاك غازی شەریف لەناوەندی هونەری کشتوکاڵ کۆڕێکی بەستووە هەروەك کاك فرید حسن‌و کاك مصلح رشید کۆڕێکی فراوانیان گرێدا لەگەڵ قوتابیانی قەزای مخمور .

– ڕۆژی ١٩–٤ کاك حسن حسێن ئەندامی مەکتەبی تەنفیزی یەکێتی نیشتمانی‌و سەرۆکی یەکێتی قوتابیانی کوردستان وە کاك غازی شەریف ئەندامی سکرتاریەتی یەکێتی کۆڕێکی فراوانیان بۆ قوتابیانی قوتابخانەی ئامادەیی بازرگانی تێکەڵاو بەست .

ئەنجامی ئەو تێکەڵ بوونە کە بەردەوام لیژنەکان تیایدان لەناو خوێندگاکاندا ، ئیجابیەتی ئەو پەیوەستانە ڕۆلی لیژنەی یەکێتی هەڵئەسەنگێنێ لیژنەی یەکێتی بچوکترین شانەی ڕێکخستنی یەکێتی‌یە لەگەڵ ئەوەش بڕێ هەیە کەلێکی جۆرجۆر پێك‌بهێنێ بۆ ئەوەی کاروباری رابپەڕێنێ .

دەزگاکانی بالای یەکێتیمان زۆر بەتەنگ لیژنەکانی یەکێتی‌یەوەن‌و هەمیشە ئەو لیژنانە لەژێر چاودێری‌و رەقابەیەکی توندداان .

ئالێرەوە دەتوانین ئامانجەکانی ئەو لیژنانە لەم خاڵانەی خوارەوەدا کورت بکەینەوە :

١ – چارەسەرکردنی گیروگرفتی ڕۆژانەی قوتابیان .

٢ – بلاوکردنەوەی ئامانجەکانی ڕێکخستنی نیقابی لەنێو قوتابیاندا .

٣ – هاندان‌و پالپێوەنانی قوتابیان بۆ دەوام کردن‌و دوور کەوتنەوە لە نادیاری .

٤ – برەودانی گیانی هاوئەرکی‌و لەخۆبووردن لەناو ریزی شاگردانداا .

٥ – هەولدان بۆ چەسپاندنی پەیوەندی‌یەکی بەتین لەنێوانی قوتابیان‌و ماموستایان .

٦ – جێ‌بەجێ‌کردنی ئەو داخوازی‌یانەی کەسەرکردایەتی بەرپرسیاری قوتابیان دەری دەکات .

٧ – بەرزکردنەوەی راپۆرت بۆ دەستەی لق یا کەرت دەربارەی گیروگرفتە گشتی‌یەکان .

– بەلام دەربارەی چۆنیەتی پێکهاتنی‌و ژمارەی ئەندامانی : لیژنەکانی یەکێتی لە قوتابخانەکان بە ژمارەی ئەندامانیان لە (٧–٦) چوارچێوەی دابەش کردنی بەرپرسیاریش لە لیژنەدا بەم جۆرەیە :–

١ – سەرۆك لیژنە .

٢ – جێگری سەرۆك .

٣ – لێپرسراوی کاروباری پیشەیی .

٤ – لێپرسراوی کاروباری ڕۆشنبیری .

٥ – لێپرسراوی کاروباری دارایی .

٦ – لێپرسراوی کاروباری ناوخۆ .

٧ – لێپرسراوی کاروباری ئیدارە .

٨ – ئەندامی احتیاط .

٩ – ئەندامی احتیاط .

نامەی قوتابیان

تا لە توانادابێت لەم گۆشەیەدا وەڵامی ئەو نامانە ئەدەینەوە کە قوتابیە دلسۆزەکانمان بۆ لیژنەی ئەینێرن،وە بەهەموو قوتابیان ڕادەگەیەنین کە ئەم گۆشەیە تایبەتی‌یە بە چارەسەرکردنی ئەوگیروگرفتانەی کە لە ژیانی خوێندنی ڕۆژانەدا تووشی قوتابی‌دێن .

● نامەیەکمان لەلایەن قوتابی (د . م)ەوە بۆ هاتووە ، تیایدا دەڵێت : « حەزدەکەم بە ووردی وەلامی ئەم‌پرسیارەم بدەنەوە» پرسیارە کەشی جێگای خۆیەتی وەلامی بدەینەوە و زۆر سوپاسی هەستی ئەم برا قوتابیەو هەموو قوتابیانی ناوچەی نۆ ئەکەین .

– پرسیارەکەی دەڵێ : لیژنەکانی یەکێتی چین ؟ ئامانجەکانی لیژنەی یەکێتی چین ؟ وە چۆن پێکهاتوون ؟

● ئەگەر بمانەوێ دەربارەی لیژنەی یەکێتی لە قوتابخانەکاندا بدوێین دەبێ پێشەکی باسی ئەو پەیوەندیانە بکەین کە قوتابیان‌و لیژنەی یەکێتی پێکەوە دەبەستێتەوە لە

Institut Kurde de Paris

لەجەژنی یەکی ئایاردا

چینی کارگەران بازووی شۆڕشن بۆ دروست کردنی شارستانیەتیمان

جەماوەری کارگەرانەمان ئاهەنگ بەو جەژنە ئەگێڕن کە لە مەیانی جیهانیدا دامەزراندنی جەژنێك بۆ چینی کارگەرانمان پێك ئەهێنێ‌و لەوێوە ئەڕوانێتە کۆمەلگای ئادەمیزاد وەك ووزەیەکی ئادەمیزادی بەرهەمهێنەر کە هەست بە ناکۆکی کردنی نێوان ئەو تەقەلایەی پێشکەشی مرۆڤایەتی ئەکاو ئەوکرێیەش کە وەری ئەگرێ ، ئەکـەوێ ئەخات .

ئەو ناکۆکی‌یەی کـە کۆمەلگای سەرمایەداریی لە نێوان سروشتی کارکردن‌و پەیوەندی‌یەکانی بەرهەمهێنان‌و هێزەکانی بەرهەمهێناندا لە لایەکەوەو لە نێوان مولکایەتی هۆکانی بەرهەمهێناندا لە لایەکی ترەوە ، دروستیان ئەکا . یەکی ئایار لە مەیانی تاقیکردنەوە شۆڕشگێڕیەکان لە جیهانی سێیەم‌دا ئەو شێوەیەی وەرئەگرێت کـە لێیەوە هەستی چینی کارگەران ، بە دەورە شۆڕشگێڕیەکەی‌و ئامانجە مێژوویی‌یە مەزنە نەتەوەیی‌و رزگاریخوازە سۆشیالیستی‌یەکەی قوول ئەکاتەوە .

ئەوچینە لەگەل داهاتنەوەی ئەو جەژنە لە هەموو سالێکدا هۆشی بەدەورە سەرکردایەتیەکەی لە شۆڕشی نەتەوەیی رزگاریخوازی سۆشیالیستی‌دا زیاتر پەرە ئەسێنێ ، وە لەو جەژنەیدا یەکێتی چینایەتی خۆی دەدرەنەبڕێ‌و دووری خۆشی لە کرداری بینا کـردن‌و پێشکەوتن‌و سەوزبوون لە خەبات بردنە سەردا لە پێناو ژیانێکی باشتر بۆ جەماوەرە میللی‌یەکانمان ئەسەلمێنێ . ئاهەنگ گێڕانی چینی کارگەرانمان ئەو رۆژە پیرۆزەدا دێت بۆ ئەوەی راستی‌ی پەیوەندکاری خەباتگێران لە نێوان جەماوەرە زەحمەتکێشەکانی نیشتمانەکەمان‌و جەماوەری زەحمەتکێشی هەموو شوێنێکی تری جیهاندا بسەلمێنێت .

پەیوەندکاری خەباتگێران لە نێوان جەماوەرانی زەحمەتکێشمان‌و لە نێوان کرێکارانی جیهاندا بەندە بەراستی ئەو ئامانجانەوە کە جەماوەری کرێکاران لە پێناو هێنانەدیاندا خەبات ئەکەن ، چونکە ئەو ئامانجانە هەرچەندە شێوەکانیشیان لە وولاتێك تا وولاتێکی تر جیاواز بێت ، بەلام لە ئەنجاما هەموویان بەرەو هێنانەدی ئامانجی سیاسی ناوکۆیی ئەچن کە زال بوونە بەسەر ئیمپریالیزم‌و پاشماوەکانی‌و ، هێنانەدی سەربەخۆیی ئابووریی‌یە بەوەی کە سامانی نیشتمانی رزگار بکرێت‌و لە خزمەت کردنی گەشەپێدانی وولاتە تازە سەربەخۆکان دابنرێت ، وە هۆزی ...ـزلە گەورەکان‌و چەوسانەوەو جیاوازی کردن لە وولاتـە پیشەسازی‌یە سەرمایەداریەکان پاك بکرێنەوە . چینـی کارگەران ئاوێنەی خواستی تێکۆشانی بنەبڕانەو تـەواوی نەتەوەیە بۆ ئەوەی بەسـەر هەمـوو ئەو ناکۆکیانـەدا سەرکەوێت کە بە درێژایی قۆناغەکانی پێشکەوتنی لە واقیعەکەی‌دایە ، نەتەوەچ لە رابوردوو ئێستاو پاشـە رۆژی‌دا یاخود لە بەردەوامیی مێژوویی‌و شارستانیەتی خۆی‌دا بەری تێکۆشانی چینی کرێکارو رەنج‌و تەقەلای بەرهەمهێنەرو داهێنەرو بەربەرەکانی کردنی پالەوانانەیەتی لە گـەل ئیمپریالیزم‌و زایۆنیـزم‌و جەوسانەوەو دواکەوتەیی‌دا . وە لەبەر ئەوەی نەتەوە لـەو بەربەرەکانی کردنەدا بـە لە دایك بوونێکی شۆڕشگێڕانەی نوێ لە دایك ئەبێت، جیاوازی لە ناو دووکەس‌دا نی‌یە لەوەی کە چینی کرێکار لـە رۆژی پەیدابوونیەوە تائێستـە رۆ... پێشکەشی شۆڕشی کردووە ، ئەوچینەی کە شۆڕش لە رۆژی بەرپا بوونیەوە خۆی سەر بەو نەزانێت ، ئەوساکەو ئێستاش هەر بە ئەمینی دەسکەوتەکانی شۆڕش‌و ئامانجەکـانی نەپارێزێت ، وە لە زۆری هەلویستەکانی‌و هەمـوو ڕێکەوتنەکانیش‌دا بەلگەی نوێی یەکدیگیری تەواوی نێـوان خۆی‌و نێوان شۆڕشـه مەزنەکەی پێشکەش ئەکـا ، کرێکاران بە هەلویستە توندە ناسراوەکـەیان روو بەرووی پیلانەکـانی ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزمی دژ بە جەماوەرە میللی‌یەکەمـان وەستان ، هەروەها لە رۆژانی میللی کردنی نەمـــردا هەلویستێکی ...ی مەزنیان بۆ پاراستنی دەسکەوتـــه شۆڕشگێڕیەکانیان نواند ، وە ئەو بیـــروڕا نـــوێ‌و بەرەسەندووانەی شـــۆڕش هێنانی‌و کە ژیانێکی سـەر بەرزو بڕوایان بۆ کرێکـار مسۆگەر کرد ، بوو دژی ئەوەی کە ... بکـات‌و ...ی بەرە بسێنێت .

شۆڕشی ١٧-٣٠ ی تەمووز بایەخێکی تایبەتی بەچینـی کرێکاردا ، بەوەی کە ئەو چینە لە ...ستەمی زەوزەوەی پێشکەوتن‌و بەختیاریـی لە وولاتی عیراق‌داو لە بەرزکردنە وەشی بڕادەی وولاتـــه پێشکەوتووەکان دەورێکی بنچینەیی‌و بەکاری هەیە .

شۆڕش بۆ لابردنی هەموو ئەو کۆسپانەی کار ئەکەنە نزم بوونەوەی بەرهەم ،هەموو توانایەکی ماددی خۆی گرتۆتە بەرو هەموو ئەو تەقـەلایانەی لە دەستیش‌دان خستوونیـە کارەوە بۆ ئەوەی کرێکـاری عیراقی بە ئەرکی سەرشـانی خۆی لە دامەزرانـدنی کۆمەلگای سۆشیالیستی لـە عیـراق‌دا هەلسـێت ، سەرکردایەتی سیاسیش چەند بڕیارێکی ئیجابی بـــۆ بەرژەوەندی چینی کرێکار گرتە بەرو بەشداری‌یەکی بەکارانەی لەبەرزکردنەوەی رادەی ماددی‌و مەعنەوی ئەو چینەداکرد ، وە هەموو ئەو توانا ماددی‌یانەشی رەخساند کە کرداری کارتێك کردنی نێوان شۆڕش‌و دەستی ئیشکەر لەوولاتا پێویستی وە دیارترینی ئەو بڕیارانـــه یاسای ئیش‌کردنی ژمـــارە (١٥١)ی سالی ١٩٧٠یە کـە بەرەنگدانەوەیەکی راستەقینەی ئەو ئەیدیۆلۆژیایە لە قـەلەم ئەدرێت کە سەرکردایەتـی سیاسی باوەڕی پێی هەیـەو نوخبەیەکی دەسـ...یەوە بەوەی چینی کرێکارانی وولاتی بـەرەو چاودێری کردنە مرۆڤایەتیـه گرتەوە کە حکومەتەکـانی پێشوو ئەیان توانیوە بـــو ئەو چینەی بڕەخسێنن .

وە دەرکەوتوترینی ئـەو بیرو باوەڕانەی یاسـای ئیش کردن هێناونی ، باوەڕی هاوسەنگی کردنە لە نێـوان ئەو مافانەدا کە ئەبێ کرێکـار بیبێ ، وە ئەو ئەرکانەش کـە کۆمەلگا بەسـەری داداوە ، هەروەها یاساکە پیرۆزیـەتی ئیش کردن‌و پاراستنی ڕێـزی کرێکارو بەرەسەنـدنی شەخسیەت‌و بەهرەی کرێکاری سەلماندووە لە گەل ئامادەکردنی ئەو چینە بۆ بەشــداریی کردنێکی راست‌و بە ئۆبــال لە بەڕێوەبردنی پرۆژەکـانی بەرهەمهێنان‌و چاودێـری کردنیان‌داو ئیدارەی دەوری پێشڕەوەیەتی خەبات کردنیش بۆ بنیات‌نان‌و پێشخستن‌و وێنەکێشانی سیاسـەتی دەولەت‌و کۆمەلگا لە پێنـاو رەخساندنی پێشکەوتن‌و بەختیاری بەو جەشنەی کـە بەرژەوەندی گشـتی‌ی نیشتمانی‌و نەتەوەیی تێدایە . لەوەدا ئەبینین کە بایەخدان بە چینی کرێکار مەسەلەیەکی وەختی یاخود مەسەلەیەك نی‌یە هەروا تێپەڕێت ، بەلکـو مەسەلەیەکە پەیوەندی‌یەکی زیندووی بە بیرو بـاوەڕە سەرەکیەکانمانەوە هەیەو لە لایەن حیزبیشمانەوە حیزبـی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست کە لەو وولاتەدا سەرکردەیی رژێم‌و کۆمەلگا ئەکا بـه تێگەیشتنێکی قوولـەوە بەستراوەتەوە .

لە گەل یادکردنەوەی ئـەو ڕێکەوتە خۆشەویستە لە سەر دلی ملیۆنەها لە کرێکارانمان‌دا دەرفـەت لەو هەلە بەختیـارە ئەبینین بۆ ئەوەی قوولتـرین پیرۆزبایی‌و ئاواتی سەرکەوتن‌و پێشکەوتن‌و دەرچوون بـۆ کرێکارە دلێرەکانمان پێشکەش بکەین وە لەرێی ئـەو رۆژە پرشنگدارەوە بانگیان بکـەین بۆ یەکخستنی یەکێتـی‌و قوولکردنەوەی ئەو چالاکی‌یە نیشتمانی‌یەیان کە ئامانجـی یەکێتی بزوتنەوەی کرێکارانە لە سـەر زەمینـەی وولات‌و عەرەبی‌و جیهانی‌دا ، لە گـەل توندکردنی تێکۆشانی رزگاری دژی ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم‌و کۆنەپەرستان بۆ ئەوەی ئامانجە بەرزەکانیان لە بیناکردنـی شارستانی‌و کۆمەلایەتـی‌و ئابووری بردنەسەردا بێنەدی‌و ئامانجە پیرۆزەکانمـان دەستگیر بخەین .

بەشی لێکۆڵینەوە

نوسەرو رۆشنبیرەکانمان لەباری ئێستای بزوتنەوەی رۆشنبیری ئەدوێن :

فوئاد محەمەد ئەمین : کورتە چیرۆکی کوردی لەگەشەکردندایە

ئەزاد عەزیز سورمی : شیعری نوێ وەکو سەرەتای قۆناغێکی نوێ لە بڕەودایە

-٤-

ئامادەکردنی بەشی لیکۆلینەوەی رۆژنامەی « هاوکاری »

گفتوگۆی ئەمجارەمـان ، لە گەل نووسەروو رۆشنبیرەکاندا بۆ قسەکردن دەربارەی ، باری ئێستای رۆشنبیریمان‌و رادەی پێشکەوتنی ئـەم بزوتنەوەیە ، لە گەل برایـان - کاك فوئاد محەمەد ئەمین‌ی چیرۆك نووس‌و - کاك ئەزاد عەزیز سورمێ ‌ی شـاعیری تازە پێ گەیشتوودا ئەبێ ... دوو برایە ، تا ئێستاو بەپێی توانای رادەی رۆشنبیرانـەی خۆیان ، توانیویانە چەنـد بەرهەمێك لە کورتە چیرۆك‌و شیعر پێشکەش بە خوێنـەران بکەن ، لەم گفتوگۆیەدا ، لـە کاك فوئادمان پرسی :

- باری بزوتنەوەی نوسینی چیرۆك لە ئەدەبی ئەمرۆمان‌دا چۆن ئەبینیت ؟!

لە وەلامدا وتی :

● چیرۆکی کورتی کوردی ئەمرۆ پێی ناوەتە گـەورە بـوون‌و گەشەکـردن لـە ناوەڕۆك وفۆرمێکی تازەدا خۆی ئەنوێنێ‌و دوینێی خۆی بەجێ هێشتووە .. واتـە ڕووە تەقلیدیەکەی لە گەل بەرگـە « سردە »کەی خاموش کردوە ، هەروەها زیاتر دەچێتە نـاو ناخی شتە پیرۆزەکان‌و بە گەشی دەروانێتە جیهان .. بزوتنەوە ئەدەبی‌یەکە بێبەری نی‌یە .. لە بەردەوام بوون‌و چێژ وەرگرتن لە دنیای نوێ‌و زمانی ...ردەمەکەی لە گەل تەکنیکی نوێ‌دا ، چیرۆك نوسانی ئەمرۆ بەشداری‌یەکی پڕاوپڕی دیوی ناوەوەی ئادەمیزادی ئـەم سەردەمە دەکـەن لـە شەقلێکی ئەدەبی جوان‌دا ئەی خەملێنن ، پالەوانەکانیان .. پالەوانێکی زیندو دەبـن و جورە سەربەستیەکی تـەواو وەردەگرن ، لە چیرۆکەکانیان‌دا

ئەمەش رەنگدانەوەیەکی باری ئەو گۆڕینەیە لەژیانی ئەمرۆی بزوتنەوەیی ئەدەبیدا .. کـە چیرۆك نوسان پەرەیان پێ‌داوەو رێگایان بۆ کردۆتەوە بـۆ بلاوبونەوەی بابەتی نـوێ‌وە تێکەل بوونی ئەو گەشەپیدانـە بە خواست‌و ئارەزووەکانـی مرۆڤی سەردەم . لە ئەدەبێکی رەسەنی زیندودا بۆیە بـه روونی دەتوانین چیـرۆك نوسانی دوێنێ لە گەل چیرۆك نوسانی ئێمرۆدا جیا بکەینەوە ... لە هەردوو ڕووەکەوە.. چ شێوە ... چ ناوەڕۆك لـە دەربڕین‌و وەگرتنی « بابەت » کانیش . بە پـێی کات‌و شوێن ، رادەی رۆشنبیـری سەردەمەکە خۆشی لە گـەل گۆڕینی باری ژیانی ئێمـرۆش کە هەمویان کاردەکەنە سـەر ژیانی مرۆڤ‌و پێشـکەوتنی کۆمەلگاکەش خۆی ، لە گەل هەست کردنی تەواویش بـە بە ئازارەکانی مرۆڤ خـۆی لە گەل ناکۆکیە کومەلایەتـی‌کانیش .. ئەمانەگشـتیان زال دەبێ بەسەر ئەمرۆمان‌داو چیرۆك نوس کارمانە بەشداری ئەم شتانە دەکـات ئەمـرۆ لە گەلیانا دەژێ .. بـەم بەشداربوونەی ئەمرۆی چیرۆك نوس خەرمانی چیروك زیـاد دەکات‌وە چیرۆکی کـوردی جورە بەرگێکـی نـوێ لەبەردەکات ویزوتنە وەکـه بەرەو پێشەوە دەبات وەك لە ئەمرۆمان‌دا لای هەنـدێ چیروکنوسی سەرکەوتـوو بـەدی دەکەین ئەوانـی تریش لە بەردەم تاقی کردنەوەکـەدا کار دەکەن‌و چاوەڕوانـی پاشەڕۆژێکی رووناکی‌یان لـێ ئەکرێت و بەرەو ئەدەبێـکی رەسـەنی سـەرکـەوتو هەوالدانێکی بێ وچان بـۆ بردنە پێشەوەی ئەو بزوتنەیە لە خزمەتی جـەماهیـردا ، پێویستە چیرۆك نووسەکان ئەو بارە بەو رێگایەدا ببـرن‌و خۆیانی لێ پاش گەز نەکەنەوەو دوور رانەوەستن .

- ئینجا ، پرسـیارمان لـە کاك ئەزاد کرد کە ئایا : شیعری نوێی کوردی هێز... توانایەکی ئەگاتە دڵ‌و دەروونی خوێنەران ؟

لە وەلامدا ئەلێ :

● کام خوێنەر ؟ خوێنەری رۆشنبیر ، یاخود خوێنەری ئاسایی ؟

ئەگەر مەبەست لـە خوێنەری رۆشنبیر بێت ئەوا هەندێ تا رادەیەکیش ئەوانی ئێستا وا پیشان دەدەن کـە زیاتر چێژ لە شیعری کـۆن وەردەگرن ... دەلێم لە گـەل ئەوەش‌و لە گەل ئـەو (زۆری‌و بۆری) بەش لە شیعری نوێی کوردی‌دا ، دیسان شـیعری نوێمان جـێگای خـۆی کردۆتەوەو وەکو سەرەتـای قۆناغێکی (نوێ) ش لـە بڕەودایە .... بەلام مـن تەئیدی ئەوەش دەکەم کـە زۆربـەی زۆری کرێکـارو جوتیارەکانمان سـەر بـۆ شیعرێکی (قانع یاخـود بێ‌کەس) رادەوەشێنن ، کەچی کە شیعرێکی نوێیان بـۆ دەخـوێنیتـەوە رەق دەوەستن !! بەلای کەمـەوە ئەگەر نەلێن خراپە ناشـلێن چاکە !!

چا ئاخۆ ئەمـە دەبـێ وەکو پێوانەیەك بەکار بهێنرێ بۆ هەلسەنگاندنی شـیعری نوێ ؟

بێ گومان نەء ! چونکە ئەو بە ئاوەزوو تێگەیشتنـەو یا حالی نەبوونـە هـەروا نامێنێتەوە ، تەنانەت ئـەگەر لە نێو گەنجەکانیشمان بێت ... بەلکو رۆژێ دادێ کە ئـەوەی ئێستاش دەینووسین کـۆن دەبێت‌و شتی دیکە دێتە کایە ، ئەمە حەقیقەتێکی مێژوویی‌یەو ناتوانین دەسبەرداری بین بە پابلۆ نیرۆدا کە لە کاتڕایـەکدا یاخود کێلگەیەك شیعری بۆ کرێکارو جوتیاران دەخوێندەوە خۆی جاکی دەزانی کە لـە شیعرەکانی ناگەن ، بـەلام کەلێ یان دەپرسی ، گـەر نێی ناگەن چۆن چەپلەت بۆ لـێ دەدەن‌و بـە گەرمـی پێشوازی شیعرەکانت دەکەن ، دەیگوت ئەگەر تێشی نەگـەن دەزانن کە بۆ ئەوان‌و لـە پێناوی ئەوان‌دا دەنووسم .

- پرسیارێکی ترمـان لە کاك فوئاد کرد :

خـۆ رۆشـنبیرکردن‌و خۆپێگەیانـدنی ئەدیـب مەرجێکـی سـەرەکی دەولەمەندکردنی بەرهەمـی هەموو نوسەرێکە! ئەم مەرجانە چۆن زامن بکرێت !؟

وەلامی ئەم پرسیارەی بەم جۆرە دایەوە :

● خۆ رۆشنبیرکردن خۆ پێگەیاندن بەلای هەمـو

بروانە : ل ١١

جەنگی خۆپاراستن لە نەخۆشی هاوچەرخ

● فیرعەونـەکان ، نەخۆشی شێرپەنجەیان زانیوەو ، چۆنێتی لێ رزگار بونیان لەسەر دامیان تۆمار کردووە

بارێکی چالاکانـەی خۆی گرتووە ، بـە ئاشکرا لە دژی زانستی‌و تەندروستی‌یەکانی دنیادا ، دژی نەخۆشی ترسناکی ئەم چەرخە « شێر پەنجە » دەستی پێ کردوە بـە یەکەمجاریشە ، تەندروستی جیهانی رای ئەگەیەنـێ کـە هەموو وولاتانی ئەم دنیایـە ، هاوکاری ئەکەن‌و خۆیان کـۆ کردۆتەوەو دەست لە ناو دەستن بۆ بەربەستی ئەم نەخۆشیە .

ئەوەتە ، هـەر رۆژەش ، باسی دۆزینەوەی دەرمانـی بۆ چاری نەخۆشی شێرپەنجە ئەبیستین ، یـان دۆزینەوەی کـەرەستەی نـوێی روون کردنەوەی لایەنـە ترسناکەکانی ئەم نەخۆشیە پەیدا ئەبێ ، بۆ نموونە ، لـە ستۆکهۆلم ، پزیشکەکانی سوید بە رەسمی بلاویان کردەوە کـە توانیویانە « ئاوســانی شێرپەنجە » لە رێگـەی دەرمانێکە وە لە ناوبەرن کـە لە ئەسلا بۆ وەستاندنی خوێن بەربوون بە کاردێ ، دوکتـور (بییر جراشتد) رای ئەگەیاندوە ، ئەم دەرمانە کە نـــاوی « ترانکسامیـــك ئاسید » ە سالانێکی دوورو درێژ بـۆ چاری نەخۆشی شێرپەنجەی مەمك‌و منالدانی ئافرەت بەکار هێنراوە .

دوکتور (بیرجر) وتویە : بەکار هێنانی ئەم دەرمانە بۆتە هۆی وەستاندنی ئاوسـانی شێرپەنجەو وای کـردوە ئەم ئاوی برینەکە بداتو نەخۆش ژیانێکی ئاسـایی دوور لە ئازاری بژی . ئینجا ئـەم گەمارودانی برینە ، رێـگای ئاسان کردوە نەشتەرگـەری (عەملیـاتی جەراحی) ئاسان بکرێ‌و سل لە بلاوبونـەوەو تەشەنەکردنی نەکرێتەوە .

● ژمارەیەکی کـەم لە ئەلەمانیا ..

لە ئەلەمانیای یەکگرتوو ، بلاوکرایەوە کە پزیشك‌و زانای جیهانی (دوکتور جروسـارس ماتیسیك) ، وتویە ژمارەی ئەوانەی بەهۆی شێرپەنجەوە ئەمرن لە ئەلەمانیـا خـۆی لە ١٤٠ هەزار کەس ئەدا لە یەك سالداو تا ئێستا پزیشکەکانی نەیان توانیوە چارە سەرێـکی باش ، یان رێگایەکی خـۆ پاراستن لـەم نەخۆشـیە کوشندە بدۆزنەوە .

٥٣ ملیۆن ئەمەریکـایی نەخۆشی شێرپەنجەیان

لە نیویۆرکەوە بلاوکـراوە یەکە کۆمەلەی لێکۆلینـەوەی نەخۆشی شێرپەنجە لەم شارە « کە گەورەترین مەلبەندی چارەسەری ئـەم نەخۆشییە رای گەیانـــدووە نەخۆشـی شێرپەنجە لە چوار کەسـی خەلکی ئەمەریکادا پەلاماری یەکێك ئەدات‌و بەپێی تازەترین سەرژمێری ئێستا ٥٣ ملیـۆن خەلکی ئەمەریکا شێرپەنجەیان گرتووە ، لە هەر چوار خێزان بە تێکرایی ، یەك خێزانـی ئەمەریکایی تووشی ئـەم نەخۆشیە بوون !! هەمـوو سالێکیش ٣٦٥ هـەزار ئەمەریکایی بەهۆیەوە ئەمرن ، کۆمەلەی ئەمەریکایی ناوبراو باوەڕی وایە ، رزگار کـردنی لەناوچوەکان بەم نەخۆشیە ، بە دۆزینەوەی نەخۆشیەکـە خۆیەوە بەستراوە،شێرپەنجەش زۆر جۆری هەیە ، هەیە لـە منالدانەو هەیە لە ریخۆلەداو یان تووشی پێست ئەبێ یان خوێن ، ئەمانەش هەموو لـە قۆناغی سەرەتادا شایانـی چارکردنن .

● **شێرپەنجەی پیشەیی :**

رێکخراوی کاری دەولەتان لە جنێف ، و ریایی بەرامبەرەوە راگەیاندوە ، کە تووش بوونی شێرپەنجە لە ئەنجامی جـۆرە ماددەیەکیشەوە پەیدا ئەبێ کـە

بروانە : ل ١١

Institut Kurde de Paris

دوانێك لەگەڵ مامۆستا موسی عبدالصمد

بەبۆنەی نزیك بوونەوەی كۆتایی ساڵی خوێندنی ١٩٧٦ - ١٩٧٧ « هاوكاری » رووی كردە ئەمینداریێتی گشتی پەروەردەو زانیاری بەرز بۆ ئەوەی لە دەست كەوتەكانی ئەمساڵی و نیازی ساڵی داهاتووی حاڵێ ببین ·

سەرەتا مامۆستا موسی عبدالصمد ، بەچڕیكی ئاشتی باسی ئەو دام دەزگایانەی كرد كەوا سەربە ئەمینداریتی پەروەردەو زانیاری بەرزن و ووتی :

بەڕێوە بەرایەتی‌یەكانی پەروەردەی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و ئامۆژگای ئامادەكردنی مامۆستایان و قوتابخانەی مامۆستایان و قوتابخانەكانی پیشەیی (المدارس المهنیة) ئەمانە هەمووی سەربە ئەمینداریتی پەروەردەو زانیاری بەرزن ، وەئێمە لێرەدا سەرپەرشتی لەسەر پەروەردەو فێركردنی هەموو ناوچەكە ئەكەین و بۆ ئەم مەبەستەش **ئەبێ كادر ئامادە بكەین ·**

بەڵام سەبارەت بە زانیاری بەرز دایرەیەكی تایبەتی هەیە بۆ دراسەی كاروباری زانیاری بەرز تەرخان كراوە بەناوی (دایرەی كاروباری زانیاری بەرز)ەوە ·

سەبارەت بەدانشگاوە ئەمینداری پەروەردەو زانیاری بەرز ئەندامی ئەنجومەنی زانكۆی سلێمانی‌یە ·

هەر لەسەرەتای ئەمساڵەوە ساڵی ١٩٧٧ دام و دەزگاكانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی میلاك و بودجەیان لە مەركەز جیابۆوە ، ئەمینداریتی ئێمەش تەنها لەناردنی كتێبی قوتابخانەكاندا پەیوەندیمان لەگەڵ وەزارەت هەیە هەروەها لەو بڕیارە تازانەی‌دا كەوا بۆ گشت عیراق بێت ·

باشە مامۆستا بەڕای ئێوە پلەی فێربوون وزانیاری لەچ رادەیەكی پێشكەوتنایە ؟

بەڕێوە بەرایەتی‌یەكانی پەروەردەی پارێزگاكان لە نێوان خۆیاندا منافسە ئەكەن ئێستاش پلەی فێربوون و زانیاری لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌دا لەزۆر ناوچەی تر پێشكەوتووترە ·

● پرۆژەكانی ساڵی داهاتووتان چی‌یە ؟

- بەم زووانە واتا لەمانگی پێنج چاپخانەی خوێندنی كوردی تەواو ئەبێت كتێبەكان دوای وەرگێرانیان بۆ كوردی لە هەولێر چاپ ئەكرێن و دابەش ئەكرێنە سەر قوتابخانەكان · ئەم چاپخانەیەش بە ئینگلیزی و كوردی و عەرەبی چاپ ئەكات و توانایەكی بەرهەم هێنانی بەرزی هەیە جگە لە چاپ كردنی كتێبی قوتابخانەكان یارمەتی دام و دەزگای تریش ئەدەین بۆ چاپ كردنی پێویستی‌یەكانیان هەروەها كارگەیەكمان لەناوەندی كۆماری (مشغل) بۆ قوتابیان تەواو بوە ئەم كارگەیەش تەنها بۆفێركردنە نەك بەرهەم هێنان قوتابی سەرەرای خوێندنی ئەكادیمی خۆی ئەتوانێ لەم كارگەیەدا فێری سێرامیك و كارەباو دارتاشی ببێت لەم دوای‌یەدا بایی ١٠٠٠ دینار كەرەسەی ئیش كردنمان بۆ ئەم كارگەیە كری ·

جگە لەمەش چاپ كردن لەسەر حریرمان هەیە ئەمەش شتێكی تازەیەو یارمەتی قوتابخانەكان ئەدات لەهێزی فێركردندا ·

● ئەی سەبارەت بە قوتابخانە كردنەوەو ئامۆژگای ئامادەكردنی مامۆستایان ؟

- لەنەخشەی ساڵی رابردوومان‌دا واتا ٩٧٦-٩٧٧ تەنها كردنەوەی (٢٠٠) قوتابخانە هەبوو بەڵام ئێمە توانیمان ئەم ژمارەیە بۆ ساڵی داهاتوو بكەین بە ٢٥٠ قوتابخانە سەبارەت بە ئامۆژگاكە ساڵی رابردوو ٦٠٠ قوتابیمان وەرگرتوە بۆ ئەمساڵیش دیسان هەر ئەم ژمارەیە وەرئەگرین چونكە توانای ئامۆژگاكە هەر ئەوەندەیە ·

● وەكوو ئەزانین نیاز وایە قوتابخانەكانی سەرەتایی كچ و كوڕان مامۆستاكانیان بكرێنە ئافرەت ، رات بەم بڕیارە چی‌یەو چیتان كردووە بۆ ئەم مەبەستە ؟

- بەلای منەوە بەدی هێنانی ئەم بڕیارە زۆر شتێكی باشە ئەوەش لەبەر چەند هۆیەك ·

١ - وا سەلمێنراوە كەوا ئافرەت زیاتر بۆ فێركردن دەست ئەدات چونكە لەكوڕ زیاتر بە ئۆقرەیەو ئارام ئەگرێت ·

٢ - هەندێ كاری بەرهەم هێنان هەیە ئافرەت ناتوانێ بەری ئەوكارە قورسانە بگرێت ، باشتر وایە كوڕەكە دەستی بەتاڵ بێت بۆ ئەو كارانە ·

٣ - كوڕەكان عەسكەری‌یان لەسەرە ، جا ئەو مامۆستایانەی ناویان بۆ عەسكەری دەرئەچێت بۆشاییێكی زۆر لەو قوتابخانەیە بەجێ ئەهێڵن و ئارادەیەكیش زۆر كار ئەكەنە سەر رۆیشتنی دەرسەكان بەڵام ئافرەت ئەم ئەركەی لەسەرنی‌یە ·

ئێمە ئەم تاقی كردنەوەیەمان لەقوتابخانەی ناوەندی (جۆلان) كردووە مامۆستایانی ئەم قوتابخانەیە هەموو كچن و پۆلی یەكەم و دووەم هەموویان كوڕن و هەموو كاروباریان بەجوانی بەڕێوە ئەڕوات ·

هەروەها لەلادێ كاندا چەندەها كچمان لەقوتابخانەكانی كوڕان دامەزراندووە **تا ئێستا ئیروگرفتێكمان** نەهاتۆتە رێگا كەشایانی باس بێت ·

● ئەی باشە مامۆستا سەبارەت بەقەلاچۆ كردنی نەخوێندەواری ؟

- بەر لەوەی پرسیارەكەم تەواو بكەم مامۆستاو موسی عبدالصمد ووتی :

ئێمە بۆ ئەم مەبەستە لیژنەیەكی بەرزمان هەیە (بەڕێوەبەرایەتی قەلاچۆ كردنی نەخوێندەواری ئەم دایرەیە مەڵبەندی تازە ئەكاتەوەو مامۆستا لەمەڵبەندەكان دائەمەزرێنن و ئەیانگێڕنەوە مەسەلەی نەخوێندەواری ،

بەڕای من ، ئەبێ لەرەگەوە ببڕێت نەك بەرازی كردن ، ئەمەش تەنها لەحاڵەتی (فێركردنی ئیلزامی)دا دێتە دی چونكە ئەو منداڵانەی ئێستا ئەبنە شاگرد لەلای وەستا یەك وەیا فیتەرچی كەس و كاریان نایانێرنە قوتابخانە دوای دەدوانزە ساڵ ئەوانە كە،گەورەبوون چینێكی نەخوێندەواران لێ پەیدا ئەبێت، بەڵام ئەگەر ئەوانە بەزۆر فێربكرێن ئەوە نەخوێندەواری لەماوەیەكی كورت‌تردا قەلاچۆ ئەكرێت ·

هەر شوێنێك كەزانیمان ژمارەیەكی نەخوێندەواری لێیە ئێمە مەڵبەندی لێ ئەكەینەوە چونكە بۆ ئەم مەبەستە بەباشی ئامادەین هەر لەبوونی مامۆستاو كتێب و سەرمایە ·

● بێ‌گومان ئەمینداریتی پەروەردە ئەركێكی گەورەی لەسەرە بۆ ئەوەی بیری قوتابی بەرەو بیرێكی سۆشیالیستی ببات ، لەو بارەدا ئەركی ئەمینداریتی چی‌یە ؟

- ئەم لایەنە بایەخێكی زۆرمان داوەتێ ، بەر لە هەموو شتێك پرۆگرامی دەرسەكان هانی ئەم لایەنە ئەدات بەتایبەتی دەرسی (پەروەردەی نیشتمانی) هەروەها بەبەردەوامی سەرپەرشت كەرەكانمان ئاراستە ئەكرێن بۆ ئەوەی بەڕێوە بەرایەتی قوتابخانەكان هەمیشە ئاگاداری قوتابیان بكەن لەهەموو بۆنەیەكی نیشتمانی هوشیاریان بكەن ·

هەر بۆ ئەم مەبەستەكۆڕی بۆ قوتابیان ئەبەسترێت و رۆژانی پێنج شەمەش لە هەموو قوتابخانەیەكدا قوتابیان بەرەو هەستێكی نیشتمانی ئاراستە ئەكەین ·

● سەبارەت بەخواردەمەنی قوتابیان مامۆستا (موسی) ووتی ؟

- بۆ ساڵی داهاتوو هەوڵ ئەدەین كەوا ئەو سەرمایەی بۆ ئەم مەبەستە تەرخان كراوە زیاتری بكەین ساڵی رابردوو تەنها ١٥٠ قوتابخانە لە هەولێر ٨٥ لە سلیمانی ٨٢ لە دهوك قوتابیەكانیان خواردەمەنیان وەرئەگرت بەڵام بۆ ساڵی داهاتوو ئەمانەوێ ژمارەی قوتابخانەكان زیاتر بكەین ·

تەنیا ئافرەتێكیان ماوە

ئەرێ ئافرەت بڕوای لێ‌قەوما ؟! ساڵی ١٩٧٥ كەساڵی ئافرەتانی جیهان‌بو · تێكۆشانی گەرمی ئافرەتان لە جیهان‌دا دەستی بەسەر بەشی زۆری دەزگا راگەیاندنەكانا كێشابو كەچی هێشتا ئەو ساڵە تەواونەبو گلولەیان رووی لێ‌كردو تەختی پاشایی ئافرەت لەرزی و یەك بەدوای یەك دا كەوتنە خوارێ ·

ئەم كەوتنانەش سەرەتاكەی لە ئیزابیلا بیرۆنەوە دەستی پێكرد دوایی ژنەكەی سەرەكی كۆچ كردو ماوتسی تونگ بوو پاشان ئەندیرا گاندی كەوت ·· ئەوەشی كە ئێستا لە مەیدانی دەسەلاتداریتی‌دا مابن دو ئافرەتن كە یەكێكیان سیریماڤۆ بەندرانیكای سەرەك وەزیرانی سیری لانكایە كە كاروباری وڵاتەكەی خۆی بەڕێوە ئەبات بەڵام توشی گەلێ كۆسپ ئەبێت كە لە توانای‌دا نابێت لایان بەرێت بەڵام ئافرەتەكەی تر مارگرێت تاچەری سەرەكی پارتی - كۆڕی « محافظین »ە هێشتا دەسەلاتی نەگرتۆتە دەست و چاوەنواڕی ئەوكاتە لەبارە ئەكات كە دەسەلاتی بەڕێوە بردنی كاروباری وڵاتەكەی بگرێتە دەست ·

دوای ئەمانە ، مەیدان لەسەر كردایەتی چۆڵ بوو · نهێنی كەم بوونەوەی ژمارەی ئافرەتانی دەسەلاتدار چی‌یە ؟ ئایا ئەم كارە بە رێكەوت هاتەپێشەوە یاخود كۆتایی هاتنێكی سروشتی دەسەلاتداریتی ئافرەتە ؟ ئایا بەهۆی ئەوەوەبێت كە ئافرەت ماوەیەكی كەم بەدەسەلاتداریتی ماونەتەوەو فێری بەڕێوەبردنی دەسەلاتداریتی نەبون یاخود بەهۆی ئەوەوەبو كە لەبەر ئەوەی ژمارەی ئافرەتانی دەسەلاتدار كەم بوو بوبونە رووكەشێكی سەرنج راكێشەرو هەمیشە لەژێر زەرەبین دابون ؟

ئەوەی كە تا ئەمڕۆ سەرنج راكێشێ ئەوەیە هەریەكە لەم ئافرەتە دەسەلاتدارانە بەتەقەلای خۆیان نەهاتونەتە ئەو شوێنانەو هەمو بەهۆی تێكۆشانی پیاوەوە دەستگیریان بوە ·

ئەندیرا گاندی لە هندستان‌دا دوای ئەمرۆی باوكی هات و ژنەكەی ماوی‌ش پاش مردنی مێردەكەی ئەستێرەی كەوتە درەوشانەوە ، باندرانیكەش دوای مردنی مێردەكەی لە سیری لانكادا دەسەلاتی وەرگرت ·

ئەو ئافرەتەی كە بەتەنیا رێگای خەباتی بڕیبێ لەئینگلتەرە مسز تاچەرەو بەڵام تا ئێستاش دەسەلاتی وەرنەگرتوەو ·· سەبارەت بەم ئافرەتە سەرەك وەزیرانی هندستانی ئیستاووتویە ·· ئافرەت هەمو وەكو یەكن ، كەی دەسەلاتیان وەرگرت ئەبنە دیكتاتۆرو مسز تاچەریش زۆر لەوان جیاوازتر نیە ·

ئایا ئافرەت سەیرنەكراوە بەسەریا كە لەدوای پیاوەوە بڕوات و بۆپێشەوە پالی پێوە نێت جا ئەگەر رێ كەوت ئافرەت پێشكەوت ئەكەوێتە نوچدان و خێرا ئەگەڕێتەوە دواوە ·

لە گەرمەی ئاهەنگەكانی یەكی ئایاردا

كرێكارەكانمان هێزێكی لێ بڕانەوەن

ئەم رۆژانە كرێكارەكانمان ئاهەنگی جەژنی جیهانی خۆیان ئەگێڕا · شادی‌وخۆشی ئەم رۆژە تەنیا بۆچینی كرێكار نیە بەڵكوو هەموو جەماوەرمان و لەهەموو پلەوپایەیەكدا وتەرای تەواوی كرێكارانی جیهان لەم جەژنە ئەمرەدا بەشدار بوون ·

هەر چەند چینی كرێكار لەم دواییانەدا زۆر دەسكەوتی وەدەست هێناون بەڵام دیمەنی كرێكاری جاران لەبیرماوە· كرێكار كوێرەوەی و ئازارێكی زۆری لەدەستی خاوەن كارەكان و ناخرشی ئەو دۆخە ئابووری و كۆمەلایەتیە دواكەوتوە چەشت كەولانە كەمان ئەودەم پێیدا تێدەپەڕی و كرێكاری لەچینەكانی (خوارەوەی) كۆمەڵدا دادەنا، بۆیە ئەپەوكترین و ساكارترین مافەكانی خۆی بێبەش كرابوو كرێكار داوای بەرهەمی باش و خێرای لێدەكراو هەمو توانای هێزی بەشێوەیەكی بێ‌شەرمانە ئەوبەری كەلكی لێوەردەگیراو مافی ئەوەشی نەبوو لە بەڕێوەبردنی بەرهەم هێنان‌دا بەشداربێ ، هەتا سەرەتای شەستەكان كە بەشێوەی جیاواز لەوڵاتە عەرەبیەكاندا ئەوماڧەی بەدەست هێنا · بۆ نموونە لەمیسرو سوریا ساڵی ١٩٦١ ئەمە بینراو لە ساڵی ١٩٥٨دا لەعیراق (لیژنەكانی ئاسایی‌كار) لەو رۆژانەدا كە زیاتر لە بیست كرێكاریان هەبوو دامەزران · بەڵام ئەوانەش ئەرك و كارەكانیان بەچەشنێكی باش بەئەنجام نەئەیاندو ئەو یاساو بڕیارانە لەبیر برانەوەو جێبەجێ نەكران ·· ساڵەكان تێپەڕین و هەتاوی تەموز لەئاسمانی عیراقی خۆشەویستمان دەركەوت و لەهەموو مەیدانێكدا دژخ بەرەوپاشی ئۆڕرا ، لەوناوەدا چینی كرێكاریش پێش چینەكانی‌تر هێندێ امتیازو مافی دەست كەوتن كە كرێكاریان بەزەوكارهان‌داو بوو بەدەستێكی بەرهەم هێنەرو خاوەن بەر بێجگەلەو پێشنیارو بیروباوەڕانەش كە پێشكەشیان دەكا لەپێناوی پەرەپێدانی كاردا ·

ئێستا كرێكار گەیشتۆتە ئەو جێگایە،كە داوای (تثقیف)ی خۆی دەكا چونكە بڕوای بەوە هەیە كە پێشكەوتنی كۆمەڵ بەپێشكەوتنی ئەندامەكانی دێتەدی ، هەربۆیەش مەسەلەی (تثقیفی) كرێكاران لەهەموو كۆڕو كۆمەلەكاندا بایەخێكی گەورەی پێدەدرێ چونكە سوودێكی زۆری بۆقوولكردنی هەستی‌ی نیشتمانی و بەرهەم هێنان هەیەو بەرەو پێش هانی دەدا تاكوو شانبەشانی ئەو پێشكەوتنە بڕواكە وڵاتەكەمان لەهەموو بارێكەوە بەخۆیەوە دەبینێ · لەوكاتەوە كە لەساڵی ١٩٧١دا یەكەم مەڵبەندی رۆشنبیر كردنی كرێكاران (الثقافة العمالیة) كراوەتەوە تائەمڕۆ ژمارەی مەڵبەندە كرێكاریەكان گەیشتۆتە (٣٤) مەڵبەند كە بەسەر پارێزگاكانی وڵاتدا دابەش كراون ·

خۆپێگەیاندنی كرێكاران تەنیا سوودو قازانجی بۆ خۆیان نیە ، بەڵكوو لەبەرهەمداری كارو پاشان لەسوودو قازانجی رۆلەكانی گەلیش‌دا رەنگ دەداتەوە ·· ئەو هەنگاوەی زۆربەی كارخانەكان هاویشتوویانە بۆ كردنەوەی مەڵبەندی قەلاچۆ كردنی نەخوێندەواری و بەمەبەستی فێركردنی كرێكارە نەخوێندەوارەكان هەنگاوێكی نموونەیە بەرەو پاشە رۆژێكی گەشەدار ·· ئەمە مانای ئەوەیە كە كرێكار دەخرێتە هێندی مەیدانی كارەوەكە پێشتر پێی‌تێ نەناون و هیچی لێ‌نەزانیون · كاتێك كرێكار ، هەست بەوەبكا كە پێوەندیەك لەنێوان ئەوو ئامرازی كارەكەیدا هەیە بەرهەم زیاد دەكات و پێش دەكەوێ · بۆ دەستە بەركردنی ئەم لایەنە ئەم دواییانە هەڵ و مەرجێكی تەندروستی لەبار بۆ كرێكاران پێك‌هاتوە كە لەپێشدا نەیانبوو · چونكە چینی كرێكار لەخزمەتە تەندروستیەكان بێبەش بوو كە زۆركاریگەرن لەزیاد بوون و پێشكەوتنی بەرهەمدا · مەسەلەی دابین‌كردنی خزمەتە تەندروستی و پزیشكیەكان بۆ كرێكاران لەلایەن سەركردایەتی سیاسی حزب و شۆرشەوە بایەخی پێدراوە ، چونكە سەركردایەتی سیاسی بڕوای بەگرنگی دەوری چینی كرێكار هەیە لەپەرەپێدانی ئابووری و كۆمەلایەتیدا بۆ گەیشتن بەكۆمەڵی دیموكراتی و سۆشیالیستی و یەكگرتوو · لەناو ئەوخزمەتە پزیشكیانەدا كە پێشكەشی كرێكاران دەكرێن ئەخۆشخانەی دەستەبەری كۆمەلایەتی (مستشفی الضمان الاجتماعی) نیشانەیەكی ئاشكرایە بۆ بایەخ پێدان و چارەدێری كرێكاران ·

هەر لەسەر ئەم بناخەیە كرێكار مافی ئیجازەی ئاسایی و نەخۆشیشی پێدراوە بێ ئەوەی لەو ماوەی ئیجازەكەیدا كرێی كەی لێ‌ببڕێ لەكاتێكدا كە پێشتر ئەودەم كەسێستەمی ئیش بە قۆنتەرات (نظام القطعة) لەزۆربەی كارخانەكاندا بڕەوی دەچوو كرێكار كرێی رۆژەكانی ئیجازەی پێ نەدەدرا ·· ئیجازە داوا بكەكە كرێكار دەبێ كەلكێكی لێ‌وەربگری و شتێكی پێویستیشە بۆ ئەوەی چالاكی خۆی تازەبكاتەوەو بەتێكۆشانی چالاكی و نەفسیەتێكی ئاسوودەوە بێتەوە سەركار ·

پێویستە لێرەدا مەسەلەیەكی گرنگیشمان لە بیرنەچێ كە لە كۆڕی باسی كەم بوونەوەی بەرهەمداریدا هاتە گۆڕێ و قسەی لەسەر كرا ، ئەویش دەسكاری‌كردنی كرێی كرێكاران و پاداشتی ئەو كرێكارانە بوو كە لەكاری خۆیاندا كارامەو داهێنەرن · ئەمەش كەلەپێشدا نەبوو دەتوانین پەهاندەرێكی دابنێین بۆكاری زیاترو باشتر ·

پێكهێنانی ئەم جەشنە كۆڕانە لەهەموو كارخانەو دایرەكاندا سوودو قازانجی بۆ هەموولایەك هەیە چونكە رێگایەكن بۆ هێنانە گۆڕی ئەو كەندو كۆسپانەی كەوا دەبنە هۆی كەم بوونەوەی بەرهەم ، هەروەها ئەو بیروراو رێنماییانەشیان تێدا دێنە‌گۆڕی كەدەبنە هۆی زیادبوونی بەرهەم لەوەختێكی كورتدا ·

یەكێك لەو باسانەی لەو كۆڕانەدا هاتنە گۆڕێ مەسەلەی واژتنەوەی‌دەستە پیشكەرەكان بوو كە بەمەسەلەیەكی بەرەتی‌دا دەنرێ و كاردەكاتە سەرڕەوی پیش‌كەوتن لەدامەزراوو دایرەكاندا · لەبەرامبەر ئەوەدا هێندێ چارەسەرو شێوەش هاتنە گۆڕێ بۆ رێكخستنی ئەو گواستنەوە لەنێوان دامەزراوو دایرەكاندا بەگوێرەی پێویستی و پەس‌كردنی شێوەی كەلك وەرگرتن لەوگواستنەوەیە

هەر چەندێ لەبارەی كرێكارە قارەمانەكانمانەوە بنووسین ، قەلەم ناتوانێ هەقی خۆیان بداتێ ·· ئەوان لەوشەی ستایش و پێ هەلاگوتن بەرزترن پیرۆزبایی ئەوسەركەوتن و دەسكەوتانەیان لێدەكەین كە لەسایەی شۆرشدا بەدەستیان هێناون و ئەو جەژنە گەورەیان لێ پیرۆزبێ لەهەموو ناوچەكانی وڵاتدا لەشیعاڵی خۆشەویستەوە تاجنووبی بەخێرو بەرەكەت ·· وبەهیوای پێك گەیشتنەوە لەگەڵ چینی كرێكارەكانمان لەجەژنەكانی تردا ·

بەشی لێكۆڵینەوە

Institut kurde de Paris

پاشماوی : جەنگی خـۆ پاراستن ..

بە « ئەسبستۆس » ناوئەبرێ و ئەم ماددەیەش ئەك هەر لە شوێنەکانی ئیش کردنا هەیە بەڵکو هەندی راپورت ساغیان کردۆتەوە کە لەپشت دەرگاکانی پیشەسازگەو کارگەکانی بەرهەم هێناندا دروست ئەبێ . دیسان ڕێکخراوی کاری دەوڵەتان لە جنیف لە راپورتێکی ترا رونی کردۆتەوە ماددەی « ئەسبستوس » کە ترسی پەیداکردنی نەخۆشی شیرپەنجەی لێ ئەکرێ لە (٣)

هەزار ماددەی هەمەجۆرداهەیە کە لە زۆر پیشەسازی هەمە جەشنەدا بەکاردێ ، دیسان حکومەت و دەزگاکانی پاراستنی لە ترسناکی ئەم ماددەیە وریاکردۆتەوە ، وەك بەربەستی کردنی تۆزو ئامادە کردنی شوێنی هەواپاك لە کارگەکانداو بەردەوامی فەحسی پزیشکی و بەکار هێنانی کەرەستەی نوێ بۆ هەڵگرتنی « ئەسپستۆس » تا پێستی مرۆڤ نێوەی نەچێ .

● **لە میسر چارەهەیە :**

لە قاهیرە چالاکیەکی فراوان هەیە بۆ لێکۆڵینەوەی ئەم نەخۆشیە ، دیسان لێکۆڵینەوەکان گەیشتۆتە ئەوەی چارکردنی لەسەدا سەدێ . ئەگەر هاتو بەزووی پێ‌ی‌زانرا .

کۆمەڵە نەخۆشیەکە توشی ئەندامێکی لەشی مرۆڤ ئەبێ‌و ئەگەر زوو چارەی نەکرا ئەوا بە لایەنەکانی ترا بڵاوئەبێتەوە نەخۆشیەکی کۆتیشە و میسریە کۆنەکان پێیان زانیوەو ئەم راستیەش لە ئەلا زەلەکانـدا (بردی) دەرئەکەوێ . دیسان نەخۆشی شیرپەنجە جـۆری تایبەتی‌و چاری تایبەتیشـی هەیە .

پیس‌بوونی شار بە هەوای ناسازو دوکەڵی کارگەکان هۆیەکی زیاد کردنی تەشەنەی ئەم نەخۆشیەن‌و جگەرە کێشانیش هۆیەکی سەرەکی نەخوش شیرپەنجەیە لە سنگدا دیسان قورگ‌و پنکریاس لە جگەرکێشانەوە توش ئەبێ .

وا جارێکی‌کە ، هەموو تەقەللایەك ، یەك ئەگرنەوەو لێکۆڵینەوە زانستی‌یەکان گەیشتنە ئەو راستی‌یە هەموو ئەم نەخۆشیە لە پلەی سەرەتایدا چارەی بکرێ‌و جگەرەکێشان هوی زیادکردنی نەخۆشی شیرپەنجەیەو خۆپاراستنش باشترین هوی خۆرزگارکردنە ، شارەزاو زاناکان شەو رۆژ خەریکی لێکۆڵینەوەی هوو چۆنیەتی چارەسەری ئەو نەخۆشیە ترسناکە لە سەرخۆیەن کە

بەکورتی نەخۆشی شیرپەنجە خۆی پیشان نادات .

پاشماوەی : دەنگی

★ ئەو هونەرمەندو شاعیرەی ، بەزۆری زۆرەکاری‌و هەر بۆ (رەمز)و (رەمزبازی)و (رەمزاندن) رەمز بەکار ئەهێنێ ، هەر خۆی ئەبێتە شایەتی مەرگی بەرهەمەکەی خۆی ، بەرلەوەی ببێتە دەلەمەو سەردەربکاو بجوکێنێ .. ئو شاعیرو هونەرمەندەی ، کە تەنیا خەریکی وێنەی بێ‌پیزەو چەشە لەناخ‌و لەدیوی ئەو دیوی وێنەکان وەرناگرێت ، مرۆڤێکی مێشك پوت‌و جێژ سواوو کەمبین‌و بێ‌مایەیە ، ئەخەونی پێ ئەبینرێ‌و ئەشت شیتەڵ ئەکاو ئەخەیاڵی تۆزئەکات ..! چونکە بەکارهێنانی رەمز ، پێداویستیەکی فرەی ، بە وەستایی‌و بەهەستی قووڵ‌و بەعەقڵی زاخدراو هەیە .. رەمز هەر تەنیا تێوەگلاندن‌و مرخێش مرخێش‌و هەڵاخنین‌و تێ‌پەستاوتنی وێنەی بێ‌گیان‌و خەونی رەنگ پەڕیوونیە ..! نابەڵکو ، هەر وەکو چۆن ـ رەمز ـ وەکو کۆڵەکەیەکی قایمی بزوتنەوەی شیعری تازە پەخشان حسابی بۆ ئەگیرێ‌و بەسەوزە پەپینێکی پاراوی ئەو شیعرەو ئەژمێردرێ .. ئەئاوایش روو لە مرۆڤ‌و مێژوو خەونەکان ئەکات ، لەپێناوی دۆزینەوەو دەرخستن‌و نواندنی راستیەکان‌و گۆڕینی واقیع ، نەك جەواشە کردن‌و روشێراندن‌و نغرۆکردنی جوانی‌و راستیەکان ..!؟

پاشماوەی : کتێبی ڕێزمانی

ساده ـ وەك : سەرچنار ، بن‌باخەڵ ، سەربان .

و ـ دووبارەکردنەوەی ناوێ ـ وەك : شەصت پێ ، تەق‌نەق .

٢ ـ بەهۆی ئامرازەوە :

ناوی لێکدراو بە یارمەتی ئامراز بەم جۆرانە دروست دەبن :

آ ـ ئاوەڵناو + ((ە)) + ناوێکی ساده ـ وەك : ئاسکە‌ـ هەرمێ ، زەردەمار .

ب ـ ئاوەڵناو + ((و)) + ناوێکی ساده ـ وەك : ترش‌و شیرین ، ترش‌وخوێ .

ج ـ ناوێکی ساده+((ە)) + ناوێکی ساده ـ وەك : بەردە نوێژ ، ئولەگەنم .

د ـ ناوێکی ساده + ((و)) + ناوێکی .

ساده ـ وەك : دۆشاووڕۆن ، هێلکەورۆن .

هـ ـ ناوێکی ساده + بە + ناوێکی ساده ـ وەك کەلانەبەرۆن ، کزلێرە بەجزلیك .

و ـ ناوێکی ساده + «ە» + ئاوڵناو ـ وەك : بەردەبان ، کێلەسپی .

ز ـ ناوێکی ساده + « او » + ناوێکی ساده ـ وەك : شیواوشیو ، دۆڵاودۆڵ .

ح ـ ناوێکی ساده + « ان » + ناوێکی ساده ـ وەك : سەرانسەر ، بەرانبەر .

ط ـ ناوێکی ساده + « ەو » **+ ناوێکی ساده ـ وەك :** بانەوبان ، ساڵەوساڵ .

پاشماوەی : دەوچاوە

سکاری)بشی بە دوازەیە .

● هەیە لە گەڵ سەوزا سەوزە ، لە گەڵ زەردا زەردە ، لەگەڵ سوورا سوورە ، لەگەڵ رەشدا رەشە . بەپێ‌گۆڕینی (کات‌و شوێن) سەما بۆ هەموویان ئەکات‌و جودا .. جودا بە گەورەیان دائەنێت ،

بەڵام کاتێ ئەگەڕێتە کۆڕی سەوزێك‌و زەردێکەوە،زەردێك‌و سوورێك‌و زەردێکەوە ، زەردێك‌و سوورێکەوە ، دانە دانەدرۆ داتاشراوەکانی ئاشکرا دەبن‌و ئەوانەی بەرامبەری وەکو تیاترۆیەکی سەرشانۆی کابارێکان ئەماشای ئەکەن .

پاشماوی : نووسـەرو ڕۆشنبیرەکانمان ..

کەسێکەوە مەرجێکی گەلێ گرنگە ، بۆیە پێویستە نووسەر پشتی بێ بپەستێ بەردەوام بێت لە خوێندنەوەدا بۆ بەرزکردنەوەی رادەی ڕۆشنبیریەتی لە پلەیەکی کەمەوە بۆ پلەیەکی بەرز ، هەموو نووسەرێ لە بوونیەوە خاوەنی بەهرەیەکی سروشتیە گەر ئەو بەهرەیە پەروەردە نەکات بە جۆرێ دەمرێت خوێندنەوە کۆڵکەی ئەو ئەمامە ساوایە ، تێ‌گەیشتن لە تاقی‌کردنەوەکانی ژیان وە تێ‌گەیشتن لە فوتابخانە ئەدەبیەکان وە ئەو بەشەی کە نووسەر حەزی لێ‌ئەکات‌و تیا ئەژی بەپێی فەلسەفەو بیرکردنەوە ئیلتزاماتی نووسەرەکە خۆی وەتێکەڵ بوونی بەڕووداوەکان‌و ئاڵ‌و گۆڕی ژیان‌وە هەست کردنی بە چەوسانەوەو ئازاری مرۆڤ وەبڕوا بوونی تەواوی بە دەمەتەقێی زانستی والەو نووسەرە دەکات بەرهەمەکانی ڕەسەن‌و دەوڵەمەند بکات‌و لە وێنەیەکی جواندا بی‌بەخشێتەوە بە خەڵکی ، زمانی نووسەر دەبێت فەرهەنگێکی گەورە بێت بۆ دەربڕین‌و سەرنج دانی خوێنەواران بە رانبەر بەرهەمەکەی شێوەی جوان ناوەڕۆکی بەکەڵك کە لە خزمەتی جەماهیردابیت لەو خۆیێ ئەداندنەوە دەست پێ‌دەکا کە بەری چاوی نووسەر تەماوی نەبێت لە ڕوانگەی خۆشەویستی مرۆڤەوە بڕوانێتە جیهان ئازادی هەموو مرۆڤێك بە ئازادی خۆی بزانیت خوێندنەوەی ئەدەبی جیهانی کارێکی گەورە دەکاتە سەر خودی نووسەر بەمە بەپیستی بەرهەمی‌نووسەر زیاد دەکات‌و ئەدەبەکەی تێکەڵ بە ئەدەبی جیهانی دەکات‌و لە بەرهەمی ئەوانەوە کەڵکێکی باش وەردەگرێت . قووڵ بوونەوەی ئەدیب لە مەسەلەیەکدا قووڵ بوونەوەیە لە ژیان کە بە چاکی دەتوانین لە بەرهەمەکەیا ئەمە رەچاو بکەین . مەرجی سەرەکی لەوەدایە کە ئەو نووسەرە لەگەڵ ئەدەبە کەیدا دلدارێکی راستەقینەو کۆل نەدا هەمیشە هەر خەریکی وردبینی‌و خوێندنەوەی تێکەڵ بوونی کۆڕو کۆمەڵی

ئەدیبان بێ‌فەرێکی دراسە کردنی بابەتەکانی ئەدەب بێت بۆ ئەوەی بێ‌بەری نەبێت لە ڕۆشنبیریتی سەردەم‌و تووشی وەستان‌و پاشەگەردانی نەبێت وە زامنی دوا ڕۆژی خۆی بکات لە پێناوی پێشکەش کردنی بەرهەمی پوخترو نایابدا .

ـ بەڵام کاك نەژاد لە وەڵامی هەمان پرسیاردا ئەڵێ :

● خۆیێ گەیاندن‌و بەردەوامی لەسەر ئەم خۆیێ گەیاندنە مەسەلەیەکی تایبەتی گرینگە ، چونکە ئەگەر بەردەوامی نەبێت ئەوا شتێکی ئاشکرایە کە ئەدیب لە مەسەلەکان دەپچڕێ‌و لە دوایش‌دا وەکو داهێنەرێك ناتوانێت بێتە مەیدان .

بە بڕوای من ئەم مەرجەش بەو جۆرە زامن دەکرێت کە (پێش خوێندنەوەی زۆر) شتێکی گرنگتر هەیە ئەویش (ئەدیب بزانێت‌چ دەخوێنێتەوە ئەمە لە لایەك ، لە لایەکی‌تر دەبێ ئەوەی کە خوێندویەتی‌یەوە دەگەڵ ئەوەی دەیانخوێنێتەوە پێکیان بپەستێتەوە ، چونکە بەم کارەی‌زانیاری‌پترو فراوانتریش دەبێت .

دیسان (کات) مەرجێکی‌ترە کە ئەمەش بە بڕوای من پەیوەندی بە نووسەر خۆیەوە هەیە ، دیسان « لەبازێ حاڵەتدا ئەبێت » هەرگیز مەسەلەی (ئیختصاص) بە تەنیا دەبەرچاو ئەگیرێت ، شاعیر تەنیا ئاگای لە ڕووداوەکانی شیعر هەبێت‌و بەس ناتوانێ خۆی پێ‌بگەیەنێ چیرۆك نووس‌و رەخنەگریش بەو جۆرە ..

من وای دەبینم کە دەبێ لە هەموو زانیاریەکاندا « کۆمەڵایەتی ، سیاسی ، ئابوری ، فەلسەفی ، هونەری . تاد » ئاگاداریەکی چاکی هەبێت ، ئەوە سەرەرای زانیاری تەواوبشی لە (اختصاصی) خۆی ، یانی ئەو بوارەی کە گرتویەتەبەر . گرنگتر لەوەش دەبێت شتی (گرنگتر) بخاتە پێش (گرنگ) لە خوێندنەوەدا چونکە بۆ کەس نەلواوە چەند کتێب دەربچێ هەمووبان بخوێنیتەوە . دیسان مەسەلەی کاتیش (وقت) زامن دەبێت .

پاشماوەی : خۆ دۆزینەوە

شێوەی ئەدەبی لە دەقێکی دیاریکراودا بمێنێتەوە ، بەڵکو زۆر بە شێوەیەکی ئاسایی دەبێتە سێبەری نووسەرو لە باری لێکدانەوەی ژیانی ڕۆژانەی جودانا کرێتەوە .

خۆدۆزینەوەی ـ ئایدۆلۆژی کە لە چەکەرەکردنی قەناعەتی مرۆڤەوە دەرسکێت بەرامبەر بە تیۆرێکی فەلسەفی یا ڕێبازێکی مرۆڤایەتی لە خۆدۆزینەوە شێوەیی‌و تەکنیکیەکە جودایەکە نووسەر وەکو وەستایەکی هونەرمەند ـ فیکرە ـ لە قالبێکی تروتەسەلدا دادەرێژێ ئەو قالبە سیماو مۆرکی وەستاکارانەی ئەو خۆدۆزینەوە شێوەییەی پێـوە دیارەو بۆنی ئەوی خۆدۆزینەوە ئایدۆلۆژیەشی لێدێ کە نووسەری لە هەڵوێستێکی دیاریکراودا نیشانداوە .

نووسەر هەتا رێچکەی هەڵوێست‌و ڕێبازێکی خۆی دیاری‌نەکات ، خۆی ئاناسێ‌و خاوەنی پێناسێکی تایبەتی ئەدەبیش نابێ ، بۆیە دەبێ لە قۆناغەکانی ـ خۆدۆزینەوە ـدا بازنەدا کە سەرەتا بە خوێندنەوەیەکی پتەوو تێگەیشتنێکی تروتەسەل دەست پێبکا ، بۆ حوونە ناخ دونیای سامناك‌و

فرەوانی ئەدەب ، ئەگەر کەسێك وزەی ڕووبەڕوو بوونەوەی پێداویستیەکانی سەردەمی نەبێت‌و توانای ڕاکێشانی نەبێ بەو ڕۆشنبیریەی کە دروستی‌کردوە ، بەرەنگاری ململانێیەکی بێ‌ئاکام دەبێ .

قۆناغی دووەم‌و سێیەم لە خۆئامادەکردن‌و دروستبوونی چەند تاقی‌کردنەوەیەکی زاتی‌و مەوزوعی دەخەمڵێت لەنێوان بەراووردکردنی رادەی تێگەیشتنی لە نهێنیەکانی دەوروپشتی‌و ....یان بەدووای خۆدۆزینەوەدا ، ئەمەش لەگەڵ بەردەوام‌بوونی ئەوی کەسەیە لەسەر ڕێڕەوو بەرنامە زانستی‌و نەفسی‌و

بەروەردەیی‌و ئەدەبیەکاندا ، هەروەها ئیلتیزام‌بووی بەوتیۆرە پێشکەوتن خوازانەی کە ئەدەبێکی پێشکەوتوونان لێ‌دەزێت ، دووای هەموو ئەمانەو لە دوواقۆناغا مرۆڤ خۆی دەدۆزێتەوەو داهێنان‌ـ بەخۆیەوە دەبینێ ، ئیـتر لەمەدا داهێنان دیاریدەو جمکی‌هەرە لەیەك‌جووی خۆدۆزینەوە دەبێ .

خۆدۆزینەوە ـ توانای کشان‌و بەرەو پێشەوە چوونی هەیە ، لەهەمان کاتیشا گومانی پاشەکشێ‌و ئەمان‌و هەڵگەڕانەوەی لێ‌دەکرێ ، ئیتر لێرەدا پارێزگاری کردن‌و پەرەپێدانی ئەو ـ خۆدۆزینەوە ـ مەسئولیەتێکی پیرۆزی سەرشانی مرۆڤی ڕۆشنبیرە ،

بۆیە (سوقرات) لە زۆربەی نووسینەکانیا داوای لە ڕۆشنبیرەکان دەکرد کە خۆیان بدۆزنەوەو خۆیان بناسن ، چونکە خۆدۆزینەوە ئاوێنەی هەموو داهێنان‌و جوانکاری‌و نوێ‌بوونەوەو هەنگاوێکی فیکری‌یە .

پاشماوەی : زایەکی‌تر

لە کوردی‌داو نازانم چۆن‌و لە کوێ بەرچاوی کەوتووە ، ئەوەی هەیە وشەی (فیتق)ە کە هەر لە عەرەبی‌یەکەوە وەرگیراوەو ماناکەشی ئاشکرایە .

● **بۆرە پیاو :**

بەیەکێك دەبێژرێ سپڵەو بێ‌سفەت بێ‌و چاکەی لەبەر چاو نەبێ ئەمەیان زۆرتر لە لادێ‌کان‌و لە کۆمەڵی دەرەبەگی‌دا بەکاردێ بەرامبەر (رەعیەت‌و مسکین) .. نەك وەك سیفەتێکی سپڵەیی‌و بێ‌سفەتی‌و .. چونکە شەرت نی‌یە بۆرە پیاو ئەئاوا بێ . ئەمە لەوانەیە بەپێی پلەی چینایەتی‌یەکەیان لە لایەن دەرەبەگ‌و خاوەن سەرمایەکانەوە وا سەیر کرێن بەڵام ئایا لە ڕاستی‌دا وایە ؟ ! تکایە بۆ زیاتر زانین لەم بارەیەوە بڕوانەرە گۆفاری کۆڕی زانیاری کورد ـ بەرگی جوارەم ١٩٧٦ ـ وتارەکەی لاپەرە ٧١ تا ٧٩ .

● **پرو پوچ :**

لە دواین شی‌کردنەوەی ئەم ئیدیۆمەدا دەڵێ کە : بەشتێك دەگوترێ کە بەروخسار پرو بەکەڵك و باش دیار بێ بەڵام لە ڕاستی‌دا هیچ نەبێ ، واتە لە ڕواڵەت‌دا دژی ناوەڕۆك ، ئەمەش لەوەوە نزیکە کە دەڵێ : دەنگی دەهۆڵ لە دوورەوە خۆشە .

وا بزانم (دەنگی دەهۆڵ .) ناگونجێ ، بەڵام کۆمەڵە ئیدیۆمێکی پڕاو پڕمان هەیە کە ئەڵێ :

ـ قۆنەرەکەی جیرەی دێ

+ سك لەبر ساقۆرەی دێ .

ـ هەوات مرێ هەواسەنگی

+ قەڵتاخ شڕەی بێ ئاوزنگی .

ـ ترزلی باوان دەروێشی

+ بێ‌دەربێی سەرچۆپی کێش .

● **پەلە قاژەی مردنیەتی :**

بەکەسێکی هاروهاج دەبێژرێ کە ماخۆلانی گرتبێ‌و داروبەرد ئەیگرێتە خۆی . وابزانم بە کەسێکی هاروهاج ناوترێ کە ماخۆلانی گرتبێ ، بەڵکو مەبەست لەو کەسەیە کە بەدوای شتێکدا بچێ‌و هەوڵی بۆ بداو بەم لاو لادامشوری بخوا بەڵام تازە کار لەکار ترزا بێ‌و لە دەست چووبێ ـ بعد خراب البصره ـ وەك چۆن ئینسانێ لە سەرەمەرگدا هەزار هاواری پوڵێکەو لنگە فرتێکەی تزیکتری ئەخاتەوە لە مردنەکەی .

● **گورگە خەو ئەکا :**

بەیەکێك دەوترێ کە خەوی زۆر سوك بێ .

بەڵام خۆ زۆر جاریش بەو جۆرە کەسانە دەوترێ کە (کەروێشکە خەو دەکەن) یانی ئاوێ ئەخەون‌و تاوێ بەئاگان ، بەتایبەتی ئەکەر ئەو کەسە ترسێکی هەبێ یا بەئەمای ڕودانی شتێك بێ ،جۆری دارشتنی رستەکەش هەر مەبەستی چۆنێتی ڕودانی کردارەکەمان دەداتێ .

● **گا لەکلاو ڕۆژنـەوە سەر ئەخا :**

واتە دزێکی شارەزایەو چالاکە .

مامۆستا ئەسرین وادیارە لە گەڵ رایەکەی مامۆستا خاڵ دایە ، چونکە هیچ راو شی‌کردنەوەیەکی تری ئەخستۆتە سەر راکەی ئەو ،تەنها رون‌کردنەوەی مانای (کلاو ڕۆژنەی) نەبێ ، بەڵام ئیمە بۆ چی بیرمان بۆ (دز) بچێ ، خۆ ئەم ئیدیۆمە بۆ کەسێکی (زیرەك‌و بیر تیژو چالاك)یش بەکار دێ بەو ئەوەی دز بێ .

دیسانەوە (گل ئەچاو ئەدزێ یا ئەفرێنێ) : کە ئەمیش شەرت نی‌یە تەنها بۆ (دز) بەکار بێت ، جاری وا هەیە بو کەسێکی وریاو زیت‌و زۆرزان بەکاریەت بێ ئەوەی ئەو کەسە لە ژیانیا دزی کردبێ .

● **گوێ قولاخ ـ سوێ قولاخ بە :**

بۆ ئەمەیان ئیدیۆمێکی بەرامبەری ترشمان هەیە، کە زۆر نزیکن : (گوێ هەڵخستن گوێ هەڵخە) . .

وەمن لەگەڵ ئەوکەسانە نیم کە زمانەکانی دەورو پشتمان بگەرێین تا بزانین وشەکانمان بۆان وەرگرتووە یان نا ..

★ **نۆکێ بە نۆ نانەوە ئەخوا :**

بەرامبەر ئەمە ئەشوترێ : (نۆکێ بەنۆ بارو) وابزانم ئەمەیان راسترەو یەکەم (مبالغە) یەکی بێ ئەندازەیە .

★ **هەوێنی نۆ مەنجەڵ ماستە :**

بەرامبەر ئەمیش : (هەوێنی نۆ قازان شیرە) ، ئەمەیان بەوەدا چەسپترە کە شیرەکە هێشتا نەبووە بە ماست‌و پێویستی بە هەوێن هەیە ... فیتنەو ئاشوبەو فەرتەنەکە هێشتا نەبووەو ئەو کەسە (سەر بە گزبەند)و (جامباز)ە(١) دەبێتەهەوێنی‌و هەڵی دەگیرسێنێ .

(١) سەرنج‌بدەرە ئەمانە ، هەریەك بۆ خۆی ئیدیۆمێکی سەربەخۆیە، ئەمەش پاراوەی‌و فراوانی‌و ڕەوانی زمانەکەمان دەردەخا ... بەم ڕۆژگارە کە قسەدەکەین زوربەی ئەو قسانەمان تێ‌هەڵکێش دەکەین بە جۆرەها ئیدیۆمی گونجاوو لەبار ..

پاشماوەی : پۆستەی ڕۆشنبیری

دوو نامەی تۆمان بە دەست گەیشت : یەکێکیان بۆ ڕۆشنبیری نوێ‌یە ئەوەی تریان بۆ هاوکاری‌یە هەردوو نامەکەش چەند گاڵتەیەکی ئێسك سووکانەی تیابوو . برام وابزانم تۆ ئەم گاڵتانە تەنیا بۆ من دەنووسیت چونکە هەر تەنیا من دەیانخوێنمەوە . جا بە هەر حاڵێك بێ ،نامەکەت وای‌کرد دەست بە ..... بکەم بۆیە لە کاتێکدا دڵەوە سوپاست دەکەم . باشە با بێینە سەر هۆنراوەکەت (رازو نهێنی) . من دەمەوێ ئەو پرسیارەت لێ بکەم : ئایا ئەوەی نووسیوت بە کوردی بوویان بە هیرۆغلیفی بوو ؟ ببوورە من بە هیرۆغلیفی دەزانم بە مسماری . ئیتر سوپاس .

...شت لە لایەن شاعیر زمان‌و ڕێزمانانە ئنجا ناوەڕۆك جا بۆ ئەوەی شاعیر شیعرێکی ڕەوان دروست بکا دەبێ دەست بخاتە سەر ڕێزمان . دوکتۆر طه حسین دەڵێت !! ئەدەب ڕاست نابێت گەر زمانەکەی ڕاست نەبوو جا ئەوەی زمانی چاك نەبێ ئەدەبە کەشی چاك نابێ .

● **کاك ابراهیم عثمان رشید ـ هەولێر :**

● نزار عزیز محمود ـ ناوەندی کازاوی کوران ـ سلێمانی :

هەموو شتێك ئەگەر (تقلیدی) بێ بە ناوبانگ نابێ یاخود بە لای کەمەوە با بڵێین زۆر سەختە بڵاوببێتەوە . بەڵام ئەگەر ئەم شتە تازەو نوێ بێ خۆ بە زووترین کات بڵاودەبێتەوەو ئەکەوێتە سەر زمانی گەورەو بجووك .

لە گەڵ ئەوەشدا من وادەبینم کە شیعری کوردی گەلێ مەیدانی نوێ‌کردنەوەی فراوانی هەیە جا ئەگەر شاعیر هۆنراوەیەك بخولقێنێ پێویستە کەسایەتی‌یەکی تایبەتی خۆی هەبێ بۆ ئەوەی هۆنراوەکەش کەسایەتی‌یەکی تایبەتی خۆی هەبێ .

● **ئازاد علی توفیق ـ سلێمانی :**

من لەو بڕوایە دام کە ..... بۆ ئازاوە ..... بۆ خۆت هەڵبژاردووە . گەر

ڕاستیشت دەوێ من کەسم نەدیوە خۆی بە (تێکچو) بناسێنێ . تۆ بیرت لەوە نەکردۆتەوە کە ئەگەر هانوو خۆت (تێکچو) بی هۆنراوە کەشت تێکدەچێت ؟ واز لەم ڕەشبینی‌یە بهێنەو خۆت لە شیعر نزیك مەکەوە تەنیا پاش ئەوەی چاوت بە زۆربەی زۆری شیعری شاعیرە هەرە بەرزەکانمان دەکەوێت .

ـ چەند بروسکەیەکی خێرا ●

● کاك انور محمد احمد ـ سلێمانی :

بە بڕوای من وایە کە زۆر چاکترە تەنیا بابەتی بدەیتە یەك جۆرە هونەر . شیعر یاخود چیرۆك . .. یەکێکیان هەر سەرکەوتوو نەبێت .

● کاك فریدون عبدالله ـ سلێمانی :

پارچە هۆنراوەکەت (نامەیەك بۆ ..... لە یادە) زۆر لە .... نزیکە .

● کاك عدنان زامناك جەمجەماڵ ـ گەرەکی بێ کەس :

بەهرەی توانایەکی جوانت هەیە .

● کاك عبدالرحمن رشید حسن ـ سلێمانی ـ دوو بخانەی سەرکەوتن :

تکایە ..... سەر هەردوو دیوی .... مەنووسە .

● کاك بەرزان فرج عبدالله ـ سلێمانی ـ ئامادەیی هەڵکەوت :

بە ئاگا بێی زۆر باکترە . لە خەودا تەنیا خەون ببینی .

● کاك جمال گازانی ـ سلێمانی ـ :

واز لەم وە ئە تقلیدیانە بهێنە .

پاشماوەی : سەرکردەی دامەزرێنەر ..

نابەتە دی ، خەباتی چینی کرێکار ، وە ئۆچینیکی سەربەخۆ ، لە چاکترین حاڵـدا ، **ئەگاتە ئەوەی هەندێ گۆڕان بە سەرباری ژیانی ئابوری‌و کۆمەڵایەتی کرێکارانـدا بێنێ ، بەڵام تێکوشانی چینی کرێکار وەك نوێنەری قازانجی جەماوەری ڕەنج دەری گەل‌و تە لەگەڵ ئەودا هاوکارە تاقە رێگای یەکیتی خەباتی سۆشیالستی‌یە .**

٤ ـ بیرو رای نەتەوەیی‌و سۆشیالیستیمان ، هەر لەسەرتاوە ، باوەری بە یەکیتی خەباتی جەماوەری زەحمەتکێشی عەرەب لە تێکرای نیشتمانی عەرەبدا هێناوەو ئەم یەکیتی‌یەی بە تاکە رێگای بەدی هێنانی ئامانجە نەتەوەییەکان داناوە .

٥ ـ بیرو رای نەتەوەیی‌و سۆشیالیستیمان باوەڕی بەوە هێناوە کە پەیوەندی چارەنووسی نێوان ڕۆشنبیرە شۆڕشگێڕەکان‌و جەماوەری زەحمەتکێشی گەل وائەکات شۆڕشی هاوچەرخی عەرەب ، شۆڕشێکی مێژوویی‌و تیشکی مرۆڤایەتی‌و کارتێ کردنی جیهانی هەبێ .

ئەمەش ،وایێویستەکات ، کە دەوری ڕۆشنبیرەکان ، دەوری بەشداربوونیکی واراست‌و خاوین‌بێ جەماوەر تواناو دەستەڵاتی خۆیی لە ماوەی کاری دیموکراتیانەوە بێ بسپێری . من وای دائەنێم هێشتا لە سەرەتای رێگای ڕاستکردنەوەداین ، بەڵام بەهیواوە سەرنجی پاشە رۆژ ئەدەم . بە تایبەتی ، بەنیسبەت کاروانی شۆڕشی ئەم وڵاتەوە .

نەتەوایەتی خۆشەویستی گەورەیە ،

نەتەوایەتی ، خۆشەویستی **مێژوو سەربەرزی‌و دانایی‌و پەیامی نەتەوەیە ، شۆڕش ، خۆشەویستی گەلە ، بەهەموو چینە کارگێرە بەرهەمهێنەرە زەحمەتکێشەکانیەوەو گونجانە لە گەڵ ئازارو زانەکانیاو باوەڕبوونی قوڵە بە وزەو توانای داهێنەرانەی‌و سووربوونی پیرۆزە لە سەر بەرەڵاکردنی ئەو وزەیەو چەسپاندنی ئەو توانایە لە ڕێگای جوڵانەی جەماوەری زەحمەتکێشەوەو ئەشەپێدانی هوشیاری‌و ڕێکخستنی خەباتی‌و گەیاندنی بە دوایی سەرکەوتن ، واتە، بە بەدی هێنانی ئامانجە نەتەوەییەکان .**

وە شۆڕشی عەرەب ، بۆ ئەوەی شۆڕشی مێژوویی بێ ، ئەبێ‌و هەمیشەو بەردەوام شۆڕشی جەماوەری زەحمەتکێشی عەرەبی بێ‌و هەمیشەشی لەسەر چاوەکانی ئیلهامیەوە نزیك بێ ، واتە لە چاوەروانیە قوڵەکانی ناخی جەماوەرو گیانی مرۆڤایەتی خاوێنەوە نزیك بێ .. شۆڕش پێویستی بە وزەی خەبات‌و بەرهەمهێنانی ئەم جەماوەریەو ، پێویستی بە خۆراگرتنی گەلی مرۆڤایەتیانەی ئەم جەماوەریە .. کە قێز لە ، لەرێ لادان‌و خۆ خواردنەوەو تەسك ڕەوی ئەبێتەوە ، یاری جەماوەری زەحمتکێشی گەل پێوانەی مەوزوعی مەودای سەرکەوتنی شۆڕشە لە جێبەجێ کردنی سۆشیالستی‌دا . یاری جەماوەری زەحمتکێشی گەل ، پێوانەی مەوزوعی مەودای سەرکەوتنی شۆڕشە لە سەر رێگای یەکیتی عەرەب . هەروەها باری جەماوەری زەحمتکێشی گەل پێوانەی راستەقینەی پێ‌گەیشتنی‌و شارستانیەتیە چونکە ئەو شارستانەتیەی پێویستمانە هەوتی بنیات نانی ئەدە شارستانیەتی گەلی عەرەبە

Institut Kurde de Paris

بەیاعەتی ئێوە

خوێندنەوەی قووڵو لەباری دەنگو باسەکان ، لە بواری هەستکردنو بۆ چوونو زانی هەر ووشەیەك لە ووشەکانی نێو ئەو دەنگوباسە ، گەلێ دەرەنجـام بەدەستەوە ئەدات .

گەلێ جـار ئەرکی تەجرەبەی ئەو جـۆرە خوێندنەوەیە ئەکێشم ... دورنیە ، ئەو بارو دۆخەی کە تیایا ئەخوێنم ، یا شێوازی خوێندنەوەی « هەمو » ئەو رۆژنامەو گۆڤارە جۆراو جۆرانە ، سـەرباری وردەکاریم لـە خوێندنەوەی ئەو دەنگو باسـە و قووڵبونەوەم لە نێو دێڕو لایەنەکانیدا .. ئەڵێم : دورنیە دەورێکی دیاری لەو دەرەنجامانەمدا ، هەبێ .

لـەم دوایییە ... پتر لە دەنگـوباسێ ، هەڵوێستەی پێکردوم ، تا بە وردی لە هەمو کـونجو لایەنەکانی ورد بمەوە ...

یەکێ لەو دەنگوباسانە ئەڵێ :

« تا دێ ژمارەی ئەوانەی کە لە لوبنانا ، تووشی نەخۆشی عەسەبیو سایکۆلۆژی ئەبن ، پەرە ئەسێنێ .. هەوڵی خۆکوشتن بە شێوەیەکی سامناك تەشـەنەی کردوە ... راپۆرتی دوکتۆرەکانیش،هۆی ئەم دیاردەیە ئەخاتە ئۆبالی شەڕی ناوە خۆی لوبنانەوە » .

خەبەرەکە هەر بەوەندە دوایی نەهاتوە .. شتێکی یەجگار جگەر بڕیشی لە پاڵدایە و ئەڵێ :

« نیسبەتی بەرەسەندنی ئەو ژمارانە ، کە رەنگی شەڕی وێرانکارانەی دورە پەرێزەکانو رژێمی حافظ اسد ئەبەستێ، پتر لە نێو هەژارو تەمەن بچووکەکانی رۆڵەکانی گەلی لوبنانە ... »

ئەرێ حەقی ئەوەمان بە دەس نیە ، بێینو بڵێین :

ـــ تا کەی هەژاران ئەو نرخە .. نرخی خیـانەتی هەندێ لە کاربەدەستان بپژێرن ...؟

ـــ تاکەی هەژاران بینە ، گـاو گـەردونـی چەوساندنەوەی چینایەتی ...؟!

قووڵ بنەوە ـ خوێنەرە ئازیزەکانم ـ لەم خەبەرە قووڵ بنەوە ، تابە وردی ، روخسارێکی تـر ، لـە روخسارەکانی وونبونی مرۆف و پلیشاندنی ئەو مرۆڤە ، لە ژێر پێی خائینو هەڵگەڕاوەو سیاسەتبازە سەرمایەدارییەکانتان ، بێ سەراوەلەتر بێت ...

نازانم ـ خوێنەری ئازیز ـ تۆیش .. هیچی ترت پێبە بیلێی ...؟

● عثمان محمد فائق ●
١٩٧٧/٥/٢

لەگەڵ هونەرمەندێکی تر

کاتێ لەگەڵ هونەرمەندیلاو کاك (عوسـمان عـەلی) کەوتمە گفتوگۆکردن ، ئەوەمبۆ ڕوون بووەوە . کـە هونەرمەند لەسـالی ١٩٤٤لەشاری سلێمانی هاتۆتـە جیهان .

کاتێ داوامان لێکرد کـە ئەمانەوێ سەرەتای ژیـانی هونەریت بزانین . ووتی: هەرلەوکاتەی هەستم کردوە بەوەی کەخاوەن دەنگێکی خۆشـموئەتوانم بەدەنگە دلگیرەکـەم سۆز ببەخشم کەوتومەتە نـاوجیهانی هونەری گۆرانی ووتنو مامۆسـتای هونەرمـەند(موحەمەدی ماملێ)ش دەورێکی کاریگەرانەی بینیوە لەم بارەیهونەریمەوە .

پ ١ یەکەم گۆرانیت ..

و : یەکەم گۆرانیم لەسالی١٩٧٠ لەکۆمەڵەی هونـەرو وێژەی کوردی لقی سـلێمانیووتوە بەبەشداری کـردنی تیپی مۆسیقای باواجی گۆێلە هۆڵی ئامادەیی سـلێمانی . هەروەها بەشداریشم کـردوە لەگەڵ تیپـی مۆسـیقای سلێمانی لە ئاهەنگی یەکیەتی ئافرەتانو هونەرمەند (شوکت رەشید)یش یارمەتـی داومو دلسۆزی خۆی بـۆ هونـەر پیشاندداوە .

پ٢ : تیپەکەتان بەتیپێکیسەرکەوتووی ناوچـەی ئۆتۆنۆمی ئەژمێررێت .. وەكهونەرمەندێك کورتە باسێکی ئەم تیپە ئازیزەمان بۆناکەیت ؟

و : تیپەکە بۆ بوژاندنەوەیهونەری کوردی دامـەزراوەو کردارەکانی تیپیش بڕوانامـەوڕاستگۆترین بەڵگەی ئـەم وەڵامەن ئێستاش شـانازیبەوە ئەکەم کە ئەندامێکی ئەم تیپەم .

پ : کاك عوسمان تۆ .. و .. هونەری گۆرانی .. چـی ئەکـەیەنی ..؟

و : لەڕووی بیرکردنەوەیکۆندا ناگونجێم .. بەڵام لـە کەل فۆلکلۆردا ئەگونجێـموسوودی لێوەردەگرم ..

ئامادەکردنی
نزار خەیلانی

پێشانگای سێـهەمی مامۆسـتا سـمکۆ..

ئێوارەی چوارشـەممە رێکـەوتی ٢٠-٤-١٩٧٧پێشانگای سێهەمی هونەرمەند سـمکۆ ، کرایەوە .

جەماوەرێـکی زۆریـشهاتبونە بینینی ئەم پێشانگایە،کە تا رۆژی ٢٦-٤ خایانـد ئەوی راست بێت تابلۆکـانشەونخونـیو ئارەقـەیناوچەوانی خاوەنەکەی پێوە دیاربوو وە هەریەکەیان بـۆخۆی پەخشانێكو سەرگـوزەشتەیەکی ئەگێرایەوە .

داوامان لە هونەرمەند سمکۆکرد کە خۆی بە خوێنـەر بناسێنیت ، وا ئێمەش لـە چەند دێرێکا پێشـکەشتانی ئەکەین .

● ناوی تەواوی (سـمکۆ توفیق محمد)ە .

● پلەی سـەرەتاییو ناوەندی هەر لە شاری سلێمانی تەواو کردوەو ئامۆژگـای

● سالی ١٩٤٩ لە شاری هونەرە جوانەکانی لە بەغدا سلێمانی بۆ یەکەم جار چاوی خوێندوەو دوو سالیـش لـە هەڵهێناوە . ئاکادیمی هونەرەجوانەکـان خوێندویەتی بەڵام لەبـەر

● جگە لە بەشداربوونی

هەندێ هۆی تایبەتی خـۆی دەستی لێهەڵگرتوەو ئێستاش لە قەڵادزێ مامۆستای هونەرەو ئەندامیکۆمەڵەی هونەرمەندانی عێراقیە .

لەگەڵ هونەرمەندانی سلێمانیو تێکرای عێراقدا ، سـێ پێشانگای تایبەتی خـۆی کردوەتەوە ، دوانەکـەی پێشوش لە سـالانی ١٩٧٢و ١٩٧٣دا بوون لە شـاری سلیمانی .

● لـەم پێشانگایەدا (٥٦) تابلۆی ئامادە کردوە وە ئـەم پێشانگایە بەرێز پارێزگـاری سلێمانی چاودێری کـرد هەروەها زۆران لە لێپرسراوان ئامادەبوون بۆ بینینی .

کـەی ئـاوەخـۆیـتـەوە

زانیاریەکانی پزیشکی دەڵێن خواردنـەوەی ئـاو لەگـەڵ خـواردندا زیان ناگـەیەنێت ئەگەر بەڕادەیەکی کەم کە لـە کوپێك زیاتر نەبێت بخورێتەوە، چونکە زۆرخواردنەوەی شلەمەنی لەگـەڵ خـواردندا ئەنزیماتی هەرسکـردن رووندەکـاتەوە وکاری هەرسکردنیان کـەم دەکاتـەوەو وادەکات کـرداری هەرسکردن بە شێنەیی بکرێتو دوابکەوێتو .. مرۆڤ هەسـت بە ئاوسانی زگو گرانیلەشو زیادبوونی گازەکان دەکات .

مرۆڤ دەتوانێت ئاو لەگـەڵ خوارەندا نەخواتەوە چونکـە لەش بەشی خۆی ئـاو لـە خواردەمەنییەکە وەردەگرێت، چونکـە شیر ٨٨٪ی کێشەکەی ئـاوە ، هەروەهـا نـانو خواردەمەنیتر .

ئەگـەر خواردەمەنییـەکە ووشكبوو ، تەنیا نانو پەنیرو گۆشتبوو .. ئەوکـاتە مرۆڤ دەتوانێت بـە خواردنـەوەی هەندێك شلەمەنی یان ئاو کە لە کوپێك زیاترنەبێت یارمـەتی گەدەی خۆی بدات .

پیشـەسـازی شـۆکـە

شۆکە پیشەسازییەکە لـەلادێکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمـی ئەکرێت ئەم پیشەسازییـە هەموو سالێك نییە بەڵکـو لەناو چەند سالێکدا جارێـكدەکرێت وەك پیشەسازی گەزۆ بەڵام شۆکە دەوەرێتە سـەرجەوتو بەرووەکە ئەك سـەر گەڵاکەی .

شێوەکەی شێوەی شـۆکە سـییەو تێکەڵ دەکـرێت لەگەڵ پرژی جەوتەکەدا .ئەم پیشەسازییە لـەناوچـەی قەرەداغ بە زۆری ئەکرێت وە لەسەرەتای پایزدا پێش ئەوەی باران ببارێت دەکرێت ، لـەم کارەدا ئافرەتو پیاو بەشداری ئەکەن وە هەریەکـی دەوری خۆی دەبینێ بەگوێرەی توانـا جیاوازی لە نێوانیاندا نییە .

بەیانی زوو لەماڵ دەرئەچن خۆرکەوتن ئەگەنەناو دارستانو دەست ئەکەن بە جـەوت کردنەوە لە دار بەڕو وەکـۆی ئەکەنەوە تاکو زۆر ئەبێت لای ئاوێکدا کۆمەڵەی ئەکەن بـە گـۆرانـی ووتـنو قـەی خۆشـی ئـەو ماوەیە ڕانەبوێرن ، پاشـان ئافرەتەکان کۆدەبنەوە لەدەوری ئاوەکەو دەست ئەکەن بـە کوڵاندنی ئەوەی کۆیـان کردوەتەوە لە جەوتو بـەڕو شێوەی کردنەکەی :ـ دوان دوانو سیان سـیان ژنو پیاو بەشدارن لە کردنـە کەیدا ئافرەت دەوری تایبەتـی خۆی دەبینێ ئەویش ئاکـر کردنەوەیە ئەبێت بۆ هەریـەك لەو کۆمەڵانە دوو مەنجـەلی گەورە هەبێت . یەکێکیـان ئەبێت ئـاوی تـێبکـاتو جەوتەکەی تێدا بکولێنـرێ .

وەکۆڵانەکەی ئەبێت مـام ناوەندی بێت نەئەوەندە کەمبێ شۆکەکەی لێنەبێتـەوە نەئەوەندە زۆربـێ ئـالاوی جەوتەکە بداتـەوە ، دوای کوڵاندن ئاوەکە جیانەکانەوە لە جەوتەکە وە ئەی کولێنێ ئـا خەست دەبێت لە مەنجەڵەکەیدا مەنجەڵەکەی کە پڕ لە ئـاو ئەکات وە چاوەڕوانی هاوڕێکەی ئەکات کە جەوت بهێنێ . بەم جۆرە تا کاتی نیوەڕۆ هەمـوو کۆدەبنەوەو بانگی یەکتر دەکەن وە بە بەزمو خۆشیو گۆرانی ووتن پێکەوە نانی نیـوەڕۆ ئەخۆن ، وە دوایی دەسـت پێئەکەنەوە هەتا ئێوارە دێـت ئەگەڕێنەوە بۆ دێ وە هەنـدێ جاریش شەویش لـەوێ ئەمێننەوە . ئەمە کورتەیـەك بوو لە پیشەسازی شۆکە .

عبدالله محمد نظامی

لەدروشمەکانی حزب

بەرزترین چاکەدانەوە بۆ کەسـانی دلسـۆز وەسەختترین سزا بۆ کەسانی چەوتو گوێ نەدەر ..

لەهەمان رۆژی وەك ئەوهەفتەیەدا ڕوویداوە

لـە سـایەی سەرکەوتنی گەلەکەمان لـە گـەلێ مەیدانی جیاجیادا ، وە لە سایەی ئـەو دەسکەوتە گەورانەش کە لـە سەردەستی حیـزبو شـۆڕش بەدیهێنراون ،

چینی کرێکـارانمان لـە ولاتو لـە وولاتـە پێشکەوتنخوازەکانی جیهـاندا ئاهەنگ بەجەژنی یەکی ئایـار ئەگێڕن ، ئەو رۆژەی کە خالێکی دەرکەوتوو لە تۆماری تێکۆشانی بالەوانانەی چینی کرێکـارو هێزەکانی رزگاریی جیهـاندا پێكئەهێنێ .

لێرەو لەوێ

● **باشترین بەڵگـەی بـە ئەدەبیت ئەوەیە کە بێ ئـەدەبی خەڵکیت پێ قبووڵبکرێت .**

● لەناخی دەروونـانـەوە نەبێت ، بەختیاریی هەڵناقوڵێت .

ئایا نهێنی ئەدرکێنیت

نهێنیت دیلتە ، ئەگەر درکانت ئەبیتە دیلی

ئـایـا ئەزانی؟

کـە پێغەمبەر محمد درووودی خوای لێبێت

لـە رۆژی دووشـەممە لەدایكبووە

وە لـە رۆژی دووشەممەشدا پێغەمبەرایەتی بۆ هاتۆتەخوار

وە لـە رۆژی دووشەممەش کۆچی کردووە (هجرتیکردوە)

وە لـە رۆژی دووشەممەشدا ئەمریخوای بەجێهێناوە

قژرووتـانەوە

یەکێك لەو گیروگرفتـە سەختانەی کە پێستی چـەور بۆ لاوانـی دروسـتیئەکا عازەبەیە ، وە یەکێك لـەو گیروگرفتە سەختانەی کـە کە قژی چەور بۆ بەتەمەنەکانی پێكدێنی قژرووتانەوەیە ،ئەم نەخۆشییە سێ جۆرە بەپێی هۆی توشبوونی یەکـەم : زکماکییە ..

دووەم : هۆی سروشتییە سێهەم : گلاندییە (الغددیە)

ئەم نەخۆشیەش وەکـو گشت نەخۆشییەکیتر ، هۆی توشـبوونو شـێوازی چارەسەرو نیشانەی تایبەتـی جیاوازی خۆی هەیە ، ئـەم نەخۆشییە بریتییـە لـە ڕووتانەوەی مـوویسـەر (قژ)ی مرۆڤو هەڵوەرینی ، لە پێشی سەرەوە بـەرەو تەوقی سەرو بەرەو پشتـی سەر .

هۆی توشبوون :

کاسـەی سـەری مـرۆڤ بەڕووکـەشـە شانەیەك داپۆشراوە (کـە خانەی (موو)ش یەکێکە لـە پێكهاتووەکانـی ، کاتـێ خانەکانی مووزیانیان پێدەگات یان لە کاردەکـەون ئـەوا مووەکەش کە بەشێکە لـەو خانە لەکارکەوتـووە لـە کاردەکەوێتو هەڵدەوەرێت .

زۆر هۆکارهەن کە دەبنـە هۆی لەکارکەوتنی ئەم خانانە :

١ - هۆکارە زکماکییەکان

٢ - تێکچوونـی کـاری ملەفورتە گلانـد [الغـدە الدرقیە : - ئایرۆیدە گلاند]وە ژێر پێشکە گلانـد (الغـدە النخامیە = پیتوتەری گلاند).

٣ - بەکارهێنانی سابوونی جۆراوجۆر .

٤ - بەکارهێنانی شامپۆو رەنگی ناپزیشکی .

٥ - بوونی کرێسی سەر .

٦ - زۆرخواردنی چەوریو شیرینەمەنی .

٧ - کەمخواردنی سەوزەو میوەی نوێ .

٨ - هیلاكبوونی مێشـك بۆ ماوەیەکی درێژ .

٩ - بـوونـی دێواری دەروونیو دوودڵی بەردەوامی.

١٠- لەبەکارهێنانی هەندێ مادەی کیمیاوییەوە ...

چارەسەرکردن :-

یەکەم : - چارەسـەری پزیشکی : - لە ڕاستیا تاکو ئێستا دەرمـانگـەرەکان نەگەیشتونەتە دەوایەك کـە ئەم نەخۆشییە چاربکەن،بەڵام بەکارهێنانی پێکهاتووەکانـی (. ڤیتامین ئەی . .)و . (ڤیتامین بـی کۆمپلێکیـن ئەنجامێکی باشـی ئەدا بە دەستەوە .

دووەم : چارەسەرکردنـی سروشتی

کاتێ کە پزیشکایەتی دەست بەستراوەدەبـێ بەرامبـەر دۆزینەوەی دەوایە بـۆ ئـەم نەخۆشییە ، ئـەوا مـرۆڤ دەگەڕێتەوە بۆ شێوازوڕێگـە سروشتییەکان وە ئەو ڕێگایانەی کە ڕەچـاو دەکرێـت بـۆ چارەسەرکردنو خۆپاراستن لەم نەخۆشـییە ئەمانـەی خوارەوەیە :-

١ - هەفتەی دووجـار (بەلای کەمەوە) قژەسـەرت بە ئاوو سابون باش بشـۆوە باش ووشکیبکەرەوە

٢ - زیادە ڕۆیی مەکە لـە خواردنی خواردەمەنی چەورو شیرینەمەنیا .

٣ - جارجارە سـەرت بـە ئاوی لیمۆ یان سـرکـە ، تەڕبکە .

● هیوا عمر ●

چیرۆکێك لە چەند دێرێکدا

هـارون الرشید بیسـتی پیاوێکی ئایینی خواپەرسـتو سۆفی لە ئەشکەوتێکدایە چوو سەریلێبدا ، کـاتێ ماڵئاوایی لێکرد دەستی ماچکردو ووتی:

ج راسپاردەیەکت هـەیە بیلێ، خۆ بەخوا سەرپێچیت ناکـەم ، کەچی سۆفیـەکە بێدەنگبووو هیچی نەوت ..

دوای رۆیشتنی خەلیفە ، بـە سۆفیەکـەیان ووت چـی رێی لێگرتیت کە قسەنەکەیت ، خـۆ خەلیفـە سوێندی خـوارد سەرپێچیت نەکات .. ویسـت فەرمانی پێبدەیت کـە خـوا بپەرستێو چاکـەش لەگـەڵ خەلکدا بکات ؟

وەڵامی دایەوە :

«ئایا کە خوا فەرمانی پێدا سەرپێچی ئەکـاو کـە منیش فەرمانی پێئەدەم ملکەچیم بـۆ ئەنوێنێ ؟ »

بـە بێ دەنگـی بخوێنەرەوە

« ئەوکەسەی بەهـەر دوو دەستی ئیشئەکا کرێکارە و ، ئەو کەسـەی هەردوو دەستو ئەقڵی بەکارئەهێنێ سنعەتکارە ، بەڵام ئەو پیاوەی بـە هەردوو دەستو ئەقڵو دلی ئیشئەکـا هونەرمەندە » .

لـە

ئامادە کردنی
عواطف عبدالقادر